

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Rigorózní práce

2009

Mgr. Marie Važanová

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Rigorózní práce:

**Žaloba na obnovu řízení a pro
zmatečnost**

The Action for the Reopening the Trial and the Nullity Plea

2009

Mgr. Marie Važanová

Šeříková 2832/13, 47001 Česká Lípa

Prohlášení :

„Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených“.

.....

OBSAH

Obsah	1
Část první: ÚVOD	4
Část druhá: ŽALOBA NA OBNOVU ŘÍZENÍ A PRO ZMATEČNOST	6
Oddíl A: ŽALOBA NA OBNOVU ŘÍZENÍ	
Kapitola 1: Podstata a funkce žaloby na obnovu řízení	9
Kapitola 2: Historický exkurz	9
Kapitola 3: Soudní poplatek za žalobu na obnovu řízení	17
Kapitola 4: Přípustnost žaloby na obnovu řízení	17
- § 228 odst. 1 o.s.ř.	
- § 228 odst. 2 o.s.ř.	
- § 230 odst. 1 a 2 o.s.ř.	
Kapitola 5: Důvody žaloby na obnovu řízení - § 228 odst. 1 písm. a) a b) o.s.ř.	28
Kapitola 6: Důvod pro zrušení rozhodčího nálezů soudem	36
Kapitola 7: Legitimace k podání žaloby na obnovu řízení	37
Kapitola 8: Náležitosti žaloby na obnovu řízení	38
Kapitola 9: Lhůta k podání žaloby na obnovu řízení	40
Kapitola 10: Účinky žaloby na obnovu řízení	42
Kapitola 11: Konkurence mimořádných opravných prostředků	44
Kapitola 12: Řízení a rozhodnutí o žalobě na obnovu řízení – <i>iudicium rescindens</i>	46
Kapitola 13: Řízení a rozhodnutí po povolení obnovy řízení – <i>iudicium rescissorium</i>	51
Kapitola 14: Právní vztahy třetích osob	54
Kapitola 15: Náklady řízení o žalobě na obnovu řízení	55
Kapitola 16: Odměna za zastupování podle vyhlášky č. 484/2000 Sb.	56
Oddíl B: ŽALOBA PRO ZMATEČNOST	
Kapitola 1: Podstata a funkce žaloby pro zmatečnost	56
Kapitola 2: Historický exkurz	57
Kapitola 3: Soudní poplatek za žalobu pro zmatečnost	62

Kapitola 4:	Přípustnost žaloby pro zmatečnost	62
	- § 229 odst. 1, 2, 3 a 4 o.s.ř.	
	- § 230 odst. 1 a 3 o.s.ř.	
Kapitola 5:	Důvody žaloby pro zmatečnost - § 229 o.s.ř.	64
Kapitola 6:	Legitimace k podání žaloby pro zmatečnost	84
Kapitola 7:	Náležitosti žaloby pro zmatečnost	85
Kapitola 8:	Lhůta k podání žaloby pro zmatečnost	86
Kapitola 9:	Účinky žaloby pro zmatečnost	90
Kapitola 10:	Řízení a rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost	90
Kapitola 11:	Řízení a rozhodnutí po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost	94
Kapitola 12:	Právní vztahy třetích osob	95
Kapitola 13:	Náklady řízení o žalobě pro zmatečnost	95
Kapitola 14:	Odměna za zastupování podle vyhlášky č. 484/2000 Sb.	95
Část třetí:	ŽALOBA NA OBNOVU ŘÍZENÍ A ŽALOBA PRO ZMATEČNOST V PRÁVU NĚMECKÉM	
Kapitola 1:	Obnova řízení v německém občanském soudním řádu (Wiederaufnahme des Verfahrens)	96
Kapitola 2:	Žaloba pro zmatečnost (Nichtigkeitsklage)	98
	2.1. Důvody žaloby pro zmatečnost	98
Kapitola 3:	Žaloba o obnovu (Restitutionsklage)	100
	3.1. Důvody žaloby o obnovu	100
	3.2. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva jako nový důvod žaloby o obnovu	102
	3.3. Zvláštní předpoklady žaloby o obnovu (Besondere Voraussetzungen der Restitutionsklage)	104
	3.4. Pomocná povaha žaloby o obnovu (Hilfsnatur der Restitutionsklage)	105
	3.5. Zvláštní podmínky žaloby o obnovu (§ 641i ZPO)	105
Kapitola 4:	Legitimace k podání žaloby	105
Kapitola 5:	Obsahové náležitosti žaloby	105
Kapitola 6:	Soud příslušný k rozhodnutí o žalobách	106
Kapitola 7:	Lhůta k podání žalob (Klagefrist)	106
Kapitola 8:	Konkurence žalob	107

Kapitola 9:	Vzdání se obnovy (Verzicht auf die Wiederaufnahme).....	107
Kapitola 10:	Obecné zásady řízení	108
Kapitola 11:	Řízení o žalobách	108
	11.1. Kontrola přípustnosti (Prüfung fer Zulässigkeit der Klage)	109
	11.2. Posouzení důvodnosti žaloby (Begründetheit der Klage)	109
	11.3. Nové projednání věci	110
Kapitola 12:	Závěr	110
Část čtvrtá:	OBNOVA ŘÍZENÍ VE VZTAHU K ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA	
	1.1 Může být rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva za současné právní úpravy důvodem pro podání žaloby na obnovu řízení?	111
	1.2 Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva jako nový důvod obnovy řízení na Slovensku	113
	1.3 Obnova řízení o ústavní stížnosti v důsledku rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva	115
	1.4 Návrh de lege ferenda	126
Část pátá:	ZÁVĚR S NÁVRHY DE LEGE FERENDA	128
	ZUSAMMENFASSUNG	136
Příloha č. 1:	Přehled o pravomocných rozhodnutích soudů za rok 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 a 2007	138
Příloha č. 2:	Přehled o délce soudního řízení ode dne nápadu do dne právní moci – krajské a okresní soudy - počet věcí (spisů).....	139
Příloha č. 3:	Přehled o průběhu řízení v občanskoprávních věcech – krajské a okresní soudy - počet věcí (spisů).....	140
Příloha č. 4:	Přehled o pravomocných rozhodnutích soudů v občanskoprávních věcech - krajské a okresní soudy - počet věcí (spisů).....	141
Příloha č. 5:	Přehled o průměrných délkách řízení ode dne nápadu do dne právní moci ve dnech v občanskoprávních věcech - krajské a okresní soudy - počet dnů	142
	Seznam použité literatury	143
	Seznam klíčových slov	145

Část první: ÚVOD

Občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o.s.ř.“) umožňuje účastníkům civilního soudního řízení domáhat se změny rozhodnutí, s nímž se z různých důvodů neztotožňují, a to prostřednictvím opravného prostředku. Složitost právních vztahů, které jsou soudem posuzovány, i složitost procesu samotného, může být příčinou toho, že se soud při rozhodování v civilním řízení nevyhne určitým vadám, nesprávnostem či nedostatkům, které i při náležité pečlivosti soudu mohou mít negativní vliv na vydání správného rozhodnutí. Právě na základě opravného prostředku je umožněno přezkoumat správnost soudního rozhodnutí, neboť cílem soudního řízení je, aby proběhlo formálně bezvadně, podle zákona, a aby samotné rozhodnutí bylo věcně správné a spravedlivé, plně v souladu s právem na spravedlivý proces, tak, jak je formulován v čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Základním dělícím kritériem mezi jednotlivými opravnými prostředky je institut právní moci rozhodnutí, na jehož základě jsou rozlišovány **opravné prostředky řádné**, které lze podat jen proti dosud nepravomocnému rozhodnutí soudu (řádný opravný prostředek reprezentuje **odvolání** upravené v části čtvrté, hlavě první o.s.ř., v § 201 - § 226), a **opravné prostředky mimořádné**, kterými lze napadnout naopak pouze pravomocná soudní rozhodnutí, a to jen v takových případech, kdy setrvání na právní moci rozhodnutí a jeho nezměnitelnosti by znamenalo vážné ohrožení správného a spravedlivého rozhodování. Jako mimořádný opravný prostředek je v občanském soudním řádu podle současné právní úpravy v části čtvrté, hlavě druhé koncipována **žaloba na obnovu řízení** a **žaloba pro zmatečnost** (§ 228 - § 235i o.s.ř.) a **dovolání** upravené v hlavě třetí shodné části o.s.ř. (§ 236 - § 243d).

Jednotlivé mimořádné opravné prostředky se od sebe odlišují zejména tím, jakou mají v občanském soudním řízení funkci. **Žaloba na obnovu řízení** slouží k tomu, aby mohl být znovu projednán pravomocně skončený spor nebo jiná právní věc, jestliže tu jsou skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, pro které původní rozhodnutí o věci samé z hlediska správnosti a úplnosti skutkových zjištění a skutkových závěrů nemůže obstát. **Žaloba pro zmatečnost** je právním prostředkem ke zrušení pravomocných rozhodnutí

soudu, která trpí takovými vadami, jež představují porušení základních principů ovládajících řízení před soudem, popřípadě je takovými vadami postiženo řízení, které vydání rozhodnutí předcházelo (jde o tzv. zmatky v řízení), jestliže je nejen v zájmu účastníků, ale i ve veřejném zájmu, aby taková rozhodnutí byla dodatečně odstraněna, bez ohledu na to, zda jsou nebo nejsou věcně správná. Smyslem **dovolání** je „přezkoumat správnost pravomocného rozhodnutí odvolacího soudu z hlediska podkladu skutkových zjištění v provedeném dokazování, vysloveného právního názoru a případných vad, které byly stanoveny dovolacím důvodem.“¹

Mimořádné opravné prostředky plní nápravnou funkci, která však má, na rozdíl od odvolání jakožto řádného opravného prostředku, určitá specifika. Jde především o to, jak již bylo výše uvedeno, že jimi lze napadnout pouze pravomocná rozhodnutí soudu - to znamená, že mimořádnými opravnými prostředky je zasahováno do materiální právní moci rozhodnutí a nevyhnutelně i do právní jistoty účastníků, kterou pravomocné rozhodnutí v právních vztazích mezi nimi nastolilo. Dalším, a to procesním rozdílem, je okolnost, že u žaloby na obnovu řízení i žaloby pro zmatečnost se neuplatňují pravidla o instančním postupu, takže o žalobě rozhoduje soud prvního stupně (s výjimkou uvedenou v § 235a odst. 1 věta druhá o.s.ř.). Na rozdíl od řádných opravných prostředků váže o.s.ř. přípustnost mimořádných opravných prostředků na splnění přísnějších kritérií; takový opravný prostředek by tedy měl být zákonitě opatřením pouze výjimečným, neboť změna pravomocných rozhodnutí je v rozporu se zásadou obecné závaznosti, nezvratnosti a bezpodmínečné vykonatelnosti takových rozhodnutí, která je jednou ze základních podmínek autority soudní moci. Možnost jejich použití není všeobecná, je vázána jen na zákonem stanovené případy, jejichž pevně daný počet nelze rozšiřovat, a to ani extenzivním výkladem zákona. Každý z mimořádných opravných prostředků má zákonem stanoveny meze a podmínky svého použití a může být použit jen v jejich rámci. Přípustností opravného prostředku se přitom obecně rozumí jednak stanovení podmínek, které musí být splněny na straně účastníků (tzv. **subjektivní podmínky přípustnosti**), ale i **objektivních podmínek přípustnosti**, tj. stanovení kvalifikovaných důvodů, určení druhů rozhodnutí, která mohou být opravným prostředkem napadena, a zejména časové omezení vyjádřené lhůtami k podání opravného prostředku.

---

¹ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: OSŘ, Komentář, II. díl, str. 1234;

Část druhá: ŽALOBA NA OBNOVU ŘÍZENÍ A PRO ZMATEČNOST

Na základě zákona č. 30/2000 Sb., účinného ode dne 1. 1. 2001, kterým byl výrazným způsobem novelizován občanský soudní řád a který přinesl jeho zásadní a koncepční změny, došlo téměř po padesáti letech ke znovuzavedení institutu žaloby pro zmatečnost do českého civilního řízení. Tato žaloba je upravena společně s žalobou na obnovu řízení v rámci části čtvrté (souhrnně označené jako „Opravné prostředky“), v hlavě druhé občanského soudního řádu (§ 228 - § 235i), nazvané „Žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost“. Název této hlavy je poněkud zavádějící², neboť na první pohled může vyvolat dojem, že se jedná o jeden opravný prostředek, což je však při důkladnějším rozboru jednotlivých ustanovení zcela vyloučeno. Tato úprava nahradila předchozí úpravu, která byla věnována pouze obnově řízení jako mimořádnému opravnému prostředku.

Samotné označení těchto procesních institutů „žalobami“ vyvolává otázku, zda se jedná o žaloby v pravém smyslu tohoto slova či nikoli a proč zákonodárce zvolil zrovna takovou úpravu. Lze se domnívat, že zákonodárce byl při formulování obou názvů patrně inspirován tradicí, neboť oba opravné prostředky byly jako „žaloby“ upraveny již v **zákoně č. 113/1895 ř. z., civilním řádu soudním**, platném do r. 1951.³ Na oba procesní instituty však podle mého názoru i s ohledem na jejich systematické zařazení v hlavě druhé, části čtvrté občanského soudního řádu nelze pohlížet jako na „běžné“ žaloby,⁴ a to z následujících důvodů. Podle § 79 odst. 1 o.s.ř. se řízení zahajuje na návrh, přičemž týká-li se dvoustranných právních vztahů mezi žalobcem a žalovaným, nazývá se žalobou. Podáním žaloby na obnovu řízení či pro zmatečnost se

---

² V praxi se ukazuje, že takto zvolený název bývá pro účastníky řízení často matoucí, neboť ti svá podání, ve kterých namítají např. některou ze zmatečnostních vad, nazývají „Žalobou na obnovu řízení a pro zmatečnost“. V takovém případě je třeba postupovat v souladu s ustanovením § 41 odst. 2 o.s.ř. a nesprávně označené podání posoudit podle jeho obsahu jako žalobu pro zmatečnost.

³ Obdobně jsou oba instituty označovány i v právu rakouském i německém. V obou právních řádech je žaloba pro zmatečnost označena shodným termínem „Nichtigkeitklage“, žaloba na obnovu se v Rakousku nazývá „Wiederaufnahmsklage“, v německé úpravě pak „Restitutionsklage“.

⁴ I důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb. hovoří o tom, že žaloba pro zmatečnost je v souladu s koncepcí části čtvrté vybudována jako opravný prostředek, směřující proti pravomocným rozhodnutím soudu.

však nové řízení nezahajuje,⁵ nýbrž děje se tak jednak za účelem, aby se dosáhlo obnovení řízení již pravomocně skončeného, nebo proto, aby bylo odstraněno pravomocné rozhodnutí vydané v předcházejícím řízení, které trpělo závažnými vadami. I samotná konstrukce účastenství v řízení o obou žalobách vymezuje, proti komu má žaloba směřovat, neboť ustanovení § 232 odst. 1 o.s.ř. nezmiňuje označení účastníků jako její nezbytnou náležitost. Z toho lze usuzovat, že na žaloby lze pohlížet jako na opravné prostředky, u kterých je účastenství (včetně legitimace k podání žalob) vymezeno ve vazbě na osoby, jež se účastnily řízení v jeho předchozích fázích, přičemž si zde zachovávají stejné procesní postavení jako v řízení původním. Na druhou stranu však nelze přehlédnout, že společným je například způsob, jakým soud rozhoduje o „běžné“ žalobě i žalobě na obnovu a pro zmatečnost v případě, že ji podala osoba k tomu neoprávněná (resp. osoba s nedostatkem aktivní věcné legitimace). Za takové situace soud žalobu zamítá, přičemž odvolání nebo dovolání v tomto případě odmítá. Také možnost podat proti rozhodnutím o obou žalobách odvolání a proti tomuto rozhodnutí následně dovolání, může vyvolávat dojem, že se jedná o relativně samostatné řízení. I přesto je podle mého názoru třeba pohlížet na obě žaloby jako na opravné prostředky; jejich označení tak nelze považovat za vhodně zvolené.^{6,7,8}

Žaloba na obnovu řízení i žaloba pro zmatečnost mají řadu shodných rysů; proto i samotná právní úprava žaloby na obnovu řízení a žaloby pro zmatečnost je v části

---

⁵ Ve vztahu k žalobě na obnovu řízení tento závěr, teorií obecně uznávaný, vyslovil J. Hrdlička (Obnova v soustavě mimořádných opravných prostředků v občanském soudním řízení, AUC-I 3/1971, str. 133), který v této souvislosti odkázal např. na práci J. Tuttera: Das österreichische Zivilprozessrecht, Wien 1897, str. 579, nebo K. Hellwiga: System des deutschen Zivilprozessrechts, Leipzig 1912, I. díl, str. 864, a uvedl, že podle sovětské teorie se řízení o obnovu označovalo jako zvláštní stadium původního procesu;

⁶ Naskytá se tak otázka, jak příhodněji obě žaloby označit. U obnovy řízení by bylo možné vrátit se k původnímu názvu: „návrh na obnovu řízení“, který je používán mimo jiné i v soudním řádu správním a v řízení trestním. Zde však také narážíme na problém, neboť pojem „návrh“ je v současné době používán pro oblast řízení nesporného. Označení žaloby pro zmatečnost by pak mohlo být nahrazeno „návrhem na zrušení rozhodnutí pro zmatečnost“ (zde se však setkáváme se stejným problémem), „stížností pro zmatečnost“ či termínem „zmatečnostní stížnost“, používaného v josefinském soudním řádu.

⁷ Za zmínku však jistě v této souvislosti stojí názor zastávaný v učebnici německého civilního práva procesního (Zeis, W. – Schreiber, K.: Zivilprozessrecht, str. 234), podle kterého se jedná o procesní žaloby mající charakter opravného prostředku: „Sie ist prozessuale Gestaltungsklage mit rechtmittelähnlichen Charakter“. Podrobněji rozpracováno v části třetí této práce;

⁸ „Před otázkou povahy těchto institutů byla postavena již dřívější procesní teorie, právem označovaná za klasickou. Podle E. Otty, jak lze soudit z jeho díla Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního, 1901, Praha (vycházejícího z Kleinových Vorlesungen über die Praxis des Zivilprocesses z roku 1900), byla tato otázka vyřešena ve prospěch opravných prostředků, mj. i formálním označením za ...*mimořádné pomůcky právní...*, které doplňují vhodně soustavu ochrany práv...“ (Macková, A.: Opravné prostředky v novele občanského soudního řádu provedené zákonem č. 30/2000 Sb., Bulletin advokacie 8/2000, str. 32);

čtvrté, hlavě druhé o.s.ř. koncipována tak, že oba tyto instituty mají řadu společných ustanovení, což však na druhou stranu klade zvýšené nároky na pozornost při odlišení pasáží zákona společných oběma žalobám od těch, jež se vztahují jen k žalobě na obnovu řízení nebo jen k žalobě pro zmatečnost.⁹ Tam, kde je v textu hlavy druhé o.s.ř. zmíněn pouze obecný termín „žaloba“ (a nikoliv „žaloba na obnovu řízení“ nebo „žaloba pro zmatečnost“), se tato ustanovení vztahují zároveň na obě žaloby, ostatní ustanovení se pak samostatně dotýkají jen žaloby na obnovu řízení nebo jen žaloby pro zmatečnost. Při členění podle paragrafů tak pouze o žalobě na obnovu řízení pojednává ustanovení § 228 a § 233 o.s.ř. a pouze o žalobě pro zmatečnost ustanovení § 229 a § 234 o.s.ř. Ustanovení společná oběma žalobám se nacházejí v § 230 odst. 1, § 231 odst. 1, § 232, § 235, § 235a odst. 1 věta první, § 235a odst. 2, § 235b odst. 1 a 3, § 235b odst. 2 věta první, § 235c, § 235d, § 235e odst. 3 a 4, § 235f a § 235i odst. 3 o.s.ř.¹⁰ Dalším ze společných rysů obou žalob je jejich poměrně nízký výskyt v právní praxi, což s sebou přináší i malý zájem právní vědy o oba mimořádné opravné prostředky.

Podstatně se však od sebe obě žaloby liší zejména v tom, z jakých důvodů je možné je podat. Žalobou na obnovu má být dosaženo nápravy tam, kde soudní proces trpí nezaviněnou neúplností skutkových zjištění; před novelou provedenou zákonem č. 30/2000 Sb. splňoval tuto funkci [až na jeden žalobní důvod uvedený v ustanovení § 228 odst. 1 písm. c) o.s.ř., tj. bylo-li rozhodnuto v neprospěch účastníka řízení v důsledku trestného činu soudce] návrh na obnovu řízení. Žalobou pro zmatečnost má být dosaženo nápravy nejpodstatnějších vad řízení; před uvedenou novelou plnilo tuto funkci dovolání, což nebylo přiměřené povaze tohoto mimořádného opravného prostředku, který má být vyhrazen řešení zásadních otázek, takže se tato úprava neosvědčila.

V této práci je zohledněna i tzv. souhrnná novela o.s.ř., provedená zákonem č. 7/2009 Sb., jenž nabyl účinnosti dne 1. 7. 2009.

---

⁹ Zákonodárce byl ke společné úpravě obou žalob pravděpodobně veden také tradicí, neboť obdobně byly obě žaloby koncipovány již v zákoně č. 113/1895 ř. z., a jistě i důvody legislativně technickými. Na tomto místě je třeba zmínit, že vládní osnova novely o.s.ř. z roku 2000 (sněmovní tisk č. 257/0) obsahovala původně řešení jiné – samostatně byl upraven návrh na obnovu řízení i žaloba pro zmatečnost; toto řešení však na základě komplexního pozměňovacího návrhu ústavně-právního výboru Poslanecké sněmovny nebylo zohledněno.

¹⁰ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: OSŘ, Komentář, II. díl, str. 1191;

Oddíl A: ŽALOBA NA OBNOVU ŘÍZENÍ

Kapitola 1: Podstata a funkce žaloby na obnovu řízení

Jak již bylo uvedeno výše, žaloba na obnovu řízení představuje v civilním soudním řízení mimořádný opravný prostředek sloužící ke zhojení nedostatků skutkových zjištění. Jejím prostřednictvím proběhne řízení jednou již pravomocně skončené znovu, jestliže tu jsou skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, pro které původní rozhodnutí o věci samé z hlediska správnosti a úplnosti skutkových zjištění a skutkových závěrů, které jsou nyní těmito skutečnostmi, rozhodnutími nebo důkazy zásadně zpochybňovány, nemůže obstát.¹¹

„Smysl tohoto institutu tedy vychází především ze skutečnosti, že podle principů materiálního právního státu je úkolem řízení před orgány veřejné moci rozhodnout spravedlivě a v souladu se skutečným skutkovým stavem. Proti tomuto zájmu právního státu přirozeně stojí (alespoň do určité míry) rovněž plně legitimní zájem na zachování právní jistoty, a protože mezi oběma principy musí existovat určitá vyváženost, můžeme konstatovat, že k obnově řízení lze přistupovat toliko spíše ve výjimečných a odůvodněných případech.“¹²

Žalobou na obnovu řízení se nelze domáhat nápravy případných pochybení při právním posouzení věci nebo procesněprávních vad (k tomu podle povahy rozhodnutí a povahy namítaného pochybení slouží jiné opravné prostředky – odvolání, dovolání či žaloba pro zmatečnost).¹³

Kapitola 2: Historický exkurz

První moderní procesní předpis platný na našem území, *Josefínský soudní řád z roku 1781* (Allgemeine Gerichtsordnung), upravoval v § 372 velmi široce pojatý institut **navrácení v předešlý stav** (Wiedereinsetzung in den vorigen Stand), jehož

---

¹¹ Podle J. Stavínkové (Občanské právo procesní – řízení nalézací, Brno, 1996, str. 182) „spočívá podstata obnovy řízení jako mimořádného opravného prostředku v tom, že řízení, jednou již pravomocně skončené, proběhne znovu za tím účelem, aby bylo dosaženo rozhodnutí, které poskytuje větší záruku jeho správnosti, než u rozhodnutí, napadeného návrhem na obnovu řízení. Funkcí obnovy řízení je náprava vadných rozhodnutí ve věci samé.“ Podobně srov. např. Steiner, V.: Občanské právo procesní v teorii a praxi, Orbis, Praha, 1975, str. 347 a násl.;

¹² Šimíček, V.: Obnova řízení před Ústavním soudem, Právník č. 12/2001, str. 1228;

¹³ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: OSŘ, Komentář, II. díl, str. 1190;

důvodem mohlo být vedle zmeškání roku nebo lhůty také nalezení nových skutečností nebo důkazů; v tomto institutu je možné spatřovat předchůdce pozdější žaloby na obnovu řízení.

Základním pramenem procesního práva v Československé republice byl **zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních - civilní řád soudní** (dále jen „c.ř.s.“). Tento zákon byl převzat z rakousko-uherského právního řádu na základě čl. 2 zákona č. 11/1918 Sb. (tzv. recepční zákon) ze dne 28. října 1918 a zakotvil úpravu opravných prostředků, jejichž koncepce doznala změn až zákonem č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví. Mimořádnými opravnými prostředky byla žaloba pro zmatečnost a žaloba o obnovu řízení, upravené v § 529 - § 547 v části páté c.ř.s. uvozené nadpisem „**Žaloba pro zmatečnost a o obnovu**“ (žaloby byly označeny v opačném pořadí oproti současné právní úpravě). Doktrinární rozlišování opravných prostředků na řádné a mimořádné však nespočívalo výlučně na kritériu, zda je opravný prostředek přípustný proti rozhodnutí, které je v právní moci či nikoli, neboť žalobu o obnovu bylo možno podat i proti rozhodnutí nepravomocnému, pokud trpělo vadou, jež nebylo možné odstranit podáním řádného opravného prostředku. Žaloba o obnovu sloužila k odstranění rozsudku, „*jestliže spočívá sice na řízení bezvadném, ale přichází do příkrého rozporu s myšlenkou spravedlnosti...Nespravedlnost ta nejeví se ovšem v nesprávném právním posouzení o sobě, nýbrž v tom, že skutkový podklad rozsudku v odpor braného není takový, aby na jeho základě bylo lze spravedlivě rozhodnouti.*“¹⁴ Řízení skončené rozsudkem mohlo být podle § 530 c.ř.s. obnoveno tehdy, „1. je-li některá listina, na které se rozsudek zakládá, podvržena nebo zfalšována, 2. dopustil-li se některý svědek nebo znalec křivé výpovědi neb odpůrce při svém výslechu křivé přísahy, a zakládá-li se rozsudek na této výpovědi, 3. bylo-li docíleno rozsudku soudně trestným podvodným činem zástupce strany, jejího odpůrce nebo jeho zástupce, 4. dopustil-li se soudce, vydávaje rozsudek nebo dřívější rozhodnutí, jež jest základem rozsudku, vzhledem k této rozepři na újmu strany porušení svých úředních povinností trestného podle trestního zákona, 5. byl-li nález trestního soudu, na kterém se rozsudek zakládá, zrušen jiným rozsudkem, jenž nabyl právní moci, 6. nalezne-li strana rozsudek o témž nároku nebo o témž právním poměru dříve vydaný a již pravoplatný, který zakládá právo mezi stranami toho řízení, jež má býti obnoveno, nebo

---

¹⁴ Hora, V.: Československé civilní právo procesní, díl III., Opravné prostředky a zvláštní způsoby řízení, Všehrd 1929, str. 154;

nabude-li teprve nyní možnosti použití takového rozsudku nebo 7. jestliže se některá strana dozví o nových skutkových okolnostech nebo nalezne důkazy, jejichž přednesení neb použití v dřívějším řízení by bylo způsobilo pro ni příznivější rozhodnutí věci hlavní nebo jestliže nabude teprve nyní možnosti jich užití.“ V případě § 530 č. 6 a 7 c.ř.s. byla obnova přípustná jen tehdy, nemohla-li strana bez své viny uplatnit právní moc rozsudku nebo nové skutkové okolnosti či důkazní prostředky před koncem ústního jednání, po kterém byl vydán rozsudek soudu první stolice.

Žaloba o obnovu se podávala u procesního soudu první stolice (výjimkou byl jen případ uvedený v § 530 č. 4 c.ř.s., pro který byl výlučně příslušný soud, který vydal rozsudek žalobou napadený); byl-li však uplatňovaným důvodem napadení postižen toliko rozsudek vyšší stolice, byla žaloba podávána u tohoto soudu (§ 532 c.ř.s.).

Žaloba o obnovu řízení mohla být podle § 534 c.ř.s. podána v konečné lhůtě jednoho měsíce, počítané v případech 1 až 5 ode dne, od kterého rozsudek trestního soudu nebo usnesení, vyslovující zastavení trestního řízení, nabyly právní moci, a v případech 6 a 7 ode dne, od kterého strana mohla použít pravomocného rozsudku nebo ode dne, kdy se dozvěděla o nových skutkových okolnostech či důkazních prostředcích. Zákon stanovil i objektivní lhůtu pro podání žaloby o obnovu řízení v trvání deseti let ode dne právní moci napadeného rozsudku. Soud před nařízením jednání zkoumal, zda se žaloba opírala o některý ze zákonných důvodů uvedených v § 530 a zda byla podána v zákonné lhůtě; žalobu odmítl, nebylo-li tu některé z těchto náležitostí. Byl-li v případech § 530 c.ř.s. důvod obnovy prokázán listinami, přiloženými k žalobě v prvopise nebo ověřeném opise, bylo jednání a rozhodnutí o důvodu a přípustnosti obnovy spojeno s jednáním ve věci hlavní (§ 540 c.ř.s.); v ostatních případech bylo jednáno a rozsudkem rozhodováno jen o důvodu a přípustnosti obnovy řízení. Zajímavým způsobem byl řešen střet opravných prostředků v ustanovení § 544 a § 545 c.ř.s. Byla-li žaloba o obnovu, ve které byl uplatňován některý z důvodů uvedený v § 530 č. 1 až 5 c.ř.s., podána současně s odvoláním nebo dovoláním proti témuž rozsudku nebo za zahájeného odvolacího nebo dovolacího řízení, a byl-li zároveň k žalobě přiložen v prvopise nebo v ověřeném opise pravomocný rozsudek vydaný trestním soudem, soud z úřední povinnosti nebo na návrh usnesením rozhodl o přerušení odvolacího nebo dovolacího řízení a o tomto přerušení odvolací nebo dovolací soud ihned vyrozuměl. V ostatních případech soud řízení o odvolání nebo o dovolání přerušil tehdy, nasvědčovaly-li tomu zvláštní okolnosti případu a přihlížeje k důkazům, které byly předloženy k podepření důvodů obnovy.

V přerušném odvolacím nebo dovolacím řízení mohlo být pokračováno jen tehdy, byla-li žaloba o obnovu pravomocně zamítnuta. Pokud nebylo podle předcházejících ustanovení v důsledku podání žaloby o obnovu nařízeno, aby opravné řízení již zahájené bylo přerušeno, nebránilo podání žaloby o obnovu tomu, aby napadený rozsudek nabyl právní moci, ani aby se stal vykonatelným, přičemž podání žaloby o obnovu nemělo vliv na vykonatelnost napadeného pravomocného rozsudku (§ 547 c.ř.s.). Střet žaloby pro zmatečnost a o obnovu zákon neupravoval.

Uvedená právní úprava se však vztahovala pouze na řízení sporné, oblast nesporného řízení upravoval zákon č. 100/1931 Sb., o základních ustanoveních soudního řízení nesporného. Obnova řízení byla upravena v § 49, podle kterého bylo možné řízení obnovit obdobně a za podmínek, za kterých bylo možné se domáhat obnovy podle ustanovení zákona o řízení sporném, pokud nenabývaly práv osoby třetí.

Koncepce opravných prostředků a civilního procesu vůbec doznala zásadních změn přijetím **zákona č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví**. Dosavadní systém tří stolic byl nahrazen systémem dvouступňovým. Do právního řádu byl zaveden nový mimořádný opravný prostředek - **stížnost pro zachování zákona** (od účinnosti občanského soudního řádu z roku 1950 „stížnost pro porušení zákona“).

V rámci tzv. právníkové dvouletky byl v roce 1950 (s účinností od 1. 1. 1951) vydán nový procesní předpis - **zákon č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád**, na základě kterého byl zrušen civilní řád soudní, a jemuž jako vzor sloužil občanský procesní kodex RSFSR z roku 1923. **Obnova řízení** byla upravena v hlavě šesté, dílu druhém, oddílu prvním v § 197 až § 209 tohoto zákona, a společně se **stížností pro porušení zákona** (upravené v § 210 až § 218) byla koncipována výslovně jako mimořádný opravný prostředek. Podle ustanovení § 197 bylo možné návrhem na obnovu řízení napadnout pravomocné rozhodnutí ve věci samé a podle § 198 také soudní smír (bylo-li možné na něj podle povahy věci vztahovat důvody obnovy), pokud a) existovaly nové skutečnosti, důkazy nebo pravomocné rozhodnutí soudu nebo úřadu (orgánu veřejné správy), jichž účastník nemohl bez své viny použít v původním řízení, anebo bylo-li možné provést důkazy nařízené v původním řízení, poněvadž odpadly překážky, které tehdy bránily jejich provedení, ovšem v obou případech jen pokud mohly přivodit pro účastníka příznivější rozhodnutí ve věci samé (jednalo se tedy o důvody obdobné současné právní úpravě) nebo b) bylo rozhodnuto v neprospěch

účastníka v důsledku trestného činu soudce. Podle § 199 písm. a) byla obnova řízení nepřijatelná, jednalo-li se o rozhodnutí, jímž bylo vysloveno, že tu manželství není, nebo jímž byla vyslovena neplatnost manželství nebo rozvod, ledaže by šlo o otázku dobré víry při uzavírání manželství nebo viny na rozvodu, podle písm. b) v řízení o prohlášení za mrtvého nebo o důkazu smrti, v řízení o projednání dědictví, v řízení o soudním umoření listin a v řízení exekučním a podle písm. c) bylo-li možno zrušení nebo změny rozhodnutí dosáhnout bez obnovy řízení, nepočítajíc v to stížnost pro porušení zákona, anebo byla-li obnova řízení vyloučena povahou věci. Návrh na obnovu řízení bylo nutné podat ve lhůtě tří měsíců ode dne právní moci rozhodnutí v původním řízení, popřípadě schválení soudního smíru; dověděl-li se však účastník o důvodu obnovy teprve později, anebo mohl-li jej teprve později uplatnit, počítá se mu lhůta ode dne, kdy se dověděl o důvodu obnovy, anebo kdy jej mohl uplatnit. Zároveň byla stanovena lhůta objektivní v délce pěti let od právní moci rozhodnutí, případně kdy byl schválen soudní smír. Po této lhůtě mohl být návrh na obnovu řízení podán, jen byla-li účastníku nezákonným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem. Žádost o navrácení v předešlý stav pro zmeškání lhůty k podání návrhu na obnovu řízení nebyla podle § 201 přípustná. O návrhu na obnovu řízení rozhodoval stejně jako dle nynější úpravy soud, který ve věci rozhodl v první stolici. Shodně s c.ř.s. se zákon v ustanovení § 205 odst. 1 vypořádal se situací, kdy byl návrh podán zřejmě opožděně nebo nezakládali-li se na žádném ze zákonných důvodů, případně byla-li obnova řízení nepřijatelná podle § 199; v takovém případě soud návrh usnesením odmítl bez ústního jednání. Podala-li však návrh osoba neoprávněná, odmítl jej soud usnesením po ústním jednání. Výrazná odchylka oproti současné právní úpravě spočívala v možnosti spojit řízení ve věci samé s řízením o návrhu na obnovu (§ 207 odst. 1), a to z důvodu vhodnosti, zejména tehdy, když uplatňované důvody se zdály být nepochybné a kde návrhu na obnovu by bylo patrně vyhověno.¹⁵ Rozhodl-li soud nejprve o povolení obnovy, mohl jednat ve věci samé jen tehdy, když se rozhodnutí o povolení obnovy

---

¹⁵ J. Rubeš a kol. v Komentáři k občanskému soudnímu řádu (Díl I., obecná ustanovení, Orbis 1957, str. 782) uvádí, že „je-li předložen rozsudek trestního soudu odsuzující soudce pro porušení jeho úřední povinnosti, nebo odsuzující za křivou výpověď svědka, na jehož výpovědi založil soud své rozhodnutí, je-li nově předložena veřejná listina nebo listina nevzbuzující žádnou pochybnost a prokazující téměř nezvratně opak toho, co bylo vzato za prokázáno v původním řízení, je-li ze spisů nebo jinak zcela jasně patrné, že byly porušeny nejzákladnější zásady řízení, pak bude vhodné za účelem urychlení obě řízení spojit a současně rozhodnout o obnově, zrušit rozhodnutí a nahradit jej rozhodnutím novým. Stejně tak bude vhodné spojit obě řízení tenkrát, když uplatňované důvody obnovy jsou v nejužší skutkové souvislosti s tím, co bylo již předmětem řízení původního, když kupříkladu půjde o provedení nových důkazů, které dosud nemohly být pro nějakou překážku provedeny vůbec.“

stalo pravomocným (§ 207 odst. 2); na základě novely provedené zákonem č. 46/1959 Sb. bylo toto ustanovení s účinností od 1. 9. 1959 z důvodu rozdílné soudní praxe doplněno tak, že povolí-li soud obnovu, zůstává napadené rozhodnutí (soudní smír) nedotčeno, dokud soud nerozhodne znovu o věci samé. Podle ustanovení § 209 odst. 3 nebylo možné vydržení nebo promlčení práva, které nastalo za řízení nebo po jeho skončení, v řízení o obnovu uplatnit na újmu účastníka, v jehož prospěch byla obnova povolena.

Součástí velké rekonstrukce práva, k níž došlo v souvislosti s přijetím Ústavy z roku 1960, bylo i vydání nového procesního kodexu - **zákon č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu**. Tímto předpisem byly v rámci „opravného řízení“ provedeny některé další, i když méně výrazné změny; mimořádným opravným prostředkem zůstala **obnova řízení** (část čtvrtá, hlava druhá, § 228 - § 235) a **stížnost pro porušení zákona** (část čtvrtá, hlava třetí, § 236 - § 243). Zákon rozšířil důvody pro podání návrhu na obnovu řízení v případě výskytu tzv. zmatečností v řízení - byla-li účastníku řízení postupem soudu odňata možnost jednat před soudem, nemělo-li řízení proběhnout pro nedostatek podmínek řízení nebo rozhodoval-li vyloučený soudce anebo byl-li soud nesprávně obsazen. Podle § 231 bylo umožněno návrhem na obnovu řízení vedle pravomocného rozsudku napadnout za podmínek tam uvedených i usnesení, kterým byl schválen smír, a také platební rozkaz. Zákon se na rozdíl od občanského soudního řádu z roku 1950 nezmiňuje o vyloučení obnovy řízení v případech, kde to vyplývá z povahy věci. Oproti současné právní úpravě, kdy nové rozhodnutí nahrazuje to původní, zákon v § 235 odst. 2 stanovil, že novým rozhodnutím o věci, vydaným v řízení po povolení obnovy, se původní rozhodnutí rušilo.

Po roce 1989 byl občanský soudní řád několikrát novelizován. Stížnost pro porušení zákona byla v našem právním řádu zrušena **zákonem č. 519/1991 Sb.**, který podstatným způsobem zasáhl do dosavadního systému opravných prostředků v souvislosti s demokratizací našeho civilního řízení, a nahrazena institutem **dovolání** (část čtvrtá, hlava třetí o.s.ř.). Novela občanského soudního řádu postihla do té doby vymezený okruh důvodů, pro které bylo možné povolit obnovu řízení, když připustila dovolání pro dva dosavadní důvody obnovy řízení. Šlo jednak o důvod obnovy uvedený ve znění před novelou v ustanovení § 228 odst. 1 písm. c), kdy mohl účastník napadnout pravomocný rozsudek návrhem na obnovu řízení, byla-li účastníku odňata postupem

soudu možnost jednat před soudem [po novele upraveno v ustanovení § 237 písm. f) o.s.ř.] a dále důvod obnovy upravený před novelou v ustanovení § 228 odst. 1 písm. d), pokud řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení nebo rozhodoval-li vyloučený soudce či byl-li soud nesprávně obsazen [v novelizovaném znění v ustanovení § 237 písm. g), resp. jednalo se o důvody, které se v § 237 písm. a) až e) týkaly nedostatku podmínek řízení]. Důvody spočívající v nedostatku procesních podmínek tak byly konkretizovány a zahrnuty mezi důvody dovolání. Důvody obnovy byly tedy omezeny na dva okruhy důvodů; první okruh se týkal situace, kdy lze očekávat příznivější rozhodnutí proto, že tu jsou skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, které účastník nemohl bez své viny použít v původním řízení, resp. lze-li provést důkazy, které v původním řízení provedeny být nemohly (obdobné současné úpravě) a druhý okruh připouštěl obnovu tam, kde bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce.

Novelou bylo změněno a rozšířeno původní ustanovení § 235 odst. 2 o.s.ř., podle kterého se novým rozhodnutím o věci po povolení obnovy rušilo původní rozhodnutí, a to tak, že shledal-li soud napadené rozhodnutí věcně správným, zamítl usnesením návrh na jeho změnu, a pokud soud napadené rozhodnutí ve věci samé změnil, nové rozhodnutí nahradilo původní rozhodnutí.

Novela doplnila do ustanovení § 235i o.s.ř. odstavec čtvrtý, podle kterého právní vztahy někoho jiného než účastníka řízení nemohou být novým rozhodnutím dotčeny.

Dnem 1. 1. 2001 nabyl účinnosti **zákon č. 30/2000 Sb.**, kterým byl občanský soudní řád významným způsobem novelizován. Tímto zákonem došlo k zásadní změně v koncepci mimořádných opravných prostředků; spíše než novelou bývá zákon č. 30/2000 Sb. označován rekodifikací civilního procesu. Jak již bylo uvedeno výše, došlo k zavedení (resp. znovuzavedení) **žaloby pro zmatečnost**, upravené nově společně s žalobou na obnovu řízení (před novelou označovanou jako „návrh na obnovu řízení“) v části čtvrté, hlavě druhé občanského soudního řádu.

Zavedení systému neúplné apelace do odvolacího řízení způsobilo změnu v úpravě podmínek obnovy řízení. Důvody obnovy řízení uvedené v § 228 o.s.ř. pod písmeny a) a b) se přizpůsobily tomu, jak v ustanoveních § 205a a 211a o.s.ř. byla stanovena přípustnost skutkových a důkazních novot v odvolacím řízení. Ve vymezení přípustnosti obnovy řízení byla zachována dosavadní úprava v tom, že žalobu lze podat

jen proti pravomocnému rozhodnutí. Tato zásada se tedy uplatní i u věcí, které se v odvolacím řízení projednají v systému neúplné apelace; i když nové skutečnosti nebo důkazy nebude možné uplatnit v odvolacím řízení (srov. § 205a a § 211a), není opodstatněné, aby byl narušován systém obnovy řízení jako mimořádného opravného prostředku.¹⁶

K významné změně došlo - vzhledem k tomu, že žaloba na obnovu řízení může být podána jen proti pravomocnému rozhodnutí a v zájmu toho, aby nedocházelo k poškozování práv účastníků řízení – v ustanovení § 233 odst. 1 o.s.ř. Nově tu bylo zakotveno, že běh tzv. subjektivní lhůty k podání žaloby na obnovu řízení neskončí před uplynutím tří měsíců od právní moci napadeného rozhodnutí.

Nová úprava řeší výslovně v ustanovení § 228 odst. 2 o.s.ř. důvody k obnově řízení ve věci, v níž bylo rozhodnuto rozsudkem pro uznání nebo rozsudkem pro zmeškání; lze je napadnout jen tehdy, lze-li důvody obnovy vztáhnout na předpoklady, za kterých byla tato rozhodnutí vydána.

Novela odstranila pochybnosti o tom, zda vedlejší účastník může podat návrh na obnovu řízení a za jakých podmínek tak může učinit (§ 231 odst. 1 o.s.ř.); dále byl vyřešen možný střet mimořádných opravných prostředků ve prospěch dovolání (případně žaloby pro zmatečnost); § 235d o.s.ř. obsahuje nově ustanovení o rozsahu přezkoumání rozhodnutí v řízení o obnově.

Dosavadní důvod uvedený v ustanovení § 228 odst. 1 písm. c) o.s.ř. s ohledem na svoji povahu nepatřil mezi důvody obnovy řízení. Byl proto novelou zařazen mezi důvody žaloby pro zmatečnost [§ 229 odst. 1 písm. g) o.s.ř.].

K drobné změně došlo také v tom, že termín "navrácení lhůty" v původním ustanovení § 230 odst. 3 o.s.ř., který neodpovídal terminologii občanského soudního řádu, byl ve shodě s ustanovením § 58 o.s.ř. nahrazen slovy "prominutí zmeškání lhůty" (§ 235 odst. 1 o.s.ř.).

Ustanovení bodu 16, hlavy první, části dvanácté zákona č. 30/2000 Sb. ukládá soudům, aby návrhy na obnovu řízení proti rozhodnutím vydaným před 1. 1. 2001 nebo vydaným sice po 1. 1. 2001, avšak podle občanského soudního řádu účinného před tímto datem, projednaly a rozhodly o nich podle dosavadních právních předpisů, tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001.

---

¹⁶ Viz důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb. (k bodu 300);

Kapitola 3: Soudní poplatek za žalobu na obnovu řízení

Soudní poplatek za žalobu na obnovu řízení činí 1.000,- Kč a je uveden jako položka č. 13 v Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“). To ovšem platí jen tehdy, nebylo-li původní řízení osvobozeno od soudních poplatků podle § 11 odst. 1 zákona o soudních poplatcích nebo nebyl-li žalobce v původním řízení osvobozen od soudních poplatků podle § 11 odst. 2 tohoto zákona. V takovém případě se osvobození vztahuje i na řízení o povolení obnovy podle § 11 odst. 3 písm. c) zákona o soudních poplatcích.

Nezaplacení soudního poplatku ani v dodatečně lhůtě stanovené soudem má za následek zastavení řízení o žalobě (§ 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích). Je-li však soudní poplatek zaplacen nejpozději do konce lhůty k podání odvolání proti usnesení o zastavení řízení o žalobě, soud toto rozhodnutí zruší (§ 9 odst. 7 zákona o soudních poplatcích).

Kapitola 4: Přípustnost žaloby na obnovu řízení

Žalobou na obnovu řízení může účastník napadnout **pravomocný rozsudek** (částečný, mezitímní¹⁷ či rozsudek konečný) **nebo pravomocné usnesení, kterými bylo současně rozhodnuto ve věci samé**^{18,19} (např. usnesení o dědictví), tj. proti takovému rozhodnutí, které se zabývá vlastním předmětem řízení, je-li zároveň dán některý z důvodů taxativně uvedených v § 228 odst. 1 písm. a) nebo b) o.s.ř.

---

¹⁷ „Žaloba na obnovu řízení může být podána nejen vůči konečnému rozsudku ve věci, nýbrž i proti rozsudku částečnému nebo mezitímnímu.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2824/99, Soudní judikatura č. 1/2002, poř. č. 6, str. 23);

¹⁸ Slova „nebo pravomocné usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé“ byla do ustanovení § 228 odst. 1 vložena novelou o.s.ř. provedenou zákonem č. 238/1995 Sb. Důvodová zpráva k tomuto zákonu uvádí, že „podle platné úpravy v řadě případů rozhoduje soud o věci samé usnesením a není důvodů vylučovat tato rozhodnutí z možnosti napadnout je mimořádným opravným prostředkem – obnovou řízení“.

¹⁹ „Jestliže byla žaloba na obnovu řízení podána nikoli proti pravomocnému rozsudku či usnesení ve věci samé, ale proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně odmítnuto pro absenci zákonných obsahových náležitostí, nebyl naplněn zákonný požadavek přípustnosti žaloby na obnovu řízení podle § 228 odst. 1 o.s.ř.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2006, sp. zn. 28 Cdo 2997/2006);

Dále lze žalobou na obnovu řízení napadnout podle ustanovení § 228 odst. 2 o.s.ř. i usnesení, kterým byl schválen smír, které má podle § 99 odst. 3 o.s.ř. účinky pravomocného rozsudku (bez ohledu na to, zda toto usnesení bylo vydáno ve smířcím řízení dle § 67 a násl. o.s.ř. nebo podle § 99 v řízení podle části třetí o.s.ř.). Musí být ovšem dány zákonné důvody žaloby na obnovu řízení uvedené v § 228 odst. 1 o.s.ř., pokud jde o předpoklady, za nichž byl smír schvalován, a další podmínky její přípustnosti. Soud dohodu o smírném vyřešení sporu schválí jen v tom případě, připouští-li povaha věci ukončení sporu smírem a není-li uzavřený smír v rozporu s právními předpisy (§ 99 odst. 2 o.s.ř.).

Na základě výše uvedeného pak logicky vyplývá dvojí: za prvé, že o obnově řízení, které skončilo schválením účastníky uzavřeného smíru, lze uvažovat jen tehdy, jestliže je namítána (coby nová) skutečnost (případně je-li tu rozhodnutí nebo důkaz, které bez své viny nemohl účastník použít v původním řízení nebo je-li možné provést důkaz, který nemohl být proveden v původním řízení), jež byla-li by soudu známa v okamžiku, kdy o schválení smíru rozhodoval, by smír (oproti původnímu rozhodnutí) neschválil, a za druhé, že by tak mohl učinit jen v případě, že dospěl k závěru, že uzavřený smír – právě vzhledem k existenci této skutečnosti (rozhodnutí nebo důkazu) – je právním úkonem, jenž je v rozporu s právními předpisy. Před vydáním rozhodnutí o schválení smíru proto musí mít zjištěny takové skutkové okolnosti, aby na základě nich mohl posoudit, zda se smír nepřičí právním předpisům. Jestliže se po právní moci usnesení o schválení smíru objeví skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, které se vztahují na tyto skutkové okolnosti, je přípustná obnova řízení proti usnesení o schválení smíru za předpokladu, že je účastník nemohl použít v původním řízení (anebo že důkaz nemohl být v původním řízení proveden) a že tyto skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy mohou pro něj přivodit příznivější rozhodnutí ve věci. Důvod obnovy řízení je pak dán tehdy, jestliže nové skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy mohou odůvodnit závěr, že pokud by byly soudu známy v původním řízení, k rozhodnutí o schválení smíru by zřejmě nedošlo.²⁰

Pokud by však byl dán některý z důvodů činících smír neplatný podle hmotného práva, lze se neplatnosti smíru domáhat prostřednictvím jiného procesního instrumentu,

---

²⁰ Výše uvedené závěry vyplývají z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2003, sp. zn. 20 Cdo 307/2002, Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu C 1815, sv. 25/2004;

a sice **žaloby o neplatnost smíru** (dle § 99 odst. 3 o.s.ř.),²¹ jenž má za následek nepřijetnost žaloby na obnovu řízení (§ 230 odst. 2 o.s.ř.).

Žalobou na obnovu řízení lze podle § 228 odst. 2 o.s.ř. obdobně napadnout i pravomocný **platební rozkaz**, je-li možné důvody obnovy vztahovat na předpoklady, za nichž byl vydán. Zákon v tomto ustanovení používá pouze termín „pravomocný platební rozkaz“. Je proto otázkou, zda je žaloba na obnovu řízení přípustná i proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu, elektronickému platebnímu rozkazu či platebnímu rozkazu evropskému, a to zejména s ohledem na ustanovení § 229 odst. 2 o.s.ř., který se vedle samotného platebního rozkazu a směnečného (šekového) platebního rozkazu zmiňuje i o platebním rozkazu elektronickém (nikoliv však již o evropském platebním rozkazu). Podle mého názoru se jedná o pouhou nedůslednost právní úpravy, která by neměla v praxi činit potíže, a domnívám se proto, že žaloba na obnovu řízení je přípustná proti všem výše vyjmenovaným platebním rozkazům.

Platební rozkaz je vydáván ve zkráceném řízení, ve kterém se neprovádí dokazování. Z povahy tohoto řízení vyplývá, že důvodem obnovy řízení, ve kterém byl vydán platební rozkaz, který nabyt právní moci, nemůže být v žádném případě důvod uvedený v ustanovení § 228 odst. 1 písm. b) o.s.ř. spočívající v možnosti vykonat důkazy, které nemohly být provedeny v původním řízení, a poukaz na nové důkazy ve smyslu § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. Do úvahy přicházejí jen případy obnovy řízení z důvodu uvedeného v § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. tehdy, jestliže tu jsou nové skutečnosti, které navrhovatel obnovy řízení nemohl použít do uplynutí lhůty k podání odporu nebo námitek (např. proto, že o nich nevěděl), nebo jestliže pozdější rozhodnutí příslušného orgánu, o němž se navrhovatel dozvěděl po uplynutí lhůty k podání odporu (námitek), řeší jinak předběžnou otázku ve věci, v níž byl soud vázán rozhodnutím jiného orgánu (§ 135 odst. 1 o.s.ř.) nebo v níž byl povinen vycházet z rozhodnutí jiného orgánu (§ 135 odst. 2 o.s.ř.).^{22,23,24}

---

²¹ „Usnesení o schválení smíru (nikoliv smír sám) zruší soud jen tehdy, je-li smír neplatný podle předpisů hmotného práva, ne však procesního práva. Předpokladem je tu, že jde o smír neplatný v době, kdy jej soud schvaloval.“ (Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 12. 6. 1964, sp. zn. 5 Co 181/64, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek, č. sešitu 9-10/1964, R 56/1964 civ.);

²² Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1193;

²³ K tomu správně podotýká K. Svoboda (Obnova řízení, v němž nebylo rozhodováno na základě dokazování, Jurisprudence č. 2/2009, str. 3 a násl.), že „obnova řízení nemá být prostředkem k tomu, aby žalovaný dodatečně vyvinul svoji skutkovou a důkazní iniciativu, kterou měl a mohl vyvinout již v původním řízení. K tomu, aby se žalovaný s úspěchem domohl obnovy řízení skončeného pravomocným platebním rozkazem, je třeba, aby během řízení o obnově tvrdil a zejména prokázal, že ještě před právní mocí platebního rozkazu vyvinul (a to bez úspěchu) veškerou možnou snahu, aby získal

Obdobně i pravomocné **rozsudky pro uznání** nebo pravomocné **rozsudky pro zmeškání** lze podle § 228 odst. 2 o.s.ř. napadnout žalobou na obnovu řízení, lze-li důvody obnovy podle § 228 odst. 1 o.s.ř. vztahovat na předpoklady, za nichž byly vydány.

Mezi předpoklady pro vydání **rozsudku pro uznání** uvedené v ustanovení § 153a o.s.ř. patří podmínka, aby žalovaný v průběhu soudního řízení uznal nárok nebo základ nároku, který je proti němu uplatňován, nebo se má za to, že žalovaný nárok, který je proti němu uplatňován, uznal podle § 114b odst. 5 a § 114c odst. 6 o.s.ř., dále aby šlo o věc, jejíž povaha připouští skončení řízení soudním smírem, a v neposlední řadě aby uznání nároku nebo jeho základu nebylo v rozporu s právními předpisy. Podmínka, že žalovaný, kterému byla řádně doručena do jeho vlastních rukou žaloba a předvolání nejméně 10 dnů přede dnem, kdy se má jednání konat, a který byl o následcích nedostavení se poučen, zmešká bez důvodné a včasné omluvy první jednání, které se ve věci konalo, navrhne-li zároveň žalobce vydání rozsudku pro zmeškání, a dále že jde o věc, ve které lze schválit soudní smír, patří k předpokladům pro vydání **rozsudku pro zmeškání** uvedeným v ustanovení § 153b o.s.ř.

Z důvodu, že provedení dokazování není ani u těchto rozsudků předpokladem pro jejich vydání, nepřichází proto v úvahu užití důvodu uvedeného v § 228 odst. 1 písm. b) o.s.ř. a poukaz na nové důkazy ve smyslu § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. Nové skutečnosti a rozhodnutí, které mohou pro navrhovatele obnovy přivodit příznivější rozhodnutí ve věci, jsou v tomto případě důvodem obnovy, jestliže mohou odůvodnit závěr, že pokud by byly soudu známy v původním řízení, k rozhodnutí rozsudkem pro uznání by zřejmě nedošlo²⁵ (např. proto, že by byl v rozporu s kogentními právními

---

skutečnosti nebo důkazy, o které svoji žalobu na obnovu řízení později opírá. Jen pak může soud žalobě vyhovět; jinak by nerespektoval princip právní jistoty spočívající v daném případě v tom, že by pravomocná rozhodnutí soudu měla být zpochybňována jen za zcela výjimečných okolností, kterým žalovaný nemohl žádným způsobem předejít.“

²⁴ Uvedené závěry vyplývají z rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 7. 1998, sp. zn. 5 Cmo 455/98, Soudní rozhledy č. 3/1998, str. 82;

²⁵ „Návrh na obnovu řízení proti rozsudku pro uznání může být důvodný pouze tehdy, lze-li uplatňované důvody obnovy vztáhnout na předpoklady, za nichž byl rozsudek vydán. Soud nemůže rozhodnout rozsudkem pro uznání mimo jiné tehdy, jestliže je uznání nároku žalovaným v rozporu s právními předpisy. Před vydáním rozsudku pro uznání proto musí mít soud zjištěny takové skutkové okolnosti, aby na základě nich mohl posoudit, zda se uznání nároku žalovaným nepříčí právním předpisům. Jestliže se po právní moci rozsudku pro uznání objeví skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy (*pozn. autorky: poukaz na nové důkazy zde nepřichází v úvahu, neboť provedení dokazování není u těchto rozsudků předpokladem pro jejich vydání*), které se vztahují na tyto skutkové okolnosti, je přípustná obnova řízení proti rozsudku pro uznání podle § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. za předpokladu, že nové skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy účastník nemohl použít v původním řízení a že tyto skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy mohou pro něj přivodit příznivější rozhodnutí ve věci. Důvod obnovy řízení podle § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. je tak dán tehdy, jestliže nové skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy mohou odůvodnit závěr,

předpisy) nebo že nebyly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání, ačkoliv nastala fikce nespornosti skutkových tvrzení obsažených v žalobě podle § 153b odst. 1 o.s.ř.²⁶

Způsobilým předmětem žaloby na obnovu řízení není usnesení o nařízení předběžného opatření, neboť jde o rozhodnutí prozatímní (předběžné), kterým se nijak nepředjímá konečné rozhodnutí ve věci.

Ve věcech výkonu rozhodnutí nelze podat žalobu na obnovu výkonu rozhodnutí (§ 254 odst. 2 části věty druhé před středníkem o.s.ř.), soud by ji proto jako nepřipustnou zamítl podle § 235f o.s.ř. O ochranu účastníků tohoto řízení je postaráno jinak – např. formou návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí (§ 268 o.s.ř.). Podání žaloby na obnovu vylučuje pro exekuční řízení ustanovení § 35 odst. 5 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Žalobou na obnovu řízení lze napadnout rozhodnutí soudu první instance, ale i rozhodnutí odvolacího soudu, tj. rozsudek odvolacího soudu, kterým byl změněn nebo potvrzen rozsudek soudu prvního stupně (§ 219, § 220, § 223 o.s.ř.) nebo jeho usnesení, kterým bylo meritorně rozhodnuto o odvolání proti usnesení soudu prvního stupně ve věci samé (§ 152 odst. 1 o.s.ř.). Žalobu na obnovu řízení lze podat buď jen proti rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé, nebo zároveň i proti rozhodnutí soudu prvního stupně; v případě existence meritorního rozhodnutí odvolacího soudu však nelze napadnout samostatně jen rozhodnutí soudu první instance.²⁷

Žalobou na obnovu řízení nelze napadnout rozhodnutí Nejvyššího soudu jako soudu dovolacího.²⁸

že pokud by byly známy v původním řízení, k rozhodnutí rozsudkem pro uznání by zřejmě nedošlo.“ (Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 2. 1997, sp. zn. 16 Co 53/97, Právní rozhledy č. 5/1997, str. 269);

²⁶ Viz Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1193n;

²⁷ „Nelze účinně obnovit řízení před soudem prvního stupně, není-li současně obnoveno odvolací řízení, ve kterém byla věc meritorně zkoumána.“ (Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: OSŘ, Komentář, II. díl, str. 1191);

²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2002, sp. zn. 20 Cdo 869/2002, Soudní judikatura č. 12/2002, str. 938;

Občanský soudní řád v ustanovení **§ 230 odst. 1 a 2** dále taxativně uvádí případy rozhodnutí, které nelze žalobou na obnovu řízení napadnout, i kdyby jinak podle hledisek uvedených v § 228 o.s.ř. byly předpoklady její přípustnosti splněny, a tím předmět této žaloby vymezuje negativně. Je tomu tak z důvodu převažujícího zájmu na právní jistotě, kterou takové pravomocné rozhodnutí nastolilo, a proto by nebylo žádoucí zasahovat do právní moci rozhodnutí.

Žaloba na obnovu řízení není v první řadě podle **§ 230 odst. 1 písm. a) o.s.ř.** přípustná proti rozsudkům, kterými bylo vysloveno, že se manželství rozvádí,²⁹ že je neplatné nebo že zde není, a proti rozsudkům, kterými bylo vysloveno zrušení, neplatnost nebo neexistence partnerství³⁰; připuštění zásahu do právní jistoty v takových případech by vedlo k velice komplikovaným situacím - tzv. „obživnutí“ manželství, které již bylo pravomocně zrušeno, by totiž mohlo vyvolat zcela neřešitelné problémy, a to i v případě, že by manželé uzavřeli nové manželství.^{31,32} Žalobou na obnovu řízení lze ale na druhé straně napadnout rozsudky, kterými byl návrh na rozvod manželství, zrušení partnerství, na určení neplatnosti nebo na určení neexistence manželství či partnerství zamítnut.

Na základě ustanovení **§ 230 odst. 1 písm. b) o.s.ř.** není umožněno podat žalobu na obnovu řízení, pokud by směřovala jen proti výrokům rozhodnutí o nákladech řízení, o lhůtě k plnění a o předběžné vykonatelnosti, neboť není opodstatněné, aby v těchto výrocích byla povolena obnova řízení, aniž by byl také dotčen výrok rozhodnutí

---

²⁹ „Rozsudek o uznání cizího rozhodnutí o rozvodu manželství ve smyslu ustanovení § 67 odst. 1 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, má z hlediska účinnosti takového cizího rozhodnutí v ČR tytéž právní důsledky (účinky), jako pravomocné rozhodnutí českého soudu o rozvodu manželství, kterým jsou zakládány vztahy, jejichž narušení není v souladu s odůvodněným zájmem na právní jistotě. Žaloba na obnovu řízení o uznání cizího soudního rozhodnutí, jímž bylo rozvedeno manželství, proto není přípustná.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2002, sp. zn. Ncu 240/2001);

³⁰ K doplnění § 230 odst. 1 písm. a) o.s.ř. o slova: „a proti rozsudkům, kterými bylo vysloveno zrušení, neplatnost nebo neexistence partnerství“ došlo na základě **zákona ze dne 26. 1. 2006 č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů**, který nabyl účinnosti dne 1. 7. 2006. Tento zákon dle důvodové zprávy umožňuje párům stejného pohlaví založit registrované partnerství zákonem uznanou formou s rozsahem práv a povinností přesně stanoveným samostatnou právní úpravou; dlouhodobé partnerské svazky osob téhož pohlaví nebyly do té doby v právním řádu České republiky nijak upraveny. Podle ustanovení § 1 odst. 1 tohoto zákona je registrované partnerství trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem. Neexistence a neplatnost partnerství je upravena v hlavě třetí zákona o registrovaném partnerství (§ 5 - § 7), zánik partnerství zrušením rozhodnutím soudu je upraven v ustanovení § 14 písm. b), § 16 a § 17 tohoto zákona (hlava pátá.).

³¹ Viz Schelleová, I.: Český civilní proces, str. 470. Jinak je tomu v Německu (viz Část třetí této práce);

³² Podle J. Rubeše a kol. (Komentář k občanskému soudnímu řádu, str. 781) „musí zásada materiální pravdy v těchto případech ustoupit požadavku právní jistoty a neměnitelnosti rozhodnutí, která mohla snad vést ke vzniku nových rodinných vztahů, a která by se mohla dotknout třetích osob, popř. i nezletilců (dětí z nového manželství apod.)“;

o nároku samotném; výše uvedené výroky lze napadnout výlučně jen spolu s výrokem ve věci samé.

Podle § 230 odst. 1 písm. c) o.s.ř. nelze dále žalobou na obnovu řízení napadnout jen odůvodnění rozhodnutí; to není samo o sobě závazné, neboť pouze výrok rozhodnutí je způsobilý nabytí právní moci a stát se vykonatelným. O žalobu jen proti důvodům rozhodnutí by tedy šlo tehdy, bylo-li by nepochybné, že účastník současně nepožaduje zrušení výroku napadeného rozhodnutí a ani nedovozuje, že by mělo být rozhodnuto jinak. K nápravě případných chyb v odůvodnění slouží jiný procesní institut, který lze podat jen před právní mocí rozhodnutí, a sice návrh na opravu odůvodnění rozhodnutí (§ 165 o.s.ř.).

Další skupinu rozhodnutí, proti kterým není žaloba na obnovu řízení přípustná, upravuje § 230 odst. 2 o.s.ř., jenž stanoví, že proti **rozsudkům a usnesením, jejichž zrušení nebo změny lze dosáhnout jinak, nepočítaje v to dovolání, nelze tuto žalobu podat**. S ohledem na vazby mezi jednotlivými opravnými prostředky nelze považovat dovolání za okolnost, která by nepřipouštěla obnovu řízení jen proto, že by se jím dalo „jinak“ dosáhnout zrušení nebo změny žalobou na obnovu napadeného rozhodnutí.³³ Důvod tohoto ustanovení lze spatřovat ve snaze o rychlé, efektivní a procesně ekonomické provedení celého soudního řízení; proto není z tohoto hlediska vhodné používat mimořádné opravné prostředky v případech, kdy se lze domoci nápravy jednodušším a rychlejším způsobem. Jde o takové instituty procesního práva, které soudu umožňují, bez ohledu na dodržení jakékoliv lhůty, zrušit nebo změnit pravomocná rozhodnutí, a dosáhnout tak nové úpravy vztahů mezi účastníky, aniž by bylo třeba splnění předpokladů upravených v § 228 o.s.ř. Jedná se např. o ustanovení § 175w o.s.ř., jenž umožňuje zrušit usnesení o dědictví v případě, že je dodatečně zjištěno, že zůstavitel žije nebo bylo-li zrušeno jeho prohlášení za mrtvého; dále o ustanovení § 190 o.s.ř. týkající rozsudku o zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům, který je možné zrušit, pokud se později ukáže, že pro jeho vydání nebyly dány podmínky; podle ustanovení § 199 o.s.ř. je soud povinen zrušit své rozhodnutí o prohlášení za mrtvého, zjistí-li, že ten, kdo byl za mrtvého prohlášen, je

---

³³ Podle P. Hlavsy (Občanský soudní řád, Soudní řád správní, a předpisy související, str. 186) je v důvodové zprávě k zákonu č. 30/2000 Sb. uvedeno, že vedle dovolání není možné ani žalobu pro zmatečnost považovat za okolnost, která by nepřipouštěla obnovu řízení jen proto, že by se jí dalo jinak dosáhnout zrušení nebo změny žalobou na obnovu řízení napadeného rozhodnutí; do občanského soudního řádu se toto znění v konečné verzi nepromítlo, proto považuje za vhodné žalobu pro zmatečnost do ustanovení § 230 odst. 2 o.s.ř. doplnit;

naživu nebo žil v den, od kterého dosud neuplynula doba přiměřená k tomu, aby nezvěstný mohl být prohlášen za mrtvého, a dále i bez návrhu účastníka soud opraví den, který je uveden v jeho rozhodnutí jako den smrti, zjistí-li dodatečně, že ten, kdo byl prohlášen za mrtvého, zemřel jiného dne nebo se toho dne nemohl dožít, anebo jej přežil, atd.³⁴ Je patrné, že u všech výše uvedených případů byly po právní moci rozhodnutí zjištěny nové (ovšem v době původního řízení existující) a pro věc rozhodující skutečnosti, dokládající, že skutkový základ věci, ze kterého soud vycházel, nebyl zjištěn úplně a správně, a které by jinak odůvodňovaly obnovu řízení.

Na tomto místě je nutné zmínit případ spadající do oblasti dědického řízení, kdy po právní moci rozhodnutí, jímž bylo řízení o dědictví skončeno, bude objeven nějaký zůstavitelův majetek, případně i dluh. Ani v tomto případě se nebude jednat o důvod obnovy řízení o dědictví, neboť na takovou situaci pamatuje o.s.ř. v ustanovení **§ 175x**, podle kterého a za podmínek v něm uvedených provede soud dědické řízení jen o tomto nově objeveném majetku.³⁵

Jiným případem je žaloba podle ustanovení **§ 485 občanského zákoníku**, který chrání oprávněného dědice, jenž může podat v občanském soudním řízení žalobu o vydání dědictví (nebo jeho části) proti nepravému dědici; z procesního hlediska však tato žaloba není typickým případem možnosti domáhat se zrušení nebo změny rozhodnutí jinak. V případě úspěchu této žaloby by totiž nedošlo ke změně konkrétního rozhodnutí o dědictví, ale pouze k vydání dědictví oprávněnému dědici při současném zachování rozhodnutí o dědictví.³⁶

Rozdílné názory však panují ohledně nahlížení na přípustnost obnovy řízení v případě rozhodnutí vydávaných s **tzv. výhradou změny poměrů (cum clausula rebus sic stantibus)** podle **§ 163 o.s.ř.** Toto ustanovení upravuje jednak možnost na

---

³⁴ „Ustanovení § 230 odst. 2 o.s.ř. je odůvodněno zásadou procesní hospodárnosti a má na mysli jen ty případy, kdy je podle příslušného zákonného ustanovení (např. § 190 nebo § 199 odst. 1 o.s.ř.) možné původní rozhodnutí změnit nebo zrušit. Ke změně nebo zrušení rozsudku vyslovujícího neplatnost kupní smlouvy by však nemohlo dojít uzavřením nové kupní smlouvy nebo jiné dohody, protože uzavření takovéto smlouvy – nehledíc ani na to, že by předpokládalo shodnou vůli účastníků – by se nemohlo dotknout existence a obsahu pravomocného rozsudku.“ (Rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 1967, sp. zn. 4 Cz 81/67, R 6/1968);

³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 22. 12. 1972, sp. zn. 4 Cz 87/72, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek 1974, str. 266, R 37/74;

³⁶ Rozsudek bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 25. 1. 1983, sp. zn. 3 Cz 82/82, R 17/1985;

základě návrhu změnit rozsudek odsuzující k plnění v budoucnu splatných dávek nebo k plnění ve splátkách, jestliže se podstatně změnilo okolnosti, které jsou rozhodující pro výši a další trvání dávek nebo splátek (§ 163 odst. 1 o.s.ř.) a dále upravuje možnost i bez návrhu změnit rozsudky o výchově a výživě nezletilých dětí a o přiznání, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo o pozastavení jejího výkonu, změní-li se poměry (§ 163 odst. 2 o.s.ř.).

Podle jednoho z názorů není žaloba na obnovu řízení proti výše uvedeným rozsudkům přípustná; zde je patrný zájem na efektivitě procesních postupů, kdy zákon předpokládá změnu rozhodnutí jinou cestou než prostřednictvím opravného prostředku.^{37,38}

Opačný názor je zastáván v komentáři k o.s.ř.³⁹, podle kterého ustanovení § 163 odst. 1 o.s.ř. nemůže sloužit k reparaci původního rozsudku, a proto je u rozsudků odsuzujících k plnění v budoucnu splatných dávek nebo k plnění ve splátkách žaloba na obnovu řízení přípustná. Z obdobných důvodů lze podle komentáře návrhem na obnovu řízení napadnout rozsudky o výchově a výživě nezletilých dětí, o přiznání, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo o pozastavení jejího výkonu, jakož i další rozhodnutí v jiných věcech, které podle zákona lze změnit, změní-li se poměry.

Podle názoru autorky této práce však nelze v této věci učinit jednoznačný závěr, aniž by byla otázka přípustnosti žaloby na obnovu řízení proti rozsudkům vydaným s výhradou změny poměrů podle § 163 o.s.ř. podrobena důkladnějšímu zkoumání.

Jak již bylo uvedeno, je patrné, že u všech výše vyjmenovaných příkladů, které vylučují obnovu řízení podle § 230 odst. 3 o.s.ř., soud rozhodoval na základě neúplného či nesprávného skutkového zjištění. Pokud by zákon nestanovil zvláštní postup pro případ, kdy jsou dodatečně zjištěny nové (ovšem v době původního řízení existující) a pro věc rozhodující skutečnosti, dokládající, že skutkový základ věci, ze kterého soud vycházel, nebyl zjištěn úplně a správně, byla by v těchto případech jinak obnova řízení za splnění dalších předpokladů přípustná. Situace u rozsudků vydávaných s výhradou změny poměrů je však odlišná - zásadní rozdíl je v tom, že v těchto případech soud rozhodoval na podkladě úplně zjištěného skutkového stavu věci. Taková rozhodnutí mají jistě své opodstatnění jen za nezměněných poměrů, takže pokud následně dojde

---

³⁷ Viz Winterová, A. a kolektiv: Civilní právo procesní, str. 481; Schelleová, I.: Český civilní proces, str. 470;

³⁸ F. Štajgr (Civilní právo procesní, Orbis 1964, str. 264) uvádí, že tyto výjimky jsou odůvodněny procesní hospodárností, příkladem uvádí právě změnu rozsudku o výchově a výživě nezletilých dětí podle § 163 odst. 2 o.s.ř.;

³⁹ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1209;

k podstatné změně v těchto poměrech, které byly rozhodující při původním rozhodování, je možné tato rozhodnutí změnit. Obnova řízení by byla samozřejmě vyloučena, neboť zde ke změně poměrů dochází až po právní moci rozhodnutí. Věc však není tak jednoduchá, jak se na první pohled může zdát.

Problémy zajisté nečiní § 163 odst. 1 o.s.ř. Skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, které bez své viny nemohl v původním řízení účastník použít, nebo je-li možné provést důkazy, které nemohly být předtím provedeny, pokud mohou pro účastníka přivodit příznivější rozhodnutí ve věci, postupem podle tohoto ustanovení zohlednit nelze, a proto je v takových případech za splnění podmínek uvedených v § 228 a násl. o.s.ř. žaloba na obnovu řízení přípustná. Lze si představit např. obnovu řízení o stanovení výživného pro zletilou osobu, kdy tato osoba po právní moci rozhodnutí zjistí, že osoba mající vyživovací povinnost vůči ní již v době původního rozhodování disponovala mnohem většími příjmy, než ze kterých vycházel soud při stanovení výživného. Pokud by tato situace byla řešena cestou ustanovení § 163 odst. 1 o.s.ř., jednalo by se o nepřípustnou reparaci pravomocného soudního rozhodnutí, jímž jsou jak účastníci, tak i soud, vázáni, a to jinými prostředky, než předpokládá zákonná úprava (tj. § 228 o.s.ř.).⁴⁰ Za obdobných okolností si lze představit obnovu řízení o výživě nezletilých dětí (§ 163 odst. 2 o.s.ř.), kdy je osobě s vyživovací povinností zpětně zvýšeno výživné, neboť v obnoveném řízení bylo zjištěno, že její příjmy byly již v době původního rozhodování mnohonásobně vyšší, a kdy tím zároveň dochází k reparaci původního rozhodnutí; otázka výchovy nezletilých v tomto případě zůstává nezměněna. Obnovu řízení si však lze jen těžko představit právě v případě rozhodování o výchově nezletilých dětí, je-li zjištěno, že již v době původního rozhodování zde nebyly podmínky pro svěření dítěte do výchovy jednomu z rodičů. Tuto situaci lze řešit pouze od doby, kdy jsou tyto skutečnosti zjištěny, nejprve návrhem na vydání předběžného opatření a následně postupem podle § 163 odst. 2 o.s.ř., nikoli prostřednictvím žaloby na obnovu řízení, tj. zpětně reparací původního rozhodnutí, neboť takový postup by neměl žádný význam. Otázka výživného pak bude řešena současně, protože dojde ke změně v otázce výchovy (nezletilé dítě bude předáno do výchovy druhého z rodičů, přičemž se zároveň rozhodne o vyživovací povinnosti prvního z rodičů vůči nezletilci). Stejně tak si lze jen obtížně představit obnovu řízení o přiznání, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo o pozastavení jejího výkonu.

---

⁴⁰ Obdobně viz rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. 9. 1973, sp. zn. 12 Co 140/1973, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 3/1974, R 27/1974 civ.;

Žalobu na obnovu řízení není přípustné dále uplatnit též v případech, stanoví-li tak **o.s.ř.** (žalobu na obnovu nelze podat v řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí podle **§ 193b odst. 3 o.s.ř.**, opravné prostředky nejsou přípustné podle **§ 200i odst. 3 o.s.ř.** proti usnesení soudu v řízení o předběžném souhlasu s provedením šetření v jiných než obchodních prostorách ve věcech ochrany hospodářské soutěže, **§ 200u odst. 3 o.s.ř.** proti usnesení soudu v řízení o zákonnosti zajištění cizince a o jeho propuštění nebo podle ustanovení **§ 200x odst. 5 o.s.ř.** proti rozhodnutí soudu v řízení ve věcech voleb do rady zaměstnanců, voleb zástupců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a voleb členů zvláštního vyjednávacího výboru evropské družstevní společnosti) nebo stanoví-li tak **zvláštní zákon**. Tím je např. **zákon č. 513/1991 Sb.**, obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, podle jehož ustanovení **§ 68a odst. 1** nelze po vzniku společnosti zrušit rozhodnutí, kterým se povoluje zápis společnosti do obchodního rejstříku, tuto žalobu nelze podat rovněž ve věcech konkurzu a vyrovnání podle **§ 66b odst. 5 zákona č. 328/1991 Sb.**, o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (tento zákon byl s účinností od 1. 1. 2008 nahrazen zákonem č. 182/2006 Sb., podle jehož **§ 432** se však pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona použijí dosavadní právní předpisy), stejně tak obnova insolvenčního řízení není podle ustanovení **§ 96 zákona č. 182/2006 Sb.**, o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), přípustná. Podle **§ 14 odst. 2 zákona č. 2/1991 Sb.**, o kolektivním vyjednávání, ve znění pozdějších předpisů,⁴¹ nelze podat žalobu na obnovu řízení ani proti usnesení krajského soudu o návrhu na zrušení nebo změnu rozhodnutí rozhodce o plnění závazků z kolektivní smlouvy.

Ačkoli to zákon oproti úpravě v **§ 199 písm. c)** občanského soudního řádu z roku 1950 výslovně nestanoví, dovozuje teorie, že žalobou na obnovu řízení nelze dále napadat rozhodnutí, u nichž to vyučuje povaha věci. Mohlo by se jednat například o rozhodnutí, kterým bylo nezletilému povoleno uzavřít manželství (**§ 194 o.s.ř.**).⁴²

---

⁴¹ Tento zákon podle **§ 1** upravuje kolektivní vyjednávání mezi oborovými organizacemi a zaměstnavateli nebo jejich organizacemi, za případné součinnosti státu, jehož cílem je uzavření kolektivní smlouvy.

⁴² Steiner, V.: Občanské právo procesní v teorii a praxi, Orbis, Praha 1975, str. 349 a násl.;

Kapitola 5: Důvody žaloby na obnovu řízení

Výjimečnost žaloby na obnovu řízení jako mimořádného opravného prostředku je zajištěna mimo jiné tím, že o.s.ř. připouští její uplatnění jen v případě existence taxativně stanovených důvodů uvedených v ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) a b), tak, jak byly změněny v důsledku zavedení systému neúplné apelace do odvolacího řízení na základě zákona č. 30/2000 Sb., a přizpůsobeny tomu, jak je v ustanovení § 205a o.s.ř. a § 211a o.s.ř. upravena přípustnost skutkových a důkazních novot v odvolacím řízení.⁴³

Podle § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. je možné podat žalobu na obnovu řízení, jsou-li tu **skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, které účastník bez své viny nemohl použít v původním řízení před soudem prvního stupně nebo za podmínek uvedených v ustanovení § 205a a 211a o.s.ř.** (tedy tehdy, pokud je v odvolání přípustné uvést a navrhnout nové skutečnosti a důkazy, případně jestliže jde o některý z případů podle § 120 odst. 2 o.s.ř., pro který omezení novot v odvolacím řízení neplatí) **též před odvolacím soudem, pokud mohou přivodit pro něho příznivější rozhodnutí ve věci.** Pokud účastník nevyužil svého práva podat odvolání, i když mohl uplatnit takové skutečnosti nebo důkazy, které jsou ve smyslu §205a o.s.ř. odvolacími důvody, nelze toto účastníku vytýkat.

Zaviněním se rozumí nejen úmyslné opomenutí použít skutečností, rozhodnutí nebo důkazů v původním řízení, ale i opomenutí nedbalostní. Vinu lze tedy účastníku přičítat nejen pokud o skutečnostech, rozhodnutích nebo důkazech věděl a úmyslně nebo z nedbalosti je nepoužil, ale také tehdy, jestliže o nich sice nevěděl, ale se zřetelem ke všem okolnostem vědět mohl a měl.^{44,45}

Ve věcech podle § 120 odst. 2 o.s.ř., v nichž v odvolacím řízení neplatí omezení odvolacích důvodů, a v nichž se tedy uplatňuje zásada úplné apelace, jde o nové

---

⁴³ Viz Winterová, A. a kolektiv: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, str. 495;

⁴⁴ „Je ovšem třeba zdůraznit nezbytnost podmínky, že navrhovatel nemá viny na tom, že skutečnosti a důkazy, jež mohly přivodit pro něho příznivější rozhodnutí, v původním řízení nepoužil, jak to platná úprava stanoví, neboť jinak by byl podlamován nezbytný pocit odpovědnosti za vedení procesu a otevřena cesta i případnému zneužívání.“ (Hrdlička, J.: Obnova v soustavě mimořádných opravných prostředků v občanském soudním řízení, AUC-I 3/1971, str. 119);

⁴⁵ „Pod pojmem „bez své viny nemohl účastník použít“ nelze zahrnout situaci, kdy příčina nepoužití důkazu spočívala v tom, že účastníku byla odňata možnost jednat před soudem (protože nebyl řádně obeslán). Taková situace je totiž podřaditelná pod důvody žaloby pro zmatečnost podle § 229 odst. 3 o.s.ř., proto taková okolnost nemůže zakládat důvod žaloby pro obnovu řízení.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2003, sp. zn. 28 Cdo 321/2003, Soubor civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu C 1749, sv. 24);

skutečnosti, rozhodnutí a důkazy tehdy, jestliže je účastník řízení nemohl použít bez své viny do vyhlášení nebo vydání napadeného rozhodnutí, případně v době do uplynutí lhůty k odvolání.⁴⁶

Jde o takové skutečnosti, které jsou „nové“ (přestože v době původního řízení existovaly), tzn. nebyly účastníkem v řízení, o jehož obnovu jde, tvrzeny, ani nevyšly najevo v době původního řízení,⁴⁷ a o taková rozhodnutí nebo důkazy, které nebyly soudu nabízeny nebo nevyšly najevo v původním řízení. Takové skutečnosti nebo důkazy sice objektivně existovaly, tj. byly zde již v době vyhlášení napadeného rozhodnutí (jen k těm mohl soud přihlížet podle zásady uvedené v § 154 odst. 1 o.s.ř.), ale žalobce nezavinil (nevěděl o nich^{48,49} a ani jinak z procesního hlediska nezavinil, že

---

⁴⁶ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1192;

⁴⁷ „Skutečnosti představují důvod obnovy jen tehdy, jsou-li – pro navrhovatele obnovy – ve srovnání s původním řízením nové; pak již postačuje, aby bylo možné, že jsou způsobilé přivodit pro toho, kdo se jich dovolává, příznivější rozhodnutí ve věci. Skutečnostmi, jakožto důvody obnovy řízení, jest rozumět to, co bylo významné pro řízení původní ve vztahu ke skutkovému základu sporu (viz kupříkladu § 101 odst. 1, § 120, § 153 odst. 1 o.s.ř.). Musí jít o okolnosti, jež kdyby byly v původním řízení známy, byly by způsobilou základnou odpovídajícího tvrzení (účastníka), jakož i označení příslušného důkazu; kupříkladu, že je zde nová, pozdější, závěť, která jinak určuje podíly, resp. věci či práva, jež mají připadnout účastníkům původního dědického řízení (jestliže pozdější závěť měl být coby dědic povolán ten, kdo nebyl účastníkem řízení, v němž bylo dědictví projednáno, nepřichází však obnova tohoto řízení v úvahu, jelikož opomenuté osobě je k dispozici institut ochrany oprávněného dědice podle § 485 až § 487 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů). Existence skutečností ve smyslu § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. je tedy typicky spojena s tím, že skutkový stav byl v původním řízení zjištěn - hodnoceno z objektivních hledisek – neúplně nebo nesprávně. Oproti tomu nedostatek plné moci, resp. nedostatek plné moci řádné, je nedostatkem ryze procesní povahy. Okolnost, že jménem účastníka jedná jako jeho zástupce někdo, kdo toto zastoupení nedoložil, resp. nedoložil řádně, nemá přímý vztah k té rovině procesu, jež se identifikuje zjišťováním skutkového základu pro rozhodnutí, pročež se otázek, zda byl tento skutkový základ zjištěn úplně nebo správně, nedotýká. Může tedy představovat toliko procesní vadu původního řízení, jež nejenže není (jako taková) relevantně přenositelná do řízení o jeho obnovu, především však o ní platí, že skutečnost ve smyslu skutkovém [§ 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř.] nezakládá.“ (Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 12. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1948/2002, Soudní judikatura č. 2/2004, č. 27, str. 95);

⁴⁸ „Důvodem obnovy řízení ve smyslu ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. není důkaz, o němž účastník v původním řízení věděl a jehož provedení nenavrhl proto, že tvrzení o skutečnosti, která by jím mohla být prokázána, nebyla druhým účastníkem popřena. To platí přesto, že účastník nebyl soudem o své důkazní povinnosti prokázat tuto skutečnost v rozporu se zákonem poučen.“ (Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 9. 2002, sp. zn. 20 Cdo 1170/2001, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek, R 31/2003);

⁴⁹ „Věděl-li účastník řízení zastoupený opatrovníkem ustanoveným mu soudem o skutečnostech nebo důkazech v době, kdy probíhalo původní řízení, nemůže se návrh na obnovu řízení dovolávat jejich novosti, i když jeho opatrovník o nich nevěděl. Opatrovník za účastníka jedná jeho jménem s tím, že procesní následky jednání se přičítají přímo účastníkovi, v tomto směru je postavení opatrovníka (zástupce na základě rozhodnutí) stejné jako postavení zmocněnce na základě plné moci. Ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. má – jako důvod pro povolení obnovy řízení – na mysli takové skutečnosti nebo důkazy, které jsou (ve srovnání s původním řízením) „nové“, tj. v době původního řízení sice existující, ale z pohledu účastníka tehdy nepoužitelné, aniž by nesl vinu na tom, že o nich nevěděl, popř. že nesplnil povinnosti tvrzení nebo důkazní. Vědomost o skutečnostech nebo důkazech, popř. zaviněné nesplnění povinnosti tvrdit a povinnost navrhnout důkazy se za situace, kdy účastníka zastupuje opatrovník (zmocněnec), pojí s osobou účastníka; jinak řečeno, věděl-li o skutečnostech nebo důkazech

nesplnil povinnost tvrzení nebo důkazní povinnost), že nemohly být použity.⁵⁰ Soud je přitom povinen zabývat se tím, proč a z jakého důvodu účastník nesplnil tuto povinnost tvrzení nebo důkazní povinnost v původním řízení.

Důvodem pro povolení obnovy řízení nemohou být tedy skutečnosti, které nastaly až po skončení původního řízení.^{51,52,53} Za důkaz odpovídající § 228 odst. 1

---

v době, kdy probíhalo původní řízení, účastník, platí totéž o jeho opatrovníku – zmocněnci.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1173/2002, Soubor civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu C 1964, sv. 26);

⁵⁰ „Vyjde-li po skončení řízení najevo, že umělecký předmět, jehož ocenění bylo významné pro výsledek řízení a o jehož pravosti nebylo důvodu pochybovat, je padělkem, jde o novou skutečnost, kterou účastník nemohl uplatnit bez své viny a která může přivodit pro něj příznivější rozhodnutí ve věci. Je třeba rozlišovat mezi důkazy a mezi skutečnostmi, které účastník v nalézacím řízení mohl uplatnit, ale svou vinou je neuplatnil. V prvním případě jde o povinnost důkazní, ve druhém o povinnost tvrzení. Ke skutečnosti, že jde o padělek, bylo možno navrhnout důkazy jen v případě, že by tato skutečnost musela být známa. V nalézacím řízení účastníci i soud vycházeli z toho, že oceňované obrazy jsou pravé, tedy že pocházejí od autorů, kterým jsou připisovány, a z doby, ve které měly podle svého provedení vzniknout. Takto určené obrazy pak byly předmětem ocenění. Jejich pravost nebyla sporná a dosud nebylo prokázáno, že by dovolatel měl rozumný důvod pravost zpochybňovat a navrhnout provedení znaleckých posudků k této pravosti, zejména když byly na základě znaleckých posudků přijaty jako zástava finančními institucemi. Neobstojí ani názor, že dovolatel měl možnost zpochybnit jejich cenu (to ostatně do určité míry činil) a navrhnout k ní znalecký posudek, při kterém by jejich nepravost vyšla najevo, stejně jako názor, že dovolatel, který má zkušenost s obchodem se starožitnostmi, měl falza rozpoznat. Je totiž obecně známo, že v případě kvalifikovaných padělků může být o jejich pravosti spor i mezi renomovanými odborníky. Pokud je pravdivé dovolatelovo tvrzení, kterým se soud nezabýval, že se o možnosti, že jde o padělek, dověděl až po skončení řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů od finančních institucí příp. jejich nástupců (k tomuto tvrzení navrhoval důkazy, které nebyly provedeny), pak jde o skutečnost, kterou bez své viny nemohl použít v původním řízení před soudem prvního stupně nebo za podmínek uvedených v § 205a a § 211a též před odvolacím soudem, a tato skutečnost může přivodit pro něho příznivější rozhodnutí ve věci. Dovolatel měl tedy možnost navrhnout důkazy k ceně obrazů pokládáných za pravé, nebylo však po něm možno požadovat, aby navrhoval i důkazy k ověření pravosti obrazů, nebyla-li o této pravosti pochybnost. Jinak řečeno, je rozdíl mezi možnostmi navrhnout důkazy k ceně obrazu považovaného za pravý a mezi možnostmi tvrdit skutečnost, že jde o padělek, resp. kopii a nabízet k tomu důkazy. Pokud účastník nemusel mít již v nalézacím řízení objektivní podezření, že šlo o padělek, jde o novou skutečnost, kterou nemohl uplatnit bez své viny.“ (Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 1. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2815/2004, Právní rozhledy č. 9/2005, str. 336);

⁵¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 1953, sp. zn. Cz 51/53 (Sbírka rozhodnutí československých soudů, č. 101, str. 163), se zabývá otázkou, zda žalobu (původně návrh) na obnovu řízení lze opírat o skutečnosti, které nastaly až po skončení původního řízení. Toto rozhodnutí bylo vydáno na základě občanského soudního řádu č. 142/1950 Sb., v řešené otázce však tento zákon spočíval na stejných principech jako platná právní úprava. V rozhodnutí se uvádí, že: „důvodem obnovy nemohou však být skutečnosti, které nastaly až po skončení původního řízení, nýbrž jen skutečnosti, které tu byly už před tím. Plyne to nepochybně ze znění § 197 písm. a) o.s.ř., podle něhož je možné pravomocné usnesení ve věci samé napadnout návrhem na obnovu řízení, jsou-li tu takové skutečnosti, důkazy, nebo pravomocné rozhodnutí soudu nebo orgánu státní správy, jichž účastník nemohl bez své viny použít v původním řízení, nebo je-li možno provést důkazy nařízené v původním řízení, poněvadž odpadly překážky, které tehdy bránily jejich provedení. Použit v původním řízení bylo by možno jen skutečností, které tu v době tohoto řízení byly. Také jen takových skutečností se může týkat ustanovení o nemožnosti účastníka použít jich v původním řízení bez své viny, neboť zákon by nemohl mluvit o nezaviněné nemožnosti použití nových skutečností, kdyby měl na mysli skutečnosti, které v době původního řízení vůbec neexistovaly. Že může jít jen o skutečnosti, které tu byly již v době původního řízení, plyne konečně i z úvahy, že v řízení podle § 197 o.s.ř. jde o obnovu původního řízení, nikoli o řízení, v němž by bylo lze uplatňovat změněný skutkový stav, který nastal až po pravomocném rozhodnutí v původním řízení“. Je zřejmé, že uvedené úvahy se v plné míře vztahují i na žalobu na obnovu řízení podle § 228 odst. 1 o.s.ř. v platném znění.

písm. a) o.s.ř. nemůže být považován takový důkaz, který v době, kdy napadené rozhodnutí nabylo právní moci, neexistoval.⁵⁴ Skutečnosti a důkazy, o nichž se účastník řízení dozvěděl až po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně a které nastaly (vznikly) před vyhlášením (vydáním) rozhodnutí soudu prvního stupně, nelze uplatnit v odvolání nebo za odvolacího řízení, ale pouze žalobou na obnovu řízení.⁵⁵

Novým rozhodnutím je nejen rozhodnutí jiného soudu nebo dalšího příslušného orgánu, které bylo vydáno v době původního řízení, za podmínky, že je nemohl účastník bez své viny použít, ale i rozhodnutí, které bylo vydáno až po skončení původního řízení. V tomto případě nepřichází v úvahu zkoumání, zda navrhovatel nemohl použít takového rozhodnutí v původním řízení, neboť tehdy ještě neexistovalo.⁵⁶ Podmínkou obnovy je novost těchto rozhodnutí, tj. že jde buď o rozhodnutí nová, nebo nově objevená. Podstatné zároveň je, že tato rozhodnutí vypovídají o skutečnostech a důkazech, které byly předmětem původního řízení.⁵⁷ Jestliže předmětem rozhodování jiného orgánu by bylo posuzování odlišných - později vzniklých skutečností, šlo by o úpravu právního stavu pro období po skončení původního řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí soudu, a takové rozhodnutí by tedy nemělo vliv na posouzení otázek řešených soudem v napadeném rozhodnutí.

Důvodem pro povolení obnovy řízení ve smyslu ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. může být pozdější rozhodnutí příslušného orgánu řešící odchýlně předběžnou otázku, šlo-li o případ, v němž byl soud při původním rozhodování vázán rozhodnutím

---

⁵² „Skutečnost, že po skončení řízení, v němž soud prvního stupně v souvislosti se zrušením a vypořádáním podílového spoluvlastnictví rozhodl o prodeji nemovitosti a rozdělení výtěžku podle spoluvlastnických podílů, byl v rámci řízení o výkon rozhodnutí vyhotoven znalecký posudek stanovující cenu věci jinou částkou, než jakou byla oceněna v nalézacím řízení při nařízení prodeje nemovitosti, není důvodem k obnově řízení.“ (Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 9. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2090/2006, Soudní rozhledy č. 5/2007, str. 183);

⁵³ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2004, sp. zn. 22 Cdo 2347/2003, Soudní rozhledy č. 8/2004, str. 292;

⁵⁴ Viz usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 2. 2004, sp. zn. 22 Cdo 2347/2003, Soudní rozhledy č. 8/2004, Rozhodnutí soudů ČR – část civilní, str. 292, č. 109, Obnova řízení a skutečnosti nastalé až po skončení původního řízení;

⁵⁵ Viz rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 7. 2003, sp. zn. 21 Cdo 818/2003, Soudní judikatura č. 10/2003, č. 175, str. 784;

⁵⁶ Ve stanovisku občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 8. 9. 1982, sp. zn. Cpj 67/82 (Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek ve věcech občanskoprávních, 1983, č. 2, str. 76) je mimo jiné řešena otázka, proč zákonná úprava rozlišuje mezi skutečnostmi a rozhodnutími, když pojem „skutečnosti“ může v sobě zahrnovat i pojem „rozhodnutí“. Ve stanovisku je uvedeno, že uvedená úprava přípustnosti obnovy řízení je odůvodněna potřebou odlišit ty případy, kdy důvodem obnovy je vydání rozhodnutí jiného orgánu a nikoliv skutečnosti z něho vyplývající. Tak je tomu v případech, kdy soud v původním rozhodnutí respektoval důsledky vyplývající z ustanovení § 135 odst. 1 a 2 o.s.ř.;

⁵⁷ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: OSŘ, Komentář, II. díl, str. 1192;

jiného orgánu (§ 135 odst. 1 o.s.ř.), anebo o případ, v němž soud vycházel při svém rozhodování z rozhodnutí vydaného dříve příslušným orgánem (§ 135 odst. 2 o.s.ř.). Stejně tak může být důvodem obnovy řízení rozhodnutí příslušného orgánu o předběžné otázce, šlo-li o případ, v němž si soud sám v souladu s ustanovením § 135 odst. 2 o.s.ř. vyřešil předběžnou otázku sám, protože vycházel ze zjištění, že o této otázce nebylo dosud příslušným orgánem rozhodnuto, zjistí-li se potom, že tento příslušný orgán svým kdykoliv vydaným rozhodnutím vyřešil uvedenou otázku odchylně.^{58,59} Rozhodující je, že pravomocným rozhodnutím jiného soudu nebo orgánu byl otřesen skutkový základ projednávané věci, nebo že jsou tu dvě rozhodnutí, která jsou v takovém rozporu, že vedle sebe nemohou obstát.

Ve všech těchto případech má vydání rozhodnutí příslušným orgánem, pokud se v něm odlišně řeší otázka, která byla předmětem rozhodování soudu, zásadní význam, protože se tím mění posuzování věci z hlediska důsledků vyplývajících z ustanovení § 135 odst. 1 a 2 o.s.ř. Šlo-li totiž o případ posuzovaný podle ustanovení § 135 odst. 1 o.s.ř., končí nebo se mění vázanost soudu určitým dřívějším rozhodnutím, a pokud šlo o případy podle ustanovení § 135 odst. 2 o.s.ř., buď odpadlo rozhodnutí, ze kterého soud v původním řízení vycházel nebo vydáním rozhodnutí řešícího předběžnou otázku odlišně pominulo oprávnění soudu o takové otázce rozhodovat.

V této souvislosti je třeba zmínit případ, kdy odůvodnění nálezu Ústavního soudu zahrnuje posouzení právní otázky, kterou soud prvního stupně, případně soud odvolací, posoudil v jiné věci dříve jinak; v takovém případě tato okolnost nečiní z nálezu rozhodnutí, jež by bylo důvodem obnovy řízení podle ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. Takový důvod obnovy lze spojovat pouze s rozhodnutím „vztahujícím se na věc stejných účastníků“, které „v souvislosti s řešením předběžné otázky vyznělo odlišně“.^{60,61,62,63,64}

---

⁵⁸ Viz stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 8. 9. 1982, sp. zn. Cpj 67/82, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek, ve věcech občanskoprávních, 1983, č. 2, str. 76;

⁵⁹ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 1. 1995, sp. zn. 15 Co 20, 21/95, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek 1996, str. 179, R 55/96;

⁶⁰ „Bez ohledu na to, zda by byl nález Ústavního soudu způsobilý mít vliv na výsledek sporu, není pochyb, že rozhodnutím, jež coby důvod obnovy předjímá ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř., být nemůže. Takovými rozhodnutími totiž zákon míní rozhodnutí o předběžných otázkách ve smyslu ustanovení § 135 odst. 1 a 2 o.s.ř.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 1999, sp. zn. 20 Cdo 322/98, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek 2000, str. 261, R 48/2000);

⁶¹ „Podle čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu sice závazná pro všechny orgány i osoby bez výjimky, neboť Ústavní soud je nejvyšším orgánem ochrany

Obnovu řízení neodůvodňují případy neprovedení možného dokazování soudem ohledně těch skutečností, rozhodnutí a důkazů, které byly účastníky řízení označeny nebo navrženy, avšak podle úsudku soudu byly pokládány za nerozhodné, a proto k jejich dokazování nebylo přikročeno. Okolnost, zda soud tyto důkazy provedl a zda z nich dovodil zjištění skutkového stavu pro své rozhodnutí, neznamená možnost nebo nemožnost účastníka použít důkazy v řízení. Při jiném výkladu znění, obsahu a účelu ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. by se totiž cestou obnovy řízení mohl domáhat revize pravomocně skončeného soudního řízení každý účastník, jehož důkazním návrhům nebylo vyhověno, ač soud tyto návrhy, ať právem nebo neprávem, nepokládal za rozhodné, a proto je neprováděl. Bez ohledu na to, zda důkazy, které navrhovatel navrhl, pro něj mohly nebo nemohly přivodit příznivější rozhodnutí v původním řízení, není dán důvod obnovy řízení podle ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř., jestliže tyto důkazy byly v řízení již uplatněny.⁶⁵ Dále je třeba zdůraznit, že novoty ve smyslu § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. mohou odůvodnit žalobu na obnovu řízení jen tehdy, vztahují-li se k rozhodným skutečnostem; pokládal-li proto soud rozhodující ve věci určitou skutečnost za nerozhodnou, nelze povolit obnovu řízení proto, že o této skutečnosti byly nalezeny nové důkazy.⁶⁶ A v neposlední řadě, nemůže-li účastník uplatnit určitou skutečnost jako důvod obnovy proto, že ji ze své viny neuplatnil v původním řízení, je vyloučen i s důkazy, které mají tuto skutečnost prokázat.

ústavnosti podle čl. 83 a 87 Ústavy, ale právní názor či jeho změna nemůže být novou skutečností, která by měla nebo mohla být důvodem obnovy řízení podle § 228 o.s.ř.“ (Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 5. 1998, sp. zn. II. ÚS 111/98, Ústavní soud ČR: Sbírka nálezů a usnesení C. H. BECK, sv. 11, str. 316);

⁶² „Závěr obsažený v nálezu Ústavního soudu ze dne 28. 4. 1994, sp. zn. III. ÚS 114/93, že znárodnění bylo provedeno v rozporu s tehdy platnými předpisy, jestliže znárodnovací akt nebyl podepsán příslušným ministrem, je závěrem právním, a nikoli novou skutečností, jež zakládá důvod obnovy řízení, v němž byla žaloba o vydání věci zamítnuta pro nedostatek kvalifikovaného přechodu vlastnictví věci na stát. Skutečností ve smyslu § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. může být toliko zjištění, kdo tento právní akt podepsal; že však touto osobou nebyl příslušný ministr, je nepochybné již od počátku původního řízení.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 1996, sp. zn. 2 Cdo 133/96, Soudní judikatura č. 4/1997, poř. č. 33, str. 89);

⁶³ Obdobně také „skutečnost, že jiný soud v jiném řízení vyložil zákon odlišným způsobem (posoudil vymezenou právní otázku jinak), nemůže zapříčinit obnovu řízení.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2948/2000, Soubor civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu C 67, sv. 1);

⁶⁴ „Odlišný výklad, který zaujal při posouzení právní otázky autor článku uveřejněného v odborném právnickém časopisu nebo výklad, který zaujal jiný soudní orgán v rozhodnutí, které bezprostředně s rozhodnutím napadeným návrhem na obnovu řízení nesouvisí, nemůže být důvodem pro obnovu řízení.“ (Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 1998, sp. zn. 9 Cmo 79/98, Obchodní právo č. 7 – 8/1998, str. 45 – 46);

⁶⁵ Viz usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 7. 1973, sp. zn. 9 Co 468/73, Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek 1975, str. 61, R 19/75;

⁶⁶ Viz Rubeš, J. a kol.: Komentář k občanskému soudnímu řádu, str. 776;

Žalobou na obnovu řízení není možné napadnout samotné hodnocení důkazů provedené soudem podle ustanovení § 132 a násl. o.s.ř. Na druhé straně je ale možné prostřednictvím této žaloby zpochybnit předpoklady, na nichž bylo hodnocení důkazů založeno. Důvodem žaloby na obnovu řízení mohou být i nové skutečnosti, rozhodnutí a důkazy, jimiž může být podstatně oslabena věrohodnost svědka, znalce nebo účastníka řízení,⁶⁷ pravost listiny apod. U nových důkazů se soud v řízení o žalobě na obnovu nesmí pouštět do jejich hodnocení nebo posuzovat, zda jsou skutečně s to „otřásti“ skutkovými zjištěními v předchozím řízení. Stačí, že tyto nové důkazy se zdají tak podstatné, že mohou zjištění ve věci uvést v pochybnost.

Neodmyslitelnou podmínkou přípustnosti obnovy řízení je pouhá pravděpodobnost, že tyto skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy mohou přivodit pro účastníka příznivější rozhodnutí ve věci⁶⁸, a to buď samy o sobě nebo ve spojitosti s již známými skutečnostmi, rozhodnutími nebo důkazy; není třeba, aby v tomto směru soud dospěl ke zcela bezpečnému závěru.^{69,70}

Není podmínkou přípustnosti obnovy, aby soudní rozhodnutí vyznělo v neprospěch osoby podávající žalobu na obnovu řízení v celém rozsahu. Není-li soudní rozhodnutí v neprospěch této osoby v celém rozsahu, může se žalobou domáhat změny jen v té části, která je mu nepříznivá.⁷¹

---

⁶⁷ „O obnovu řízení může být žalováno nejen v tom případě, že výpověď svědka, znalce nebo přísežná výpověď strany, na niž se rozsudek zakládá, je nepravdivá, nýbrž i tehdy, je-li taková výpověď jen nevěrohodná ... žalobce může uvést nové skutkové okolnosti nebo důkazy, které nalezl nebo teprve nabyt možnosti jich použít a nemohl je bez viny uvést před koncem ústního jednání, může-li jimi být podstatně oslabena věrohodnost jiných osob slyšených. Tím totiž může dojít k jinému hodnocení provedených důkazů a tím i k příznivějšímu rozhodnutí věci hlavní pro žalobce.“ (Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 1949, sp. zn. Rv I 463/48, Sběrka rozhodnutí československých soudů 1950, str. 78, R 55/50);

⁶⁸ „Příznivějším rozhodnutím ve věci není snížení obecné ceny (nyní obvyklé ceny) majetku zůstavitele, jestliže toto snížení nemá přímý dopad na rozsah majetku nabytého jednotlivými dědici (jaký může mít např. při autoritativním vypořádání dědictví a výplati dědického podílu v penězích odvozeného z určené ceny majetku). Vliv snížení obecné ceny (nyní obvyklé ceny) majetku na výši odměny notáře nelze považovat za příznivější rozhodnutí ve věci, neboť rozhodnutí o odměně notáře není rozhodnutím ve věci samé, ale rozhodnutím o nákladech řízení.“ (Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 2. 1995, sp. zn. 24 Co 309/94, Ad Notam 4/1995, str. 92);

⁶⁹ Rozhodnutí Najvyššieho súdu ze dne 28. 7. 1967, sp. zn. 4 Cz 81/67, Sběrka rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, R 6/68;

⁷⁰ „V řízení o návrhu na povolení obnovy řízení, v němž bylo rozhodnuto o žalobě oprávněné osoby na vydání věci, soudu přísluší zkoumat, zda se jeví pravděpodobným, že nové důkazy, jimiž je prokazována existence výzvy k vydání nemovitostí podle § 5 odst. 2 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, a které oprávněná osoba bez své viny nemohla použít v původním řízení, mohou pro ni přivodit příznivější rozhodnutí ve věci; otázka, zda lze tvrzenou výzvu pokládat za včasnou a řádnou, se posoudí až v obnoveném řízení.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1419/2000, Soubor civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu C 905, sv. 13);

⁷¹ Viz Rubeš, J. a kol.: Komentář k občanskému soudnímu řádu, str. 776 a násl.;

Druhý důvod pro podání žaloby na obnovu řízení podle **§ 228 odst. 1 písm. b) o.s.ř.** se týká **možnosti provedení důkazů, které nemohly být provedeny v původním řízení před soudem prvního stupně nebo za podmínek uvedených v ustanovení § 205a a 211a o.s.ř. též před odvolacím soudem, pokud mohou přivodit pro účastníka příznivější rozhodnutí ve věci.** Toto ustanovení předpokládá, že účastník řádně splnil povinnost označit důkazy k prokázání svých tvrzení (§ 120 odst. 1 o.s.ř.), tyto důkazy v původním řízení použil, tj. označil a navrhl je, ale nemohly být provedeny proto, že tomu bránila nějaká objektivní překážka (např. svědek bydlí ve státě, který odmítá poskytovat právní pomoc, nabídnutou listinu účastník nemohl předložit, protože ji založil a nemohl ji nalézt a objevil ji až po pravomocném skončení původního sporu, označený svědek byl neznámého pobytu apod.). Platí, že nemožnost provést důkazy znamená nemožnost provést důkazy na straně soudu nebo nemožnost předložení důkazu účastníkem řízení. Ukáže-li se později, že lze důkaz provést a je zároveň způsobilý přivodit příznivější rozhodnutí ve věci účastníkovi, který z tohoto důvodu podal žalobu na obnovu řízení, jde o důvod pro obnovu řízení. Ani toto ustanovení nedopadá na případy, kdy soudu byl důkaz navržen a předložen, ale soud jej na základě vlastního úsudku neprovedl.⁷² Jde-li o nové důkazy, které byly známy v původním řízení, ale jejichž provedení bránily překážky, které později odpadly, stačí tato skutečnost k přípustnosti obnovy, neboť o zavinění tu nebude patrně možno mluvit.

Na tomto místě je třeba se zmínit o ustanovení **§ 228 odst. 1 písm. c) o.s.ř.**, jenž odůvodňovalo podání žaloby na obnovu řízení za situace, kdy bylo v neprospěch účastníka rozhodnuto v důsledku trestného činu soudce. Toto ustanovení bylo po novele o.s.ř. provedené zákonem č. 30/2000 Sb. zařazeno s účinností od 1. 1. 2001 s ohledem na svoji povahu mezi důvody žaloby pro zmatečnost [§ 229 odst. 1 písm. g) o.s.ř.].

Uplatněným důvodem obnovy řízení je soud vázán a nesmí napadené rozhodnutí posuzovat z jiného důvodu, než který označil ten, kdo žalobu podal.⁷³

---

⁷² Viz Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 7. 1973, sp. zn. 9 Co 468/73, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek 1975, str. 61, R 19/75;

⁷³ Viz Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1213;

Kapitola 6: Důvod pro zrušení rozhodčího nálezů soudem

V této souvislosti je třeba poukázat i na **zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rozhodčím řízení“), který v § 31 stanoví důvody, pro něž soud k návrhu kterékoli strany zruší rozhodčí nález. Jedním z nich je zjištění soudu, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení [§ 31 písm. g) zákona o rozhodčím řízení]; z povahy věci vyplývá, že jde o důvody uvedené v ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) a b) o.s.ř. Zákon č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů, který byl s účinností od 1. 1. 1995 zákonem o rozhodčím řízení zrušen, tento důvod pro zrušení rozhodčího nálezů soudem neobsahoval; touto novou právní úpravou bylo vyhověno důvodnému požadavku právní praxe.⁷⁴

Návrh na zrušení rozhodčího nálezů soudem musí být podle § 32 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení podán do tří měsíců od doručení rozhodčího nálezů té straně, která se zrušení rozhodčího nálezů domáhá, nestanoví-li tento zákon jinak. Podání návrhu podle § 32 odst. 1 nemá odkladný účinek na vykonatelnost rozhodčího nálezů. Na žádost povinného může však soud vykonatelnost rozhodčího nálezů odložit, jestliže by neprodleným výkonem rozhodčího nálezů hrozila závažná újma (§ 32 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení). Zruší-li soud rozhodčí nález z důvodu podle § 31 písm. g), zůstává rozhodčí smlouva v platnosti; rozhodci zúčastnění na rozhodčím nálezů, který byl zrušen, jsou z nového projednání a rozhodování věci vyloučeni (§ 34 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení). K řízení o zrušení rozhodčího nálezů je podle ustanovení § 41 zákona o rozhodčím řízení v prvním stupni příslušný soud, který by byl příslušný k řízení ve věci podle zvláštního předpisu (§ 9 o.s.ř.). Místně příslušný je soud, v jehož obvodu se konalo rozhodčí řízení, je-li toto místo v tuzemsku. Jinak je místně příslušný soud, který by byl místně příslušný, kdyby nebylo rozhodčí smlouvy (§ 43 zákona o rozhodčím řízení).

---

⁷⁴ Viz důvodová zpráva k zákonu č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů;

Kapitola 7: Legitimace k podání žaloby na obnovu řízení

K podání žaloby na obnovu řízení je v první řadě oprávněn účastník původního řízení,⁷⁵ případně jeho univerzální nebo singulární nástupce, vůči kterým je pravomocné rozhodnutí ve smyslu § 159a o.s.ř. závazné. Žalobu na obnovu řízení však nemůže podat ten účastník nebo jeho právní nástupce, jemuž bylo v původním řízení napadeným rozhodnutím zcela vyhověno, neboť tím by byl popřen účel opravného prostředku jako takového. Účastník, který podává žalobu na obnovu řízení, musí tvrdit, že napadeným rozhodnutím byl nepříznivě dotčen na svých právech.

Žalobu může podat ze stejných důvodů a za stejných podmínek podle § 231 odst. 1 o.s.ř. také **vedlejší účastník** svým jménem, jestliže vstoupil do původního řízení a účastnil se tedy tohoto řízení i v době vyhlášení (vydání) napadeného rozhodnutí. Ustanovení § 231 odst. 1 o.s.ř., které bylo zavedeno na základě novely o.s.ř. učiněné zákonem č. 30/2000 Sb., odstranilo pochybnosti o tom, zda a za jakých podmínek je vedlejší účastník oprávněn podat žalobu na obnovu řízení. Žaloba je však nepřijatelná, byla-li by podána proti vůli podporovaného účastníka. Účelem vedlejšího účastnictví je právě určitá pomoc účastníkovi ve sporu, a pokud by účastník nesouhlasil s žalobou na obnovu řízení podanou vedlejším účastníkem, vystupujícím na jeho straně, soud by byl povinen žalobu pro nepřijatelnost zamítnout (§ 235e odst. 1 a § 235f o.s.ř.). Ustanovení § 230 odst. 1 a 2 o.s.ř. (nepřijatelnost žaloby na obnovu řízení) zde platí obdobně (§ 231 odst. 4 o.s.ř.).

Státní zastupitelství ani Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových nejsou legitimováni k podání žaloby na obnovu řízení (§ 231 odst. 2 a 3 o.s.ř.).⁷⁶ Ve věcech, kde ale bylo původní řízení zahájeno na návrh státního zastupitelství nebo

---

⁷⁵ „Návrh (žalobu) na obnovu řízení o dědictví může podat jen ten, kdo byl účastníkem řízení o dědictví, o jehož obnovu jde, není rozhodné, zda navrhovatel účastníkem tohoto řízení mohl být nebo měl být, není také rozhodné, z jakého důvodu se řízení o dědictví nezúčastnil. Splnění předpokladů možného účastnictví v řízení před státním notářstvím (nyní v dědickém řízení) nestačí bez dalšího pro úvahu o účastníku oprávněném podat návrh (žalobu) na obnovu řízení.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30. 3. 1984, sp. zn. 4 Cz 24/84, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek 1986, str. 71n., R 19/86, shodně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2004, sp. zn. 21 Cdo 312/2004, Soubor civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu C 2811, sešit 30);

⁷⁶ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1211, bod 4. – zde se hovoří chybně o možnosti Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových podat žalobu na obnovu řízení za podmínek stanovených v § 35a o.s.ř.; správně by měla být uvedena žaloba pro zmatečnost;

Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, vyplývá jejich legitimace k žalobě na obnovu řízení z jejich postavení účastníka původního řízení.

Kapitola 8: Náležitosti žaloby na obnovu řízení

Řízení o žalobě na obnovu řízení je důsledně ovládáno zásadou dispoziční, není tedy možné, aby soud řízení zahájil z úřední povinnosti. To platí i v případě, bylo-li možné původní řízení zahájit i bez návrhu.

Žaloba na obnovu řízení musí obsahovat vedle obecných náležitostí podání (§ 42 odst. 4 o.s.ř.) i náležitosti zvláštní, jejichž cílem je specifikovat věc a prokazovat přípustnost žaloby. Ustanovení **§ 232 odst. 1 o.s.ř.** mezi ně zařazuje označení rozhodnutí, proti kterému žaloba směřuje, v jakém rozsahu je toto rozhodnutí napadáno a důvod žaloby označovaný jako **důvod obnovy řízení**. Označení napadeného rozhodnutí identifikuje předmět řízení, a nelze jej proto během řízení měnit tím způsobem, že by se účastník domáhal obnovy řízení ve vztahu ke zcela jinému rozhodnutí.⁷⁷ Důvod žaloby musí být po skutkové stránce vylíčen tak, aby bylo nepochybné, který z důvodů obnovy řízení je uplatňován. Další náležitostí je vylíčení skutečností, které svědčí o tom, že je žaloba na obnovu řízení podána včas (jde zejména o uvedení skutečností, které svědčí o zachování subjektivních lhůt; zkoumání dodržení objektivní lhůty by nemělo činit problémy, neboť rozhodujícím dnem pro počátek běhu této lhůty je den právní moci žalobou napadeného rozhodnutí), dále označení důkazů, jimiž má být důvodnost žaloby prokázána, jakož i to, čeho se ten, kdo podal žalobu, domáhá (tzv. **žalobní petit**).

Neobsahuje-li podaná žaloba všechny výše uvedené náležitosti, je nesrozumitelná nebo neurčitá, pak by se jednalo o vadné podání, a bránila-li by vada pokračování řízení, soud by byl povinen postupovat podle ustanovení **§ 43 o.s.ř.** Nedostatek některé z náležitostí žaloby na obnovu řízení brání pokračování řízení (věcnému projednání žaloby) zpravidla tehdy, jestliže neobsahuje označení rozhodnutí, proti kterému směřuje, a tuto okolnost nelze jednoznačně dovodit ani z dalších údajů, není-li uveden rozsah, v jakém se rozhodnutí napadá, nebo důvod obnovy, zejména

---

⁷⁷ Viz Rubeš, J. a kol.: Komentář k občanskému soudnímu řádu, str. 785;

chybí-li vylíčení rozhodných skutečností týkajících se důvodu obnovy nebo je natolik neúplné, neurčité nebo nesrozumitelné, že nelze bez dalšího stanovit, jaký důvod obnovy byl uplatněn, popřípadě je jako důvod obnovy uvedeno něco jiného, než stanoví § 228 odst. 1 o.s.ř., dále neobsahuje-li žaloba údaj o tom, čeho se ten, kdo žalobu podal, domáhá, nebo žaloba není řádně podepsána nebo je podepsána neoprávněnou osobou.⁷⁸

Rozsah, v jakém je rozhodnutí napadáno, a kterým je zároveň vymezen i rozsah, v jakém soud může napadené rozhodnutí přezkoumat (výjimky jsou upraveny v ustanovení § 235d o.s.ř., viz níže), a důvod žaloby (důvod obnovy řízení) mohou být měněny jen po dobu trvání lhůt k podání žaloby (§ 232 odst. 2 o.s.ř.),⁷⁹ čímž je zabráněno možnému obcházení zákonem stanovených lhůt k žalobě. Ve vztahu k rozsahu, v jakém se rozhodnutí napadá, je vyloučeno jen kvantitativní rozšíření, tedy změna, která směřuje k tomu, aby napadené rozhodnutí bylo přezkoumáno ve větším rozsahu, než bylo původně požadováno. Kvantitativní omezení žaloby (tj. její částečné zpětvzetí) je samozřejmě přípustné i po uplynutí lhůt k žalobě.⁸⁰

Mezi náležitosti žaloby na obnovu řízení (ve smyslu ustanovení § 232 odst. 1 ve spojení s § 42 odst. 4 o.s.ř.) nepatří údaj o právní moci žalobou napadeného rozhodnutí.⁸¹

Označení účastníků řízení není v § 232 odst. 1 o.s.ř. zmíněno jako nezbytná náležitost žaloby na obnovu řízení⁸² a závěr, že jde o nezbytnou náležitost této žaloby nelze dovodit ani z odkazu na § 42 odst. 4 o.s.ř. Jak bylo již výše zmíněno, je tomu tak proto, že žaloba je ve své podstatě opravným prostředkem, u kterého je účastenství, včetně legitimace k podání žaloby, vymezeno ve vazbě na osoby, které se zúčastnily řízení v jeho předchozích fázích.⁸³ Účastník řízení, proti kterému směřuje žaloba na obnovu řízení, totiž nemůže být osobou odlišnou od účastníků řízení, o jejichž obnovu

---

⁷⁸ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1212;

⁷⁹ „Zákaz měnit důvod žaloby na obnovu řízení po uplynutí lhůty k podání takové žaloby zahrnuje i zákaz změny skutkového vylíčení důvodů obnovy. Skutkovým vylíčením důvodů obnovy je pak i uvedení nového důkazu, který má být důvodem obnovy.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2003, sp. zn. 28 Cdo 321/2003, Soubor civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu C 1749, sv. 24);

⁸⁰ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1213;

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2005, sp. zn. 26 Cdo 476/2005;

⁸² „Návrh na obnovu řízení nemusí obsahovat označení účastníků řízení.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 558/2001, Sbíрка soudních rozhodnutí a stanovisek č. 5/2004, R 43/2004 civ.);

⁸³ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1213;

jde, popřípadě od jejich právních nástupců z důvodů univerzální nebo singulární sukcese. Uvedenému proto odpovídá, že o.s.ř. nevymezuje coby náležitost žaloby na obnovu řízení označení účastníků řízení (to se totiž podává z označení věci, o jejíž obnovu jde, a z toho, kdo takový návrh – v intencích § 42 odst. 4 o.s.ř. - činí).⁸⁴ Problém by však mohl nastat, pokud žalobu na obnovu řízení podává účastník (z pohledu této žaloby tedy žalobce jako strana žalující), který měl v původním řízení procesní postavení žalovaného. Vzhledem k tomu, že si účastníci řízení stejně jako v případě odvolání nebo dovolání zachovávají stejné procesní postavení jako v původním řízení, je třeba v žalobě na obnovu řízení označovat účastníky řízení podle jejich procesního postavení, které zaujímali v původním řízení, ovšem s uvedením, kdo z nich žalobu na obnovu řízení podává („žalovaný ... podává žalobu na obnovu řízení ...“⁸⁵).⁸⁶

Podle § 161a odst. 3 Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 505/2001 – Org. ze dne 3. 12. 2001, kterou se vydává vnitřní kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, se žaloby na obnovu řízení nově nezapisují, ale vedou se pod stejnými běžnými čísly, pod kterými byly vedeny a ke kterým se žaloby vztahují; věci obživnou z důvodu řízení o obnově řízení. V případě, že je rejstřík již uzavřen (§ 159), se věc podle § 161a odst. 6 Instrukce zapíše pod novou spisovou značkou a vyznačí se souvislost (tj. obnova řízení). Uvedené platí obdobně i pro žalobu pro zmatečnost.

Kapitola 9: Lhůty k podání žaloby na obnovu řízení

V zájmu právní jistoty je vyžadováno, aby lhůta pro podání žaloby na obnovu řízení nebyla dlouhá, na druhé straně zase v zájmu ochrany účastníka postiženého soudním rozhodnutím je, aby lhůta k přípravě žaloby byla dostatečná. Oběma

---

⁸⁴ „Vymezení účastníků řízení v návrhu na jeho obnovu má pro navrhovatele obnovy smysl jen tehdy, směřuje-li takový návrh jen proti některému z původních účastníků řízení – samostatných společníků a povolení obnovy nemůže mít vliv na právní moc výroků původního rozhodnutí, týkajících se ostatních společníků v rozepři.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 558/2001, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 5/2004, R 43/2004);

⁸⁵ Holub, M. a kolektiv: Vzory smluv a podání, str. 651;

⁸⁶ Podle Směrnice pléna Nejvyššího soudu o předpokladech pro zvýšení úrovně soudních rozhodnutí v občanském soudním řízení u soudů prvního stupně (Sběrka rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR 1968, str. 49, R V/68) je třeba v rozhodnutích o návrhu na obnovu řízení [nyní o žalobě na obnovu řízení] označovat účastníky podle jejich procesního postavení v původním řízení, ovšem s uvedením toho, kdo z nich podal návrh na obnovu („návrh žalovaného na obnovu řízení“ [nyní žaloba žalovaného na obnovu řízení]);

požadavkům je vyhověno stanovením dvou lhůt – **lhůty subjektivní a objektivní**, které občanský soudní řád upravuje v ustanovení § 233 o.s.ř.

Subjektivní lhůta je stanovena v délce tří měsíců od doby, kdy se ten, kdo obnovu řízení navrhuje, dozvěděl o důvodu obnovy [u důvodů uvedených v § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř.] nebo od té doby, kdy jej mohl uplatnit [u důvodu uvedeného v § 228 odst. 1 písm. b) o.s.ř.]. Tato subjektivní lhůta je však objektivně vymezena tak, že běh této lhůty neskončí před uplynutím tří měsíců od právní moci žalobou napadeného rozhodnutí, bez ohledu na to, kdy se ten, kdo obnovu navrhuje, dozvěděl o důvodu obnovy, nebo kdy jej mohl uplatnit, a to v zájmu toho, aby nedošlo k poškození práv účastníků řízení. Zákon tím zohledňuje skutečnost, že podle pravidel neúplné apelace lze nové skutečnosti, rozhodnutí a důkazy uplatnit v odvolacím řízení jen za podmínek uvedených v § 205a a § 211a o.s.ř.; v případě, že by nebyly v odvolacím řízení podle těchto ustanovení přípustné, zůstává možnost uplatnit je včas jako důvod obnovy řízení ještě do tří měsíců od právní moci napadeného rozhodnutí.⁸⁷ Tím je žalobci dána možnost uplatnit nové skutečnosti, důkazy a rozhodnutí, které nejsou přípustné v odvolacím řízení v důsledku neúplné apelace, cestou žaloby na obnovu řízení.

Objektivní lhůta pro podání žaloby na obnovu řízení je stanovena v délce tří let a počíná běžet od právní moci napadeného rozhodnutí; po jejím uplynutí by podání žaloby bylo opožděné, i pokud by subjektivní lhůta v té době stále ještě běžela. Ve srovnání s jinými úpravami je objektivní lhůta v délce tří let poměrně krátká a de lege ferenda by bylo vhodné uvažovat o jejím prodloužení.⁸⁸

Spočívá-li však žaloba na obnovu řízení na tom, že jsou tu nová rozhodnutí, kterými byl podle příslušných právních předpisů zrušen trestní rozsudek nebo rozhodnutí o přestupku nebo jiném správním deliktu, na jejichž podkladě bylo v původním řízení přiznáno právo, je účastníkům poskytnuta možnost podat žalobu na obnovu řízení i po uplynutí tří let od právní moci napadeného rozhodnutí (§ 233 odst. 2 o.s.ř.). Objektivní lhůta se v tomto případě neuplatní. Žaloba je podána včas, jestliže

---

⁸⁷ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1214;

⁸⁸ Německý ZPO stanoví lhůtu pětiletou, stejnou lhůtu stanovil občanský soudní řád z roku 1950 v ustanovení § 200 odst. 3, rakouský civilní soudní řád obsahuje dokonce objektivní desetiletou lhůtu.

byla podána do tří měsíců od doby, kdy se ten, kdo žalobu podává, o tomto novém rozhodnutí dozvěděl.

Skutečnost, že lhůty pro podání žaloby na obnovu řízení byly zachovány (zejména lhůta subjektivní), je povinen tvrdit a prokázat ten, kdo obnovu řízení navrhuje.⁸⁹

Lhůta k podání žaloby na obnovu řízení je lhůtou procesní, k jejímu zachování postačí, je-li žaloba posledního dne lhůty odevzdána orgánu, který má povinnost ji soudu doručit.

Všechny lhůty určené k podání žaloby na obnovu řízení jsou zákonnými lhůtami a není možné je prodloužit. Zmeškání lhůty (subjektivní nebo objektivní) nelze prominout postupem dle ustanovení § 58 o.s.ř., jak vyplývá z ustanovení § 235 odst. 1 o.s.ř., jedná se tedy o lhůtu propadnou. Připuštění možnosti prominout zmeškání lhůty by v tomto případě znamenalo příliš velký zásah do důvěry v právní stav nastolený pravomocným rozhodnutím.

Ustanovení § 157 odst. 1 o.s.ř. neukládá soudu povinnost v písemném vyhotovení rozsudku (nebo v usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé) poučit účastníky o přípustnosti, lhůtě a místu podání žaloby na obnovu řízení.

Pro opožděnost může soud žalobu na obnovu řízení zamítnout bez nařízení jednání jen tehdy, jestliže byla podána po uplynutí objektivní lhůty. Má-li být žaloba zamítnuta pro zmeškání subjektivní lhůty, musí být vždy nařízeno jednání.⁹⁰

Kapitola 10: Účinky žaloby na obnovu řízení

Občanský soudní řád nespojuje s podáním žaloby na obnovu řízení účinek suspenzivní, a její podání proto nemá žádný vliv ani na právní moc, ani na vykonatelnost žalobou napadeného rozhodnutí. S podáním žaloby není spojen ani účinek devolutivní.

Soud je však na základě ustanovení § 235c o.s.ř. oprávněn před rozhodnutím o žalobě nařídit usnesením **odklad vykonatelnosti** napadeného rozhodnutí; proti

⁸⁹ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1214;

⁹⁰ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1215;

takovému usnesení je odvolání přípustné.⁹¹ Soud tak učiní zejména v případě, pokud by neprodleným výkonem mohla být tomu, kdo podal žalobu, způsobena újma na jeho právech nebo jestliže by mohl být zmařen účel pozdějšího obnoveného řízení. Dalšími nutnými podmínkami je, aby žaloba splňovala veškeré náležitosti nezbytné k dalšímu pokračování v řízení (§ 232 odst. 1 o.s.ř.), žaloba musí být zejména podána včas (§ 233 o.s.ř.) a k tomu legitimovaným subjektem, v žalobě je tvrzen způsobilý důvod obnovy (§ 228 odst. 1 o.s.ř.) a podle obsahu spisu se jeví pravděpodobným, že žalobě bude vyhověno. O odkladu vykonatelnosti může soud rozhodnout i bez návrhu, a to i ve věcech, o nichž se řízení, jenž má být obnoveno, podle zákona zahajuje jen na návrh.

Nařízení odkladu vykonatelnosti přichází v úvahu jen tehdy, může-li být podle napadeného rozhodnutí nařízen výkon rozhodnutí; nelze proto např. povolit odklad vykonatelnosti rozhodnutí, kterým byla žaloba zamítnuta, neboť jeho výkon pojmově nepřichází v úvahu.^{92,93}

Odklad vykonatelnosti povolený v řízení o žalobě na obnovu řízení platí až do právní moci usnesení, kterým se řízení o obnově končí. Během řízení může být ale odklad vykonatelnosti zrušen i bez návrhu, dojde-li soud k závěru, že dosavadní výsledky řízení nasvědčují tomu, že žalobě na obnovu řízení nebude vyhověno; také proti tomuto usnesení je odvolání přípustné (§ 202 o.s.ř. a contrario).

Povolení odkladu vykonatelnosti má za následek, že napadená rozhodnutí nelze v řízení o výkon rozhodnutí nebo v exekučním řízení prováděném podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů, vykonat; nařízení výkonu rozhodnutí však nebrání. Znamená to, že i po povolení odkladu vykonatelnosti může soud návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) vyhovět, jsou-li k tomu splněny další předpoklady, ale současně provedení

---

⁹¹Jevilo-li se podle § 208 odst. 1 zákona č. 142/1950 Sb. z uplatňovaných důvodů obnovy pravděpodobným, že návrh na obnovu řízení bude mít úspěch, mohl soud na návrh účastníka i bez slyšení odpůrce usnesením nařídit odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí nebo soudního smíru, přičemž podle odst. 2 téhož ustanovení mohl soud takové své usnesení na návrh zrušit. Proti těmto usnesením však nebylo opravného prostředku (§ 208 odst. 3).

⁹²Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1220;

⁹³ „Je však pojmově vyloučeno odložit vykonatelnost rozhodnutí, které nelze vykonat. U rozsudků ukládajících prohlášení vůle dle § 161 odst. 3 o.s.ř. nelze nařídit odklad vykonatelnosti podle ustanovení § 235c o.s.ř. Takovéto rozsudky jsou specifickými rozhodnutími z hlediska vykonatelnosti, jelikož přesto, že je v nich uložena povinnost plnění, zákon výslovně stanoví, že splnění této uložené povinnosti nahrazuje již pravomocný rozsudek sám bez dalšího. Tato rozhodnutí se tedy nevykonávají a nemohou být podkladem pro soudní výkon rozhodnutí. Stejně jako u nich nepřipadá v úvahu vyslovení předběžné vykonatelnosti, nelze jejich vykonatelnost ani odložit.“ (Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích, pobočka Tábor, ze dne 31. 1. 1995, sp. zn. 15 Co 20/95, Soudní rozhledy č. 4/1996, str. 81);

výkonu rozhodnutí (exekuce) odloží až do doby pravomocného skončení řízení o obnově (§ 266 odst. 2 o.s.ř.). Stejně postupuje v případě, jestliže již byl výkon rozhodnutí (exekuce) nařízen.⁹⁴

Pokud by však byla usnesením soudu povolena obnova řízení, odkládá se podle ustanovení § 235g o.s.ř. dnem právní moci tohoto usnesení vykonatelnost napadeného rozhodnutí ex lege, tj. automaticky bez nutnosti vydávat o tom samostatné usnesení. Účinky odkladu trvají až do doby pravomocného skončení obnoveného řízení. Z důvodu, že jde o účinek usnesení o povolení obnovy vyplývající přímo ze zákona, soud nemůže v tomto případě odklad zrušit, i kdyby se jevílo nepochybné, že napadené rozhodnutí je věcně správné.⁹⁵

Kapitola 11: Konkurence mimořádných opravných prostředků

Občanský soudní řád pamatuje v ustanovení § 235b odst. 1 o.s.ř. také na případnou konkurenci podaných žalob. Jejich vzájemný vztah je řešen tak, že je-li proti témuž rozhodnutí podána jak žaloba na obnovu řízení, tak žaloba pro zmatečnost, soud řízení o nich spojí ke společnému řízení, což však přichází v úvahu jen tehdy, je-li současně dána věcná i místní příslušnost stejného soudu (podmínka stejné věcné i místní příslušnosti, jak je patrné z § 235a odst. 1 o.s.ř., ale nemusí být vždy splněna).⁹⁷ Z důvodu, že se nejedná o spojení věci ze zákona, je soud povinen za tímto účelem vydat usnesení o spojení věcí podle ustanovení § 112 odst. 1 o.s.ř.

Důvodně uplatněná obnova řízení může být povolena podle § 235e odst. 3 o.s.ř. jen tehdy, jestliže žaloba pro zmatečnost napadající stejné rozhodnutí je zamítnuta, odmítnuta nebo řízení o ní je zastaveno, tedy až po právní moci rozhodnutí, kterým soud nevyhověl žalobě pro zmatečnost. Ve vztahu mezi žalobou na obnovu řízení a žalobou pro zmatečnost má tedy přednost rozhodování o žalobě pro zmatečnost. Tato úprava vychází z logiky věci, neboť nemá smysl se zabývat skutkovou stránkou věci, k níž se váže řízení o obnově, jsou-li zde hrubé, zmatečnostní vady řízení, jež svou existencí samy o sobě vedou ke zrušení rozhodnutí, bez zřetele ke správnosti v něm

---

⁹⁴ Viz Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1221;

⁹⁵ Viz Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1229;

učiněných skutkových závěrů.⁹⁶ Bylo-li napadené rozhodnutí na základě žaloby pro zmatečnost zrušeno, soud řízení o žalobě na obnovu řízení zastaví, neboť odpadl její předmět (tj. pravomocné rozhodnutí). Výše uvedené platí jak v případě, že obě žaloby byly projednány ve společném řízení podle ustanovení § 235b odst. 1 o.s.ř., tak i tehdy, jestliže jejich spojení nebylo možné. Ve společném řízení rozhodne soud o obou žalobách v jediném rozhodnutí; není-li společné řízení možné, může soud rozhodnout o žalobě na obnovu řízení až po pravomocném skončení řízení žaloby pro zmatečnost.^{97,98}

Klíčovou otázkou je úprava vztahu žalob a dovolání v civilním řízení, neboť z vazeb mezi nimi není a priori vyloučen jejich souběh. Při projednávání mimořádných opravných prostředků je třeba dát přednost podanému dovolání, a to vzhledem k účelu, ke kterému tento mimořádný opravný prostředek slouží. Podle ustanovení § 242 odst. 3 věta druhá o.s.ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny. Pokud vyjdou v řízení takové vady najevo, má toto řešení, kdy se jimi zabývá dovolací soud z úřední povinnosti, přinést odstranění rozhodnutí již v dovolacím řízení, aby nebylo nutné činit jej předmětem dalšího řízení (tj. řízení o žalobě pro zmatečnost).

Bylo-li podáno proti napadenému rozhodnutí kromě žaloby na obnovu řízení včas též dovolání, bude podle ustanovení **§ 235 odst. 3 o.s.ř.** řízení o žalobě usnesením, proti kterému je přípustné podat odvolání, přerušeno až do rozhodnutí vydaného v řízení dovolacím. Pokud dovolací soud napadené rozhodnutí zruší, soud řízení o žalobě

---

⁹⁶ Viz Winterová, A. a kolektiv: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, str. 528;

⁹⁷ Lze si představit situaci, kdy je podána žaloba na obnovu řízení u okresního soudu a zároveň žaloba pro zmatečnost z důvodu uvedeného např. v § 229 odst. 3 o.s.ř. u soudu krajského (§ 235a odst. 1 o.s.ř.). Vzhledem k tomu, že tu není dána věcná ani místní příslušnost stejného soudu, nelze rozhodnout o spojení věcí podle § 112 odst. 1 o.s.ř. Rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost má v takovém případě s ohledem na § 235e odst. 3 o.s.ř. jistě přednost a okresní soud bude povinen vyčkat rozhodnutí krajského soudu. Otázkou však je, zda je soud v takovém případě oprávněn přerušit řízení o žalobě na obnovu řízení. Občanský soudní řád na tuto specifickou situaci v části čtvrté, hlavě druhé nepamatuje, ustanovení § 109 o.s.ř. o povinnosti či možnosti řízení přerušit však také nepodává jasnou odpověď. Podle mého názoru má soud dvě možnosti – buď pouze vyčká rozhodnutí krajského soudu, aniž by řízení přerušoval (zde ale můžeme narazit na možné, byť ospravedlnitelné, „průtahy v řízení“), procesně správné řešení však autorka této práce spatřuje v přerušení řízení (kdy se nekonají jednání ani neběží procesní lhůty), a to analogicky podle ustanovení § 235b odst. 3 o.s.ř., neboť upravuje situaci obdobnou (vztah žaloby na obnovu řízení a jiného mimořádného opravného prostředku – dovolání);

⁹⁸ Viz Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1226;

zastaví (§ 235e odst. 4 o.s.ř.), v opačném případě po rozhodnutí dovolacího soudu v řízení pokračuje.

O žalobě na obnovu řízení lze tedy dle výše uvedeného rozhodovat jen tehdy, nebylo-li napadené rozhodnutí zrušeno na základě dovolání nebo žaloby pro zmatečnost.

Kapitola 12: Řízení a rozhodnutí o žalobě na obnovu řízení – *iudicium rescindens*

V rámci řízení o obnově se rozlišují jeho dvě samostatná stádia, přičemž ta nelze spojit ke společnému řízení a vyslovit tak případně obě rozhodnutí najednou.⁹⁹

V prvním stádiu (**tzv. iudicium rescindens - řízení obnovovací nebo též řízení o povolení obnovy soudního řízení**) je soudem řešena otázka, zda se obnova řízení povolí nebo zda bude žaloba na obnovu řízení zamítnuta. Pravomocné rozhodnutí o povolení obnovy řízení je podmínkou pro následné obligatorní zahájení druhého stádia řízení (**tzv. iudicium rescissorium - řízení obnovené nebo též obnovení řízení před soudem**), v němž se věc, která byla předmětem původního řízení, znovu projednává a rozhoduje.

Žalobu na obnovu řízení podle ustanovení § 235a odst. 1 o.s.ř. projedná a rozhodne o ní věcně i místně příslušný **okresní nebo krajský soud**, který o věci rozhodoval **v první instanci**,^{100,101,102} a to i když je napadáno rozhodnutí odvolacího soudu.¹⁰³ Soud prvního stupně rozhoduje ve stejném složení, v jakém rozhoduje podle ustanovení § 36a o.s.ř. ve věci samé.

---

⁹⁹ Tak je tomu např. v Německu (více v Části třetí této práce);

¹⁰⁰ „Obnova řízení je případná toliko v řízení před soudem prvního stupně, to znamená před soudem nalézacím, jelikož právě tento soud provádí těžiště skutkového zjištění.“ (Šimíček, V.: Obnova řízení před Ústavním soudem, Právník č. 12/2001, str. 1235);

¹⁰¹ „Je účelné, aby o návrhu na obnovu rozhodoval vždy soud prvního stupně, neboť se tím účastníkům zachovává možnost opravného prostředku.“ (Rubeš, J. a kol.: Komentář k občanskému soudnímu řádu, str. 786);

¹⁰² V této souvislosti je třeba poukázat na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2002, sp. zn. 25 Nd 276/2002, které se zabývalo důvodností návrhu na přikázání věci (delegaci) z důvodu vhodnosti v řízení o obnově. V tomto rozhodnutí bylo logicky v návaznosti na charakter řízení o obnovu vyloženo, že žaloba na obnovu řízení jako mimořádný opravný prostředek je právním institutem, pomocí kterého lze dosáhnout nápravy ve věci, v níž nebyl skutkový stav v původním řízení zjištěn úplně nebo správně, a proto je k jejímu projednání příslušný soud, který o věci rozhodoval v prvním stupni. Přikázání věci soudu, který věc v prvním stupni nerozhodoval, nebylo v posuzovaném případě vhodným opatřením k hospodárnějšímu, rychlejšímu a po skutkové stránce spolehlivějšímu a důkladnějšímu projednání věci.

¹⁰³ „Zdá se to být výjimkou ze zásady nadřazenosti soudu druhé stolice vůči soudu stolice první, která je jinak v občanském soudním řádu plně provedena. Soud prvního stupně, když ruší rozhodnutí soudu vyššího a nahrazuje je rozhodnutím jiným (pozn.: nyní dle § 235h odst. 1 o.s.ř. soud rozhodnutí neruší, ale novým

Z ustanovení § 235a odst. 2 o.s.ř. vyplývá, že pro řízení o žalobě na obnovu řízení platí přiměřeně ustanovení o řízení v prvním stupni, není-li v o.s.ř. stanoveno dále něco jiného; přiměřené užití ustanovení o řízení v prvním stupni znamená, že se pro řízení o žalobě na obnovu řízení použijí jen ta ustanovení, která jsou vhodná s ohledem na povahu a účel tohoto mimořádného opravného prostředku a je třeba je přizpůsobit jeho zvláštní povaze, zejména tomu, že jde o opravné prostředky, nikoli o prostředky pro uplatnění hmotněprávního nároku. Speciální úprava uvedená v ustanovení § 228 až § 235i o.s.ř. má přitom přednost. Z ustanovení o řízení v prvním stupni je výslovně v § 235b odst. 2 o.s.ř. vyloučeno užití § 92, § 97 a § 98 o.s.ř., neboť přistoupení dalšího účastníka, záměna účastníka a uplatnění vzájemných žalob spolu s uplatněním námítky započtení zde nepřichází v úvahu;¹⁰⁴ § 235 odst. 1 o.s.ř. vylučuje použití ustanovení § 58 o.s.ř. o možnosti prominutí zmeškání lhůty, povahou řízení je vyloučeno například užití § 95 o.s.ř. (změna žaloby v průběhu řízení) nebo § 99 o.s.ř. (soudní smír).

Řízení o žalobě na obnovu řízení je zásadně řízením s jednáním. Výjimku z tohoto pravidla představuje ustanovení § 235f o.s.ř., kdy je evidentní, že žaloba musí být zamítnuta proto, že není přípustná, nebo že ji podal někdo, kdo k ní nebyl oprávněn, nebo byla-li podána po uplynutí lhůt počítaných od právní moci napadeného rozhodnutí; v takových případech nemusí soud nařizovat jednání.¹⁰⁵ Výčet případů uvedených v tomto ustanovení je taxativní. Jednání nemusí být nařízeno proto, že o žalobě lze zpravidla rozhodnout bez provádění dokazování jen na základě obsahu spisu; kdyby

---

rozhodnutím pouze nahrazuje rozhodnutí původní), rozhoduje sice o tomtéž, o čemž rozhodoval soud druhé stolice, rozhoduje však na zcela jiném skutkovém základě, a to právě proto, že jsou mu známy nebo že byly jím zjištěny skutečnosti, o kterých nevěděl soud vyšší...Rozhodnutí soudu, které povoluje obnovu a ruší rozhodnutí vyššího soudu, je znovu podrobena opravnému prostředku stejně jako jeho nové rozhodnutí ve věci samé, takže i zde konečné slovo zůstává soudu odvolacímu.“ (Rubeš, J. a kol.: Komentář k občanskému soudnímu řádu, str. 787);

¹⁰⁴ „Dle ustanovení § 235b odst. 2 věty druhé o.s.ř. pro řízení o žalobě pro zmatečnost neplatí též ustanovení § 107a o.s.ř., neboť procesní nástupnictví, které by bylo vyvoláno něčím jiným, než ztrátou způsobilosti dosavadního účastníka být účastníkem řízení, by se přičilo povaze a účelu této žaloby. V řízení o žalobě na obnovu řízení je užití § 107a o.s.ř. možné.“ (Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1219);

¹⁰⁵ „Článek 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod stanoví, že každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Na toto ústavní právo navazuje § 115 o.s.ř., ze kterého vyplývá, že věci náležející do civilní pravomoci soudů se zásadně projednávají při ústním a veřejném jednání. Zásada ústnosti je v řízení před soudem prvního stupně prolomena jen výjimečně, a to na základě zákonem stanoveného omezení (§ 235f o.s.ř.). Z ustálené judikatury obecných soudů dále vyplývá, že bez jednání by soud mohl rozhodnout o návrhu na obnovu řízení, také zamítá-li jej pro nedostatek formálních podmínek (srov. R 22/67). Ve všech ostatních případech je soud prvního stupně povinen k projednání návrhu nařídít jednání, k němuž předvolává účastníky a všechny, jejichž přítomnost je třeba.“ (Nález Ústavního soudu ze dne 21. 4. 1999, sp. zn. I. ÚS 350/98, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu sv. 14, nález č. 56, str. 23);

tomu tak v konkrétním případě nebylo, musí soud jednání nařídit.¹⁰⁶ Soud tedy v první řadě zkoumá, zda jsou splněny podmínky přípustnosti žaloby na obnovu řízení, zejména okolnost, zda žaloba nesměřuje proti rozhodnutí, proti němuž zákon žalobu na obnovu řízení nepřipouští, zda byly dodrženy zákonné lhůty k jejímu podání a zda žalobu nepodává osoba, která k jejímu podání není legitimována. Soud je povinen v případě nesplnění těchto podmínek žalobu zamítnout, aniž by nařizoval jednání. Stejným způsobem soud rozhodne i tehdy, zjistí-li uvedené nedostatky až v průběhu nařízeného jednání.

Bez nařízení jednání může soud dále rozhodnout, jestliže žalobu odmítá (§ 43 odst. 2 o.s.ř.) nebo řízení zastavuje (§ 104 a § 235e o.s.ř.), případně to umožňují obecná ustanovení o řízení v prvním stupni (např. § 115a o.s.ř.).

K projednání odvolání proti usnesení, jímž bylo rozhodnuto o žalobě na obnovu řízení, odvolací soud nařizuje jednání. Jednání o včasném a subjektivně a objektivně přípustném odvolání proti výroku usnesení o věci samé nemusí nařizovat, jestliže odvolací řízení zastavuje nebo přerušuje [§ 214 odst. 2 písm. b) o.s.ř.], zrušuje-li napadené usnesení podle § 219a odst. 1 o.s.ř. ve spojení s § 214 odst. 2 písm. d) o.s.ř. nebo umožňuje-li to § 214 odst. 3 o.s.ř.¹⁰⁷

Ten, kdo podal žalobu na obnovu řízení, je povinen mimo jiné v žalobě uvést, v jakém rozsahu rozhodnutí napadá. Při rozhodování o žalobě na obnovu řízení je soud uplatněným rozsahem vázán, a může z tohoto důvodu napadené rozhodnutí přezkoumat jen v mezích, ve kterých se ten, kdo podal žalobu, domáhá povolení obnovy řízení (§ 235d o.s.ř.). Výjimky z tohoto pravidla jsou upraveny ve stejném ustanovení o.s.ř. pod písmeny a) až d).

Ustanovení § 235d písm. a) o.s.ř. stanoví, že soud není rozsahem vázán ve věcech, v nichž lze zahájit řízení bez návrhu; i bez návrhu může soud zahájit řízení podle § 81 o.s.ř. ve věcech péče o nezletilé, řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče, řízení o způsobilosti k právním úkonům, řízení

---

¹⁰⁶ Úprava do 31. 12. 2000 stanovila, že soud může zamítnout návrh na obnovu řízení bez nařízení jednání, jestliže je „zřejmě opožděný“. Dle důvodové zprávy k zákonu č. 30/2000 Sb. „je tam, kde jde o zachování tzv. subjektivní lhůty, zpravidla potřebné provádět dokazování o tom, kdy se navrhovatel dozvěděl o důvodu obnovy; bez jednání lze rozhodnout o zamítnutí návrhu jen tehdy, byl-li podán po uplynutí tzv. objektivní lhůty (tj. lhůty počítané od právní moci napadeného rozhodnutí). Navrženou změnou tak bude zajištěno, že bez nařízení jednání nebudou zamítány návrhy na obnovu, ačkoliv soud při posuzování opožděnosti vycházel z výsledků dokazování.“

¹⁰⁷ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1229;

opatrovnické, řízení o prohlášení za mrtvého, řízení o dědictví a v dalších řízeních, kde to zákon připouští.

Ustanovení **§ 235d písm. b) o.s.ř.** se dotýká případů, kdy na rozhodnutí o napadeném výroku je závislý výrok, který žalobou na obnovu řízení nebyl dotčen. To, zda a do jaké míry jsou jednotlivé výroky rozhodnutí na sobě závislé, vyplývá především z charakteru právního vztahu daného hmotným právem. Typickým z případů závislých výroků je např. výrok o výchově a výživě nezletilého dítěte na výroku o určení otcovství, výrok o náhradě mzdy z neplatného rozvázání pracovního poměru na výroku o určení neplatnosti rozvázání pracovního poměru,¹⁰⁸ atd. Závislost výroků vyplývá také z procesního práva; na výroku rozhodnutí o věci samé jsou závislé výroky o vedlejších otázkách, tj. o náhradě nákladů řízení nebo o předběžné vykonatelnosti. Z povahy věci plyne, že všude tam, kde byla v souladu se žalobou povolena obnova řízení jen ohledně jednoho z více výroků nebo kde byl zrušen jen jeden z více výroků, musí mít stejný osud i výroky, které jsou na něm závislé.

Případy, ve kterých jde o taková společná práva nebo povinnosti, ohledně nichž se rozhodnutí musí vztahovat na všechny účastníky řízení, kteří vystupují na jedné straně, a kde platí úkony jednoho z nich i pro ostatní, upravuje ustanovení **§ 235d písm. c) o.s.ř.** a ani zde nebude soud rozsahem vázán. Jde o takové případy, kde podle ustanovení hmotného práva je právo nebo povinnost, o něž v řízení jde, nedílné povahy; týká se například řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví náležejícího více spoluvlastníkům, nebo řízení o neplatnost závěti zůstavitele, který zanechal více dědiců.¹⁰⁹ Zákon zde má na mysli tzv. nerozlučné společenství (§ 91 o.s.ř.); podal-li žalobu na obnovu řízení tedy jen jeden z nerozlučných společníků, ustanovení **§ 235d písm. c) o.s.ř.** zajišťuje, že se rozhodnutí bude vztahovat na všechny společníky.

Podle **§ 235d písm. d) o.s.ř.** není soud vázán rozsahem, ve kterém se ten, kdo podal žalobu na obnovu řízení domáhá povolení obnovy řízení, také tehdy, jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky. Tímto způsobem vypořádání vyplývající z právního předpisu¹¹⁰ je třeba rozumět zejména vypořádání náhrady škody upravené právními předpisy u škod způsobených několika

---

¹⁰⁸ Usnesení pléna Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 16. 12. 1974, PlsF 2/74, Sbíрка soudních rozhodnutí 1975, str. 9, R 1/75;

¹⁰⁹ Tamtéž;

¹¹⁰ Tamtéž;

škůdci, vypořádání společného jmění manželů po zániku manželství nebo vypořádání mezi podílovými spoluvlastníky, jejichž spoluvlastnictví se zrušuje.¹¹¹

Soud je při rozhodování o žalobě na obnovu řízení vázán také uplatněným důvodem obnovy řízení. K důvodům, které nebyly uplatněny nebo které byly uplatněny v rozporu s ustanovením § 232 odst. 2 o.s.ř., nemůže soud při svém rozhodování přihlížet.¹¹²

V průběhu jednání o žalobě na obnovu řízení soud zkoumá opodstatněnost žaloby, zejména z hlediska existence zákonných důvodů obnovy. Podle výsledku soud žalobu usnesením^{113,114} buď **zamítne**, nebo obnovu řízení **povolí** a tím žalobě na obnovu řízení vyhoví (§ 235e odst. 1 o.s.ř.). Soud žalobu zamítne především tehdy, není-li přípustná (např. proto, že napadá rozhodnutí, které napadnout nelze, nebo se neopírá o žádný ze zákonných důvodů, je podána opožděně či osobou neoprávněnou)¹¹⁵, nebo pokud žaloba není důvodná, protože uváděný důvod obnovy neexistuje nebo se ho nepodařilo prokázat. Pro povolení obnovy postačí, jestliže nově uváděné skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy mohou přivodit pro žalujícího účastníka příznivější rozhodnutí ve věci; zda jsou nové skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy skutečně způsobily příznivější rozhodnutí pro účastníka přivodit, bude zjišťováno až později v druhé fázi řízení. Řízení o žalobě na obnovu řízení lze skončit vedle povolení obnovy nebo zamítnutí žaloby také **zastavením řízení nebo odmítnutím žaloby** (§ 235a odst. 2 o.s.ř.).

Pokud soud pravomocným rozhodnutím povolí obnovu řízení, ze zákona se odkládá vykonatelnost napadeného rozhodnutí. Jakmile usnesení o povolení obnovy nabyde právní moci, zaniká překážka věci rozsouzené (rei iudicatae) založená

---

¹¹¹ „V řízení o zrušení spoluvlastnictví a o vypořádání mezi spoluvlastníky není soud vázán návrhem ne způsob vypořádání a může svým rozhodnutím rozdělit věc přesto, že se navrhovatel domáhal přikázání svého spoluvlastnického podílu ostatním spoluvlastníkům.“ (Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 9. 11. 1965, sp. zn. 5 C 22/65, Sbíрка rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR 1965, str. 45, R 4/66 civ.);

¹¹² Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1226;

¹¹³ „I když se v tomto případě jedná o rozhodnutí o žalobě, není na místě rozhodovat rozsudkem proto, že tato forma rozhodnutí je vyhrazena pro rozhodnutí o věci samé, tedy o hmotněprávním nároku; rozhodování o procesních žalobách tuto povahu nemá, ať už je žaloba úspěšná nebo nikoli.“ (Winterová, A. a kolektiv: Civilní právo procesní, doplňková skripta);

¹¹⁴ „Jestliže (však) soud prvního stupně rozhodl o návrhu na povolení obnovy řízení rozsudkem, pak šlo (sice) ve smyslu § 235e odst. 1 a § 212a odst. 5 o.s.ř. o vadu řízení, která nemohla mít vliv na správnost rozhodnutí.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 1999, sp. zn. 20 Cdo 1574/99, Soudní judikatura č. 4/2000, poř. č. 45, str. 153);

¹¹⁵ Tím dochází ke splývání rozhodnutí čistě procesního charakteru s rozhodnutími o opodstatněnosti žaloby, blíže rozvedeno v závěru této práce;

původním rozhodnutím. Toto původní, žalobou na obnovu řízení napadené rozhodnutí, povolením obnovy řízení ale nezaniká, ani není rozhodnutím soudu zrušeno, tvoří dále podklad pro výkon rozhodnutí, jehož vykonatelnost byla odložena.¹¹⁶

Kapitola 13: Řízení a rozhodnutí po povolení obnovy řízení – iudicium rescissorium

Občanský soudní řád upravuje některé otázky týkající se dalšího řízení v ustanovení § 235h odst. 1, které je uvozeno nadpisem „Řízení a rozhodnutí po povolení obnovy nebo po zrušení rozhodnutí“, a tím tak odděluje toto řízení od řízení a rozhodnutí o žalobě na obnovu řízení časově předcházející. Druhé stádium řízení nastává, jakmile usnesení o povolení obnovy řízení nabyde právní moci (§ 235h odst. 1 o.s.ř.). Povolení obnovy má za následek dva procesní účinky; tím prvním je již výše zmíněný odklad vykonatelnosti původního rozhodnutí, pokud k němu tedy nedošlo dříve na základě rozhodnutí podle ustanovení § 235c o.s.ř. Druhým procesním účinkem je povinnost soudu věc znovu bez dalšího návrhu projednat, bez ohledu na to, že již

---

¹¹⁶ Odlišná byla praxe podle zákona č. 142/1950 Sb., s účinností do 31. 8. 1959. Podle § 207 odst. 1 bylo možné s řízením o návrhu na obnovu spojit řízení ve věci samé. Rozhodl-li soud dle odst. 2 téhož ustanovení nejprve o povolení obnovy, mohl jednat ve věci samé teprve tehdy, když se rozhodnutí o povolení obnovy stalo pravomocným. V komentáři k občanskému soudnímu řádu (díl I., 1957, str. 794 a násl.) je uvedeno, že si praxe vybuodovala zásadu, zastávanou v tehdejší době také částí teorie, že tehdy, když soud rozhodoval podle § 207 odst. 2 odděleně o povolení obnovy, musí dojít ke zrušení obnovou napadeného rozhodnutí současně s výrokem o povolení obnovy. Bylo argumentováno tím, že aby mohlo být vydáno nové rozhodnutí ve věci samé, které by odpovídalo zásadám materiální pravdy, je třeba, aby dřívější rozhodnutí bylo odstraněno. Jinak by soud ani rozhodovat nemohl, protože by možnost vynést nové rozhodnutí bránila překážka věci rozsouzené. I když zákon nemá o zrušení původního rozhodnutí žádného ustanovení, je tento důsledek samozřejmý a nutný. Z toho plyne, že zrušení rozhodnutí, vydaného v řízení, jehož obnova je navrhována, při povolení obnovy nastat musí. Na druhé straně toto stanovisko nebylo podle komentáře obecně v právní teorii sdíleno. Podle opačného názoru zkoumá soud v první části řízení toliko, zda jde o důvod nový (který se ukázal po právní moci rozhodnutí) a takového druhu, že mohl (pravděpodobně) přivodit pro účastníka, o kterého jde, příznivější rozhodnutí ve věci samé. Povolení obnovy tedy ještě neznamená, že se skutkový stav, z něhož vyšlo napadené rozhodnutí, změnil a že ve věci samé bude mít navrhovatel úspěch. Zda a do jaké míry nové skutečnosti nebo důkazy změny skutkový stav dříve zjištěný a tudíž, zda a do jaké míry bude třeba napadené rozhodnutí odstranit a nahradit rozhodnutím novým, je už otázkou merita. I když tedy obnova byla v první části řízení povolena, může nakonec soud v druhé části řízení na základě hodnocení výsledků základního i nového řízení vyslovit, že se skutkový stav nezměnil, pročež je napadené rozhodnutí správné a návrhu na jeho zrušení nelze vyhovět, ač obnova sama povolena byla. Stejně by tomu bylo také v případě, že s řízením o návrhu na obnovu bylo spojeno řízení ve věci samé; i tu může rozhodnutí dopadnout tak, že se sice obnova povoluje, ve věci samé však se návrh na zrušení napadeného rozhodnutí zamítá. V komentáři je dále uvedeno, že toto stanovisko je také v souladu se zájmy účastníků; zájmy toho, kdo se domáhá obnovy, jsou dostatečně chráněny ustanovením § 208, podle něhož může soud povolit odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí (*pozn.: dle současné právní úpravy nastává po povolení obnovy ze zákona*). Novelou zákona č. 142/1950 Sb. byl s účinností od 1. 9. 1958 tento názor zohledněn, neboť nově bylo v ustanovení § 207 odst. 2 věta druhá stanoveno, že povolil-li soud obnovu, zůstávalo napadené rozhodnutí (soudní smír) nedotčeno, dokud soud nerozhodl znovu ve věci samé.

dříve byla pravomocně rozhodnuta, a jen v takovém rozsahu, v jakém byla povolena obnova řízení. Po povolení obnovy věc projedná vždy **soud prvního stupně**, a to i tehdy, jestliže bylo vyhověno žalobě na obnovu řízení, kterou bylo napadeno pouze pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu.¹¹⁷ V obnoveném řízení rozhoduje soud ve stejném složení, v jakém rozhoduje ve věci samé. Původní a obnovené řízení tu tvoří jeden celek jako podklad nového rozhodnutí, a při rozhodování věci je proto soud povinen přihlídnout ke všemu, co vyšlo najevo v původním řízení nebo při projednávání žaloby. Účastníci mohou v průběhu řízení navrhnout nové důkazy k podepření pravdivosti uplatněného důvodu obnovy, tedy i ty, které nebyly uvedeny v žalobě na obnovu řízení; tyto návrhy však nesmějí vybočit z mezí uplatněného důvodu obnovy.¹¹⁸ Při svém novém konečném rozhodování nebude však soud nikterak vázán svým předběžným úsudkem o pravděpodobnosti vlivu nových skutečností, rozhodnutí nebo důkazů, které jej vedly k povolení obnovy řízení, a není proto vyloučeno, že rozhodnutí ve věci samé opět dopadne v neprospěch toho, jemuž byla obnova povolena.

Shledá-li soud v obnoveném řízení výrok napadeného rozhodnutí (rozsudku, usnesení ve věci samé, usnesení o schválení smíru nebo platebního rozkazu) věcně správným, **zamítne usnesením návrh na jeho změnu**.¹¹⁹ Bere přitom v úvahu jen výrok rozhodnutí; původní rozhodnutí je věcně správné i tehdy, jestliže soud na základě odlišných skutkových zjištění dospěje k závěru, že věc je třeba rozhodnout stejně.¹²⁰ Původní rozhodnutí je tedy zachováno se všemi jeho právními následky, včetně důsledků pro exekuční řízení.

Předmětem řízení následujícím po povolení obnovy řízení není z procesního hlediska věc sama, ale návrh účastníka, jemuž bylo v řízení o povolení obnovy řízení vyhověno, na změnu jím napadeného pravomocného rozhodnutí soudu. Pokud na základě provedeného obnoveného řízení dospěje soud k závěru, že původní rozhodnutí

---

¹¹⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 6. 1994, sp. zn. 6 Cdo 25/94, Právní rozhledy č. 6/1995, str. 249;

¹¹⁸ Viz Winterová, A. a kolektiv: Občanské právo procesní, studijní příručka;

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1546/99 (Soudní judikatura č. 1/2001, str. 33), se zabývá případem, kdy soud prvního stupně nerespektoval v rozhodnutí vydaném po povolení obnovy řízení úpravu obsaženou v ustanovení § 235 odst. 2 o.s.ř., neboť místo, aby usnesením zamítl návrh na změnu původního rozsudku, vydal nový rozsudek o stejném výroku a s původním rozsudkem se výrokovou částí nového rozsudku nijak nevypořádal; řízení tak bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci;

¹²⁰ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1231;

nemůže obstát, napadené rozhodnutí ve věci samé rozsudkem nebo usnesením **změní**. Nové rozhodnutí nahradí zároveň rozhodnutí původní, které tu stále ještě je, na rozdíl od právní úpravy platné do 31. 12. 1991, podle které se novým rozhodnutím o věci vždy rušilo rozhodnutí původní a nebylo rozhodováno o změně, nýbrž znovu ve věci samé.¹²¹ Změnu původního rozhodnutí a účinky s tím spojené je třeba výslovně vyjádřit ve výroku nového rozhodnutí. V rámci řízení o žalobě na obnovu řízení se tedy napadené rozhodnutí nezrušuje. Pokud se obnovené řízení týká věci, v níž byl původně schválen soudní smír, může soud v tomto řízení jen zjistit, že nejsou splněny předpoklady ke schválení smíru (§ 99 odst. 2 o.s.ř.). V takovém případě původní usnesení změní tak, že se smír neschvaluje; jeho nové usnesení nahradí usnesení původní a po právní moci tohoto usnesení pokračuje soud v řízení. Šlo-li o smír původně uzavřený ve smírčím řízení (§ 67 a násl. o.s.ř.), je tím toto předběžné řízení skončeno, neboť je tím splněn účel smírčího řízení a není podklad k dalšímu řízení.¹²² Uzavření a schválení nového smíru není samozřejmě vyloučeno.

Shledá-li soud důvody ke změně původního platebního rozkazu, rozsudku pro uznání nebo rozsudku pro zmeškání, postupuje dále podle toho, zda zjištěná nesprávnost vůbec bránila vydání platebního rozkazu, rozsudku pro uznání nebo rozsudku pro zmeškání. Jestliže výsledky řízení umožňují vydání platebního rozkazu, rozsudku pro uznání nebo rozsudku pro zmeškání, soud původní platební rozkaz nebo rozsudek změní. Nový platební rozkaz, rozsudek pro uznání nebo rozsudek pro zmeškání zároveň nahradí původní rozhodnutí. Znamená to mimo jiné, že nově vydaný platební rozkaz může být napaden odporem (námitkami) a že proti nově vydaným rozsudkům pro uznání nebo pro zmeškání lze podat odvolání, případně návrh podle ustanovení § 153b odst. 4 o.s.ř. V ostatních případech soud nařídí jednání a platební rozkaz, rozsudek pro uznání nebo rozsudek pro zmeškání změní tak, že ve věci rozhodne „běžným“ rozsudkem, případně schválí smír (§ 99 o.s.ř.).¹²³

Během obnoveného řízení může **vzít** žalobce (navrhovatel) svoji žalobu (návrh na zahájení řízení) z původního řízení **zpět**. Jsou-li splněny stanovené předpoklady

---

¹²¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 6. 1994, sp. zn. 6 Cdo 25/94, Právní rozhledy č. 6/1995, str. 249;

¹²² Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 29. 4. 1982, sp. zn. Cpj 66/82, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 2-3/1983, R 3/83;

¹²³ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1231;

(§ 96 o.s.ř.), soud řízení **zastaví**. Také usnesení o zastavení řízení nahrazuje původní rozhodnutí.

Také ten, kdo podal žalobu na obnovu řízení, může ji vzít, jak vyplývá z dispoziční zásady ovládající tento právní institut, zpět. Po pravomocném povolení obnovy ovšem přichází v úvahu jen zpětvzetí návrhu na změnu původního rozhodnutí (srov. § 235h odst. 1 věta druhá o.s.ř.). Jestliže jeho odpůrce se zpětvzetím návrhu nesouhlasí bez vážných důvodů nebo není-li jeho souhlasu třeba (§ 96 odst. 2 a 3 o.s.ř.), soud řízení zastaví. Na původní rozhodnutí nemá usnesení o zastavení tohoto řízení žádný vliv.¹²⁴

Nové rozhodnutí představuje rozhodnutí prvoinstanční a z tohoto důvodu je proti němu přípustné podat řádný opravný prostředek – odvolání.¹²⁵

Kapitola 14: Právní vztahy třetích osob

Obdobně jako v dovolacím řízení (§ 243d odst. 2 o.s.ř.) i ustanovení **§ 235i odst. 3 o.s.ř.**, týkající se žaloby na obnovu řízení i žaloby pro zmatečnost, stanoví, že novým rozhodnutím o věci nemohou být dotčeny právní vztahy někoho jiného než účastníka řízení. Takovou úpravou je zákonodárcem zamýšlena ochrana práv třetích osob, nabytých v době, kdy se účastníci řídili pravomocným rozhodnutím soudu, jež ale bylo následně v důsledku řízení o tomto mimořádném opravném prostředku nahrazeno rozhodnutím novým.

Toto nové rozhodnutí, které upravilo práva a povinnosti účastníků řízení jinak než rozhodnutí původní, může mít vliv nejen na účastníky řízení samotné. Jestliže na právní poměry účastníků upravené původním rozhodnutím navazují další vztahy, dotýká se nové rozhodnutí i právních vztahů třetích osob; občanský soudní řád ale tento účinek výslovně vylučuje. Znamená to, že při posuzování právních vztahů někoho jiného než účastníka řízení se i nadále vychází z původního rozhodnutí. Tyto osoby

---

¹²⁴ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1231;

¹²⁵ „Ze zásady dvojinstančnosti, na které je založeno občanské soudní řízení, vyplývá, že návrh účastníka lze projednat a rozhodnout o něm v řízení před soudem prvního stupně a v řízení odvolacím, pokud zákon přípustnost řádného opravného prostředku proti rozhodnutí soudu prvního stupně nevyklučuje. Projednání návrhu na změnu napadeného pravomocného rozhodnutí soudu v řízení následujícím po povolení obnovy a rozhodnutí o něm není podle zákona omezeno na jedinou soudní instanci.“ (Rozsudek Vrchního soudu ze dne 28. 6. 1994, sp. zn. 6 Cdo 25/94, Právní rozhledy č. 6/1995, str. 249);

nemohou pozbyt jednou nabytá práva a povinnosti jen proto, že původní rozhodnutí bylo změněno nebo zrušeno, a z důvodu, že právní vztahy účastníků byly nově upraveny jinak.

Procesní ochrana třetích osob podle ustanovení § 235i odst. 3 o.s.ř. doplňuje ochranu, kterou těmto osobám v některých případech přiznává hmotné právo (např. § 486 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, nebo § 446 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů). Dojde-li například ke změně nebo zrušení rozsudku, kterým bylo zrušeno podílové spoluvlastnictví, a věc byla přikázána žalobci, který ji po právní moci rozsudku prodal třetí osobě, která věc nabyla v dobré víře vzhledem k původnímu rozhodnutí, a vyznělo-li nové pravomocné rozhodnutí tak, že se věc po zrušení spoluvlastnictví přikazuje do vlastnictví žalovanému, nemohou být tímto novým rozhodnutím právní vztahy (tj. vlastnické právo) třetí osoby dotčeny. K následnému vypořádání musí dojít pouze mezi účastníky řízení; třetí osoba je tedy ustanovením § 235i odst. 3 o.s.ř. chráněna tak, jako by nabyla věc od vlastníka.¹²⁶

Kapitola 15: Náklady řízení o žalobě na obnovu řízení

Občanský soudní řád se o náhradě nákladů řízení o žalobě na obnovu řízení zmiňuje v první větě ustanovení **§ 235i odst. 1**, kde je uvedeno, že o náhradě nákladů řízení o žalobě na obnovu řízení, řízení obnoveného a zároveň i původního řízení rozhodne soud první instance v novém rozhodnutí o věci.

Výjimku představuje situace, kdy rozhodnutí po povolení obnovy původní rozhodnutí nenahrazuje; soud o náhradě nákladů původního rozhodnutí v takovém případě nerozhodne (**§ 235i odst. 1 věta druhá o.s.ř.**). V takovém případě rozhodne pouze o náhradě nákladů vzniklých v řízení o žalobě na obnovu řízení a v obnoveném řízení, neboť původní rozhodnutí zůstává tímto novým rozhodnutím nedotčeno i ve výroku o náhradě nákladů řízení.

Účastník, který zaplatil podle původního rozhodnutí náhradu nákladů, může požadovat z důvodu vydání bezdůvodného obohacení (§ 451 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů) jejich vrácení až po právní

---

¹²⁶ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1233;

moci nového rozhodnutí, neboť teprve v tomto okamžiku je nepochybné, že povinnost uložená mu původním rozhodnutím se nadále neuplatní.¹²⁷

Kapitola 16: Odměna za zastupování podle vyhlášky č. 484/2000 Sb.

Podle ustanovení § 10 vyhlášky č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, činí sazba odměny ve věcech obnovy řízení 7.000,- Kč.

Oddíl B: ŽALOBA PRO ZMATEČNOST

Kapitola 1: Podstata a funkce žaloby pro zmatečnost

Jak již bylo uvedeno výše, žaloba pro zmatečnost, koncipovaná jako mimořádný opravný prostředek, byla s účinností od 1. 1. 2001 opětovně zavedena do českého civilního soudního řízení, a to na základě **zákona č. 30/2000 Sb.**, kterým byl rozsáhlým způsobem novelizován občanský soudní řád. Žaloba pro zmatečnost slouží ke zrušení pravomocných rozhodnutí soudu prvního stupně nebo soudu odvolacího trpícími tzv. **zmatečnostmi**. Jde o takové závažné vady a nedostatky, které znamenají porušení základních principů ovládajících řízení před soudem, je-li nejen v zájmu účastníků, ale i ve veřejném zájmu, aby taková rozhodnutí byla dodatečně odstraněna (bez ohledu na to, zda jsou nebo nejsou věcně správná). Žalobou pro zmatečnost se nelze domáhat nápravy případných pochybení ve zjištění skutkového stavu věci nebo při jejím právním posouzení.¹²⁸

---

¹²⁷ Viz Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1233;

¹²⁸ Viz Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1197;

Do civilního soudního řízení se tak vrátil pojem „zmatečnost“, který se od roku 1951, tedy plných padesát let, neužíval. Objevoval se sice již před novelou v souvislosti s dovolacími důvody uvedenými v § 237 o.s.ř., které si praxe rychle navykla nazývat zmatečnostními důvody, ale nebyl doposud termínem zákonným. V učebnici civilního práva procesního¹²⁹ je ve vztahu k tomuto pojmu uvedeno, že „v té době procesní právo vystačilo s pojmy podmínky řízení a jejich vady, resp. vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí. Obě tyto kategorie vad bylo možno s úspěchem použít jako důvod kteréhokoli opravného prostředku. Jestliže se dnes vracíme k institutu žaloby pro zmatečnost, která zde – ovšem v jiné a podstatně užší podobě existovala před rokem 1951 – pak je zřejmé, že současný zákonodárce považuje důvody žaloby pro zmatečnost, uvedené v § 229 o.s.ř., za tak závažné, že je jim třeba věnovat zvláštní, samostatný mimořádný opravný prostředek...Je zřejmé, že se pojmy „vady řízení“ a „zmatečnost“ nekryjí. Vady řízení jsou širší pojem. Všechny zmatečnosti jsou vadami řízení, neplatí to však naopak. Společné je jim to, že nemají nastat.“

Protože jde o vady bránící meritornímu rozhodnutí, mají být v procesu odstraněny již před jeho vydáním a je pochybením soudu, jestliže se tak nestane. Je-li taková vada přesto přehlédnuta a dojde-li k vydání meritorního rozhodnutí, je to vždy důvod ke zrušení rozhodnutí v odvolacím řízení. Nabyde-li však vadné rozhodnutí právní moci, záleží na platné právní úpravě, které z vad považuje za tak závažné, že je pro ně nutné pravomocné rozhodnutí zrušit. Za takové vady jsou považovány ty nedostatky procesních podmínek a další vady, které jsou vypočítány jako důvody žaloby pro zmatečnost v ustanovení § 229 o.s.ř. Zde uvedené důvody můžeme právem označovat jako důvody zmatečnosti a je jen otázkou dalšího vývoje, kdy se zmatečnost terminologicky promítne do nalézacího řízení od jeho počátku.

Kapitola 2: Historický exkurz

První moderní procesní předpis platný na našem území, *Josefínský soudní řád z roku 1781* (Allgemeine Gerichtsordnung), byl vybudován na trojinstančním soudním řízení. Opravným prostředkem proti rozsudkům soudů prvního stupně bylo odvolání (apelace) a proti rozsudkům druhoinstančních soudů dovolání (řádná revize). Dovolání

---

¹²⁹ Winterová, A. a kolektiv: Civilní právo procesní, str. 374;

bylo možno původně podat jen proti rozsudkům diformním, tedy takovým, které měnily rozsudky soudu prvního stupně. Přípustnost dovolání proti rozsudkům potvrzujícím umožnil až dvorský dekret č. 2593 z 15. února 1883, když zakotvil tzv. mimořádné dovolání. Jeho mimořádnost spočívala jednak v tom, že bylo přípustné jen z určitých důvodů, totiž pro „zmatečnost nebo zřejmou nespravedlnost“, jednak v tom, že bylo přípustné jen ve sporech, v nichž hodnota sporného předmětu převyšovala určité meze. Pomocí tzv. zmateční (či zmatečnostní) stížnosti (Nulitätbeschwerde) upravené v § 262 a § 263 bylo možné napadnout pravomocné i nepravomocné rozhodnutí „pro zjevnou zmatečnost“, která spočívala zejména v nezhojitelném nedostatku procesních podmínek nebo v porušení některé procesní zásady.

Civilní řád soudní (zákon č. 113/1895 ř.z.) upravoval v části páté vedle žaloby o obnovu řízení také žalobu pro zmatečnost, kterou mohlo být napadeno pravomocné rozhodnutí, jímž byla „některá věc vyřízena“, a kterou bylo možné podat pro určité závažné procesní vady. Žaloba pro zmatečnost mohla být podle § 529 c.ř.s. podána z hlediska tehdejší právní úpravy jen z velice omezených důvodů: „1. jestliže rozhodující soudce byl podle zákona vyloučen z vykonávání soudcovského úřadu v této rozepři nebo 2. nebyla-li strana v řízení vůbec zastoupena, nebo v případě, že potřebuje zákonného zástupce, jestliže nebyla zastoupena takovýmto zástupcem, pokud ovšem vedení rozepře nebylo dodatečně řádně schváleno“.

Soudem příslušným k rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost byl podle § 532 c.ř.s. výlučně soud, který vydal rozsudek žalobou napadený, bylo-li však žalobou napadáno několik rozsudků, vydaných v téže rozepři soudy různých stolic, byl výlučně příslušným soud mezi nimi nejvyšší. Subjektivní jednoměsíční lhůta k podání žaloby byla počítána v případě č. 1 ode dne, kdy se strana dozvěděla o důvodu vyloučení, anebo, pokud k tomu došlo dříve, než napadené rozhodnutí nabylo právní moci, tak ode dne právní moci rozhodnutí, a v případě č. 2 ode dne, kdy bylo rozhodnutí doručeno straně, a nebyla-li tato strana procesně způsobilá, jejímu zákonnému zástupci, avšak rovněž nepočala běžet dříve, než by napadené rozhodnutí nabylo právní moci. Zákon stanovil zároveň objektivní lhůtu pro podání žaloby pro zmatečnost v trvání deseti let počínající ode dne právní moci napadeného rozsudku, ale nevztahovala se na případ uvedený pod č. 2.

V ustanovení § 537 c.ř.s. bylo upraveno, že soudce, pro jehož účast na rozhodnutí byla podána žaloba pro zmatečnost (§ 529, č. 1), byl z řízení, jednání, jakož i z rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost vyloučen.

Pokud soud podle § 538 c.ř.s. dospěl k závěru, a to před ústním jednáním ve věci, že se žaloba neopírá o některý ze zákonných důvodů nebo že není podána v zákonné lhůtě, žalobu odmítl (podle současné úpravy soud žalobu zamítne). Vyšlo-li podle § 543 c.ř.s. teprve při ústním jednání najevo, že se žaloba pro zmatečnost opírala o důvod napadení zákonem neuznaný, nebo že byla podána pozdě, byla žaloba taktéž usnesením odmítnuta. Ve všech ostatních případech bylo jednáno a rozsudkem rozhodnuto o prohlášení řízení za zmatečné.

Zákon č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 1951 a kterým byl zrušen civilní řád soudní, upravoval ve své hlavě šesté, dílu druhém, uvozeném nadpisem „Mimořádné opravné prostředky“, v oddíle prvním pouze obnovu řízení a v oddíle druhém pak stížnost pro porušení zákona. Stížnost pro porušení zákona mohla být podle § 210 podána proti pravomocnému rozhodnutí kteréhokoli soudu ve věcech občanskoprávních generálním prokurátorem nebo předsedou Nejvyššího soudu (nikoli samotným účastníkem řízení), měli-li za to, že v řízení nebo při rozhodování byl porušen zákon; pro vady řízení bylo možné stížnost pro porušení zákona podat jen tehdy, bylo-li rozhodnuto o věci, která nepatří do pravomoci československých soudů nebo alespoň soudů obecných, anebo mohly-li mít vady řízení za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Žaloba pro zmatečnost tímto zákonem již samostatně vymezena nebyla. Jeden z důvodů pro podání návrhu na obnovu řízení proti pravomocnému rozhodnutí ve věci samé upravený v ustanovení § 197 písm. c) se vztahoval na případ, kdy bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce; podle současné právní úpravy se jedná o důvod pro podání žaloby pro zmatečnost [§ 229 odst. 1 písm. g) o.s.ř.].

Nový **občanský soudní řád, zákon č. 99/1963 Sb.**, upravoval do novely provedené zákonem č. 519/1991 Sb. v části čtvrté nazvané „Opravné prostředky“ taktéž pouze obnovu řízení (hlava druhá) a stížnost pro porušení zákona (hlava třetí). Zákon v § 228 odst. 1 rozšířil možnost podat návrh na obnovu řízení proti pravomocnému rozsudku v případech, že účastníku byla postupem soudu odňata možnost jednat před soudem [písm. c)], nemělo-li řízení proběhnout pro nedostatek podmínek řízení,

rozhodoval-li vyloučený soudce anebo byl-li soud nesprávně obsazen [písm. d)]; jednalo se o případy tzv. zmatečností v řízení s tím, že existence takových vad umožňovala podat návrh na obnovu řízení. Tato úprava nebyla příliš zdařilá, neboť obnova řízení je prostředkem ke zjednání nápravy ve vztahu ke skutkové stránce věci, která nemohla být v původním řízení náležitě zjištěna, a k posuzování zmatečností se nehodí. Stížností pro porušení zákona podle ustanovení § 236 bylo možné napadnout pravomocné rozhodnutí soudu stejně jako u předchozí právní úpravy z toho důvodu, že v řízení nebo při rozhodování byl porušen zákon. Pro vady řízení bylo možné podat stížnost jen tehdy, jestliže mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci anebo jestliže vada spočívala v tom, že bylo rozhodnuto o věci, která nepatřila do pravomoci československých soudů.

Na základě *zákona č. 519/1991 Sb.*, kterým byl významným způsobem novelizován občanský soudní řád, byl do českého právního řádu znovuzaveden institut dovolání. Tato novela postihla do té doby vymezený okruh důvodů, po které bylo možné povolit obnovu řízení, když připustila dovolání pro dva dosavadní důvody obnovy řízení týkající se tzv. zmatečností v řízení. Šlo jednak o důvod obnovy uvedený v § 228 odst. 1 písm. c) ve znění před novelou, kdy mohl účastník napadnout pravomocný rozsudek návrhem na obnovu řízení, byla-li účastníku odňata postupem soudu možnost jednat před soudem [po novele upraveno v ustanovení § 237 písm. f) o.s.ř.] a dále důvod obnovy upravený před novelou v ustanovení § 228 odst. 1 písm. d), tj. pokud řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení [jedná se o důvody, které se v § 237 písm. a) až e) po novele týkají nedostatku podmínek řízení], nebo rozhodoval-li vyloučený soudce či byl-li soud nesprávně obsazen [v novelizovaném znění upraveno v ustanovení § 237 písm. g)]. K vadám uvedeným v ustanovení § 237 o.s.ř. byl dovolací soud povinen přihlížet, i pokud nebyly v dovolání uplatněny, a to i v případě, že dovolání směřovalo proti rozhodnutí odvolacího soudu, proti kterému by nebylo jinak přípustné. Podle úpravy účinné do 1. 1. 2001 byla tedy zmatečnost důvodem pro podání dovolání a existence v zákoně taxativně vyjmenovaných zmatečnostních vad zároveň zakládala i přípustnost dovolání. Tato úprava se však v praxi neosvědčila.¹³⁰ Účelem dovolání je přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu z hlediska správnosti jeho právních, popřípadě i skutkových závěrů, především pro

---

¹³⁰ Nejvyšší soud byl zbytečně zatěžován „zmateční“ agendou, jež mu instančně nepřísluší;

účely sjednocování rozhodovací praxe obecných soudů; ke zrušování rozhodnutí pouze z důvodu zmatečnosti dovolání není, zejména vzhledem k tomu, že o něm rozhoduje Nejvyšší soud České republiky, vhodným nástrojem.^{131,132} Zmatečnost spočívající v tom, že bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce, zůstala nadále důvodem pro obnovu řízení [§ 288 odst. 1 písm. c) o.s.ř.].

V soustavě mimořádných opravných prostředků došlo k nejvýznamnější koncepční změně, jak již bylo v této práci několikrát zmíněno, novelou o.s.ř. provedenou *zákonem č. 30/2000 Sb.*; k dosavadním dvěma mimořádným prostředkům, jimiž do té doby byla obnova řízení a dovolání, přibyl institut třetí - žaloba pro zmatečnost, sloužící ke zrušení pravomocných rozhodnutí soudu trpících tzv. zmatečnostmi, tzn. takovými vadami řízení, které znamenají porušení základních principů řízení před soudem. Jak již bylo uvedeno výše, žaloba pro zmatečnost se tak do českého právního řádu vrátila po téměř 50 letech. Zavedení této žaloby vedlo k přijetí takových změn v úpravě dovolání, které Nejvyššímu soudu napříště umožnily, aby se jeho rozhodování mohlo stát základním prostředkem ke sjednocování rozhodovací činnosti obecných soudů.

V podstatě to, co bylo možné uplatňovat jako důvod pro podání dovolání k Nejvyššímu soudu (§ 237 o.s.ř. ve znění účinném do 31. 12. 2000) nebo méně často jako důvod obnovy řízení uvedený v § 228 odst. 1 písm. c) o.s.ř. u soudu prvního stupně, je na základě novely o.s.ř. přípustné uplatnit jako důvod žaloby pro zmatečnost. Lze říci, že žádný z důvodů pro případné zrušení pravomocného rozhodnutí v právní úpravě nebyl, došlo pouze k jejich jinému uspořádání v rámci tří mimořádných opravných prostředků. Přesto šlo o změnu zásadního charakteru, protože otevřela další cesty pro průlom do právní moci rozhodnutí – jiným soudem a za jiných podmínek přípustnosti.

Vadu zakládající důvod zmatečnosti uvedenou v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř. je možné uplatnit nejen pomocí žaloby pro zmatečnost, ale také pomocí dovolání, ovšem jen tehdy, je-li dovolání přípustné, neboť existence zmatečnosti sama o sobě přípustnost dovolání napříště nezakládá. Je-li však dovolání přípustné, dovolací soud k těmto vadám, jakož i k jiným vadám řízení, které

---

¹³¹ Viz Winterová, A. a kolektiv: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, str. 500;

¹³² Viz Bureš J., Drápal L.: Novelizovat ještě jednou občanský soudní řád?, Právní rozhledy č. 3/1999, str. 105-114;

mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny, přihlédne (§ 242 odst. 3 o.s.ř.).¹³³ Odvolací soud je podle § 212a odst. 5 o.s.ř. povinen k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř. přihlížet z úřední povinnosti.

Kapitola 3: Soudní poplatek za žalobu pro zmatečnost

Soudní poplatek za žalobu pro zmatečnost stejně jako u žaloby na obnovu řízení činí 1.000,- Kč a je uveden pod položkou č. 14 Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu k zákonu o soudních poplatcích. To ovšem platí jen v případech, nedošlo-li v původním řízení k osvobození od soudních poplatků podle § 11 odst. 1 nebo § 11 odst. 2 zákona o soudních poplatcích; pak se osvobození vztahuje i na řízení o žalobě pro zmatečnost podle § 11 odst. 3 písm. d) tohoto zákona.

Kapitola 4: Přípustnost žaloby pro zmatečnost

Řízení o žalobě pro zmatečnost, stejně jako řízení o žalobě na obnovu řízení, je důsledně ovládáno zásadou dispoziční, tudíž není možné, aby soud, zjistí-li po pravomocném skončení řízení, že rozhodnutí trpí některou ze zmatečnostních vad, zahájil řízení o této žalobě z úřední povinnosti. To platí i v případě, bylo-li možné původní řízení zahájit i bez návrhu.

Způsobilým předmětem žaloby pro zmatečnost mohou být jen pravomocná rozhodnutí soudu, kterým bylo řízení skončeno, a to buď jakýmkoliv způsobem (**§ 229 odst. 1 o.s.ř.**), nebo rozhodnutím ve věci samé (**229 odst. 2 a 3 o.s.ř.**) anebo jen určitým způsobem (**§ 229 odst. 4 o.s.ř.**); výčet rozhodnutí uvedený v **§ 229 o.s.ř.** je taxativní. Z hlediska formálního není samo o sobě rozhodné, zda soud rozhodl rozsudkem (částečným, mezitímním, konečným, rozsudkem pro uznání nebo pro zmeškání),

---

¹³³ „Zmatečnosti nejsou podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2001 způsobilým dovolacím důvodem (§ 241a odst. 2 a 3 o.s.ř.). Dovolací soud sice smí ke zmatečnostem podle ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř. přihlédnout (a to i když nebyly v dovolání uplatněny), avšak jen tehdy, je-li dovolání přípustné (§ 242 odst. 3 věta druhá o.s.ř.).“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 21 Cdo 496/2005, Soudní judikatura č. 6/2006, poř. č. 82, str. 439, obdobně formulováno v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 523/2002, Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 4/2003, R 32/2003);

usnesením, platebním rozkazem, případně směnečným nebo šekovým platebním rozkazem.

Žalobou pro zmatečnost nelze napadnout dosud nepravomocná rozhodnutí¹³⁴, jakož i pravomocná rozhodnutí, která byla vydána v průběhu řízení (např. o procesním nástupnictví, o záměně účastníků apod.).

Pro přípustnost žaloby pro zmatečnost není zásadně významné ani to, co bylo předmětem původního řízení nebo v jaké věci bylo napadené rozhodnutí vydáno.

Žaloba je však stejně jako žaloba na obnovu řízení nepřipustná podle **§ 230 odst. 1 o.s.ř.** v případech, kdy je vzhledem k povaze předmětných vztahů nežádoucí zasahovat do právní situace, která vznikla v důsledku právní moci rozhodnutí, tj. proti rozsudkům, kterými bylo vysloveno, že se manželství rozvádí nebo že se zrušuje partnerství, že je manželství či partnerství neplatné nebo že zde není, dále jen proti výrokům rozhodnutí o náhradě nákladů řízení, o lhůtě k plnění a o předběžné vykonatelnosti (což je odůvodněno menším významem těchto tří výroků ve vztahu k meritu, ke kterému se váží), a v neposlední řadě jen proti důvodům rozhodnutí, které nejsou samy o sobě závazné. Z dikce zákona jednoznačně vyplývá, že žaloba pro zmatečnost je naopak přípustná proti rozsudkům, jimiž byla žaloba o rozvod, neplatnost či neexistenci manželství nebo zrušení, neplatnost či neexistenci registrovaného partnerství zamítnuta, neboť nenastolují právní stav, důvěru v nějž by bylo třeba tímto způsobem chránit.

Podle ustanovení **§ 230 odst. 3 o.s.ř.** není žaloba pro zmatečnost, a to s ohledem na její smysl, význam a důvody, přípustná ani proti usnesení, jímž bylo rozhodnuto o žalobě pro zmatečnost. Zákonodárce tak zabránil možnosti podávat stále nové a nové žaloby pro zmatečnost proti rozhodnutím o těchto žalobách, které by ve svém důsledku bránily definitivnímu ukončení řízení. Náprava v takovém případě může být zjednána pomocí odvolání proti usnesení, jímž bylo rozhodnuto o žalobě, nebo za splnění zákonných podmínek následně i prostřednictvím dovolání podle § 238a odst. 1 písm. b) o.s.ř.

---

¹³⁴ Tento závěr však neplatí bezvýjimečně, viz úvaha o podání žaloby před samotnou právní mocí napadeného rozhodnutí uvedená v Kapitole 8.;

Žalobu nelze uplatnit ani v případech, kdy nepřipustnost této žaloby, případně opravných prostředků jako takových, stanoví o.s.ř. nebo zvláštní zákon.¹³⁵

Žalobu pro zmatečnost lze podat proti pravomocným rozhodnutím odvolacího soudu (§ 229 odst. 1, 2, 3, 4 o.s.ř.) a v případech uvedených v § 229 odst. 1 a 2 o.s.ř. také proti pravomocným rozhodnutím soudu prvního stupně. Podání žaloby podle § 229 odst. 1 a 2 o.s.ř. nebrání, pokud účastník nevyužil, a to i bezdůvodně, možnosti odvolat se proti rozhodnutí soudu prvního stupně; výjimku představují zmatečnostní důvody uvedené v § 229 odst. 3 a 4 o.s.ř., u nichž je třeba s ohledem na jejich povahu trvat na tom, aby účastník řádný opravný prostředek vyčerpal.

Rozhodl-li v případech uvedených v odstavcích 1 a 2 odvolací soud, lze žalobu podat buď jen proti jeho rozhodnutí, nebo i proti rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže také trpí zmatečností; rozhodnutí soudu prvního stupně však v takovém případě nelze napadnout samostatně.

Z dikce zákona jednoznačně vyplývá, že žalobou pro zmatečnost nelze napadnout rozhodnutí Nejvyššího soudu jako soudu dovolacího.¹³⁶

Kapitola 5: Důvody žaloby pro zmatečnost

Žalobu pro zmatečnost lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 229 o.s.ř. Tento výčet je taxativní, a nelze jej tudíž výkladem rozšiřovat o další případy, i kdyby se snad svým charakterem důvodům zmatečnosti uvedeným v zákoně podobaly. Ve své současné podobě rozeznává občanský soudní řád celkem 13 důvodů zmatečnosti, které se odlišují svojí povahou i historickým vývojem.

---

¹³⁵ Jedná se například o ustanovení § 193b odst. 3 o.s.ř. (řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí), § 200i odst. 3 o.s.ř. (řízení o předběžném souhlasu s provedením šetření v jiných než obchodních prostorách ve věcech ochrany hospodářské soutěže), § 200u odst. 3 o.s.ř. (řízení o zákonnosti zajištění cizince a o jeho propuštění), § 200x odst. 5 o.s.ř. (řízení ve věcech voleb do rady zaměstnanců, voleb zástupců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a voleb členů zvláštního vyjednávacího výboru evropské družstevní společnosti), podle nichž nejsou opravné prostředky proti rozhodnutím soudu vydaným v těchto řízeních přípustné. Podle ustanovení § 68a odst. 1 obchodního zákoníku nelze po vzniku společnosti zrušit rozhodnutí, jímž se povoluje zápis společnosti do obchodního rejstříku. Z tohoto ustanovení vyplývá nepřipustnost žaloby pro zmatečnost proti usnesení soudu vydaném ve věci zápisu společnosti do obchodního rejstříku, i kdyby byly předpoklady přípustnosti žaloby podle § 229 o.s.ř. jinak splněny, jestliže v důsledku takto povoleného zápisu již vznikla společnost.

¹³⁶ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2002, sp. zn. 20 Cdo 298/2002, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 9-10/2002, R 73/2002;

Specifickou skupinu důvodů zmatečnosti tvoří šest z nich, které spočívají v nedostatku procesních podmínek [§ 229 odst. 1 písm. a), b), c), d) a § 229 odst. 2 písm. a) a b) o.s.ř.]. Jak již bylo uvedeno výše, původně spadaly tyto případy mezi důvod obnovy řízení uvedený v § 228 odst. 1 písm. d) spočívající v tom, že „řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení nebo rozhodoval-li vyloučený soudce anebo byl-li soud nesprávně obsazen“¹³⁷. Na základě novely o.s.ř. provedené zákonem č. 519/1991 Sb. byly důvody založené v nedostatku podmínek řízení konkretizovány a nově zařazeny mezi důvody k podání dovolání [§ 237 odst. 1 písm. a), b), c), d), e) a g)]. Na základě zákona č. 30/2000 Sb. byly tyto dovolací důvody převzaty mezi důvody zmatečnosti. Je dále nutné zdůraznit, že nedostatek procesních podmínek neznámá, že by řízení nemělo vůbec probíhat, nýbrž jen brání soudu, aby ve věci vydal meritorní rozhodnutí. Soud je povinen zkoumat, zda jsou tyto podmínky splněny a v případě, že se nedostatek procesní podmínky nepodaří nebo ani nelze odstranit, řízení zastavit; nedostatek podmínek řízení tedy zakládá zmatečnost jen tehdy, pokud z něj soud opominul vyvodit odpovídající závěr.

Proti pravomocným rozhodnutím soudu prvního stupně nebo soudu odvolacího, kterými bylo řízení skončeno, bez ohledu na to, zda jde o rozhodnutí meritorní nebo procesní (např. usnesení o zastavení řízení, usnesení o odmítnutí žaloby atd.), je možné žalobu pro zmatečnost podat, jen pokud byl zároveň naplněn některý z následujících důvodů uvedených v **§ 229 odst. 1 o.s.ř.:**

- a) bylo rozhodnuto ve věci, která nenáleží do pravomoci soudů**¹³⁸; podmínka civilní soudní pravomoci (totiž požadavek, aby v dané věci byla tato pravomoc dána) vychází z dělby moci ve státě na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní, přičemž soudní moc nemůže zasahovat do moci jiné, např. výkonné.¹³⁹ Smyslem tohoto ustanovení je zabránit tomu, aby soudy překračovaly hranice své

---

¹³⁷ Podmínka rozhodování zákonným, nepodjatým soudcem a rozhodování ve správném obsazení soudu však bývá v teorii přiřazována k procesním podmínkám, viz Winterová, A.: Občanské právo procesní, 3. vydání, 2004, str. 235;

¹³⁸ „Vada ve smyslu § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. [nyní ve smyslu § 229 odst. 1 písm. a) o.s.ř.] může spočívat i v tom, že soud o věci jednal a rozhodl, ačkoliv žalovaný při svém prvním úkonu ve věci (§ 106 odst. 1 o.s.ř.) uplatnil námitku, že podle smlouvy účastníků měla být věc projednána v řízení před rozhodci. Jestliže však žalovaný tuto námitku uplatnil později, zůstává pravomoc soudu k projednání a rozhodnutí věci zachována.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2000, sp. zn. 20 Cdo 2312/2000, Soudní judikatura č. 1/2001, str. 35, č. 12);

¹³⁹ Viz Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní, 3. vydání, 2004, str. 232;

pravomoci, a rozhodovaly tak o věcech, o nichž má podle zákona rozhodnout jiný orgán. Taková situace by v civilním řízení neměla vůbec nastat, ale její výskyt nelze předem zcela vyloučit; tato rozhodnutí bývají v literatuře považována za nicotná, a tedy bez právních následků, neboť trpí frapantním porušením procesních podmínek, pro která by neměla být vůbec vydána.¹⁴⁰ Otázku pravomoci soudů upravuje občanský soudní řád v ustanovení § 7, podle kterého v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a z obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány. Jiné věci projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení jen tehdy, stanoví-li to zákon. Uvedený důvod dopadá jen na případy, kdy soud rozhodl ve věci, aniž by učinil odpovídající závěr, že věc nenáleží do pravomoci soudů. Žaloba proto není přípustná, jestliže odvolací soud z důvodu nedostatku pravomoci soudu zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení zastavil, popřípadě věc postoupil jinému orgánu, nebo jestliže potvrdil usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo řízení zastaveno pro nedostatek pravomoci soudů; proti těmto usnesením odvolacího soudu je přípustné dovolání [§ 239 odst. 1 písm. a) a § 239 odst. 2 písm. a) o.s.ř.];

- b) ten, kdo v řízení vystupoval jako účastník, neměl způsobilost být účastníkem řízení^{141,142};** způsobilost být účastníkem řízení má ve smyslu § 19 o.s.ř. zásadně ten, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti. Zmatečností je v tomto případě pouze to, že soud věc projednal a rozhodl, aniž by řízení zastavil, tj. způsobem vyplývajícím z § 104 odst. 1 o.s.ř. vzal v úvahu okolnost, že ten, kdo v řízení vystupoval jako účastník řízení, neměl způsobilost být účastníkem řízení. Okolnost, že účastník řízení není ve sporu věcně legitimován

---

¹⁴⁰ Viz Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní, 3. vydání, 2004, str. 237;

¹⁴¹ „Tvrzení, že osoba s právní subjektivitou neměla být účastníkem řízení (příslušné jeho části), není způsobilé založit vadu řízení podle § 229 odst. 1 písm. b) o.s.ř.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 1998, sp. zn. 20 Cdo 382/98, Soudní judikatura č. 15/1998, str. 351, č. 107);

¹⁴² „Skutečnost, že účastník řízení změnil v průběhu řízení své obchodní jméno (obchodní firmu), nemá za následek [bez zřetele k tomu, že soud k této změně nepřihlédl (např. proto, že se o ní nedozvěděl)] a jednal s účastníkem nadále pod jeho původním obchodním jménem] ani ztrátu jeho způsobilosti být účastníkem řízení [§ 229 odst. 1 písm. b) o.s.ř.], ani ztrátu nebo omezení jeho procesní způsobilosti [§ 229 odst. 1 písm. c) o.s.ř.]. Tím, že účastníku řízení doručil soudní a jiné písemnosti pod jeho starým jménem (obchodní firmou), mu soud neodňal možnost v průběhu řízení před soudem jednat [§ 229 odst. 3 o.s.ř.].“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2003, sp. zn. 20 Cdo 2227/2000, Soudní judikatura č. 2/2003, poř. č. 21, str. 74);

(není nositelem práva nebo povinnosti, o které v řízení jde), nezpůsobuje zmatečnost ve smyslu § 229 odst. 1 písm. b) o.s.ř.^{143,144};

- c) **účastník řízení neměl procesní způsobilost⁸¹ nebo nemohl před soudem vystupovat** (§ 29 odst. 2 o.s.ř.) **a nebyl řádně zastoupen**; nedostatek řádného zastoupení, tj. takového zastoupení, které neodpovídá požadavkům zákona, představuje tradiční důvod zmatečnosti a je možné se s ním setkat i v německé právní úpravě. Před novelou o.s.ř. provedenou zákonem č. 30/2000 Sb. byl tento důvod formulován v § 237 odst. 1 písm. c) tak, že „účastník řízení neměl procesní způsobilost a nebyl řádně zastoupen“, a proto se vztahoval prakticky jen na osoby fyzické. Zmíněná novela již pamatovala i na osoby právnické, které sice mají procesní způsobilost v plném rozsahu, může však nastat situace, že nemohou před soudem vystupovat proto, že tu není osoba oprávněná za ně jednat, nebo že je sporné, kdo je touto osobou (§ 21 o.s.ř.), a je-li tu zároveň nebezpečí z prodlení. Jestliže tato situace nastala a soud neustanovil právnické osobě podle § 29 odst. 2 o.s.ř. opatrovníka, jedná se o zmatečnost. Žalobě lze v tomto případě vyhovět, jen týká-li se popsany důvod zmatečnosti toho, kdo žalobu podal.^{145,146} O vadu podle § 229 odst. 1 písm. c) o.s.ř. nejde, nebyl-li účastník zbaven způsobilosti k právním úkonům ani v této způsobilosti omezen, přičemž nestačí, že bylo pouze zahájeno řízení o zbavení způsobilosti k právním úkonům. Rozhodnutí o zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům má konstitutivní účinky, jež se vážou k právní moci takového rozhodnutí a nepůsobí zpětně.¹⁴⁷ Stejně tak okolnost, že účastník řízení nebyl oprávněn k podání odvolání, není vadou řízení podle tohoto

¹⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2002, sp. zn. 20 Cdo 2114/2000, Soudní judikatura č. 6/2002, str. 418, č. 106;

¹⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2003, sp. zn. 29 Odo 282/2001;

¹⁴⁵ Viz Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1199;

¹⁴⁶ „K žalobě pro zmatečnost podané z důvodu uvedeného v § 229 odst. 1 písm. c) o.s.ř. je zásadně oprávněn pouze ten účastník řízení, který v původním řízení neměl procesní způsobilost nebo nemohl před soudem vystupovat (§ 29 odst. 2 o.s.ř.) a nebyl v něm řádně zastoupen. V případě, že soud věc projedná a rozhodne o ní, aniž by byl řádně zastoupen účastník řízení, který neměl procesní způsobilost, nastala tu nepochybně újma na procesních právech, k níž došlo v důsledku nesprávného postupu soudu v průběhu řízení. Z povahy této újmy vyplývá, že se jí může dovolávat jen ten účastník řízení, v jehož procesněprávních poměrech nastala a který má za to, že mu nebylo za řízení umožněno – vzhledem k tomu, že nemohl samostatně jednat před soudem – ani prostřednictvím zástupce řádně vykonávat procesní práva a plnit procesní povinnosti.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1503/2003, Soudní judikatura 1/2004, poř. č. 9, str. 30);

¹⁴⁷ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1541/97, Soudní judikatura č. 3/1998, str. 58, č. 26;

ustanovení. Legitimace příslušné osoby k podání odvolání (možnost konkrétní rozhodnutí odvoláním napadnout) nemá s její procesní způsobilostí – tj. s otázkou, zda tato osoba může ve věci jednat (a tedy i podat odvolání) sama nebo prostřednictvím svého zástupce – nic společného.¹⁴⁸

d) nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoliv podle zákona ho bylo třeba; cílem tohoto ustanovení je ochrana před porušením zásady dispoziční; postihuje situace, kdy soud věc projednal a rozhodl, aniž byl podán návrh na zahájení řízení (žaloba), přesto nešlo o žádný z případů, ve kterých mohl řízení sám zahájit vydáním usnesení (§ 79 odst. 1 věta první a třetí, § 81 odst. 1 a 3, § 82 odst. 1 o.s.ř.). Za takové situace představuje absence návrhu na zahájení řízení (žaloby) neodstranitelný nedostatek podmínky řízení a probíhá-li takové řízení, musí je soud v kterémkoli jeho stádiu zastavit. Soudní judikaturou bylo dovozeno, že o neexistenci návrhu na zahájení řízení jde však jen tehdy, jestliže chybí žaloba jako procesní úkon, kterým se zahajuje řízení: jestliže účastník návrh na zahájení řízení podal, avšak soud při svém rozhodování překročí meze dané ustanovením § 154 o.s.ř. (tj. bez zákonného zmocnění přizná žalobci více nebo něco jiného, než žádal, či plnění z jiného skutku), netrpí řízení zmatečností ve smyslu § 229 odst. 1 písm. d) o.s.ř. [dříve § 237 odst. 1 písm. e) o.s.ř.]; takové pochybení soudu je způsobilé založit jinou vadu řízení, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.¹⁴⁹ S takovým závěrem však podle autorky této práce nelze souhlasit. Rozhodnutí soudu jdoucí v rozporu se zákonem nad návrh stran nebo mimo něj, a pro nějž soud nemá oporu v podané žalobě, je bezpochyby porušením zásady dispoziční a účastníkům by měla být dána možnost se v takovém případě bránit prostřednictvím žaloby pro zmatečnost. Obdobně lze absenci návrhu na zahájení řízení (žaloby) spatřovat tam, kde soud ve věci samé rozhodl, ačkoli došlo účinnému zpětvzetí tohoto návrhu, případně byl vzat účinně zpět jen zčásti, ale soud rozhodl o návrhu v původním rozsahu. Okolnost, že žalobu podal někdo, kdo k tomu nebyl řádně žalobcem zmocněn (např. nebyl zástupcem, jehož si žalobce zvolil a udělil mu plnou moc), neznamená, že nebyl podán návrh na zahájení řízení, a nezpůsobuje

¹⁴⁸ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 1998, sp. zn. 20 Cdo 382/98, Soudní judikatura č. 15/1998, str. 351, Rc 107/98;

¹⁴⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 1999, sp. zn. 20 Cdo 1793/1999, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 9 – 10/2002, str. 659, R 74/02;

zmatečnost řízení ve smyslu § 229 odst 1 písm. d) o.s.ř.¹⁵⁰ Šlo-li o řízení, které mohlo být zahájeno i bez návrhu, není zmatečností, jestliže soud nevydal usnesení o zahájení řízení bez návrhu nebo jestliže je řádně nedoručil.¹⁵¹

- e) **rozhodoval vyloučený soudce nebo přísedící**^{152,153}; tento důvod zmatečnosti souvisí se zásadou nestranného soudce. Podmínky pro vyloučení soudců nebo přísedících jsou stanoveny v ustanovení § 14 až § 16b o.s.ř. Podle § 16b o.s.ř. je usnesení nadřízeného soudu (senátu Nejvyššího soudu) podle § 16 odst. 1 a 2 o.s.ř. závazné pro soud a pro účastníky řízení; ustanovení § 229 odst. 1 písm. e) o.s.ř. tím však není dotčeno.¹⁵⁴ I když tedy bylo nadřízeným soudem (podle § 16 o.s.ř.) rozhodnuto, že soudci nebo přísedící nejsou vyloučeni, jde o zmatečnost, jestliže je zjištěno, že je tu důvod k vyloučení soudce (přísedícího) podle § 14 o.s.ř.¹⁵⁵ Pravomocné rozhodnutí o tom, že soudce není vyloučen z projednávání a rozhodování věci, totiž nebrání soudu rozhodujícímu o žalobě pro zmatečnost posoudit tuto otázku jinak.¹⁵⁶ Česká úprava se tím odlišuje od úpravy německé, podle které je podání žaloby z tohoto důvodu nepřípustné, pokud byl důvod vyloučení bez úspěchu namítán již v původním řízení.
- f) **soud byl nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát;** občanský soudní řád svěřuje v řízení před soudem podle § 36 odst. 1 jednání a rozhodování senátu nebo samosoudci, přičemž senátu, jako kolektivnímu

¹⁵⁰ Viz Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 1. 2002, sp. zn. 20 Cdo 1483/2000, Soudní rozhledy č. 5/2002, str. 160, č. 58);

¹⁵¹ Viz Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1199;

¹⁵² „Zmatečnost podle § 237 odst. 1 písm. g) o.s.ř. [nyní § 229 odst. 1 písm. e) o.s.ř.] není dána, jestliže tentýž soudce rozhodoval v prvním stupni ve sporu o vyklizení bytu a v řízení odvolacím o určení, že bytová náhrada nepřísluší. Ustanovení § 14 odst. 2 o.s.ř., podle kterého u soudu vyššího stupně jsou vyloučeni soudci, kteří rozhodovali věc u soudu nižšího stupně, a naopak, totiž na tuto situaci nedopadá, neboť dané řízení ve vztahu k řízení původnímu nepředstavuje tutéž věc a soud prvního stupně v původním řízení nespojuje citovaným ustanovením předjímaný instanční vztah.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 1997, sp. zn. 2 Cdo 893/1996, Soudní judikatura č. 2/1997, poř. č. 18, str. 38);

¹⁵³ „Důvodem k vyloučení soudce ve smyslu § 14 odst. 1 o.s.ř. není sama o sobě skutečnost, že účastník řízení vede spor o ochranu osobnosti se soudem, u nějž soudce působí, ani okolnost, že předseda soudu shledal částečně důvodnou stížnost účastníka na průtahy řízení.“ (Usnesení nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2001, sp. zn. 29 Odo 750/2001, Soudní judikatura č. 3/2002, poř. č. 48, str. 203);

¹⁵⁴ „Soud, který rozhoduje o žalobě pro zmatečnost, zkoumá tento důvod, aniž by přitom byl vázán případným rozhodnutím podle § 16 odst. 1 nebo 2 o.s.ř. nebo názorem na podjatost soudce (přísedícího) vyjádřenou v rozhodnutí odvolacího soudu.“ (Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 61);

¹⁵⁵ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1199;

¹⁵⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 1995, sp. zn. 7 Cdo 69/92, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 1/1997, str. 19, R 7/97;

orgánu, přenechává rozhodování ve věcech „společensky významnějších“ [§ 36a odst. 1 písm. a) a b), § 36a odst. 3 věta za středníkem, § 36b a § 36c o.s.ř.]. Jestliže však místo předsedy senátu nebo jiného soudce z povolání jako samosoudce, rozhodoval senát, nemůže jít podle zákona o důvod žaloby pro zmatečnost podle § 229 odst. 1 písm. f) o.s.ř. Toto řešení však nelze považovat za správné, neboť nelze říci, že by šlo zákonitě o nějakou „kvalitnější“ formu obsazení soudu; takové porušení procesního pravidla stanoveného zákonem pro obsazení soudu je vždy závažným pochybením. O tomto ustanovení bude důkladněji pojednáno níže v Části páté této práce. Zmatečnost nastává nejen v případě, že místo senátu rozhodoval samosoudce (předseda senátu),¹⁵⁷ ale i pokud věc projednal a rozhodl jiný senát¹⁵⁸ nebo samosoudce, než stanovil rozvrh práce, nebo věc projednal a rozhodl vyšší soudní úředník, justiční čekatel nebo asistent soudce anebo v době do 31. 12. 2005 soudní tajemník, aniž by k tomu byl podle zvláštních předpisů oprávněn. Obdobné ustanovení lze nalézt i v právní úpravě německé;

g) bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce nebo přísedícího; před novelou o.s.ř. provedenou zákonem č. 30/2000 Sb. se jednalo o důvod obnovy řízení podle § 228 odst. 1 písm. c). Zmatečnost v tomto případě nastává v případě, pokud soudce, který jako člen senátu nebo samosoudce věc rozhodoval, nebo přísedící byl trestním soudem pravomocně odsouzen pro trestný čin, a mezi trestným činem soudce a pro účastníka alespoň částečně nepříznivým rozhodnutím je založena příčinná souvislost. Důkazem je pravomocný rozsudek o tom, že se soudce nebo přísedící dopustil skutku, ze kterého byl uznán vinným (příčemž není rozhodující, zda byl zároveň uložen

---

¹⁵⁷ „Přijal-li senát ve věci, v níž soud jedná a rozhoduje v tomto složení, rozhodnutí po řízení, jež bylo provedeno (včetně dokazování) pouze předsedou senátu jako jediným soudcem (samosoudcem), jde o vadu řízení podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. g) o.s.ř. [nyní § 229 odst. 1 písm. f) o.s.ř.], neboť soud byl nesprávně obsazen. Toto ustanovení je třeba vykládat též s přihlédnutím k ustanovení § 36 věty první o.s.ř. a § 36a odst. 1 o.s.ř., která vyžadují, aby senát v řízení před soudem “jednal a rozhodoval”. O uvedené vadu řízení proto jde také tehdy, jestliže nesprávně obsazený soud věc projednal, a jestliže z tohoto důvodu senát neměl a nemohl mít vlastní poznatky [nezískal je tedy ani na základě postupu podle ustanovení § 119 odst. 2 o.s.ř. (nyní § 119 odst. 3 o.s.ř.)] o věci.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1424/1997, Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 4/1999, č. 25);

¹⁵⁸ „Jestliže soud při jednání, při kterém došlo jen k vyhlášení rozsudku, zasedal v jiném složení senátu, než ve kterém věc naposledy projednal u jednání, jež rozsudku předcházelo, a které bylo odročeno jen k jeho vyhlášení (§ 156 odst. 2 o.s.ř.), jde o vadu řízení podle § 229 odst. 1 písm. f) o.s.ř., neboť soud byl nesprávně obsazen.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 1999, sp. zn. 21 Cdo 1876/98, Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 8/2000, str. 484, č. 51);

i trest), a že skutek souvisí s přijetím rozhodnutí napadeného žalobou pro zmatečnost. Bylo-li tedy pravomocným rozhodnutím stanoveno, že soudce nebo přisedící spáchal trestný čin, je soud v občanském soudním řízení tímto rozhodnutím vázán (§ 135 odst. 1 o.s.ř.). V případě, že takový trestný čin byl příčinou toho, proč bylo pravomocně rozhodnuto v neprospěch některého z účastníků řízení, jde nepochybně o zmatečnost podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. g) o.s.ř. Jestliže by ale soudce (přisedící) pro své jednání nebyl odsouzen (například proto, že trestní stíhání bylo nepřípustné nebo že trestnost činu zanikla), jde o zmatečnost, naplnilo-li jednání soudce (přisedícího) skutkovou podstatu trestného činu.^{159,160} Takový závěr vyplývá z rozhodnutí **Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 10. 2003, sp. zn. 21 Cdo 960/2003,**¹⁶¹ podle kterého *„není samo o sobě významné, zda soudce nebo přisedící byl za svůj trestný čin odsouzen nebo zda trestní stíhání bylo zastaveno, popřípadě vůbec nebylo zahájeno, například pro nepřípustnost trestního stíhání, anebo zda se jednáním soudce orgány činné v trestním řízení vůbec nezabývaly, ačkoliv představovalo trestný čin (například proto, že jim vůbec nebylo oznámeno). Ustanovení § 229 odst. 1 písm. g) o.s.ř. z tohoto důvodu nebuduje zmatečnost v návaznosti na to, že soudce nebo přisedící byl za trestný čin pravomocně odsouzen, ale pouze na skutečnosti, že soudce nebo přisedící spáchal trestný čin, v důsledku kterého bylo rozhodnuto v neprospěch některého z účastníků. Jestliže však k pravomocnému odsouzení soudce nebo přisedícího nedošlo, jedná se - bez ohledu na to, zda trestní stíhání soudce nebo přisedícího je nepřípustné, nebo že se činem soudce orgány činné v trestním řízení vůbec nezabývaly - o zmatečnost ve smyslu ustanovení § 229 odst. 1 písm. g) o.s.ř., jestliže jednání soudce nebo přisedícího představuje pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně (a jde tedy ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 trestního zákona o trestný čin), a jestliže v důsledku takového jednání soudce nebo přisedícího bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka řízení. Ve prospěch*

---

¹⁵⁹ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1199;

¹⁶⁰ Podrobnější úpravu obsahoval civilní řád soudní z roku 1895 v ustanovení § 539 ř. z., který stanovil, že k ústnímu jednání o žalobě o obnovu mohlo být přistoupeno pouze za předpokladu, že trestní řízení bylo pravomocně skončeno a vedlo k pravomocnému odsouzení pro trestný čin, který byl uveden v odůvodnění žaloby o obnovu, nebo když trestní řízení nevedlo k odsouzení z jiných důvodů než pro nedostatek skutkové podstaty nebo pro nedostatek důkazů. Jinak byla žaloba po oznámení výsledků trestního řízení odmítnuta jako nepřípustná.

¹⁶¹ Rozhodnutí bylo uveřejněno v časopise Soudní judikatura č. 2/2004, poř. č. 6, str. 88;

opačného názoru nelze úspěšně argumentovat ani ustanovením čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, dle kterého jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy, ani „základními principy trestního práva“. V řízení o žalobě pro zmatečnost podané z důvodu uvedeného v § 229 odst. 1 písm. g) o.s.ř. totiž nejde a ani nemůže jít o rozhodování o vině a trestu za trestný čin nebo o trestní stíhání soudce nebo přisedícího, ale jen o posouzení [formou předběžné otázky (§ 135 odst. 2 o.s.ř.)], zda jednání soudce nebo přisedícího představuje pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně, jako jednoho z předpokladů potřebného pro závěr, zda napadené rozhodnutí je postiženo zmatečností podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. g) o.s.ř.“ Jiná závadná jednání mající povahu přestupku nebo kárného provinění nejsou důvodem pro podání žaloby pro zmatečnost;

h) účastníku řízení byl ustanoven opatrovník z důvodu neznámého pobytu nebo proto, že se mu nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, ačkoliv k takovému opatření nebyly splněny předpoklady; k rozšíření důvodů zmatečnosti o písm. h) došlo s účinností od 1. 7. 2009 na základě novely o.s.ř. provedené zákonem č. 7/2009 Sb.¹⁶² Do té doby bylo možné tento důvod uplatnit v rámci důvodu zmatečnosti uvedeného v ustanovení § 229 odst. 3 o.s.ř., neboť se jedná zároveň o případ, kdy účastníku byla nesprávným postupem soudu v průběhu řízení odňata možnost jednat před soudem. Důvodová zpráva k zákonu č. 7/2009 Sb. nevysvětluje, proč k této změně došlo, nicméně lze dovodit, že záměrem nové úpravy je docílit širšího okruhu rozhodnutí, jež lze žalobou v tomto případě napadnout, a nikoli tedy jen pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé. Možnost soudu ustanovit účastníku řízení opatrovníka z výše uvedených důvodů, nejsou-li učiněna jiná opatření, je upravena v § 29 odst. 3 o.s.ř., přičemž bližší předpoklady odůvodňující tento postup zákon nestanoví. Je zřejmé, že důvod, pro který se účastníku opatrovník ustanovuje, musí být spolehlivě prokázán – je tudíž třeba vyčerpat všechny dostupné možnosti ke zjištění místa pobytu účastníka či jeho adresy v cizině.

---

¹⁶² Podle důvodové zprávy k tomuto zákonu se jedná o tzv. souhrnnou novelu o.s.ř., která vychází z Programového prohlášení vlády ze dne 17. 1. 2007, v němž se vláda zaměřila mimo jiné na problematiku justice. Podle Čl. II bodu 11. (přechodná ustanovení) lze z důvodu uvedeného v ustanovení § 229 odst. 1 písm. h) podat žalobu pro zmatečnost i proti rozhodnutí, které bylo vyhlášeno (vydáno) přede dnem účinnosti tohoto zákona (tj. před 1. 7. 2009); běh lhůty k podání žaloby v tomto případě neskončí před uplynutím 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona.

Předpokladem pro ustanovení opatrovníka v tomto případě však není nebezpečí z prodlení.

Na základě ustanovení § 229 odst. 2 o.s.ř. je možné prostřednictvím žaloby pro zmatečnost napadnout pravomocný rozsudek soudu prvního stupně nebo soudu odvolacího a také pravomocné usnesení těchto soudů, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, anebo pravomocný platební rozkaz (případně směnečný a šekový platební rozkaz) případně elektronický platební rozkaz¹⁶³, pokud:

- a) v téže věci bylo již dříve zahájeno řízení¹⁶⁴;
- b) v téže věci bylo již dříve pravomocně rozhodnuto¹⁶⁵;

zmatečnost podle ustanovení § 229 odst. 2 písm. a) i písm. b) o.s.ř. nastává v případě, pokud soudy věc projednaly a rozhodly, aniž by způsobem vyplývajícím z ustanovení § 104 odst. 1 o.s.ř. (tedy zastavením řízení) vzaly v úvahu, že takovému postupu bránila překážka **litispence** (§ 83 o.s.ř.) nebo překážka **rei iudicatae** (§ 159a odst. 5 o.s.ř.). Oběma podmínkám je společný požadavek totožnosti věci, která zahrnuje totožnost účastníků (případně jejich právních nástupců) i totožnost předmětu řízení, tj. jak žalobního nároku, tak i žalobního důvodu. U překážky věci zahájené se dále vyžaduje, aby tu byla dvě řízení, z nichž jedno bylo zahájeno později než druhé. U překážky věci pravomocně rozsouzené je předpokládána existence rozhodnutí, které nabylo právní moci ve smyslu § 159 odst. 1 o.s.ř. Obě překážky představují

---

¹⁶³ Elektronický platební rozkaz byl do občanského soudního řádu doplněn s účinností od 1. 7. 2008 na základě novelizace o.s.ř. provedené zákonem č. 123/2008 Sb.;

¹⁶⁴ „Z hlediska naplnění vady řízení podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. d) o.s.ř. [nyní § 229 odst. 2 písm. a) o.s.ř.] je nerozhodné, zda dříve zahájené řízení bylo – po zpětvzetí žaloby, kdy již nebyl na místě postup soudu podle § 43 odst. 2 o.s.ř., směřující k opravě označení žalovaného – zastaveno podle § 96 odst. 1 o.s.ř., či zda bylo zastaveno pro nedostatek způsobilosti žalovaného být účastníkem řízení podle § 104 odst. 1 o.s.ř. ve spojení s § 19 o.s.ř. Právně významné je pouze – a jedině – to, že předchozí řízení bylo – doručením usnesení podle § 96 odst. 1 o.s.ř, těm, jichž se týkalo, pravomocně skončeno. Bylo-li tedy předchozí řízení ve vztahu k žalobci a žalovanému, označovanému posléze jako 1. žalovaný, pravomocně skončeno v roce 1993, nelze než dovodit, že předmětné řízení zahájené dne 7. 12. 1995 vadou podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. d) o.s.ř. [nyní § 229 odst. 2 písm. a) o.s.ř.] netrpí.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1922/1997, Soudní judikatura č. 12/1999, poř. č. 125, str. 452);

¹⁶⁵ „Okolnost, že odvolací soud přezkoumal rozsudek, který tím, že odvolání bylo podáno po lhůtě dle § 204 odst. 1 o.s.ř., objektivně nabylo právní moci, není vadou řízení vyjmenovanou v ustanovení § 229 odst. 2 písm. b), nýbrž tzv. jinou vadou řízení ve smyslu § 242 odst. 3 o.s.ř. (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 1999, sp. zn. 20 Cdo 1630/98, Soudní judikatura č. 4/2000, str. 156, č. 46); obdobně vyjádřeno v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 1997, sp. zn. 2 Cdon 877/96, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 5/1998, str. 259, č. 38;

neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, ke kterému je soud povinen přihlížet kdykoliv za řízení a po jeho zjištění řízení v souladu s § 104 odst. 1 o.s.ř. zastavit;

c) odvolacím soudem byl pravomocně zamítnut návrh na nařízení výkonu těchto rozhodnutí nebo pravomocně zastaven výkon rozhodnutí¹⁶⁶ z důvodu, že povinnosti rozsudkem, usnesením nebo platebním rozkazem uložené nelze vykonat (§ 261a o.s.ř.). Tento důvod zmatečnosti byl zcela nově zaveden na základě novely o.s.ř. provedené zákonem č. 30/2000 Sb. a v předchozích právních úpravách ani v německém civilním soudním řádu bychom jej nenalezli. Příklad, kdy z důvodu nedostatku materiální vykonatelnosti nelze nařídit a provést výkon rozhodnutí, je natolik závažný pro právní poměry účastníků, že je plně odůvodněno, aby takové rozhodnutí poté, co jeho vada byla ve vykonávacím řízení deklarována, bylo zrušeno.¹⁶⁷ V tomto případě nepostačuje, jestliže návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí z tohoto důvodu nevyhověl nebo výkon rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. a) o.s.ř. zastavil jen soud prvního stupně, ale v zájmu dostatečné jistoty ohledně správnosti jeho závěru je vyžadováno, aby tento závěr učinil i soud odvolací. O zamítavé rozhodnutí odvolacího soudu se jedná tehdy, jestliže odvolací soud potvrdil zamítavé usnesení soudu prvního stupně nebo jestliže změnil návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí vyhovující usnesení soudu prvního stupně tak, že návrh zamítl. O zastavení výkonu rozhodnutí pak jde tehdy, jestliže odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně o zastavení výkonu rozhodnutí nebo rozhodnutí soudu prvního stupně změnil tak, že výkon rozhodnutí s odkazem na ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) o.s.ř. zastavil. Zmatečnost nastává již na základě pravomocného zamítavého rozhodnutí odvolacího soudu nebo na základě pravomocného rozhodnutí tohoto soudu o zastavení řízení podle § 268 odst. 1 písm. a) o.s.ř., aniž by bylo možné otázku materiální vykonatelnosti

---

¹⁶⁶ Slova „nebo pravomocně zastaven výkon rozhodnutí“ byla vložena na základě novely o.s.ř. provedené zákonem č. 7/2009 Sb., účinné od 1. 7. 2009; jedná se o důvod vedoucí k zastavení výkonu rozhodnutí uvedený v ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) o.s.ř. Tento závěr byl však dovozován i před novelou právní teorií (viz Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1200);

¹⁶⁷ Viz důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., také Hlavsa, P.: Občanský soudní řád, Soudní řád správní, a předpisy souvisící, str. 220;

napadeného rozhodnutí znovu zkoumat v řízení o žalobě.¹⁶⁸ Tato konstrukce má jistě své opodstatnění, nicméně současně s sebou přináší i problém, týkající se otázky nákladů řízení, na který upozornil **Ústavní soud v nálezu ze dne 15. 9. 2004, sp. zn. I. ÚS 350/04** (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu sv. 34/04, poř. č. 130, str. 317). V posuzovaném případě stěžovatelé podali návrh na výkon rozhodnutí, čímž realizovali svůj právní nárok stvrzený soudem a postupovali v dobré víře ve správnost rozhodnutí soudu, které považovali za vykonatelný titul. Okresní soud návrh zamítl, neboť dospěl k závěru, že rozhodnutí není materiálně vykonatelné. Stěžovatelé neměli jinou možnost, než proti tomuto rozhodnutí podat odvolání, aby následně mohli uplatnit žalobu pro zmatečnost. Odvolací soud napadené usnesení potvrdil a uložil stěžovatelům uhradit povinnému náhradu nákladů odvolacího řízení. Ústavní soud následně výrok usnesení odvolacího soudu o náhradě nákladů zrušil. V odůvodnění svého nálezu uvedl, že *„v případě rozhodování o náhradě nákladů řízení je třeba přihlížet ke všem okolnostem věci, které mohou mít vliv na stanovení povinnosti k náhradě nákladů řízení, jež účastník vynaložil k účelnému uplatňování nebo bránění práva. Úkolem obecného soudu proto není pouze mechanicky rozhodnout o náhradě podle výsledku sporu, nýbrž vážít, zda tu neexistují další rozhodující okolnosti mající podstatný vliv na přiznání či nepřiznání náhrady účelně vynaložených nákladů. Rozhodování o náhradě nákladů řízení nelze považovat za primárně sankční nástroj sloužící k sankcionování účastníka řízení za procesní realizaci jeho právních nároků, a to zvláště pokud tak postupuje v dobré víře ve správnost soudního rozhodnutí, které takový nárok státně mocensky aprobuje...Pochybení nalézacího soudu je na úrovni obecného soudnictví odstranitelné pouze cestou žaloby pro zmatečnost, procesní řád však předpokládá, že otázka nevykonatelnosti takového rozhodnutí bude postavena najisto tak, že vedle soudu prvního stupně ji posoudí také soud odvolací, jinými slovy, že subjekty oprávněné z takového rozhodnutí vyčerpají všechny řádné opravné prostředky...Krajský soud však podle Ústavního soudu pochybil, pokud se těmito okolnostmi nezabýval při rozhodování o přiznání náhrady nákladů řízení povinnému a pokud nevážil v daném případě aplikaci ust. § 150 o.s.ř., podle něhož nemusí soud náhradu nákladů přiznat, existují-li tu důvody hodné*

---

¹⁶⁸ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1200;

zvláštního zřetel... Při výkladu a aplikaci § 150 o.s.ř. je soud povinen mít vždy na zřeteli účel soudního řízení, tedy poskytování soudní ochrany právům (čl. 90 Ústavy ČR). V takovém kontextu nejsou okolnostmi ovlivňujícími povinnost nahradit náklady řízení pouze skutečnosti stojící na straně účastníků řízení (typicky majetkové a sociální poměry účastníků), nýbrž také další skutečnosti týkající se věci jako takové, počítaje v to překážku vykonatelnosti exekučního titulu, tedy okolnost mající vliv na povinnost soudů poskytovat ochranu právům, jak je tomu v projednávaném případě... Krajský soud rozhodnutím o povinnosti stěžovatelů nahradit povinnému náklady řízení prohloubil stav, kdy stěžovatelům není efektivně poskytována soudní ochrana.“ S tímto názorem je podle autorky této práce třeba souhlasit, na druhou stranu by však bylo vhodnější, aby tato specifická situace byla řešena výslovně prostřednictvím zvláštního ustanovení, nikoli aplikací § 150 o.s.ř.

Pravomocný rozsudek odvolacího soudu nebo jeho pravomocné usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, může účastník řízení podle ustanovení § 229 odst. 3 o.s.ř. napadnout žalobou pro zmatečnost za podmínky, že mu byla **v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem**. Proti jiným rozhodnutím není přípustná.¹⁶⁹ Došlo-li tedy k odnětí možnosti jednat již před soudem první stolice, vyžaduje se nejprve, aby bylo proti jeho rozhodnutí podáno odvolání a aby o něm odvolací soud meritorně rozhodl. Tato konstrukce má za následek, že žaloba pro zmatečnost není v tomto případě přípustná proti rozsudkům, kterými bylo rozhodnuto v tzv. bagatelních věcech, neboť proti nim není odvolání s odkazem na § 202 odst. 2 o.s.ř. přípustné. Je otázkou, do jaké míry šlo o záměr zákonodárce, když u jiných důvodů vymezených v § 229 odst. 1 a 2 o.s.ř. žaloba pro zmatečnost i proti rozsudkům v bagatelních věcech přípustná je. Ze všech důvodů

---

¹⁶⁹ „Rozhodnutí o návrhu na povolení obnovy řízení nelze ani z pohledu § 229 odst. 3 o.s.ř. považovat za usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé. Pojem *věc sama* je v právní teorii i soudní praxi vykládán jednotně jako věc, která je tím předmětem, pro něž se řízení vede. V řízení, v němž jde o to, rozhodnout spor mezi účastníky, kteří proti sobě stojí v postavení žalobce a žalovaného, je za věc samu pokládán nárok uplatněný žalobou, o němž má být v příslušném řízení věcně rozhodnuto (§ 79 odst. 1 o.s.ř.). Rozhodnutí o návrhu (žalobě) na povolení obnovy řízení je naproti tomu rozhodnutím výlučně procesní povahy, protože je způsobilé založit účastníku jen procesní právo, totiž nové projednání věci (nyní již ve smyslu věci samé) v tzv. obnoveném řízení. Rozhodnutí o povolení obnovy řízení tedy neřeší věc samu (vymezenou žalobou), ale pouze jedinou, a to procesní otázku, zda věc sama bude případně – bez ohledu na to, že již byla pravomocně rozhodnuta – v obnoveném řízení znovu projednána a rozhodnuta.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1529/2003, Soubor civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu C 2467, sešit 28);

zmatečnosti se tento vyskytuje v praxi relativně nejčastěji a existuje k němu tudíž i bohatá judikatura.

Žalobě pro zmatečnost je možné vyhovět, jen týká-li se popsany důvod zmatečnosti toho, kdo žalobu podal.

Obsahově shodné ustanovení bylo možné nalézt v ustanovení § 477 bod 4 zákona č. 113/1895 ř.z., podle kterého se jednalo o důvod tzv. zmatečnosti, „byla-li možnost jednati před soudem odňata straně nezákonným postupem, zejména opomenutím doručení“. V původním znění občanského soudního řádu (do novely provedené zákonem č. 519/1991 Sb.) byl důvod, spočívající v tom, že účastníku byla postupem soudu odňata možnost jednat před soudem, zařazen mezi důvody obnovy řízení [§ 228 odst. 1 písm. c)], po této novele jej bylo možné nalézt mezi důvody dovolacími [§ 237 písm. f)]. Novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. 238/1995 Sb. nově formulovala tento důvod tak, že „účastníku byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem“. Na základě zákona č. 30/2000 Sb. byl tento důvod zařazen mezi důvody žaloby pro zmatečnost.

Odnětím možnosti jednat před soudem se rozumí takový postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci těch procesních práv, která mu občanský soudní řád dává (např. právo zúčastnit se jednání ve věci, být vyslechnut jako účastník řízení, navrhnout provádění důkazů, apod.).¹⁷⁰ Na takový postup soudu, jímž byla účastníku řízení odňata možnost jednat před soudem, lze tedy usuzovat, jestliže soud rozhodl ve věci samé, aniž bylo účastníku umožněno, aby svá práva mohl před soudem řádně obhájit či vykonávat. O zmatečnost se přitom jedná, jen jestliže šlo o postup nesprávný¹⁷¹ (uvažováno z hlediska zachování postupu soudu určeného zákonem nebo dalšími obecně závaznými předpisy) a jestliže se postup soudu projevil v průběhu řízení

---

¹⁷⁰ Viz usnesení bývalého Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 8. 1992, sp. zn. 2 Cdo 19/92, Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 3-4/1993, str. 76, R 25/93;

¹⁷¹ „I. Postupem, který je v souladu se zákonem, nemůže být účastníku řízení odňata možnost jednat před soudem. II. Odvolací soud není povinen poučovat odvolatele podle § 5 o.s.ř. o tom, že je ve smyslu ustanovení § 214 odst. 2 o.s.ř. oprávněn projednat jeho odvolání bez nařízení odvolacího jednání.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2003, sp. zn. 29 Cdo 373/2002, Soudní judikatura č. 5/2003, poř. č. 74, str. 329);

a nikoliv také při rozhodování.¹⁷² Postupem soudu v průběhu řízení je činnost, která vydání konečného soudního rozhodnutí předchází, nikoli vlastní rozhodovací akt soudu, který má za úkol průběh řízení zhodnotit,^{173,174,175} tj. faktické úkony soudu, jeho činnost nebo nečinnost, jejichž důsledkem je odnětí možnosti účastníka jednat před soudem – účastnit se aktivně projednání věci.

O případ odnětí možnosti účastníka řízení jednat před soudem nedochází v případech, ve kterém jde o takové řízení, kde se v souladu se zákonnou úpravou rozhoduje bez jednání¹⁷⁶ (např. § 214 odst. 2 nebo 3 o.s.ř.).

Rozhodnutí odvolacího soudu je zmatečností postiženo nejen tehdy, jestliže k odnětí možnosti jednat před soudem došlo v průběhu odvolacího řízení. Zmatečností trpí také tehdy, došlo-li k odnětí možnosti jednat před soudem prvního stupně, avšak odvolací soud pochybení přehlédl a nezjednal nápravu, což mohl učinit například tak, že účastníku umožnil vykonat procesní práva, z jejichž výkonu byl postupem soudu prvního stupně vyloučen nebo případným zrušením rozhodnutí soudu prvního stupně.¹⁷⁷

Rozhodl-li odvolací soud nesprávně, vady v postupu soudu při samotném rozhodování nejsou zmatečností podle § 229 odst. 3 o.s.ř. Takové vady jsou totiž

---

¹⁷² Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1420/1996, Soudní judikatura č. 1/1997, poř. č. 1, str. 1;

¹⁷³ „Na podporu uvedeného závěru lze užít i systematického argumentu (tzv. argumentum a rubrica), neboť občanský soudní řád sám užívá termínu „průběh řízení“ pro řízení v prvním stupni k označení hlavy první, části třetí, zatímco soudní rozhodnutí jsou upravena až v hlavě čtvrté, části třetí občanského soudního řádu.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 1996, sp. zn. 2 Cdon 539/96, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 4/1998, str. 202, R 27/98);

¹⁷⁴ „Případná nesprávnost závěru, že žalobce není ze zákona osvobozen od soudních poplatků, na jehož základě soud řízení zastavil, není nesprávným postupem soudu „v průběhu řízení“ a přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o.s.ř. (nyní § 229 odst. 3 o.s.ř.) nezakládá.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 7. 1997, sp. zn. 2 Cdon 375/1997, Soudní judikatura č. 13/1997, poř. č. 103, str. 304);

¹⁷⁵ „Hodnotící úsudek soudu projevovaný v rozhodnutí (závěr, že důvod, pro nějž žalovaná žádala o prominutí zmeškání lhůty k podání odvolání, není omluvitelným důvodem zmeškání ve smyslu § 58 odst. 1 o.s.ř.), není nesprávným postupem soudu v průběhu řízení.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2002, sp. zn. 29 Odo 347/2002, Soudní judikatura č. 6/2002, poř. č. 107, str. 421);

¹⁷⁶ Viz usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 11. 1992, Právní rozhledy č. 1/1993, str. 19;

¹⁷⁷ „Zmatečnost podle § 237 písm. f) o.s.ř. (nyní § 229 odst. 3 o.s.ř.) není dána, jestliže možnost učinit procesní úkon, kterou účastníku nesprávným postupem odňal soud prvního stupně, mu byla poskytnuta v odvolacím řízení.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 1998, sp. zn. 3 Cdon 610/1996, Soudní judikatura č. 17/1998, poř. č. 123, str. 401, obdobně vyjádřeno v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2004, sp. zn. 29 Odo 55/2004, Soudní judikatura č. 4/2004, poř. č. 71, str. 276);

dovolacím důvodem podle § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř., pokud mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

O zmatečnost podle § 229 odst. 3 o.s.ř. jde především tehdy, pokud účastník nebyl přibrán do řízení (§ 94 odst. 3 o.s.ř.) nebo byl-li účastníku ustanoven opatrovník, ačkoliv k tomu nebyly důvody,¹⁷⁸ a žádná okolnost nebránila tomu, aby byl účastník předvolán k jednání; jestliže účastník nebo jeho zástupce nebyl řádně předem předvolán, bylo-li jeho přítomnosti třeba, nebo alespoň vyrozuměn o jednání soudu, nebylo-li jeho přítomnosti při jednání třeba,¹⁷⁹ anebo pokud odvolací soud rozhodl o odvolání bez nařízení jednání,¹⁸⁰ ačkoliv nešlo o případ uvedený v ustanovení § 214 odst. 2 nebo 3 o.s.ř.;¹⁸¹ dále pokud soud nejednal s dědicem původního účastníka řízení (osobou podávající žalobu pro zmatečnost) a o věci rozhodl ve vztahu k zemřelému účastníku řízení;¹⁸² jestliže soud věc projednal v rozporu s ustanovením § 101 odst. 3 o.s.ř. v nepřítomnosti účastníka, například pokud byli účastníci řízení vadně obesláni

---

¹⁷⁸ „Byl-li účastníku řízení ustanoven opatrovník, ačkoli k tomu nebyly splněny podmínky formulované v ustanovení § 29 odst. 2 o.s.ř. (nyní § 29 odst. 3 o.s.ř.), a uvedené mělo za následek, že soud nejednal s účastníkem nebo s jiným jeho zástupcem (např. s jeho zákonným zástupcem nebo s kolizním opatrovníkem), jde o případ, kdy účastníku byla nesprávným postupem soudu v průběhu řízení odňata možnost jednat před soudem. O nesprávný postup soudu v průběhu řízení jde i tehdy, ustanovil-li soud opatrovníkem účastníka, jehož pobyt není znám, osobu, jejíž zájmy jsou nebo mohou být v rozporu se zájmy opatrovance, a pouze s touto osobou v řízení jako se zástupcem účastníka jednal.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2850/1999, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 10/2003). Od 1. 7. 2009 se v případě, že účastníku byl ustanoven opatrovník z důvodu neznámého pobytu nebo proto, že se mu nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, ačkoliv k takovému opatření nebyly splněny předpoklady, jedná o samostatný důvod žaloby pro zmatečnost uvedený v ustanovení § 229 odst. 1 písm. h) o.s.ř.;

¹⁷⁹ „Postupem soudu nebyla účastníku odňata možnost jednat před soudem, jestliže o nařízení jednání soudu, kdy přítomnost účastníka řízení nebylo třeba, byl řádně vyrozuměn jen jeho zástupce s procesní plnou mocí.“ (Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 1. 1993, sp. zn. 3 Cdo 132/92, Právní rozhledy č. 6/1993, str. 210, obdobně vyjádřeno v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 1996, sp. zn. 3 Cdo 810/1996, Soudní judikatura č. 14/1997, poř. č. 111, str. 322);

¹⁸⁰ „Jestliže odvolací soud bez nařízení jednání usnesením odmítl odvolání účastníka řízení jako opožděné, nejde o případ postupu soudu, jímž byla účastníku odňata možnost jednat před soudem, i když odvolání bylo zřejmě včasné; v takovém případě je nutné použít § 229 odst. 4 o.s.ř.“ (Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 6. 1993, sp. zn. 3 Cdo 144/93, Právní rozhledy č. 6/1993, str. 210);

¹⁸¹ „Rozhodl-li odvolací soud rozsudkem o doplnění svého rozsudku o část předmětu řízení bez nařízení jednání, odňal tím účastníku řízení možnost jednat před soudem ve smyslu ustanovení § 229 odst. 3 o.s.ř.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2002, sp. zn. 21 Cdo 700/2001, Soudní judikatura č. 4/2002, str. 280, č. 67);

¹⁸² Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1209/1999 (Soudní judikatura č. 10/2000, poř. č. 111, str. 384) však tato okolnost nezpůsobuje zmatečnost řízení ve smyslu § 229 odst. 1 písm. b) nebo c) o.s.ř.; obdobně vyjádřeno v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2000, sp. zn. 21 Cdo 1550/2000 (Soudní judikatura č. 7/2001, poř. č. 88, str. 330), podle kterého projednal-li soud věc s účastníkem (fyzickou osobou), který v průběhu řízení zemřel, odňal tímto nesprávným postupem ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o.s.ř. (ve znění účinném před 1. 1. 2001, nyní § 229 odst. 3 o.s.ř.) možnost jednat před soudem osobám, které jsou jeho procesním nástupcem;

k jednání do jiné soudní síně, než té, ve které byla věc z tohoto důvodu bez jejich účasti projednána a rozhodnuta,¹⁸³ apod.^{184,185,186,187,188,189,190,191,192,193,194}

¹⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 1996, sp. zn. 2 Cdo 969/1996, Soudní judikatura č. 1/1998, poř. č. 7, str. 13;

¹⁸⁴ „Soud odejme účastníku možnost jednat před soudem ve smyslu § 237 písm. f) o.s.ř. (nyní § 229 odst. 3 o.s.ř.) i tehdy, jestliže bez výslovného návrhu účastníka projedná věc v nepřítomnosti jeho zástupce, který z důležitých důvodů (týkajících se jeho osoby) požádal o odročení jednání. Důležitým důvodem může být i kolize s účastí zástupce u jiného soudního jednání, nelze-li na účastníku spravedlivě žádat, aby si zvolil zástupce jiného.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 1996, sp. zn. 3 Cdo 1021/96, Soudní judikatura č. 8/1998, poř. č. 62, str. 169; obdobně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1358/1999, Soudní judikatura č. 6/2001, poř. č. 79, str. 291);

¹⁸⁵ „Uděлил-li účastník plnou moc občanu způsobilému (nyní fyzické osobě způsobilé) k právním úkonům (§ 27 odst. 1 o.s.ř.), nejedná soud s takovým zástupcem jen tehdy, jestliže pravomocným usnesením vyslovil nepřipustnost zastoupení (§ 27 odst. 2 o.s.ř.). V rozporu se zákonem je postup soudu, kterým by tomuto zmocněnci neumožnil výkon zástupčích činností pouhým neformálním sdělením nebo faktickými úkony.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 1998, sp. zn. 24 Cdo 168/1998, Soudní judikatura č. 9/1998, poř. č. 68, str. 195);

¹⁸⁶ „Okolnost, že soud neprovedl důkaz výsledkem účastníka, není porušením zásad ústnosti a přímosti (bezprostřednosti) občanského soudního řízení; o vadu řízení ve smyslu § 237 odst. 1 písm. f) o.s.ř. (nyní § 229 odst. 3 o.s.ř.) nejde.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 1998, sp. zn. 23 Cdo 75/1998, Soudní judikatura č. 20/1998, poř. č. 146, str. 465);

¹⁸⁷ „K vadě řízení spočívající v tom, že ve věci v prvním stupni rozhodl věcně nepřislušný soud, může dovolací soud přihlídnout jen tehdy, je-li dovolání přípustné; o vadu ve smyslu § 237 odst. 1 písm. f) o.s.ř. (nyní § 229 odst. 3 o.s.ř.) tu nejde. Odnětím možnosti jednat před soudem je takový postup soudu, kterým účastníka vylučuje z možnosti realizovat ta procesní práva, která mu zákon přiznává. Od účinnosti zákona č. 238/1995 Sb. jde o něj již pouze tehdy, jestliže se (příslušný) postup soudu projevil v průběhu řízení (a nikoli při rozhodování) a byl-li tento postup nesprávný. Za „postup soudu v průběhu řízení“ lze tedy považovat činnost, která vydání konečného soudního rozhodnutí předcházela, nikoli vlastní rozhodovací akt soudu, jímž byl průběh řízení zhodnocen. Nelze jej tedy spatřovat, jak se domnívá odvolatel, v určitém (namítaném) hodnocení podmínek věcné příslušnosti, jež – vzhledem k zásadě, že také k ní přihlíží soud kdykoli za řízení a z úřední povinnosti (§ 103 a § 104a o.s.ř.) – je nutné předpokládat, byť v odůvodnění příslušného rozhodnutí rozvedeno explicitně není. Tento hodnotící úsudek, jenž se promítl do rozhodnutí již tím, že soud, považuje se za příslušný, vydá rozhodnutí, které by jinak vydat nemohl, tedy nesprávným postupem soudu „v průběhu řízení“ být nemůže. Ani ze skutečnosti, že by odvolací soud rozhodl o odvolání žalobce, aniž vyvodil důsledky z toho, že okresní soud nebyl soudem věcně příslušným k projednání dané věci (v prvním stupni), by nebylo možné dospět k závěru, že jsou jeho rozhodnutí zmatečná podle § 237 odst. 1 písm. f) o.s.ř. (nyní § 229 odst. 3 o.s.ř.); v takovém případě by šlo toliko o tzv. jinou vadu řízení, již má na mysli ustanovení § 241 odst. 3 písm. b) o.s.ř. [nyní § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř.], která je ale relevantní až tehdy, je-li dovolání přípustné [§ 242 odst. 3 o.s.ř.]“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2000, sp. zn. 20 Cdo 840/1998, Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 10/2000, č. 68);

¹⁸⁸ „Jestliže obsah jednání o návrhu na obnovu řízení neměl žádný vliv na rozhodnutí soudu o tomto návrhu [soud návrh zamítl proto, že je zjevně opožděný, tj. z důvodu, pro který o něm může dle § 234 odst. 2 o.s.ř. rozhodnout i bez jednání (nyní podle § 235f o.s.ř.)], pak okolnost, že jednání se konalo v rozporu s ustanovením § 101 odst. 2 o.s.ř. (nyní § 101 odst. 3 o.s.ř.) v nepřítomnosti účastníka řízení (dovolatele), nezpůsobuje sama o sobě zmatečnost řízení dle § 237 odst. 1 písm. f) o.s.ř. [nyní § 229 odst. 3 o.s.ř.]“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1538/2000, Soudní judikatura č. 2/2001, poř. č. 21, str. 70);

¹⁸⁹ „Jestliže soud prvního stupně podání, kterým účastník řízení v době před 1. 1. 2001 (vyslovené závěry se uplatní též při výkladu ustanovení § 229 odst. 3 a § 242 odst. 3 o.s.ř. ve znění účinném od 1. 1. 2001) ohlásil a doložil procesní nástupnictví formou singulární sukcese, nepostoupil bez prodlení odvolacímu soudu za spisem a ten v důsledku toho odvolání projednal a rozhodl s původními účastníky řízení, pak sukcesorovi nesprávným postupem soudu v průběhu odvolacího řízení odňal možnost jednat před odvolacím soudem.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2002, sp. zn. 29 Cdo 343/2001, Soudní judikatura č. 5/2002, poř. č. 90, str. 376);

¹⁹⁰ „Dovolací důvod podle § 237 odst. 1 písm. f) o.s.ř. (nyní § 229 odst. 3 o.s.ř.) nelze založit na tvrzení, že na základě obsahu odůvodnění zrušovacího usnesení odvolacího soudu účastník v dalším řízení považoval za nadbytečné prokazovat další skutečnosti, a proto nenavrhoval doplnění dokazování.“ (Usnesení

Podle § 229 odst. 4 o.s.ř. lze žalobu pro zmatečnost podat jen proti **pravomocnému usnesení odvolacího soudu**, kterým bylo:

a) odvolání odmítnuto podle § 218 o.s.ř. (pro nedostatek subjektivní nebo objektivní přípustnosti), tedy podáno někým, kdo k odvolání podle odvolacího soudu není oprávněn [§ 218 písm. b) o.s.ř.] nebo směřuje-li odvolání vůči rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné [§ 218 písm. c) o.s.ř.], dále podle § 218a o.s.ř. (pro opožděnost podání)¹⁹⁵ nebo § 211 o.s.ř. a § 43 odst. 2 o.s.ř. (pro vady odvolání);¹⁹⁶

b) odvolací řízení zastaveno podle § 211 o.s.ř. a § 104 o.s.ř., jde-li o takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit, nebo podle § 207 odst. 2 o.s.ř. (pro zpětvzetí odvolání);

Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 1996, sp. zn. 2 Cdon 969/1996, Soudní judikatura č. 1/1998, poř. č. 6, str. 10);

¹⁹¹ „Počala-li lhůta k odstranění vad podání podle § 43 o.s.ř. běžet až poté, kdy soudu došel návrh účastníka na její prodloužení, nelze ve skutečnosti, že soud o takovém předčasném návrhu nerozhodl, spatřovat jeho nesprávný postup ve smyslu § 237 odst. 1 písm. f) o.s.ř. ve znění účinném před 1. 1. 2001 (nyní § 229 odst. 3 o.s.ř.).“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2002, sp. zn. 29 Odo 544/2001, Soudní judikatura č. 8/2002, poř. č. 153, str. 603);

¹⁹² „Rozhodnout o odvolání proti usnesení soudu prvního stupně bez jednání [§ 214 odst. 2 písm. c) o.s.ř.] může odvolací soud jen tehdy, neprovádí-li dokazování. Zjišťuje-li rozhodné skutečnosti o včasnosti námitek pomocí šetření, aniž nařídí odvolací jednání a aniž dá účastníkům řízení možnost se při tomto jednání k výsledkům provedeného šetření vyjádřit, jde o nesprávný postup soudu v průběhu řízení.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2893/2000, Soudní judikatura č. 10/2002, poř. č. 190, str. 764);

¹⁹³ „Podle § 101 odst. 2 věty druhé o.s.ř. [nyní § 101 odst. 3 o.s.ř.] ve spojení s § 211 o.s.ř. může sice odvolací soud věc projednat v nepřítomnosti řádně předvolaného účastníka řízení (jeho zástupce na základě procesní plné moci), projedná-li však věc v nepřítomnosti účastníkovy zástupce, který k jednání řádně předvolán nebyl, aniž účastník, o jehož zástupce jde, takový postup výslovně navrhl (popř. výslovně s ním souhlasil), jde o odnětí možnosti jednat před soudem ve smyslu § 237 odst. 1 písm. f) o.s.ř. (nyní § 229 odst. 3 o.s.ř.).“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2000, sp. zn. 26 Odo 2023/2000, Soudní judikatura č. 2/2001, poř. č. 26, str. 82);

¹⁹⁴ „Jestliže po jednání, u kterého bylo prováděno dokazování a k němuž nebyl účastník řízení řádně předvolán, proběhlo další jednání, u kterého měl tento účastník možnost uplatnit svou procesní obranu, včetně možnosti vyjádřit se k dosud provedeným důkazům i z hlediska správnosti procesního postupu soudu, pak nejde o vadu dle § 237 odst. 1 písm. f) o.s.ř. ve znění účinném před 1. 1. 2001 (nyní § 229 odst. 3 o.s.ř.); může však jít o jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2001, sp. zn. 32 Cdo 56/99, R 53/2001);

¹⁹⁵ „S opožděně podaným odvoláním zákon spojuje jediný důsledek – jeho odmítnutí (§ 218a o.s.ř.), aniž by odvolací soud byl oprávněn jakkoli zkoumat věcnou správnost napadeného rozhodnutí; odvolací soud nemůže postupem podle § 219a a § 221 o.s.ř. reagovat ani na tak zjevné procesní vady, jakými jsou například nedostatek soudní pravomoci, rozhodování vyloučeného soudce, či nesprávné obsazení soudu prvního stupně. Jde o projev jedné ze stránek tzv. materiální právní moci rozhodnutí, jíž je zásadní nezměnitelnost rozhodnutí, které nebylo napadeno včasným odvoláním (§ 159a odst. 5 o.s.ř.). Usnesení, jímž bylo odvolání odmítnuto podle ustanovení § 218 odst. 1 písm. a) o.s.ř. (nyní § 218a o.s.ř.), lze zrušit jen pro takové vady řízení a rozhodnutí soudu prvního stupně, jež mohly mít vliv na správnost závěru odvolacího soudu o opožděnosti odvolání.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 11. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1635/97, Soudní judikatura č. 2/1998, poř. č. 16, str. 33);

¹⁹⁶ „V usnesení, kterým odvolací soud odmítl odvolání, nelze spatřovat odnětí možnosti jednat před soudem [§ 237 odst. 1 písm. f) o.s.ř., nyní § 229 odst. 3 o.s.ř.]; dovolání proti tomuto usnesení je přípustné podle § 238a odst. 1 písm. e) o.s.ř. [nyní § 229 odst. 4 o.s.ř.].“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 1996, sp. zn. 2 Cdon 1007/1996, Soudní judikatura č. 5/1997, poř. č. 36, str. 100);

I když to zákon výslovně neuvádí, z dikce § 229 odst. 4 o.s.ř. jednoznačně vyplývá, že důvodem žaloby (zmatečnosti) je v těchto případech skutkově nebo právně chybný, tj. v rozporu se zákonem učiněný, závěr o tom, že odvolání muselo být odmítnuto nebo že odvolací řízení muselo být zastaveno.¹⁹⁷ Skutkově nebo právně chybný závěr o tom, že byly splněny zákonem stanovené předpoklady pro odmítnutí odvolání nebo pro zastavení odvolacího řízení, tu představuje porušení základních principů ovládajících řízení před soudem, a tedy důvod ke zrušení napadeného usnesení odvolacího soudu. K prokázání takového důvodu zmatečnosti je účastník oprávněn uplatnit v řízení o žalobě pro zmatečnost i takové skutečnosti nebo důkazy, které mohl uplatnit předtím, než odvolací soud odvolání odmítl nebo odvolací řízení zastavil.

Žalobu pro zmatečnost je podle tohoto ustanovení oprávněn podat jen ten z účastníků původního řízení, jehož odvolání bylo odmítnuto¹⁹⁸ nebo o jehož odvolání bylo zastaveno odvolací řízení.^{199,200}

---

¹⁹⁷ „Žaloba pro zmatečnost není opodstatněná jen tehdy, jsou-li tyto závěry po skutkové a právní stránce v souladu se zákonem. Žaloba pro zmatečnost je opravným prostředkem, který směřuje k tomu, aby zjištěná zmatečnost byla odstraněna a aby tímto způsobem byla zjednána náprava v procesněprávních vztazích účastníků řízení. Je-li důvodem žaloby pro zmatečnost podle ustanovení § 229 odst. 4 o.s.ř. skutkově nebo právně chybný závěr odvolacího soudu o tom, že byly splněny zákonem stanovené předpoklady pro odmítnutí odvolání nebo pro zastavení odvolacího řízení, pak tu zákon nemá na mysli pouhé posouzení, zda odvolací soud měl pro své rozhodnutí po skutkové stránce dostatek podkladů, zda je správně vyhodnotil, zda jeho usnesení bylo přezkoumatelným způsobem zdůvodněno nebo zda je postiženo jinou vadou, která by mohla mít vliv na správnost závěrů o odmítnutí odvolání nebo o zastavení odvolacího řízení; zákon tu naopak předpokládá, že na základě žaloby pro zmatečnost podané podle ustanovení § 229 odst. 4 o.s.ř. bude přezkoumána (posouzena) věcná správnost závěrů odvolacího soudu a že tím bude zajištěno, že obstojí jen taková rozhodnutí odvolacího soudu o odmítnutí odvolání nebo o zastavení odvolacího řízení, která jsou po skutkové a právní stránce v souladu se zákonem.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 21 Cdo 489/2005, shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 783/2005, Přehled judikatury ve věcech mimořádných opravných prostředků v občanskoprávním řízení, str. 101);

¹⁹⁸ „Samostatný společník (§ 91 odst. 1 o.s.ř.) je oprávněn podat odvolání jen za sebe. Odmítl-li soud jako opožděné odvolání podané jen jedním ze samostatných společníků, nejsou ostatní společníci oprávněni podat proti rozhodnutí odvolacího soudu dovolání [nyní žalobu pro zmatečnost podle § 229 odst. 4 o.s.ř.]“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 1999, sp. zn. 20 Cdo 381/1998, Soudní judikatura č. 2/2000, poř. č. 18, str. 64);

¹⁹⁹ Viz Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1201;

²⁰⁰ „Z obecného závěru, že k žalobě pro zmatečnost jsou legitimováni účastníci řízení, nelze dovozovat, že by žalobu pro zmatečnost mohl podat každý účastník řízení (kterýkoliv z nich). Z povahy žaloby pro zmatečnost jakožto opravného prostředku plyne, že ji může podat jen ten účastník, kterému nebylo rozhodnutím odvolacího soudu plně vyhověno, popřípadě kterému byla tímto rozhodnutím způsobena jiná určitá újma na jeho právech, jestliže ji lze odstranit zrušením žalobou pro zmatečnost napadeného rozhodnutí. Rozhodujícím je přitom výrok rozhodnutí odvolacího soudu, protože existenci případné újmy na právech účastníka lze posuzovat jen z procesního hlediska, nikoli podle hmotného práva, neboť pak by šlo o posouzení věci samé. Při tomto posuzování také nelze brát v úvahu subjektivní přesvědčení účastníka řízení, ale jen objektivní skutečnost, že rozhodnutím soudu mu byla způsobena určitá, třeba i nepříliš významná újma, kterou lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí. Odmítl-li odvolací soud odvolání nebo zastavil-li odvolací řízení, mohla tím být – i kdyby usnesení odvolacího soudu bylo opravdu nesprávné – způsobena újma jen na právech odvolatele, neboť druhý účastník (ostatní účastníci) nemůže mít (uvažováno z objektivního hlediska) žádný zájem na tom, aby usnesení odvolacího soudu

Tím, že ustanovení § 229 odst. 4 o.s.ř. připouští žalobu pro zmatečnost pouze proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, bylo současně stanoveno, že proti jiným rozhodnutím není žaloba pro zmatečnost přípustná. Účelem § 229 odst. 4 o.s.ř. je podrobit přezkumu cestou žaloby pro zmatečnost jen taková rozhodnutí, jimiž odvolací soud odmítl odvolání nebo zastavil odvolací řízení „prvostupňově“, aniž by zákon umožňoval jejich přezkoumání v řádném opravném řízení. Jinými slovy - účelem § 229 odst. 4 o.s.ř. je tedy přezkum rozhodnutí, jimiž odvolací soud odmítl odvolání nebo zastavil odvolací řízení, přijatého bez toho, že by se k odvolacím soudem řešené otázce (zda má být odvolání odmítnuto nebo odvolací řízení zastaveno) vyjádřil ve svém rozhodnutí rovněž soud prvního stupně. Usnesení odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnuto o odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo o zastavení odvolacího řízení, není způsobilým předmětem žaloby pro zmatečnost podané podle ustanovení § 229 odst. 4 o.s.ř.^{201,202}

Při **výkonu rozhodnutí** lze podle **§ 254 odst. 2 části věty druhé za středníkem o.s.ř.** podat žalobu pro zmatečnost pouze z důvodu uvedeného v **§ 229 odst. 4 o.s.ř.** Z těchto ustanovení vyplývá, že ve věcech výkonu rozhodnutí je žaloba pro zmatečnost přípustná jen tehdy, byla-li podána proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení. Žaloba pro zmatečnost podaná proti jinému usnesení soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu vydanému ve věcech výkonu rozhodnutí musí být bez dalšího zamítnuta, aniž by bylo potřebné k rozhodnutí o ní nařizovat jednání (§ 235f o.s.ř.).²⁰³

Podle komentáře k občanskému soudnímu řádu je uplatněným důvodem zmatečnosti soud vázán a nesmí napadené rozhodnutí posuzovat z jiného důvodu, než který označil ten, kdo žalobu podal, neboť chybí výslovné ustanovení, umožňující

---

bylo zrušeno.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2003, sp. zn. 21 Cdo 2179/2002, Soudní judikatura č. 5/2003, poř. č. 73, str. 324);

²⁰¹ „Na opačný závěr nelze usuzovat ani pomocí argumentu *per analogiam legis* nebo podle výkladové metody *a minori ad maius*. Tím, že ustanovení § 229 odst. 4 o.s.ř. připouští žalobu pro zmatečnost pouze proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, bylo současně stanoveno, že proti jiným rozhodnutím není žaloba pro zmatečnost podaná podle § 229 odst. 4 o.s.ř. přípustná. Výklad, který v rozporu s účelem ustanovení § 229 odst. 4 o.s.ř. činí jiné závěry, je třeba považovat za nepřípustný“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2006, sp. zn. 21 Cdo 972/2005, Soudní judikatura č. 8/2006, poř. č. 115, str. 615);

²⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2005, sp. zn. 32 Odo 825/2004, www.nsoud.cz;

²⁰³ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2415/2004, Soudní judikatura č. 8/2005, poř. č. 132, str. 650;

soudu takový postup; k důvodům, jenž nebyly uplatněny nebo které byly uplatněny v rozporu s § 232 odst. 2 o.s.ř., nemůže soud při svém rozhodování přihlížet.²⁰⁴

Tato zákonná konstrukce vede k úvaze, zda by nebylo vhodnější umožnit soudu rozhodujícímu o žalobě pro zmatečnost přezkoumat napadené rozhodnutí i z jiných důvodů uvedených v § 229 o.s.ř., které v žalobě nebyly výslovně uplatněny. Podle mého názoru však takové řešení není vhodné. V případě opravných prostředků, u nichž měl zákonodárce v úmyslu připustit přezkum i z důvodů jiných, než těch v opravném prostředku výslovně uplatněných, tak učinil přímo v textu zákona, jako je tomu např. v ustanovení § 212a odst. 5 o.s.ř. u odvolání nebo v případě dovolání v ustanovení § 242 odst. 3 o.s.ř. Přihlížení ke zmatečným z úřední povinnosti v těchto případech je výrazem procesně ekonomického přístupu, kdy se vyloučí zkoumání stejných otázek právě prostřednictvím žaloby pro zmatečnost. Zmatečnosti představují porušení základních principů civilního soudního řízení; trpí-li rozhodnutí takovými vadami, není možné, aby je odvolací či dovolací soud, ovšem za předpokladu, je-li dovolání přípustné, pominul. Žaloba pro zmatečnost by však měla být podávána z důvodu konkrétní zmatečností vady, nikoliv i pro případné vady další, hypotetické, ke kterým by soud rozhodující o žalobě byl povinen přihlížet ex officio. V této souvislosti je třeba připomenout, že uplatněný důvod zmatečnosti má klíčový význam z hlediska vlivu na počátek běhu lhůt pro podání žaloby či na určení soudní příslušnosti, je určující i pro způsob rozhodnutí o žalobě a přezkum i z důvodů v žalobě neuplatněných by tak vzhledem k těmto rozdílům nutně přinášel mnoho praktických problémů. Není proto opodstatněné, aby do stávající úpravy bylo v tomto směru jakkoli zasahováno.

Kapitola 6: Legitimace podání žaloby pro zmatečnost

K podání žaloby pro zmatečnost je v první řadě legitimován účastník řízení, případně jeho právní nástupce z důvodu univerzální nebo singulární sukcese, vůči němuž je napadené pravomocné rozhodnutí ve smyslu § 159a odst. 1 o.s.ř. závazné.²⁰⁵

Oprávnění **vedlejšího účastníka** podat žalobu pro zmatečnost vyplývá z ustanovení § 231 odst. 1 o.s.ř.

---

²⁰⁴ Viz Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1226;

²⁰⁵ Viz Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1198;

Za podmínek uvedených v ustanovení § 231 odst. 2 o.s.ř. (tedy jen z důvodů uvedených v § 229 o.s.ř. a pouze ve věcech, v nichž může podle § 35 odst. 1 o.s.ř. vstoupit do řízení, tj. např. ve věcech prohlášení za mrtvého, určení, zda je třeba souhlasu rodičů dítěte k jeho osvojení nebo ve věcech způsobilosti k právním úkonům atd.) je oprávněno k podání žaloby pro zmatečnost také **státní zastupitelství**. Žalobu může státní zástupce podat v případě, že vstoupil do původního řízení; dokud některému z účastníků běží lhůta k žalobě, může státní zástupce žalobu podat, jen jestliže současně s ní vstoupí do řízení. Tam, kde bylo původní řízení zahájeno na návrh státního zastupitelství, vyplývá jeho legitimace k žalobě pro zmatečnost z jeho postavení účastníka původního řízení.

Oprávnění podat z důvodů uvedených v § 229 o.s.ř. žalobu pro zmatečnost má podle § 231 odst. 3 o.s.ř.²⁰⁶ i **Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových**, pokud není přímo účastníkem řízení, a to jen v případech a za podmínek uvedených v § 35a o.s.ř. Řízení, ve kterých tak může učinit, vyjmenovává § 3, § 4 a § 6 zákona č. 201/2001 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, ve znění pozdějších předpisů. Nevstoupil-li Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových do řízení, v němž bylo vydáno napadené rozhodnutí, může žalobu podat, dokud běží lhůta některému z účastníků, jestliže současně vstoupí do řízení.

Omezení přípustnosti žaloby pro zmatečnost v případech uvedených v § 230 o.s.ř. se podle § 231 odst. 4 o.s.ř. obdobně vztahuje i na žaloby podané vedlejšími účastníky, státním zastupitelstvím a Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových.

Kapitola 7: Náležitosti žaloby pro zmatečnost

Pokud jde o obsahové náležitosti žaloby pro zmatečnost, platí totéž, co již bylo uvedeno výše o náležitostech žaloby na obnovu řízení, s výjimkou, že namísto důvodu

---

²⁰⁶ Tento odstavec byl vložen na základě zákona č. 202/2002 Sb., kterým byly provedeny změny některých zákonů v důsledku přijetí zákona o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových a jenž nabyl účinnosti dnem 1. 7. 2002;

obnovy řízení musí být uveden důvod zmatečnosti. Nevyžaduje se ovšem odkaz na konkrétní zákonné ustanovení, ale z okolností uvedených v žalobě by mělo být zřejmé, který z důvodů je uplatňován. Z odkazu na přiměřené použití předpisů o řízení před soudem prvního stupně vyplývá též povinnost připojit k žalobě písemné důkazy, jichž se osoba podávající žalobu dovolává (§ 79 odst. 2 o.s.ř.).

Kapitola 8: Lhůta k podání žaloby pro zmatečnost

Lhůty k podání žaloby pro zmatečnost jsou stanoveny tak, aby žalobce mohl důvod žaloby náležitě uplatnit a zároveň, aby se tak muselo stát během takové doby, která by zbytečně nenarušovala důvěru v právní stav nastolený pravomocným soudním rozhodnutím. Těmto požadavkům odpovídá **obecná lhůta** k podání žaloby pro zmatečnost, která činí podle § 234 odst. 1 o.s.ř. tři měsíce a s výjimkami, uvedenými v § 234 odst. 2 až odst. 5 o.s.ř., běží od doručení napadeného rozhodnutí. Začátek běhu lhůty k podání žaloby pro zmatečnost byl podle důvodové zprávy k zákonu č. 30/2000 Sb. takto stanoven „v zájmu potřebné jistoty účastníků“.

Novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. 30/2000 Sb. kromě výše uvedeného obecného pravidla stanovila odlišně počátky běhu lhůty k podání žaloby pro zmatečnost v závislosti na konkrétním důvodu zmatečnosti – tzv. **lhůtu subjektivní**.²⁰⁷ V případě důvodu uvedeného v § 229 odst. 1 písm. c) o.s.ř. je v ustanovení § 234 odst. 2 o.s.ř. stanovena subjektivní lhůta v trvání tří měsíců, která plyne od okamžiku, kdy účastníku byl ustanoven zástupce nebo kdy odpadla překážka, pro kterou nemohl před soudem samostatně jednat nebo pro kterou nemohl před soudem vystupovat. Pokud jde o důvod zmatečnosti uvedený v § 229 odst. 1 písm. e) o.s.ř., pak lze žalobu podat podle § 234 odst. 3 o.s.ř. ve lhůtě tří měsíců od té doby, kdy se ten, kdo žalobu podává, o důvodu zmatečnosti dozvěděl; v obou výše uvedených případech je stanovena zároveň tříletá **objektivní lhůta** počínající od právní moci napadeného rozhodnutí. Po uplynutí této objektivní lhůty je žaloba opožděná, i kdyby v té době tříměsíční subjektivní lhůta ještě běžela.

Zakládá-li se důvod zmatečnosti na skutečnosti, že v neprospěch účastníka bylo rozhodnuto v důsledku trestného činu soudce nebo přísedícího [§ 229 odst. 1 písm. g)

---

²⁰⁷ Možnost podat dovolání v případě zmatečnostních vad bylo do té doby vázáno na jednotnou měsíční lhůtu počítanou od právní moci napadeného rozhodnutí, avšak tato úprava nebyla pro některé důvody zmatečnosti příliš vhodná.

o.s.ř.], je možné žalobu podat podle **§ 234 odst. 4 o.s.ř.** ve lhůtě tří měsíců od té doby, kdy se ten, kdo žalobu podává, o důvodu zmatečnosti dozvěděl. V tomto případě se **objektivní lhůta** vůbec neuplatní, což je odůvodněno zájmem na tom, aby důsledky takto závažné vady řízení mohly být napraveny i po uplynutí poměrně dlouhé doby. Tento zájem zde převažuje nad zájmem na ochraně důvěry v právní stav nastolený pravomocným rozhodnutím.

Z důvodu zmatečnosti uvedeného v **§ 229 odst. 1 písm. h) o.s.ř.** lze podle **§ 234 odst. 5 o.s.ř.** (s účinností od 1. 7. 2009) žalobu pro zmatečnost podat ve lhůtě tří měsíců od té doby, kdy se ten, kdo žalobu podává, dozvěděl o napadeném rozhodnutí.

Podle ustanovení **§ 234 odst. 6 o.s.ř.** (do 30. 6. 2009 označován jako odst. 5) lze z důvodu zmatečnosti uvedeného v **§ 229 odst. 2 písm. c) o.s.ř.** podat žalobu ve lhůtě tří měsíců od právní moci usnesení odvolacího soudu o zamítnutí návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí nebo o zastavení výkonu rozhodnutí z důvodu jeho materiální nevykonatelnosti, což znamená, s přihlédnutím k délce doby, po kterou lze vykonat soudní rozhodnutí, že takovou žalobu je možné za určitých okolností podat i po více jak deseti letech.

Jestliže je v žalobě uplatňováno více důvodů zmatečnosti, je třeba posuzovat zachování lhůt u každého z nich samostatně.

V případě obecné lhůty, která běží od doručení napadeného rozhodnutí, může v praxi nastat situace, kdy se některému z účastníků nepodaří doručit rozhodnutí soudu po dobu delší než tři měsíce (například pokud jednomu z účastníků řízení bylo rozhodnutí doručeno až po průtazích zapříčiněných pátráním po místě jeho pobytu nebo rozhodnutí nebylo všem účastníkům doručeno zákonem stanoveným způsobem a doručování je třeba opakovat), a účastníku, kterému již bylo doručeno, tak skončí obecná lhůta k podání žaloby dříve, než rozhodnutí nabyde právní moci (§ 159 odst. 1 o.s.ř.). Otázkou je, zda mu bude za takové situace znemožněno podat žalobu pro zmatečnost, kterou je možné napadnout jen pravomocné rozhodnutí soudu. Na tomto místě je nejprve třeba uvést, že obdobný problém může nastat při podání dovolání, neboť na základě novely o.s.ř. provedené zákonem č. 30/2000 Sb. došlo ke změně v tom směru, že dovolací lhůta již neběží od právní moci rozhodnutí, nýbrž také od doručení napadeného rozhodnutí odvolacího soudu (**§ 240 odst. 1 o.s.ř.**). Lze se setkat s názorem, že je třeba takové dovolání odmítnout s ohledem na to, že dle § 236 odst. 1 o.s.ř. lze dovoláním napadnout jen pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu.

Důsledkem takového pojetí by mohlo být, že by účastníkovi uplynula lhůta k podání dovolání, aniž by jej ovšem mohl úspěšně podat. Takový názor však judikatura i doktrína odmítá.²⁰⁸ Soudní praxe v případě předčasně podaného dovolání dovodila, že jej nelze považovat za neúčinný nebo nepřipustný procesní úkon, neboť občanský soudní řád s ním takové následky nespojuje a ani tuto situaci výslovně neřeší. Soud musí vyčkat doručení rozhodnutí odvolacího soudu všem účastníkům odvolacího řízení, protože do doby, než rozhodnutí odvolacího soudu nabylo právní moci, nebyly splněny předpoklady pro rozhodování o dovolání.²⁰⁹ Na základě výše uvedeného je nutné obdobně i u žaloby pro zmatečnost dospět k závěru, že soud, pokud napadené rozhodnutí dosud nenabylo právní moci, není oprávněn za takové situace o žalobě rozhodnout, ale je povinen vyčkat do doby, kdy takové rozhodnutí tohoto účinku nabyde, neboť jen tak může být splněn předpoklad pro rozhodování o této žalobě. Lhůta k podání žaloby pro zmatečnost by byla v takovém případě zachována, ale účinky podání žaloby by nastaly až v okamžiku, kdy napadené rozhodnutí nabude právní moci.

Může však dojít i k situaci, kdy je žaloba podána dříve, než lhůta k jejímu podání vůbec začne běžet, je-li např. podána po vyhlášení rozhodnutí před tím, než došlo k doručení písemného vyhotovení napadeného rozhodnutí. Zákon stanoví, že žaloba musí být podána „ve lhůtě“, což může implikovat tomu, že možnost podat žalobu je ohraničena nejen koncem lhůty, ale i jejím počátkem. Přesto však autorka této práce dospěla k závěru, že žaloba podaná ještě dříve, než nastala skutečnost rozhodná pro počátek běhu lhůty k jejímu podání, není na závalu a takovou žalobu nelze zamítnout jako nepřipustnou (i kdyby po doručení napadeného rozhodnutí účastník svůj procesní úkon již nezopakoval), neboť žádné z ustanovení o.s.ř. takový postup neumožňuje.²¹⁰ Vždy je však nezbytné, aby v okamžiku podání žaloby bylo napadené rozhodnutí již vyhlášeno.

Také žaloba pro zmatečnost je mimořádným opravným prostředkem, takže lhůta k jejímu podání je lhůtou procesní, k jejímuž zachování postačí, je-li žaloba posledního dne lhůty odevzdána orgánu, který má povinnost ji soudu doručit.

---

²⁰⁸ Viz Bureš, J., Drápal, L.: Dovolání podle občanského soudního řádu, str. 23; také Novotná T.: Několik poznámek k žalobě pro zmatečnost, Soudní rozhledy č. 5/2002;

²⁰⁹ Viz Novotná, T.: Několik poznámek k žalobě pro zmatečnost, Soudní rozhledy č. 5/2002;

²¹⁰ K obdobnému závěru ve vztahu k předčasně podanému odvolání dospěl Nejvyšší soud v usnesení ze dne 10. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1199/96 uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 4/97 pod č. 30;

Všechny lhůty určené k podání žaloby pro zmatečnost jsou zákonnými lhůtami a není možné je prodloužit. Zmeškání lhůty nelze prominout postupem podle ustanovení § 58 o.s.ř., jak vyplývá z **§ 235 odst. 1 o.s.ř.**, jedná se tedy o lhůtu propadnou.

Ustanovení **§ 157 odst. 1 o.s.ř.** neukládá soudu povinnost v písemném vyhotovení rozsudku (usnesení) poučit účastníky o přípustnosti, lhůtě a místu podání žaloby pro zmatečnost.

Významné z hlediska běhu lhůt je ustanovení **§ 235 odst. 2 o.s.ř.**, vztahující se pouze k žalobě pro zmatečnost, a dopadající na situaci, kdy proti žalobou napadenému rozhodnutí bylo podáno také dovolání. V takovém případě se do běhu lhůt podle **§ 234 odst. 1 až 4 o.s.ř.** nepočítá doba od právní moci napadeného rozhodnutí do právní moci rozhodnutí dovolacího soudu. Toto ustanovení vychází z toho, že proti rozhodnutí napadenému touto žalobou může být současně či postupně uplatněn i další mimořádný opravný prostředek – dovolání. Z účelu, jemuž oba tyto mimořádné opravné prostředky slouží, plyne, že v této konkurenci je třeba dát přednost dovolání, jehož projednání a rozhodnutí je svěřeno vrcholnému článku soudní soustavy, tedy Nejvyššímu soudu, a že žaloba pro zmatečnost může být důvodem ke zrušení napadeného rozhodnutí jen tehdy, pokud nebylo zrušeno na základě dovolání.²¹¹

Výjimku z této zásady představuje žaloba pro zmatečnost podaná z důvodu uvedeného v **§ 229 odst. 2 písm. c) o.s.ř.**, neboť - s ohledem na povahu této zmatečnosti - souběžné uplatnění žaloby a dovolání stejnou osobou nepřichází v úvahu. Případné podání dovolání proti stejnému rozhodnutí napadenému žalobou pro zmatečnost proto na běh lhůty podle **§ 234 odst. 6 o.s.ř.** nemá vliv.²¹²

Souběh žaloby pro zmatečnost a dovolání je pojmově vyloučen také v případě zmatečnosti podle **§ 229 odst. 4 o.s.ř.**, neboť proti tam označeným rozhodnutím zákon dovolání nepřipouští.²¹³

---

²¹¹ Viz Winterová, A. a kolektiv: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, str. 522;

²¹² Viz Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1216;

²¹³ Tamtéž;

Kapitola 9: Účinky žaloby pro zmatečnost

Žaloba pro zmatečnost nemá devolutivní ani suspenzivní účinek - podání žaloby tedy nemá samo o sobě za následek odklad vykonatelnosti. Jeví-li se však pravděpodobným, že bude žalobě vyhověno, může soud na základě ustanovení **§ 235c o.s.ř.** nařídit odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí, neboť neprodleným výkonem napadeného rozhodnutí by mohla být účastníku způsobena újma, kterou dodatečně nelze vždy plně odčinit. Odklad vykonatelnosti povolený v řízení o žalobě pro zmatečnost trvá až do pravomocného skončení tohoto řízení. O zrušení odkladu vykonatelnosti, který ztratil účinky pravomocným skončením řízení o žalobě pro zmatečnost, se nerozhoduje. Během řízení může být odklad vykonatelnosti zrušen i bez návrhu, dojde-li soud k závěru, že dosavadní výsledky řízení nasvědčují tomu, že žalobě pro zmatečnost nebude vyhověno. Dočasný odklad vykonatelnosti neznamená, že by napadené rozhodnutí přestalo být vykonatelné, a tudíž nic nebrání vydání usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Výkon rozhodnutí však nebude možné provést a soud, jenž výkon rozhodnutí nařídil, bude muset přistoupit k jeho odkladu podle § 266 odst. 2 o.s.ř.

Kapitola 10: Řízení a rozhodnutí o žalobě

Věcně a místně příslušným soudem k projednání a rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost je podle **§ 235a odst. 1 o.s.ř.** okresní nebo krajský soud, který o původní věci rozhodoval v prvním stupni, jde-li o žalobu pro zmatečnost podanou z důvodu uvedeného v **§ 229 odst. 1 nebo 2 o.s.ř.**²¹⁴

O odchylnou úpravu jde v případě, pokud je žaloba podávaná z důvodu uvedeného v **§ 229 odst. 3 nebo 4 o.s.ř.**; žalobu pro zmatečnost v těchto případech podle **§ 235a odst. 1 věta druhá o.s.ř.** projedná a rozhodne o ní soud, jehož rozhodnutí bylo napadeno; to neplatí ve věcech, v nichž je k řízení v prvním stupni příslušný krajský soud (§ 9 odst. 2 až 4).²¹⁵ Soudem příslušným k projednání a rozhodnutí žaloby

---

²¹⁴ Podle důvodové zprávy k zákonu č. 30/2000 Sb. (k bodu č. 315) byla navrhována věcná příslušnost krajského soudu bez dalšího; viz také Bureš J., Drápal L.: Novelizovat ještě jednou občanský soudní řád?, Právní rozhledy č. 3/1999, str. 105-114;

²¹⁵ Na základě zákona č. 296/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé zákony v souvislosti s jeho přijetím, byl s účinností od 1. 1. 2008 v § 9 o.s.ř. za odstavec 3 vložen nový odstavec 4, podle kterého krajské soudy dále rozhodují jako soudy prvního stupně v insolvenčním řízení a v incidenčních sporech. Z tohoto

je tedy krajský soud, který o původní věci rozhodoval v prvním stupni nebo jako odvolací soud. V těchto případech se tu předpokládá existence rozhodnutí odvolacího soudu, který zmatečnost svým postupem (případně nečinností ve spojení s vadným postupem soudu prvního stupně) či rozhodnutím způsobil. Rozhodnutí odvolacího soudu o odmítnutí odvolání nebo o zastavení odvolacího řízení (§ 229 odst. 4 o.s.ř.) vycházejí především z toho, jak tento soud vyhodnotil podmínky odvolacího řízení nebo dispozitivní úkony účastníků a vady podání učiněných v průběhu odvolacího řízení; proto je zvláště zde opodstatněné zahájit řízení o žalobě pro zmatečnost u těchto soudů. Tato výjimka se však neprosadí, jsou-li odvolacími soudy, jejichž rozhodnutí je žalobou pro zmatečnost napadeno, soudy vrchní. Znamenalo by to totiž rozpor s ustanovením § 9 odst. 5, § 10 odst. 2, § 10a a § 201 o.s.ř., která vylučují, aby vrchní soudy rozhodovaly jako soudy prvního stupně, nebo aby Nejvyšší soud rozhodoval jako soud odvolací. V takové situaci žalobu pro zmatečnost projedná a rozhodne o ní právě krajský soud, který o původní věci rozhodoval v prvním stupni.

V případě, že by v mezidobí byla místní příslušnost změněna např. postupem podle § 12 o.s.ř. nebo § 177 odst. 2 o.s.ř., je místně příslušným soud, kterému byla věc postoupena.²¹⁶

Pro řízení o žalobě pro zmatečnost platí přiměřeně ustanovení o řízení v prvním stupni, není-li dále stanoveno něco jiného, přičemž ustanovení § 58, § 92, § 97, § 98 o.s.ř. a § 107a o.s.ř.²¹⁷ pro řízení o žalobě neplatí (§ 235 odst. 1, § 235a odst. 2 a § 235b odst. 2 o.s.ř.). Přiměřené užití ustanovení o řízení v prvním stupni znamená, že se pro řízení o žalobě použijí jen ta ustanovení, která se hodí s ohledem na povahu a účel tohoto mimořádného opravného prostředku, zvláštní úprava v § 229 až § 235i o.s.ř. má přitom přednost. Není například možné, aby řízení o žalobě pro zmatečnost skončilo soudním smírem, neboť to vylučuje povaha věci (§ 99 odst. 1 o.s.ř.).²¹⁸

O žalobě pro zmatečnost rozhoduje soud prvního stupně ve stejném složení, v jakém rozhoduje podle § 36a o.s.ř. ve věci samé. O žalobě pro zmatečnost

---

důvodu bylo tímto zákonem s účinností od 1. 1. 2008 změněno i ustanovení § 235a odst. 1 o.s.ř. věta druhá za středníkem;

²¹⁶ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1217;

²¹⁷ „Procesní nástupnictví, které by bylo vyvoláno něčím jiným, než ztrátou způsobilosti dosavadního účastníka být účastníkem řízení, by se přičilo povaze a účelu této žaloby.“ (Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1219);

²¹⁸ Dále např. § 95 nebo § 110 o.s.ř. (viz Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1218);

v pracovních věcech tak rozhoduje senát složený z jednoho soudce a dvou přísedících; podle autorky této práce však jde o konstrukci ne příliš zdařilou, neboť účast laických soudců v případě posuzování zmatečností vad v těchto věcech neodpovídá účelu, ke kterému by měla funkce přísedících sloužit.

Podle ustanovení § 14 odst. 3 o.s.ř. jsou z projednávání a rozhodnutí žaloby pro zmatečnost vyloučeni soudci, kteří žalobou napadené rozhodnutí vydali nebo věc projednávali. Tento důvod vyloučení je založen na úvaze, podle které posouzení přípustnosti a důvodnosti žaloby pro zmatečnost vyžaduje přezkoumání řízení, které předcházelo vydání rozhodnutí napadeného žalobou pro zmatečnost (a samo rozhodnutí) se zřetelem k tomu, zda trpí hrubými vadami (zmatečnostmi). Občanský soudní řád vychází z toho, že takové posouzení by měl učinit soudce jiný, a proto vylučuje toho soudce, který žalobou napadené rozhodnutí vydal, případně věc projednával.²¹⁹

Soudci, kteří žalobou napadené rozhodnutí vydali nebo věc projednávali, však již nejsou vyloučeni z projednávání a rozhodování věci po kasačním výsledku řízení o této žalobě.²²⁰

Pokud jde o rozsah přezkumné činnosti, platí zde vše, co bylo uvedeno výše u žaloby na obnovu řízení.

Řízení o žalobě pro zmatečnost je řízení zásadně s jednáním, soud příslušný žalobu projednat a rozhodnout o ní však nemusí jednání nařizovat za stejných podmínek, jako tomu je u žaloby na obnovu řízení, tedy pokud žalobu **zamítá** (§ 235f o.s.ř.) z důvodu, že není přípustná nebo proto, že ji podal někdo, kdo k ní nebyl oprávněn, nebo pokud byla podána po uplynutí lhůt počítaných od právní moci napadeného rozhodnutí.²²¹ Tam, kde je zkoumáno, zda byla zachována tzv. subjektivní

---

²¹⁹ „Naproti tomu není důvodu vylučovat soudce, který věc projednával či vydal rozhodnutí napadené žalobou pro obnovu řízení, neboť právě tento soudce může lépe posoudit, zda ve světle přípustných skutkových a důkazních novot ob stojí skutková zjištění a skutkový závěr, na němž je vybudováno napadené rozhodnutí.“ (Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, I. díl, str. 52);

²²⁰ „Zákon tím, že podle § 235h odst. 2 o.s.ř. „věc projedná soud, o jehož rozhodnutí jde“, předpokládá, že se věc vrací k projednání a rozhodnutí těmž soudci (senátu), který rozhodoval ve věci dosud. Je to samozřejmé; uplatňuje se logicky zcela shodný pořádek, jaký platí pro ostatní opravné instituty v případě, že instančně vyšší soud opravným prostředkem napadené rozhodnutí zruší a věc vrátí k dalšímu řízení.“ (Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. III. ÚS 174/06);

²²¹ „Nejde o případ uvedený v ustanovení § 235f o.s.ř., zamítá-li soud žalobu pro zmatečnost proto, že byla podána po uplynutí lhůty, která počíná běžet od doručení napadeného rozhodnutí, a k rozhodnutí o ní

lhůta k podání žaloby, je zpravidla potřebné provádět dokazování; proto soud musí nařídit jednání, přičemž i v tomto řízení je přiměřeně použitelné ustanovení §115a o.s.ř.,²²² které upravuje možnost nenařizovat jednání, jestliže ve věci lze rozhodnout jen na základě účastníky předložených listinných důkazů a účastníci se práva účasti na projednání vzdali, případně s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí (to ale neplatí ve věcech uvedených v § 120 odst. 2 o.s.ř.).

Po podání žaloby pro zmatečnost soud nejprve posuzuje opodstatněnost žaloby. O žalobě pro zmatečnost soud rozhoduje bez ohledu na obsah rozhodnutí usnesením, neboť nejde o rozhodování o věci samé.²²³ Právní úprava žaloby pro zmatečnost je založena na kasačním systému: soud žalobu buď **zamítne**, nebo, shledá-li žalobu důvodnou, napadené rozhodnutí **zruší**; platí-li důvody, pro které bylo zrušeno napadené rozhodnutí odvolacího soudu, i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zruší i toto rozhodnutí, i když nebylo žalobou výslovně napadeno. Po zrušení rozhodnutí závisí další postup soudu na povaze zjištěné zmatečnosti.

Z hlediska obsahu rozhodnutí zde není stanovena zvláštní úprava, proto se uplatní úprava obecná (§ 169 odst. 1 o.s.ř.).

V případě, že důvodem zrušení rozhodnutí byly zmatečnosti uvedené v **§ 229 odst. 1 písm. a), b), d) o.s.ř. nebo v § 229 odst. 2 písm. a) či b) o.s.ř.**, rozhodne soud též o **zastavení řízení**, případně o **postoupení** věci orgánu, do jehož pravomoci věc náleží (**§ 235e odst. 2 o.s.ř.**). Tato konstrukce je logická, neboť zmatečnost v těchto případech spočívá v nedostatku procesních podmínek, který nelze odstranit (§ 104 odst. 1 o.s.ř.). Řízení o žalobě pro zmatečnost může být skončeno také **odmítnutím** žaloby v případech uvedených v ustanovení § 43 odst. 2 o.s.ř., tedy pro neodstranění vad podání, nebo **zastavením řízení** na základě **§ 235e odst. 4 o.s.ř.**, podle kterého soud řízení o žalobě zastaví, bylo-li napadené rozhodnutí zrušeno dovolacím soudem.

---

proto soud vždy nařídí jednání.“ (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2103/2003, Soudní judikatura č. 2/2004, poř. č. 28, str. 98);

²²² Viz Winterová, A. a kolektiv: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, str. 529;

²²³ Viz důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., Poslanecká sněmovna, III. volební období, sněmovní tisk 257/0, bod 315;

Kapitola 11: Řízení a rozhodnutí po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost

Bylo-li napadené rozhodnutí pro zmatečnost zrušeno (a nebylo-li řízení ve věci při rozhodování o žalobě také zastaveno podle § 235e odst. 2 o.s.ř.), soud, o jehož rozhodnutí jde, věc podle **§ 235h odst. 2 o.s.ř.**, jakmile zrušovací rozhodnutí nabyde právní moci, bez dalšího návrhu znovu projedná a rozhodne. Soud věc znovu projedná jen v takovém rozsahu, v jakém bylo původní rozhodnutí zrušeno.

Zrušením původního, žalobou pro zmatečnost napadeného rozhodnutí, odpadá překážka věci pravomocně rozhoduté (§ 159a odst. 5 o.s.ř.), která by bránila novému projednání věci.

Původní a nové řízení zde tvoří jeden celek a při rozhodování věci je soud povinen přihlídnout ke všemu, co vyšlo najevo v původním řízení nebo při projednávání žaloby a i v řízení novém. Je nutné zdůraznit, že v řízení pokračuje ten soud, jehož rozhodnutí bylo zrušeno; bylo-li zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, pokračuje v řízení odvolací soud, bylo-li ale kromě rozhodnutí odvolacího soudu zrušeno také rozhodnutí soudu prvního stupně nebo bylo-li zrušeno pouze rozhodnutí soudu prvního stupně, věc znovu projedná a rozhodne soud prvního stupně. Při novém projednání a rozhodování ve věci se postupuje stejně, jako by zrušené rozhodnutí, případně jeho zrušená část, nebylo nikdy vydáno. Znamená to, že je možné například vzít žalobu (nebo jiný návrh na zahájení řízení) zpět, žalobu změnit, provést změnu v okruhu účastníků (§ 92 o.s.ř.) apod.²²⁴

Právním názorem vyjádřeným ve zrušovacím usnesení je příslušný soud při novém projednání a rozhodnutí věci vázán (**§ 235h odst. 2 věta druhá o.s.ř.**). Vzhledem k předmětu žaloby pro zmatečnost se tato vázanost právním názorem promítá jen do závěru, že původní, zrušené rozhodnutí bylo postiženo zmatečností a v čem spočívala. V tom, jak bude zjištěn skutkový stav věci, a v právním posouzení věci samé nemůže tento závazný právní názor nové rozhodnutí soudu ovlivnit.²²⁵ Závaznost právního názoru formulovaného v kasačním rozhodnutí soudu, jenž rozhodl o žalobě pro zmatečnost, se tedy pojí jen k závěru o existenci zmatečností vady řízení; tím se zajišťuje, aby se vada, která byla důvodem ke zrušení rozhodnutí, v dalším řízení neopakovala. Uvedené ve svém výsledku znamená, že nabyde-li právní moci usnesení,

²²⁴ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1231;

²²⁵ Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, str. 1232;

jímž krajský soud jako soud prvního stupně zrušil na základě žaloby pro zmatečnost rozhodnutí svého odvolacího soudu, bude v dalším řízení právním názorem o existenci této vady, vyjádřeném v pravomocném kasačním usnesení soudu prvního stupně, vázán i tento odvolací soud.²²⁶

Kapitola 12: Právní vztahy třetích osob

Zásada, že právní vztahy někoho jiného než účastníka řízení nemohou být novým rozhodnutím o věci dotčeny, vyjádřená v ustanovení § 235i odst. 3 o.s.ř., platí i u žaloby pro zmatečnost.

Kapitola 13: Náklady řízení o žalobě pro zmatečnost

V novém rozhodnutí o věci rozhodne soud podle § 235i odst. 1 o.s.ř. o náhradě nákladů vzniklých v původním řízení, v řízení o žalobě pro zmatečnost a v novém řízení po zrušení původního rozhodnutí.²²⁷

Zruší-li soud na základě žaloby pro zmatečnost napadené rozhodnutí a zastaví-li též řízení o věci (§ 235e odst. 2 věta druhá o.s.ř.), rozhodne podle § 235i odst. 2 o.s.ř. jen o náhradě nákladů vzniklých v původním řízení a v řízení o žalobě pro zmatečnost, neboť po zrušení napadeného rozhodnutí tu nenásleduje nové řízení. Odstavec druhý tak reaguje na situaci, kdy další pokračování původního řízení není možné a kdy se s kasačním rozhodnutím o žalobě pro zmatečnost pojí i rozhodnutí o zastavení řízení, případně též rozhodnutí o postoupení věci orgánu, do jehož pravomoci náleží.

Kapitola 14: Odměna za zastupování podle vyhlášky č. 484/2000 Sb.

Podle ustanovení § 11 vyhlášky č. 484/2000 Sb. činí sazba odměny ve věcech žalob pro zmatečnost 8.000,- Kč.

---

²²⁶ Viz Winterová, A. a kolektiv: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, str. 530;

²²⁷ „Okolnost, že ustanovením § 235i odst. 1 o.s.ř. se přesouvá rozhodování o nákladech řízení o žalobě pro zmatečnost do „nového rozhodnutí“, neznamená, že o těchto nákladech rozhoduje soud izolovaně, odděleně od nákladů řízení původního; naopak tyto náklady tvoří součást všech nákladů, jež v obou řízeních vznikly, a pro náhradový režim pak rozhodující rámec představuje řízení původní, resp. jeho výsledek.“ (Usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. III. ÚS 174/06);

Část třetí: ŽALOBA

NA OBNOVU ŘÍZENÍ A ŽALOBA PRO ZMATEČNOST

V PRÁVU NĚMECKÉM

Předmětem této části je vymezení současné právní úpravy žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost v civilním soudním řízení ve Spolkové republice Německo, kde mají obě žaloby dlouholetou tradici, a její srovnání s úpravou těchto mimořádných opravných prostředků v o.s.ř. Některé shodné prvky lze nalézt již v zákoně č. 113/1895 ř.z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních - civilním řádu soudním, který byl základním pramenem procesního práva i v Československé republice.

Kapitola 1: Obnova řízení v německém občanském soudním řádu **(Wiederaufnahme des Verfahrens)**

Obnova řízení je v německém občanském soudním řádu (**Zivilprozessordnung**, ze dne 30. 1. 1877, BGB I S. 533, dále jen „ZPO“²²⁸) upravena v knize čtvrté (**Buch 4: Wiederaufnahme des Verfahrens, § 578 - § 591**). Podle ustanovení **§ 578 odst. 1 ZPO** může obnova řízení, které bylo skončeno pravomocným rozsudkem,²²⁹ proběhnout na základě žaloby pro zmatečnost - **Nichtigkeitsklage** (§ 579 ZPO) nebo prostřednictvím žaloby o obnovu - **Restitutionsklage** (§ 580 ZPO)²³⁰; v Německu je tedy „obnova řízení“ chápána širěji, neboť v pojetí zákona jsou obě žaloby způsobilé přivodit obnovení řízení.²³¹ I systematické zařazení obou žalob v samostatné knize ZPO se odlišuje od úpravy v ČR, kde jsou oba druhy žalob uvedeny spolu dovoláním i s odvoláním jakožto řádným opravným prostředkem v části čtvrté o.s.ř. nazvané „Opravné prostředky“. Německý ZPO pod pojem „Opravné prostředky“ (**Rechtsmittel**) zahrnuje v knize třetí pouze odvolání (**Berufung**), dovolání (**Revision**) a stížnost

---

²²⁸ Aktuální znění zákona je dostupné na internetových stránkách: <http://www.gesetze-im-internet.de>;

²²⁹ Podle J. Hrdličky (Obnova v soustavě mimořádných opravných prostředků v občanském soudním řízení, AUC-I 3/1971, str. 131) je sice obnova v Německu připuštěna jen proti rozsudkům, teorie však rozšiřuje per analogiam ustanovení o obnově i na usnesení, jímž se věc v instanci končí, viz L. Rosenberg: Lehrbuch des Deutschen Zivilprozessrechts, Berlin 1929, str. 509;

²³⁰ V rakouském občanském soudním řádu (Zivilprozessordnung, RGB1. 113/1895 ze dne 1. 8. 1985) je žaloba pro zmatečnost a o obnovu upravena v části páté (§ 529 - § 547). Žaloba o obnovu je zde označena jako „Wiederaufnahmsklage“.

²³¹ Podle české právní úpravy může k obnově řízení dojít jen na základě uplatněné žaloby na obnovu řízení a nikoliv tvrzené zmatečnosti (i když v tomto případě v podstatě k „obnovení“ původního řízení v důsledku zjištění těch nejzávažnějších vad také dochází).

(Beschwerde). Tím systematicky obě žaloby vůbec nepočítá mezi opravné prostředky v užším smyslu, neboť za charakteristické znaky opravných prostředků považuje suspenzivní a devolutivní účinek. Žaloba pro zmatečnost i žaloba o obnovu je obecně německou naukou řazena spolu s opravnými prostředky mezi tzv. Rechtsbehelfe, zahrnující nejrůznější návrhy v civilním soudním řízení směřující ke změně nebo zrušení rozhodnutí.²³² Na druhé straně je však možné setkat se i s názorem jiným, respektive s polemikou, zda obě žaloby jsou svojí právní povahou žaloby či naopak právě opravné prostředky, tj. zda je jimi zahajováno nové řízení („neues Verfahren“) nebo zda na základě podané žaloby dochází k pokračování v řízení původním.²³³ Doslovné znění zákona nám odpověď na tuto otázku nedává - v ustanovení § 578 ZPO a násl. se sice hovoří o žalobě („Klage“), naproti tomu je ale možné dovodit, že žaloby mohou být ve smyslu § 19 odst. 1 uvozovacího zákona k ZPO (a contrario) považovány za mimořádné opravné prostředky („außerordentliche Rechtsmittel“).²³⁴ V této souvislosti však nelze přehlédnout, že samotný ZPO žádnou ostrou hranici v chápání některých pojmů nestanoví, když např. dovolatele označuje v ustanovení § 551 odst. 1 za žalobce („Revisionskläger“). Je však třeba konstatovat, že pro obě žaloby jsou platné spíše zásady uplatňované pro opravné prostředky, nikoli však bezvýjimečně: jak již bylo zmíněno výše, žaloby nemají suspenzivní ani devolutivní účinek, který je jinak pro opravné prostředky příznačný, stejně tak soudce, který rozhodoval v původním řízení, není podle § 41 odst. 6 ZPO z rozhodování o žalobách bezpodmínečně vyloučen. Nicméně i přes tyto odlišnosti komentář uvádí, že podobnost žalob s opravnými prostředky je značná - ukazuje se např. v požadavku, že žalobu může podat jen ten účastník původního řízení, kterému v předchozím řízení nebylo plně vyhověno, či v identitě důvodů žaloby pro zmatečnost s absolutními důvody dovolacími uvedenými v § 551 odst. 1 – 4 a 5 ZPO; komentář uzavírá, že ze všech výše uvedených důvodů by mělo být posuzování žalob za (mimořádné) opravné prostředky považováno za nanejvýš spravedlivé a vyhovující. Pro úplnost je však třeba i na tomto místě připomenout již v úvodu této práce zmíněný (a pravděpodobně nejvýstižnější) názor zastávaný

---

²³² Více o pojmu „Rechtsbehelfe“ viz Ficová, S.: Systém opravných prostředků v civilnom procese, MANZ Bratislava, 1998, str. 12 a násl.;

²³³ Viz Müncher Kommentar – Zivilprozessordnung, str. 792 a násl.;

²³⁴ V ustanovení § 19 uvozovacího zákona k ZPO (dále jen „EGZPO“ = Gesetz, betreffend die Einführung der Zivilprozessordnung, vom 30. 1. 1877, RGBI. S. 244), ve kterém je vymezen pojem pravomocného soudního rozhodnutí, se lze setkat s termínem „řádny opravný prostředek“ (ordentliches Rechtsmittel).

v učebnici německého civilního práva procesního,²³⁵ podle kterého se jedná „o procesní žaloby mající charakter opravného prostředku“.

Obdobně jako je tomu v české právní úpravě se k oběma žalobám vztahuje řada společných ustanovení ZPO. Zákon užívá obecný termín „žaloba“ či „žaloby“ (tj. „Klage“ či „Klagen“) tam, kde ustanovení zákona platí zároveň pro obě žaloby (§ 578, § 584, § 585, § 586 odst. 1 a 2, § 587, § 588 odst. 1, § 589, § 590 a § 591 ZPO); v komentáři k ZPO²³⁶ je možné se setkat i se souhrnným označením „Wiederaufnahmeklage“ či „Wiederaufnahmeklagen“, pokud se výklad vztahuje k oběma žalobám. Ostatní ustanovení se pak obdobně jako v o.s.ř. samostatně dotýkají jen žaloby o obnovu (§ 580, § 581, § 582, § 588 odst. 2 ZPO) nebo jen žaloby pro zmatečnost (§ 579, § 586 odst. 3). Obě žaloby však mají poměrně malý význam v právní praxi, neboť jde v podstatě o úpravu dopadající na případy, jenž se vyskytují jen výjimečně.²³⁷

Kapitola 2: Žaloba pro zmatečnost (Nichtigkeitsklage)

Uplatnění žaloby označené jako „**Nichtigkeitsklage**“ (§ 579 ZPO) je jednou z možností, jak v Německu docílit obnovy soudního řízení. Termín „Nichtigkeitsklage“ je překládán adekvátně české úpravě jako „žaloba pro zmatečnost“.

2.1 Důvody žaloby pro zmatečnost

Žaloba je podle ustanovení § 579 odst. 1 ZPO přípustná, pokud:

1. soud, který rozhodoval, nebyl řádně obsazen (=ungesetzlichkeit der Richterbank);
2. rozhodoval zákonem vyloučený soudce, ledaže již tato překážka byla bezúspěšně uplatněna návrhem na odmítnutí (tzv. „odmítací žádostí“ – Ablehnungsgesuch) nebo pomocí opravného prostředku (=Ausschliessung);
3. rozhodoval soudce, ačkoli byl pravomocně odmítnut pro obavy z jeho podjatosti (=Ablehnung);

²³⁵ Zeis, W. – Schreiber, K.: Zivilprozessrecht, str. 234;

²³⁶ Baumbach – Lauterbach – Alberts – Hartman: ZPO – Zivilprozessordnung, Kommentar zur ZPO, str. 1699 a násl.;

²³⁷ „Die praktische Bedeutung der Restitutionsklage (oder der Nichtigkeitsklage) ist gering, weil sie eine Ausnahmeregelung ist.“ (<http://de.wikipedia.org/wiki/Restitutionsklage>; <http://de.wikipedia.org/wiki/Nichtigkeitsklage>);

4. strana v řízení nebyla řádně zastoupena, ledaže byl tento nedostatek odstraněn výslovným nebo mlčky učiněným schválením (=Mangel der Vertretung).

Z výše uvedeného výčtu je patrné, že všechny čtyři důvody žaloby pro zmatečnost lze nalézt i v české právní úpravě. Ustanovení § 579 odst. 1 bodu 1 ZPO koresponduje ustanovení § 229 odst. 1 písm. f) o.s.ř. Ustanovení § 579 odst. 1 bod 2 a 3 ZPO je možné podřadit ustanovení § 229 odst. 1 písm. e) o.s.ř. Ustanovení § 590 odst. 1 bod 2 ZPO se vztahuje na případy vyloučení soudce podle § 41 ZPO. Zde je nepodstatné, zda osoba podávající žalobu (dle komentáře „Kläger“) mohla důvod vyloučení soudce uplatnit již dříve. Pokud již ale tato osoba vyloučení soudce pomocí tzv. odmítací žádosti nebo prostřednictvím opravného prostředku neúspěšně uplatnila, byla by v takovém případě žaloba nepřípustná. Naopak § 579 odst. 1 bod 3 ZPO se týká případu, kdy došlo k odmítnutí soudce, jenž se přesto podílel na rozhodování (§ 42 ZPO). Obdobnou úpravu uvedenou § 579 odst. 1 bod 2 ZPO lze nalézt i v § 529 č. 1 zákona č. 113/1895 ř. z., civilního řádu soudního.²³⁸ Podobnost právní úpravy lze nalézt do jisté míry i v případě § 579 odst. 1 bod 4 ZPO a § 229 odst. 1 písm. c) o.s.ř.²³⁹ Nedostatek zastoupení však může být zhojen tím, že jednání bylo dodatečně schváleno, přičemž toto schválení může učinit buď účastník, který se mezitím stal procesně způsobilým, nebo jeho zástupce. V našem právním řádu takové ustanovení ke škodě věci chybí. V německé právní úpravě naopak nejsou zahrnuty důvody uvedené § 229 odst. 1 písm. a), c), d) a g) a § 229 odst. 2, 3 a 4 o.s.ř.

Podle ustanovení § 579 odst. 2 ZPO je z důvodů uvedených v § 579 odst. 1 pod body 1 a 3 ZPO žaloba pro zmatečnost nepřípustná, mohla-li by být zmatečnost uplatněna prostřednictvím opravného prostředku – v tomto směru komentář hovoří o tzv. pomocné povaze žaloby (Hilfsnatur der Nichtigkeitsklage).²⁴⁰ Na rozdíl od německé právní úpravy v o.s.ř. taková podmínka u žaloby pro zmatečnost není

---

²³⁸ „Pravoplatné rozhodnutí, jímž je některá věc vyřízena, může býti napadeno žalobou pro zmatečnost, jestliže rozhodující soudce byl podle zákona vyloučen z vykonávání soudcovského úřadu v této rozeprě.“

²³⁹ Obdobně bylo upraveno v ustanovení § 529 č. 2 zákona č. 113/1895 ř. z., civilního řádu soudního: „Pravoplatné rozhodnutí, jímž je některá věc vyřízena, může býti napadeno žalobou pro zmatečnost, nebyla-li strana v řízení vůbec zastoupena, nebo v případě, že potřebuje zákonného zástupce, jestliže nebyla zastoupena takovýmto zástupcem, pokud ovšem vedení rozeprě nebylo dodatečně řádně schváleno.“

²⁴⁰ Baumbach – Lauterbach – Alberts – Hartman: ZPO – Zivilprozessordnung, Kommentar zur ZPO, str. 1705;

stanovena. Zda je tato podmínka přípustnosti splněna, zkoumá soud rozhodující o žalobě z úřední povinnosti.

Důvody vymezené v ustanovení § 579 odst. 1 ZPO představují i důvody dovolací uvedené v ustanovení § 547 odst. 1, 2, 3 a 5 ZPO. Jedná se o tzv. **absolutní důvody dovolací** (Absolute Revisionsgründe), tj. o takové případy procesních vad, v nichž soudce musí spatřovat důvod dovolání bez ohledu na to, zda in concreto měly vliv na obsah napadeného rozhodnutí.

Kapitola 3: Žaloba o obnovu (Restitutionsklage)

Podle ustanovení § 578 ZPO lze obnovu řízení dosáhnout také prostřednictvím žaloby o obnovu – „**Restitutionsklage**“ (§ 580 ZPO).

3.1. Důvody žaloby o obnovu

Tato žaloba je podle ustanovení § 580 ZPO přípustná:

1. dopustil-li se odpůrce při svém výslechu úmyslného nebo nedbalostního porušení přísahy a zakládá-li se rozsudek na jeho výpovědi (= **Fasche eidliche Parteiaussage**); míněna je výpověď učiněná pod přísahou ve smyslu § 426 ZPO nebo § 452 ZPO, zákon výslovně stanoví, že postačí i nedbalostní porušení přísahy (jedná se o § 154, § 163 německého trestního zákona, dále jen „StGB“);
2. byla-li listina, na které se rozsudek zakládá, podvržena nebo zfalšována (= **Urkundenfälschung**);
3. dopustil-li se svědek při svědectví nebo znalec při podání znaleckého posudku, na kterých je rozsudek založen, křivé výpovědi (= **falsches Zeugnis oder Gutachten**); za znalce je považován v tomto případě i tlumočnick, rozhodující jsou ustanovení § 153 - § 156 a § 163 StGB.
4. bylo-li rozsudku dosaženo trestným činem zástupce účastníka řízení, jeho odpůrce nebo jeho zástupce (= **Erschleichung des Urteils**); v takovém případě postačí, že rozsudek je „vylákán“ prostřednictvím jakéhokoli trestného činu (uvedeného např. v § 322 – 327 StGB, ale zejména se bude jednat o trestný čin podvodu podle § 263 StGB, zpronevěry podle § 266 StGB či o trestný čin vydírání);

5. dopustil-li se soudce, který ve věci rozhodoval, porušení svých povinností vyplývajících z jeho funkce vůči jedné ze stran sporu (= **strafbare Amtspflichtverletzung des Richters**); pouhé disciplinární provinění soudce zde však nestačí (§ 331 a násl. StGB);
6. byl-li rozsudek obecného soudu, dřívějšího mimořádného soudu nebo správního soudu, na kterých je rozsudek založen, zrušen jiným pravomocným rozsudkem (= **Aufhebung eines Urteil**);
7. nalezne-li strana nebo nabyde-li teprve nyní možnosti použít (= **auffinden einer Urkunde**):
  - a) rozsudek v téže věci dříve vydaný a již pravomocný (**früheres Urteil**) nebo
  - b) listinu (**andere Urkunde**), jejíž uplatnění by mohlo přivodit rozhodnutí ve věci pro ni příznivější; listinou je třeba rozumět písemný projev, nemusí se nutně jednat o listinu veřejnou (öffentliche Urkunde), podmínkou však je, že tato listina existovala již v původním řízení. K přednesům nových skutečností, které nevyplývají z listiny, se nepřihlíží. Vzhledem k tomu, že žaloba nemůže být postavena na nové svědecké výpovědi, nemůže být ani písemné vyjádření svědka považováno za listinu ve smyslu § 580 bod 7 písm. b) ZPO;²⁴¹
8. zjistí-li Evropský soud pro lidská práva porušení Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod nebo jejího Protokolu a rozsudek na tomto porušení spočívá.

V případě žaloby o obnovu lze v podstatě shodnou úpravu nalézt v zákoně č. 113/1895 ř.z. Ustanovení § 580 bodu 1 a 3 ZPO odpovídá § 530 č. 2 c.ř.s., § 580 bodu 2 ZPO koresponduje ustanovení § 530 č. 1 c.ř.s., ustanovení § 580 bod 4 ZPO je možné podřadit ustanovení 530 č. 3 c.ř.s., stejně jako § 580 bod 5 ustanovení § 530 č. 4 c.ř.s. Obdobnou úpravu uvedenou v § 580 bod 6 ZPO lze nalézt i v § 530 č. 5 c.ř.s. (důvod obnovy se v tomto případě týká pouze nálezu trestního soudu), a v neposlední řadě § 580 bod 7 písm. a) ZPO odpovídá ustanovení § 530 č. 6 c.ř.s. Rozdíl lze však shledat v případě ustanovení § 580 bod 7 písm. b) ZPO a § 530 č. 7 c.s.ř. Příslušné ustanovení ZPO se vztahuje toliko k nalezení či nabytí možnosti použít

---

²⁴¹ Zeis, W. – Schreiber, K.: Zivilprozessrecht, str. 236;

listinu, kdežto důvodem uvedeným v c.ř.s. bylo nabytí vědomosti o nových skutkových okolnostech nebo nalezení nových důkazů nebo nabytí možnosti jich později použít. Důvody uvedené v § 580 bodu 1 až 4, 6 a 7 písm. b) ZPO lze považovat do jisté míry za důvody pro obnovu řízení v o.s.ř.; důvody obnovy řízení v § 228 o.s.ř. jsou však koncipovány odlišně – obecněji, a v tomto směru je tedy možné uzavřít, že k obnově řízení může dojít i v jiných případech, než je tomu v úpravě německé.²⁴² Důvod uvedený v § 580 bod 5 a 7 písm. a) ZPO je v české právní úpravě zařazován mezi důvody žaloby pro zmatečnost (důvod uvedený v § 580 bod 5 ZPO však byl v minulosti důvodem obnovy řízení i v české právní úpravě). Relativní novinku v německé úpravě představuje § 580 bod 8 ZPO, jehož obdobu v české právní úpravě nenalezneme. Je otázkou, zda takové rozhodnutí neučinít důvodem obnovy řízení i v českém občanském soudním řízení; podle současné právní úpravy je takové rozhodnutí okolností, která by odůvodňovala obnovu řízení o ústavní stížnosti před Ústavním soudem (při splnění dalších podmínek), ovšem pouze v trestních věcech (více o této otázce pojednáno níže v Části čtvrté).

3.2. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva jako nový důvod žaloby o obnovu (§ 580 bod 8 ZPO)

Do popředí zájmu a diskuse se v Německu žaloba o obnovu dostala v souvislosti s rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva (der Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte) ze dne 22. 1. 2004 ve věci **Jahn a další proti Spolkové republice Německo** (č. 46720/99, 72203/01 a 72552/01).

V této věci Evropský soud pro lidská práva vycházel z následujícího skutkového stavu: němečtí stěžovatelé zdělili pozemky po tzv. nových rolnících (*Neubauern*), kterým byla tato půda přidělena v bývalé sovětské okupační zóně v rámci pozemkové reformy z roku 1945. Tyto pozemky nicméně formálně náležely do státního půdního fondu a dispozice s nimi byla velmi omezená, neboť mohly být převáděny v zásadě pouze na jiné osoby pracující v zemědělství, jinak musely být navraceny do státního půdního fondu. V roce 1990 byl přijat ještě v bývalé NDR tzv. Modrowův zákon, který odstranil všechna omezení dispozic s takovými pozemky a garantoval plná vlastnická

---

²⁴² Například objeví-li se nový svědek, jehož výpověď je s to otřásti se skutkovým základem, ze kterého soud v původním řízení vycházel. Podle § 580 ZPO by však tato skutečnost nebyla důvodem obnovy řízení.

práva k nim. Po sjednocení Německa došlo dne 14. 7. 1992 k přijetí zákona, požadujícího, aby osoby, které získaly pozemky na základě pozemkové reformy z roku 1945, a za předpokladu, že na těchto pozemcích nehosponařily, tyto nemovitosti převedly bez náhrady německým finančním úřadům. Stěžovatelé zdělili tyto pozemky v průběhu 70. a 80. let a na počátku 90. let bylo jejich vlastnické právo zapsáno do pozemkových knih. Následně je byli nicméně nuceni na základě tohoto zákona z roku 1992 bez náhrady vydat. Německými soudy byla tato právní úprava aplikována a její protiústavnost navíc opakovaně popíral i Spolkový ústavní soud. Stěžovatelé proto podali stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva a namítali porušení článku 1 dodatkového protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, podle kterého má každá fyzická nebo právnická osoba právo pokojně užívat svůj majetek a nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.

Evropský soud pro lidská práva porušení lidských práv spočívající ve skutečnosti, že stěžovatelé neobdrželi za zpětný převod pozemků žádné odškodnění, naopak shledal. V rozhodnutí ze dne 22. 1. 2004 uvedl, že vyvlastnění pozemků občanům bývalé NDR bez náhrady je v rozporu s Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a porušením článku 1 Protokolu č. 1.²⁴³

V souvislosti s tímto případem tak vyvstala otázka, jak postupovat za situace, kdy Evropský soud pro lidská práva vysloví porušení Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, případně jejího protokolu, a rozhodnutí na tomto porušení spočívá.

---

²⁴³ Věc však byla následně podle čl. 43 Úmluvy postoupena Velkému senátu, který naopak ve svém rozhodnutí ze dne 30. 6. 2005 porušení čl. 1 Protokolu č. 1 neshledal. V odůvodnění rozhodnutí uvedl, že daný případ lze považovat za vyvlastnění, které je nicméně možné, pokud k němu došlo na základě zákona a ve veřejném zájmu a pokud použité prostředky jsou přiměřené sledovanému cíli. První dvě podmínky považoval ESLP v daném případě za splněné a soustředil se zejména na otázku, zda na stěžovatele nebylo uvaleno nepřiměřené břemeno. Zopakoval přitom, že úplná absence odškodnění za vyvlastněný majetek může být ospravedlnitelná pouze za výjimečných okolností. V této souvislosti ESLP konstatoval, že před rokem 1990 docházelo v praxi k poměrně chaotickému převádění pozemků a nedodržování stanovených předpisů, takže v době nabytí účinnosti zákona z roku 1990 držely pozemky i osoby, které je již přiděleny mít neměly (např. proto, že nepracovaly v zemědělských družstvech, což byl případ stěžovatelů). Akceptoval rovněž argument německé vlády, že účelem zákona z roku 1992 bylo napravit v zájmu sociální spravedlnosti nedostatky Modrowova zákona, přijatého ještě nedemokraticky zvoleným parlamentem v době přechodu od totalitního k demokratickému režimu, přičemž zohlednil, že se tak stalo v relativně krátkém čase. ESLP proto dospěl k závěru, že v jedinečném kontextu německého znovusjednocení absence odškodnění neporušuje spravedlivou rovnováhu mezi ochranou vlastnického práva a požadavky veřejného zájmu - k nedovolenému zásahu do práva stěžovatelů zaručeného v čl. 1 Protokolu č. 1 proto dle ESLP nedošlo (viz Výběr z rozhodnutí ESLP, Právní zpravodaj č. 8/2005, C.H.Beck, str. 16-17);

Jedním z navrhovaných řešení bylo v takovém případě nezasahovat do stávající právní úpravy a podat žalobu o obnovu s odkazem na ustanovení § 580 bod 6 nebo § 580 bod 7 písm. b) ZPO.

Nakonec však došlo ke změně samotného ZPO, kdy bylo na základě **tzv. druhého zákona o modernizaci justice ze dne 22. 12. 2006 (2. Justizmodernisierungsgesetz, BGBl. I S. 3416)** s účinností od 31. 12. 2006 ustanovení § 580 ZPO nově rozšířeno o bod 8, podle kterého je možné podat žalobu o obnovu, pokud Evropský soud pro lidská práva zjistí porušení Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod nebo jejího protokolu a rozsudek na tomto porušení spočívá. V případě rozhodnutí tohoto soudu, které bylo vydáno před účinností novely ZPO, je žaloba o obnovu nepřijatelná. V souladu s ustanovením **§ 586 odst. 2 ZPO** je tato žaloba nepřijatelná také v případě, že je podána po uplynutí pěti let od právní moci napadeného rozsudku.²⁴⁴

3.3. Zvláštní předpoklady žaloby o obnovu (Besondere Voraussetzungen der Restitutionsklage)

K tvrzení, že je zde některý z důvodů uvedený v § 580 ZPO, je třeba nabídnout přesvědčivý důkaz (jedná se o tzv. Prinzip der Beweissicherheit). V rozporu s touto zásadou by tedy například bylo, pokud by žaloba o obnovu obsahovala pouhé tvrzení, že svědek lhal. Podle **§ 581 odst. 1 ZPO** je proto v případech **1 až 5 § 580 ZPO** žaloba o obnovu přípustná pouze za předpokladu, že došlo k pravomocnému odsouzení za trestný čin nebo pokud trestnímu stíhání ohledně takového činu brání jiná překážka, než nedostatek důkazů. Nemožnost trestního stíhání tak může spočívat na rozličných důvodech – např. pokud došlo k promlčení trestního stíhání nebo v případě, že obviněný zemřel.²⁴⁵ S výše uvedenou zásadou pak koresponduje ustanovení **§ 581 odst. 2 ZPO**, podle kterého nemůže být důkaz skutečností odůvodňujících podání žaloby proveden výsledkem účastníka řízení.

---

²⁴⁴ Ve vztahu k české právní úpravě je tato problematika rozvedena níže v Části čtvrté této práce.

²⁴⁵ Baumbach – Lauterbach – Alberts – Hartman: ZPO – Zivilprozessordnung, Kommentar zur ZPO, str. 1707;

3.4. Pomocná povaha žaloby o obnovu (Hilfsnatur der Restitutionsklage)

Podle německé úpravy má i žaloba o obnovu pouze tzv. „pomocnou“ povahu, což je výslovně vyjádřeno v § 582 ZPO. Podle tohoto ustanovení je žaloba přípustná pouze v případě, pokud strany bez svého zavinění nemohly důvod obnovy uplatnit v předchozím řízení, zejména v podobě námitek (Einspruch), odvolání (Berufung) nebo připojením se k odvolání (Anschließung an eine Berufung).

3.5. Zvláštní podmínky žaloby o obnovu (§ 614i ZPO)

Podle ustanovení § 614i ZPO může být žaloba o obnovu proti rozsudku, ve kterém bylo rozhodnuto určení o otcovství (**über die Vaterschaft**), podána mimo případů uvedených v § 580 ZPO tehdy, předloží-li strana nový znalecký posudek o otcovství (ein neues Gutachten über die Vaterschaft), který sám nebo ve spojení s již dříve předloženými důkazy může přivodit jiné rozhodnutí. K podání žaloby je v tomto případě legitimována i strana, která v předchozím řízení uspěla (§ 614i odst. 2 ZPO). O žalobě rozhoduje soud, který původně rozhodoval v prvním stupni; bylo-li však napadené rozhodnutí vydáno soudem odvolacím či dovolacím, příslušný je v takovém případě soud odvolací (§ 614i odst. 3 ZPO). Podle ustanovení § 614i odst. 4 ZPO, se v tomto případě § 586 ZPO, upravující lhůty k podání žaloby o obnovu, neuplatní.

Kapitola 4: Legitimace k podání žaloby

K podání žaloby je legitimován účastník původního řízení, případně jeho právní nástupce z důvodu univerzální sukcese (tj. jeho dědicové). Ve věcech manželských je však logicky obnova řízení, jenž by byla požadována dědicem původního účastníka řízení, nepřípustná (§ 619 ZPO).²⁴⁶

Kapitola 5: Obsahové náležitosti žaloby

Pro žaloby platí obecné předpisy o náležitostech podání (§ 585 ZPO). Vedle toho musí být podle ustanovení § 587 ZPO v žalobě označen rozsudek, proti němuž

---

²⁴⁶ Zeis, W. – Schreiber, K.: Zivilprozessrecht, str. 234;

žaloba pro zmatečnost nebo žaloba o obnovu směřuje, a dále zde musí být výslovně uvedeno, která z žalob je podávána. Žaloba musí dále obsahovat důvod či důvody žaloby (§ 588 odst. 1 bod 1 ZPO), uvedení důkazů prokazujících důvodnost žaloby a zachování lhůty pro podání žaloby (§ 588 odst. 1 bod 2 ZPO), v jakém rozsahu je rozhodnutí napadáno a návrh nového rozhodnutí, tzn. čeho se ten, kdo podal žalobu, domáhá. Obdobnou úpravu lze nalézt v § 232 odst. 1 o.s.ř.

Kapitola 6: Soud příslušný k rozhodnutí o žalobách

K řízení o žalobách je podle ustanovení § 584 odst. 1 ZPO výlučně příslušný soud, který ve věci rozhodl v prvním stupni. Je-li však napadán rozsudek nebo také alespoň jeden z více napadených rozsudků je vydaný odvolacím soudem či je-li napadán z důvodu § 580 bod 1 - 3, 6 nebo 7 ZPO rozsudek vydaný soudem dovolacím, rozhoduje v těchto případech odvolací soud. Je-li však pro některý z důvodů uvedených v § 579, § 580 bod 4 nebo 5 ZPO napadán rozsudek vydaný soudem dovolacím, rozhoduje tento soud.

Soudce, který rozhodoval v původním řízení, není podle § 41 odst. 6 ZPO z rozhodování o žalobách bezpodmínečně vyloučen. V závislosti na uplatněném důvodu žaloby však v úvahu připadá uplatnění námítky podjatosti ve vztahu k soudci, který v původním řízení rozhodoval, a dosáhnout tak jeho vyloučení z projednávání žaloby.²⁴⁷ Zde lze spatřovat rozdíl oproti úpravě české, kde jsou z projednávání a rozhodnutí žaloby pro zmatečnost (nikoliv žaloby pro obnovu řízení) ze zákona vyloučení soudci, kteří žalobou napadené rozhodnutí vydali nebo věc projednávali (§ 14 odst. 3 o.s.ř.).

Kapitola 7: Lhůta k podání žalob (Klagefrist)

Žaloby je třeba podat před uplynutím tzv. „konečné lhůty“ (**Notfrist**) jednoho měsíce (§ 586 odst. 1 ZPO). Tato lhůta počíná běžet dnem, kdy se strana dozvěděla o důvodu napadení rozhodnutí, avšak nikoliv před nabytím právní moci rozsudku (§ 586

---

²⁴⁷ Podle ustanovení § 41 odst. 6 ZPO je z projednávání a rozhodování vyloučen soudce, který se na napadeném rozhodnutí (angefochtene Entscheidung) podílel v dřívějším stupni (früheren Rechtszuge). Podle komentáře však nelze žalobou napadené rozhodnutí považovat za „napadené rozhodnutí“ ani za rozhodnutí vydané v „dřívějším stupni“ ve smyslu tohoto ustanovení (Müncher Kommentar – Zivilprozessordnung, str. 793 a 828);

odst. 2 ZPO). Lhůta pro podání žaloby je tedy stanovena jednotně pro všechny důvody (až na výjimku uvedenou níže) a je o dva měsíce kratší oproti současné české právní úpravě.²⁴⁸ Začátek běhu lhůty, tj. den, kdy se strana dozvěděla o důvodu pro podání žaloby, odpovídá české úpravě týkající se žaloby na obnovu řízení (§ 233 odst. 1 o.s.ř.) a žaloby pro zmatečnost v případě § 234 odst. 3, 4 a 5 o.s.ř. V ustanovení **§ 586 odst. 2 ZPO** je stanovena i objektivní lhůta pro podání žalob v trvání pěti let od nabytí právní moci rozsudku oproti tříleté objektivní lhůtě upravené v o.s.ř. (s výjimkou uvedenou v § 233 odst. 2 o.s.ř.).

Tato ustanovení se však nepoužijí v případě žaloby pro zmatečnost podané z důvodu chybějícího zastoupení (§ 579 odst. 1 bod 4 ZPO); lhůta pro podání žaloby v takovém případě běží ode dne, kdy je straně, a v případě nedostatku procesní způsobilosti jejímu zákonnému zástupci, doručen rozsudek (**§ 586 odst. 3 ZPO**). Odlišně je v tomto případě běh lhůty stanoven v § 234 odst. 3 o.s.ř.

Kapitola 8: Konkurence žalob

Německý občanský soudní řád řeší v ustanovení **§ 578 odst. 2** případnou konkurenci podaných žalob tak, že podá-li jedna ze stran obě žaloby, případně jsou-li podány různými procesními stranami, je jednání i rozhodnutí o žalobě o obnově přerušeno až do doby pravomocného rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost. I podle české úpravy je v takovém případě logicky upřednostněna žaloba pro zmatečnost, neboť podle **§ 235e odst. 3 o.s.ř.** může soud povolit důvodně uplatněnou obnovu řízení, jen když žalobu pro zmatečnost zamítne, odmítne nebo o ní zastaví řízení.

Kapitola 9: Vzdání se obnovy (Verzicht auf die Wiederaufnahme)

V německém občanském soudním řízení je přípustné vzdát se práva požadovat obnovení řízení. Prohlášení, že se účastník tohoto práva vzdává, je soud povinen posuzovat obdobně jako v případě vzdání se práva podat opravný prostředek (Rechtsmittelverzicht - § 515, § 565 ZPO). Účastník tak může učinit až po vydání vadného rozhodnutí a při znalosti důvodů, jenž by jinak obnovu řízení umožňovaly.

---

²⁴⁸ Zákon č. 113/1895 ř. z., civilní řád soudní, stejně jako ZPO vycházel z konečné lhůty jednoho měsíce k podání žalob. Dle názoru autorky této práce je lhůta jednoho měsíce k podání žaloby poměrně krátká; vhodnější by proto i s ohledem na úpravu dvouměsíční lhůty k podání dovolání, současnou tříměsíční lhůtu upravenou v o.s.ř. o jeden měsíc zkrátit.

Pokud by účastník i přes účinné vzdání se práva požadovat obnovu řízení žalobu následně podal, byla by soudem jako nepřípustná odmítnuta.²⁴⁹

Kapitola 10: Obecné zásady řízení

Podle ustanovení § 585 ZPO platí pro řízení o žalobách přiměřeně obecné předpisy o řízení, pokud z dalších ustanovení ZPO nevyplývá něco jiného. Obdobnou úpravu lze nalézt v § 235a odst. 2 o.s.ř., podle kterého pro řízení o žalobách platí přiměřeně ustanovení o řízení v prvním stupni, není-li dále stanoveno něco jiného.²⁵⁰

Kapitola 11: Řízení o žalobách

Řízení o obnově (tj. Wiederaufnahmeverfahren) se skládá ze dvou základních částí – první z nich je tradičně označována jako **iudicium rescindens**, v jejímž průběhu je zkoumáno, zda tu jsou dány předpoklady pro nové projednání věci (rozhodování o přípustnosti a důvodnosti žalob), a **iudicium rescissorium**, samotné nové projednání věci.²⁵¹

Obě tyto části většinou probíhají v rámci jediného řízení. Soud však může nařídit, že řízení a rozhodnutí o důvodnosti a přípustnosti obnovy proběhne před rozhodnutím ve věci. V takovém případě je na jednání o věci samé nahlíženo jako na pokračování řízení o důvodnosti a přípustnosti obnovy řízení (§ 590 odst. 2 ZPO). Dovolací soud příslušný k projednání žalob rozhoduje i o důvodnosti a přípustnosti obnovy řízení, a to také v případě, kdy je toto rozhodnutí závislé na zjištění a zhodnocení sporných skutečností (§ 590 odst. 3 ZPO).

---

²⁴⁹ Baumbach – Lauterbach – Alberts – Hartman: ZPO – Zivilprozessordnung, Kommentar zur ZPO, str. 1701;

²⁵⁰ Podobné bylo i ustanovení § 533 zákona č. 113/1895 ř. z., civilního řádu soudního: „Na podání žaloby pro zmatečnost a žaloby o obnovu a na další řízení jest obdobně použiti předpisů, obsažených v části první až čtvrté tohoto zákona, pokud se z dalších ustanovení nepodávají odchylky.“

²⁵¹ Müncher Kommentar – Zivilprozessordnung, str. 881 a násl. Lze se setkat i s členěním řízení na tři části (tj. 1. zkoumání přípustnosti, 2. posuzování důvodnosti – část označovaná jako **iudicium rescindens** a 3. nové projednání věci - **iudicium rescissorium**), viz Baumbach – Lauterbach – Alberts – Hartman: ZPO – Zivilprozessordnung, Kommentar zur ZPO, str. 1701;

11.1. Kontrola přípustnosti (Prüfung der Zulässigkeit der Klage)

Soud podle ustanovení § 589 odst. 1 ZPO nejprve zkoumá z úřední povinnosti, zda je žaloba přípustná (**Zulässigkeitsprüfung**), tj. zda jsou splněny všeobecné předpoklady přípustnosti (zda je dána pravomoc německého soudu, procesní způsobilost účastníků či zda je jejich zastoupení v souladu se zákonem, atd.) a zda je napadené rozhodnutí pravomocné. Soud dále zkoumá zachování zákonné formy, tj. zda jsou dány obecné náležitosti žaloby podle ustanovení § 253 ZPO i náležitosti zvláštní (§ 587 ZPO), příslušnost podle § 584 ZPO, zkoumáno je zachování lhůty ve smyslu § 586 ZPO a tvrzení zákonem předpokládaných důvodů, u žaloby o obnovu také splnění podmínky stanovené v ustanovení § 582 ZPO, tj. nezaviněná nemožnost již dříve uplatnit důvody vymezené v § 580 ZPO, a konečně, zda jsou splněny předpoklady uvedené v § 581 ZPO v případech tvrzených důvodů vyjmenovaných v § 580 bodu 1 až 5 ZPO.²⁵² Zákon v ustanovení § 589 odst. 2 ZPO výslovně stanoví, že skutečnost, že žaloba byla podána před uplynutím konečné lhůty, musí být spolehlivě prokázána.

Chybí-li některý z výše uvedených požadavků, bude žaloba v souladu s § 589 odst. 1 ZPO jako **nepřípustná odmítnuta (als unzulässig zu verwerfen)**.²⁵³

11.2. Posouzení důvodnosti žaloby (Begründetheit der Klage)

Poté, co soud posoudí přípustnost žaloby podle § 589 odst. 1 ZPO, musí projednat samotný důvod obnovy (§ 579 a § 580 ZPO, **Prüfung des Wiederaunahmegrundes**), tj. posoudit, zda jsou dány skutkové předpoklady tvrzeného důvodu obnovy řízení (tatsächlichen Voraussetzungen des behaupteten Wiederaufnahmegrundes), přičemž tuto kontrolu provádí také z úřední povinnosti. Posoudí-li soud v takovém případě žalobu jako nedůvodnou, bude prostřednictvím rozsudku (Sachurteil) **zamítnuta (als unbegründet abgewiesen)**. V opačném případě

---

²⁵² Müncher Kommentar – Zivilprozessordnung, str. 880;

²⁵³ Podle komentáře (Baumbach – Lauterbach – Alberts – Hartman: ZPO – Zivilprozessordnung, Kommentar zur ZPO, str. 1717) se tak děje prostřednictvím tzv. „procesního rozsudku“ – Prozeßurteil (§ 300 ZPO) a po ústním jednání (§ 128 ZPO);

soud obnovu řízení **povolí**, a to prostřednictvím rozsudku (**Zwischenurteil**) podle § 303 ZPO nebo v odůvodnění pozdějšího konečného rozhodnutí (**Endurteil**).^{254,255}

11.3. Nové projednání věci

Je-li žaloba přípustná a důvodná, jsou splněny předpoklady pro to, aby soud věc znovu projednal, a to v rozsahu, v jakém je „stižena důvodem napadení“ (§ 590 odst. 1 ZPO – **iudicium rescissorium**). V obnoveném řízení (tj. po vydání rozsudku podle § 303 ZPO, rozhodně však po zjištění důvodnosti obnovy řízení) soud napadený rozsudek **zruší** (**Aufhebung**), pokud dospěje k odlišnému rozhodnutí, a nahradí jej **rozhodnutím novým** (**die neue Entscheidung**). Významnou odchylkou oproti úpravě české je možnost zrušit i rozsudek o rozvodu manželství (Scheidungsurteil), a to i v případě, že ž mezitím došlo k uzavření nového manželství.²⁵⁶ Dospěje-li soud v této fázi řízení ke stejnému výsledku jako v předchozím řízení, napadený rozsudek zruší a zároveň vydá nové rozhodnutí se stejným obsahem.²⁵⁷

Kapitola 12: Závěr

Z výše uvedeného vyplývá, že žaloba pro zmatečnost jak v Německu, tak v České republice slouží k nápravě v zákoně jednotlivě specifikovaných vad řízení, stejně tak žaloba na obnovu řízení slouží v obou případech k nápravě vad skutkového charakteru. Výjimkou je v tomto ohledu důvod uvedený v § 580 bod 5 a 7 písm. a) ZPO, který je v české právní úpravě zařazován mezi důvody žaloby pro zmatečnost, a důvod uvedený v ustanovení § 580 bod 8 ZPO, tj. existence rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, kterým bylo konstatováno porušení Evropské úmluvy, jež však důvodem obnovy řízení v České republice není. Obě žaloby jsou ze systematického hlediska v obou právních řádech upraveny společně – v ZPO v knize čtvrté a v o.s.ř. v části čtvrté, hlavě druhé. Shodně je řešena možná konkurence obou žalob, kdy je v obou zemích upřednostňována žaloba pro zmatečnost. Odchylná je úprava subjektivní

---

²⁵⁴ Baumbach – Lauterbach – Alberts – Hartman: ZPO – Zivilprozessordnung, Kommentar zur ZPO, str. 1717;

²⁵⁵ Zeis, W. – Schreiber, K.: Zivilprozessrecht, str. 237;

²⁵⁶ Druhé manželství pak bude zrušeno (§ 1306, § 1314 I BGB). Viz Zeis, W. – Schreiber, K.: Zivilprozessrecht, str. 238;

²⁵⁷ Baumbach – Lauterbach – Alberts – Hartman: ZPO – Zivilprozessordnung, Kommentar zur ZPO, str. 1718;

i objektivní lhůty k podání žalob, odlišný je dále i způsob rozhodování o žalobách a v řízení po povolení obnovy řízení. Významnou odchylkou oproti úpravě české je pak možnost zrušení rozsudku o rozvodu manželství, a to i v případě, že mezitím došlo k uzavření nového manželství. Ačkoli existují v některých oblastech velké odchylky, přesto lze uzavřít, že se jedná spíše o úpravy podobné.

Část čtvrtá: OBNOVA ŘÍZENÍ VE VZTAHU K ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Nový důvod pro podání žaloby o obnovu uvedený v ustanovení § 580 bod 8 ZPO, tj. zjistí-li Evropský soud pro lidská práva porušení Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod nebo jejího Protokolu a za předpokladu, že rozsudek německého soudu na tomto porušení spočívá, vede k úvaze, zda a za jakých podmínek je možné v takovém případě dosáhnout obnovy řízení i v ČR.

1.1.: Může být rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva za současné právní úpravy důvodem pro podání žaloby na obnovu řízení?

Občanský soudní řád vymezuje důvody pro podání žaloby na obnovu řízení v ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) a písm. b). V případě existence „odsuzujícího“ rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva by však teoreticky přicházelo v úvahu pouze písm. a); ovšem otázka, zda toto rozhodnutí může být důvodem pro obnovu řízení, v judikatuře českých soudů doposud řešena nebyla. Jak Ústavní soud,²⁵⁸ tak i Nejvyšší soud zaujal právní názor pouze k otázce rozhodnutí Ústavního soudu jakožto důvodu k obnově řízení (týkající se však jiné věci i jiných účastníků). Nejvyšší soud

---

²⁵⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 5. 1998, sp. zn. ÚS 111/98; usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 2. 2001, sp. zn. I. ÚS 609/2000;

vyslovil závěr²⁵⁹, že „bez ohledu na to, zda byl náleží Ústavního soudu způsobit mít vliv na výsledek sporu, není pochyb, že rozhodnutím, jež coby důvod obnovy předjímá ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř., být nemůže. Takovými rozhodnutími totiž zákon míní rozhodnutí o předběžných otázkách ve smyslu § 135 odst. 1 a 2 o.s.ř., tj. případy, když příslušný orgán rozhodl odlišně o předběžné otázce, jestliže byl soud rozhodnutím předchozím vázán (§ 135 odst. 1 o.s.ř.) anebo posoudil-li předběžnou otázku sám (§ 135 odst. 2 o.s.ř.), a poté bylo zjištěno, že příslušný orgán kdykoli vydaným rozhodnutím ji posoudil jinak.“ Na základě tohoto výkladu je možné dospět k závěru, že rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, konstatující porušení Úmluvy ze strany českých soudů - a byť by se v tomto případě týkalo téže věci a týchž účastníků - nemůže být považováno za rozhodnutí, jež coby důvod obnovy předjímá ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř., protože jej nelze považovat za rozhodnutí o předběžné otázce ve smyslu § 135 o.s.ř. Vycházejí ze závěrů Ústavního soudu vyjádřených v usnesení ze dne 7. 5. 1998, sp. zn. II. ÚS 111/98, nemůže být obdobně ani právní názor vyjádřený v rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva považován za novou skutečnost, která by mohla být důvodem obnovy řízení podle § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř.²⁶⁰ A konečně - je třeba si opětovně připomenout, co je cílem obnovy řízení: dosáhnout nápravy ve věci, v níž nebyl skutkový stav v původním řízení zjištěn úplně nebo správně. Ani v této souvislosti jistě nelze dovodit, že by „odsuzující“ rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva bylo způsobit tohoto cíle dosáhnout.

Na druhé straně v případě některých evropských států samotné obecné soudy rozsudek Evropského soudu pro lidská práva posuzují jako důvod pro obnovu řízení. Skupina těchto států příslušné procesní řády novelizovala, avšak jejich vnitrostátní soudy pokládají odsuzující rozsudek Evropského soudu pro lidská práva v rámci toho či onoho procesního řádu za některý z platných důvodů pro podání mimořádného opravného prostředku (za „novou skutečnost“, „novou informaci“, „novou událost“, „zvláštní okolnost“, „chybnou aplikaci práva“ apod.).²⁶¹ Tato soudní praxe pak nutně vede k úvaze, zda jsou závěry uvedené v předchozím odstavci správné,

---

²⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 1999, sp. zn. 20 Cdo 322/98, Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek č. 7/2000, str. 435;

²⁶⁰ „Podle čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu sice závazná pro všechny orgány i osoby bez výjimky, neboť Ústavní soud je nejvyšším orgánem ochrany ústavnosti podle čl. 83 a 87 Ústavy, ale právní názor či jeho změna nemůže být novou skutečností, která by měla nebo mohla být důvodem obnovy řízení podle § 228 o.s.ř.“

²⁶¹ Malenovský, J.: Tápání v bludišti vztahů mezinárodního a ústavního práva, Právník č. 10/2004, str. 967 a násl.;

neboť lze jistě najít i argumenty, jenž tyto závěry zpochybňují. Občanský soudní řád v § 228 odst. 1 písm. a) stanoví, že důvodem obnovy řízení může být „rozhodnutí“, aniž by však bylo explicitně požadováno rozhodnutí ve smyslu § 135 o.s.ř. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva je jistě rozhodnutím, byť specifickým, přičemž splňuje i další zákonné požadavky uvedené v ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. - účastník jej nemohl bez své viny použít v původním řízení a je způsobilé přivodit pro něho příznivější rozhodnutí ve věci. Problém by však v tomto případě spočíval v délce objektivní lhůty pro podání žaloby na obnovu řízení - pokud by rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva bylo vydáno po více než třech letech od právní moci napadeného rozhodnutí (což lze s ohledem na délku navazujícího dovolacího řízení, řízení o ústavní stížnosti a samotného řízení před Evropským soudem pro lidská práva považovat spíše jako pravidlo), byla by žaloba zamítnuta, aniž by soud musel nařizovat jednání (§ 235f o.s.ř.). Nelze odhlédnout ani od toho, že cílem obnovy by za této situace nebylo znovuprojednání věci z důvodu existence skutečností, rozhodnutí nebo důkazů, pro které původní rozhodnutí o věci samé z hlediska správnosti a úplnosti skutkových zjištění a skutkových závěrů nemůže obstát (k čemuž však obnova řízení s ohledem na historický vývoj právní úpravy tohoto mimořádného opravného prostředku nesloužila vždy ve všech případech), ale bylo by tak umožněno nové projednání věci v důsledku existence právního závěru Evropského soudu pro lidská práva, že rozhodnutím soudu nebo v řízení, které mu předbíhalo, došlo ze strany českých soudů k porušení Úmluvy. Pak zde ale narážíme na přetrvávající existenci rozhodnutí Ústavního soudu o ústavní stížnosti, které rozhodování Evropského soudu pro lidská práva muselo předcházet a které je ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy závazné pro všechny orgány a osoby. Proto se autorka této práce přiklání k závěru uvedenému v předchozím odstavci a na otázku, zda může být rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva za současné právní úpravy důvodem žaloby na obnovu řízení, odpovídá záporně.

1.2. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva jako nový důvod obnovy řízení na Slovensku

Velká většina evropských států si vytvořila možnost znovuootevřít pravomocně rozhodnutou věc před svými národními soudy z důvodu „odsuzujícího“ rozsudku Evropského soudu pro lidská práva legislativně obvykle tak, že k tomuto účelu modifikovaly příslušný obecný zákonný předpis (trestní řád, civilní soudní řád či

správní řád), tím, že k existujícím důvodům obnovy připojily nový bod. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva (autoritativně zjištěné porušení mezinárodního práva) se v takovém případě považuje za důvod, pro nějž lze řízení v působnosti daného procesního řádu obnovit nebo přezkoumat.²⁶²

Vedle Německé spolkové republiky se k těmto státům řadí i Slovensko. Na základě novely **zákona č. 99/1963 Sb., občianskeho súdneho poriadku (dále jen „o.s.p.“)**,²⁶³ provedené **zákonem č. 384/2008 Sb.**, byly s účinností od 15. 10. 2008 do ustanovení § 228 odst. 1 o.s.p. doplněny dva nové důvody obnovy řízení. Podle **§ 228 odst. 1 písm. d) o.s.p.** může účastník napadnout pravomocný rozsudek návrhem na obnovu řízení, pokud Evropský soud pro lidská práva rozhodl nebo dospěl ve svém rozsudku k závěru, že rozhodnutím soudu nebo v řízení, které mu předcházelo, došlo k porušení základních lidských práv nebo svobod účastníka řízení a závažné důsledky tohoto porušení nebyly odstraněny přiznaným přiměřeným finančním zadostiučiněním. Důvodová zpráva uvádí, že *„v souladu s požadavkem Výboru ministrů Rady Evropy reagovat na možnost obnovy řízení na základě rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, které bylo vydané po více než třech letech poté, co vnitrostátní rozhodnutí nabylo právní moci, se navrhuje expresis verbis rozšířit výjimečné prolomení tříleté objektivní lhůty o další důvod. Z tohoto důvodu se taxativní výčet v § 228 odst. 1 o.s.p. doplňuje o nové písm. d). Podle § 135 odst. 1 o.s.p. je soud vázán též rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva, které se týká základních lidských práv a svobod.“* Z obsahu důvodové zprávy lze usuzovat na to, že rozsudek Evropského soudu pro lidská práva byl na Slovensku před novelou považován za důvod k obnově řízení, k němuž se ovšem vztahovala nepřekročitelná objektivní tříletá lhůta. Po novele o.s.p. se již tato objektivní lhůta neuplatní, neboť podle § 230 odst. 2 písm. c) je možné návrh na obnovu řízení z důvodu uvedeného v § 228 odst. 1 písm. d) podat i po třech letech od právní moci napadeného rozsudku.

Ustanovení **§ 228 odst. 1 o.s.p.** bylo výše uvedenou novelou dále doplněno o **písm. e)**, podle kterého může účastník napadnout pravomocný rozsudek návrhem na obnovu řízení, pokud je v rozporu s rozhodnutím Soudního dvora Evropských

---

²⁶² Viz Malenovský, J.: Tápání v bludišti vztahů mezinárodního a ústavního práva, Právník č. 10/2004, str. 967 a násl.;

²⁶³ Aktuální znění zákonů je dostupné na internetových stránkách: www.justice.gov.sk a důvodové zprávy k zákonům na stránkách Národní rady Slovenské republiky: www.nrsr.sk;

společenství nebo jiného orgánu Evropských společenství. Podle důvodové zprávy „předkladatel vzal do úvahy i rozsudek Soudního dvora Evropských společenství z 18. 6. 2007 (státní podpora, ESUO, ocelářský průmysl) ve věci C 119/05 (Ministero dell'Industria, del Commercio e dell'Artigianato v. Lucchini SpA, předtím Lucchini Siderurgica SpA). V uvedeném rozsudku Soudní dvůr argumentoval tím, že soudy měly povinnost přihlížet ke komunitárnímu právu ex offo. Tím, že vnitrostátní soudy nepřiznaly právní účinky normě komunitárního práva, bez příslušné pravomoci rozhodly o neplatnosti této normy. Tato pravomoc právem náleží jen Soudnímu dvoru. Navrhovaná právní úprava reaguje na čl. 7 odst. 2 Ústavy Slovenské republiky, podle kterého právně závazné akty Evropských společenství a Evropské unie mají přednost před zákony Slovenské republiky. Touto právní úpravou se umožní v zájmu respektování závazků přijatých Slovenskou republikou zabezpečit soulad rozhodnutí soudů s právně závaznými akty Evropských společenství a Evropské unie, které mají přednost před zákony Slovenské republiky“.²⁶⁴

1.3. Obnova řízení o ústavní stížnosti v důsledku rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

S ohledem na závěr učiněný výše, že podle současné právní úpravy o.s.ř. nemůže být „odsuzující“ rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva důvodem žaloby na obnovu řízení, je třeba pozornost obrátit na možnost obnovy řízení o ústavní stížnosti před Ústavním soudem v důsledku existence takového rozhodnutí.²⁶⁵

Ústavní soud se k této otázce vyjádřil ještě před novelou zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, provedenou zákonem č. 83/2004 Sb., a to ve dvou zásadních usneseních. V obou případech dospěl k závěru, že tehdejší právní úprava řízení před Ústavním soudem neumožňovala konat řízení o návrhu na obnovu řízení o ústavní stížnosti, je-li tu „odsuzující“ rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva.

---

²⁶⁴ S ohledem na specifičnost tohoto důvodu a na rozsáhlost materie, které se dotýká, jej autorka uvádí pouze pro zajímavost a již bez dalšího rozboru.

²⁶⁵ Zákon o Ústavním soudu uvádí, že obnova řízení je možná v případě rozhodnutí mezinárodního soudu, kterým bylo shledáno porušení lidského práva nebo základní svobody. Podle komentáře k zákonu o Ústavním soudu je však obnova v praxi použitelná pouze na případy rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, viz. Wagnerová, E. a kol.: Zákon o ústavním soudu s komentářem, str. 538 (k § 119 odst. 1);

V prvním z těchto rozhodnutí Ústavní soud především konstatoval,²⁶⁶ že přiměřené použití předpisů podle § 63 zákona č. 182/1993 Sb. je možné v těch typech řízení, které uvádí čl. 87 odst. 1 Ústavy a které konkretizuje zákon o Ústavním soudu. Tento zákon stanoví, kdo a za jakých podmínek je oprávněn podat návrh na zahájení řízení, přičemž obecně (s výjimkou speciálního řízení o ústavní žalobě proti prezidentu republiky) návrh na obnovu tento zákon nezná. Druhy řízení před Ústavním soudem a jejich důvody taxativně vypočítává Ústava, a proto možnost subsidiárního použití o.s.ř. nemůže vést k jejich rozšíření, „*nýbrž může sloužit pouze pro postup při řízení, která jsou v Ústavě a zákoně o Ústavním soudu výslovně uvedena*“. Možnost obnovy řízení podle Ústavního soudu vylučuje i skutečnost, že o ní rozhoduje soud, který rozhodoval v prvním stupni, což s ohledem na povahu řízení před Ústavním soudem není možné.

V pořadí druhém rozhodnutí Ústavní soud uvedl,²⁶⁷ že podle čl. 46 odst. 1 Úmluvy se Vysoké smluvní strany zavazují, že se budou řídit konečným rozsudkem Evropského soudu pro lidská práva ve všech případech, jichž jsou stranami. O tom, že by ve smluvních státech – byť jen ve vymezených případech - měla být obnova řízení zajištěna, svědčí také **doporučení Výboru ministrů členských států Rady Evropy č. R (2000) 2 ze dne 19. 1. 2000**,²⁶⁸ jež se týká otázky přezkoumání nebo obnovy řízení na vnitrostátní úrovni v návaznosti na rozsudky Evropského soudu pro lidská práva. Z tohoto doporučení především vyplývá výzva adresovaná smluvním stranám, aby zajistily adekvátní možnosti dosažení restitutio in integrum a aby přezkoumaly vnitrostátní právo s cílem zajistit odpovídající možnosti znovuprojednání případu včetně

---

²⁶⁶ Usnesení ze dne 16. 12. 1998, sp. zn. II. ÚS 458/98, Sběrka nálezů a usnesení, C.H.BECK, sv. 12/1998, č. judikátu 75/1998, str. 549;

²⁶⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 1. 2001, sp. zn. I. ÚS 288/2000. V této věci stěžovatelé nejprve uspěli u Evropského soudu pro lidská práva (viz rozsudek ve věci Krčmář a další proti České republice ze dne 3. 3. 2000, Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, II. Ročník, 1/2000, str. 1-6), který konstatoval porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy samotným Ústavním soudem, jenž si vyžádal některé listinné důkazy, aniž by s nimi navrhovatele řádně seznámil; každému ze stěžovatelů bylo zároveň přiznáno spravedlivé zadostiučinění v částce zhruba 1,5 milionu Kč a současně byla zamítnuta jejich žádost o náhradu za znárodnění, které považovali za nezákonné. Stěžovatelé se následně obrátili na Ústavní soud s návrhem na obnovu řízení s odkazem na § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř. ve spojení s ustanovením § 63 zákona o Ústavním soudu. Argumentovali tím, že v obnoveném řízení – za situace, kdy již bude zachováno jejich (dříve porušené) právo na spravedlivý proces – může být vydáno pro ně příznivější rozhodnutí. Přiměřené použití o.s.ř. o obnově řízení před Ústavním soudem podle nich připadá v úvahu vždy, když rozhodne Evropský soud pro lidská práva a účastníci řízení to navrhnou. V opačném případě by byla rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva jen formálními a bezobsažnými akty; obsahem je naplní pouze to, když poškozený dostane možnost domoci se účinné ochrany.

²⁶⁸ Doporučení R (2000) 2 Výboru ministrů členských států o opětovném znovuošetření řízení v některých věcech na vnitrostátní úrovni v návaznosti na rozsudky Evropského soudu pro lidská práva (přijaté Výborem ministrů dne 19. 1. 2000 na 694. zasedání delegátů ministrů);

obnovy řízení tam, kde Evropský soud pro lidská práva shledal porušení Úmluvy, zejména v případech, jež doporučení uvádí. Ústavní soud v citovaném usnesení konstatoval, že „ústavním základem pro případnou obnovu řízení před Ústavním soudem by v těchto specifických případech (teoreticky) mohl být čl. 87 odst. 1 písm. i) Ústavy, podle něhož Ústavní soud rozhoduje o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu, které je pro Českou republiku závazné, pokud je nelze provést jinak. Stávající zákonná úprava však již z důvodů výše uvedených obnovu řízení před Ústavním soudem nepřipouští. Tuto otázku řeší Ústavní soud způsobem následujícím. Ústavní soud je zvláštním soudním orgánem, jehož úkolem je ochrana ústavnosti. Není součástí soustavy obecných soudů. Je státním orgánem a jako takový může činit jen to, co mu zákon výslovně dovoluje (čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). V daném případě jeho postavení a typy řízení jsou (sice) obecně formulovány v Ústavě a běžný zákon je může toliko provádět, nikoliv nově konstituovat. Jak však vyplývá z formálního a materiálního pojetí právního státu, úkolem běžného zákona, který provádí jednotlivé typy řízení u Ústavního soudu, je přesně vymezit postup Ústavního soudu a práva a povinnosti účastníků řízení tak, aby z jeho strany nemohlo docházet k případné svévoli a aby pro jeho činnost byl dán pevný právní rámec. I kdyby tedy bylo teoreticky možné jako ústavní základ přípustnosti obnovy řízení v těchto specifických případech chápat čl. 87 odst. 1 písm. i) Ústavy, nelze abstrahovat od právní úpravy řízení před Ústavním soudem dané prováděcím zákonem. Bližší provedení ustanovení čl. 87 odst. 1 písm. i) Ústavy totiž obsahuje oddíl sedmý hlavy druhé zákona o Ústavním soudu (§ 117 - § 119), který výlučně upravuje zcela jiný typ řízení než obnovu řízení před Ústavním soudem. Podle těchto ustanovení totiž řízení o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu (jak zní i sám nadpis oddílu sedmého uvedeného zákona) se netýká obnovy řízení před Ústavním soudem, nýbrž toliko jen návrhu vlády Ústavnímu soudu na zrušení takového právního předpisu nebo jeho jednotlivých ustanovení, v němž spočívá porušení ústavně zaručeného práva nebo svobody fyzické nebo právnické osoby, pokud jeho zrušení nebo změnu nemůže zajistit jiným způsobem. Oporu přípustnosti obnovy řízení před ústavním soudem nelze spatřovat ani v ustanovení § 63 zákona o Ústavním soudu, které praví, že pokud tento zákon nestanoví jinak, použijí se pro řízení před Ústavním soudem přiměřeně ustanovení o.s.ř. a předpisy vydané k jeho provedení. Zákon o Ústavním soudu však, jak již bylo uvedeno, stanoví jinak, a to v ustanoveních § 117 - § 119. Ustanovení § 63 zákona o Ústavním soudu přirozeně nelze interpretovat tak extenzívně,

že by mohlo založit institucionálně zcela nový typ řízení, tedy obnovu řízení s přiměřeným použitím § 228 a násl. o.s.ř. To znamená, že přiměřená aplikace o.s.ř. je myslitelná jen tam, kde sama povaha činnosti Ústavního soudu použití o.s.ř. ve vztahu k vlastním druhům řízení vyžaduje, nikoliv však již tam, kde by přiměřenou aplikací procesního předpisu, platného pro obecné soudy, měl být vytvořen nový – zákonu o Ústavním soudu neznámý – institut. Proti přípustnosti obnovy řízení před Ústavním soudem (obecně) hovoří ostatně i její způsob úpravy v o.s.ř., který se zřetelem na koncepci zákona o Ústavním soudu není použitelný (např. o návrhu rozhoduje prvoinstanční soud, návrh se usnesením buď zamítne nebo povolí, právní vztahy někoho jiného než účastníka řízení nemohou být novým rozhodnutím dotčeny, existuje objektivní a subjektivní lhůta k podání návrhu na obnovu řízení). Nelze přehlédnout ani to, že podle ustanovení § 232 odst. 2 o.s.ř. se pro řízení o obnově použije přiměřeně ustanovení o řízení v prvním stupni. Tím by fakticky došlo k dvojité přiměřené aplikaci o.s.ř. a k další zjevně přílišné extenzivitě výkladu § 63 zákona o Ústavním soudu. Navíc z ustanovení § 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu vyplývá, že proti nálezům Ústavního soudu se nelze odvolat (obdobně platí o usnesení, kterým Ústavní soud odmítne návrh - § 43 odst. 3 cit. zákona). Přitom je zřejmé, že „odvoláním“ ve smyslu zákona o Ústavním soudu nemůže být myšleno odvolání ve smyslu např. o.s.ř. nebo trestního řádu, neboť řízení před Ústavním soudem je upraveno zvláštním zákonem a postavení Ústavního soudu je nezaměnitelné s postavením soudů obecných, nýbrž jakýkoli opravný prostředek proti rozhodnutí Ústavního soudu, tedy i návrh na obnovu řízení ve smyslu o.s.ř. V souzené věci je konečně zřejmé, že obnova řízení nemůže být – ani s ohledem na právní podstatu daného případu – chápána jako opatření nezbytné k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu, které je pro Českou republiku závazné, pokud je nelze provést jinak ve smyslu již citovaného čl. 87 odst. 1 písm. i) Ústavy. V kontextu citovaného doporučení Výboru ministrů Rady Evropy by totiž obnova řízení (či jiná možnost znovuprojednání případu) měla být přípustná tehdy, když poškozená strana i nadále trpí velmi závažnými negativními následky příslušného vnitrostátního rozhodnutí, které nejsou dostatečně napraveny spravedlivým zadostiučiněním a nemohou být napraveny jinak než znovuprojednáním případu či obnovou řízení a rozsudek Evropského soudu pro lidská práva vede k závěru, že příslušné vnitrostátní rozhodnutí je po meritorní stránce v rozporu s Úmluvou, nebo porušení Úmluvy, k němuž došlo, se zakládá na procedurálních chybách nebo nedostatcích takové závažnosti, která vážně zpochybňuje výsledek napadeného domácího řízení. V daném

případě je však zjevné, že výsledek napadeného domácího řízení porušením Úmluvy ze strany Ústavního soudu v žádném případě zpochybněn nebyl, jelikož (ryze) procesní nedostatky v řízení před Ústavním soudem, zjištěné v citovaném rozsudku Evropského soudu pro lidská práva, nebyly takové závažnosti, aby vážně zpochybnily výsledek napadeného domácího řízení. Také proto k obnově řízení zjevně důvod dán není. Konečně nelze přehlédnout, že citované doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. (2000) 2 představuje pouze apel na zákonodárce a má toliko doporučující, nikoliv direktivní povahu. Zákonná úprava přípustnosti obnovy řízení před Ústavním soudem České republiky – opírající se o závazný rozsudek mezinárodního soudu – však dosud provedena nebyla.“

Možnost nápravy v případech, kdy je rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva konstatováno porušení Úmluvy, byla v České republice následně řešena právě novelizací **zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu**, provedenou **zákonem č. 83/2004 Sb.**, který nabyl účinnosti dnem 1. 4. 2004.^{269,270}

Jedním z důvodů k legislativnímu zásahu bylo zejména výše zmíněné **doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. R (2000) 2**, jež k přezkumu, revizi či k znovuotevření vnitrostátního řízení vyzývá. Na doporučení Výboru ministrů navazovala **rezoluce č. 1226 (2000) Parlamentního shromáždění Rady Evropy**, týkající se výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva. V této rezoluci byly členské státy (tj. i ČR) vyzvány, aby podnikly nezbytná opatření k provedení rozsudků tohoto soudu tak, aby se vyhnuly opakovanému porušení Úmluvy. Členské státy by

---

²⁶⁹ Jde o desátou novelu zákona o Ústavním soudu, označovanou také novelou mezinárodní;

²⁷⁰ Podle J. Malenovského se sice nejedná o problém, jehož řešení by si vynucovala sporná soudní praxe, nicméně důvodů k legislativnímu zásahu bylo vedle zmíněného doporučení Rady Evropy hned několik: potřeba odstranit zjevný nesoulad mezi ustanovením čl. 87 odst. 1 písm. i) Ústavy a jeho procesní projekcí v zákoně o Ústavním soudu, dále sladění textu zákona o Ústavním soudu s Ústavou v jejím znění po euronovele (č. 395/2001 Sb.), což se předchozí novele zákona o Ústavním soudu v plném rozsahu nepodařilo, a v neposlední řadě mohutný legislativní pohyb v Evropě sledující stejný cíl. J. Malenovský uvádí, že s přihlédnutím k citovaným důvodům lze proto souhlasit s názorem J. Hřebejka, že jde o problém méně praktický, na druhé straně však třeba zdůraznit, že se jedná o problém koncepční a pro politickou moc i vysoce prestižní. [Malenovský, J.: Tápání v bludišti vztahů mezinárodního a ústavního práva (K přípravě, schválení a hodnocení desáté novely zákona o Ústavním soudu), Právník ročník CXLIII, číslo 10, str. 953 a násl.; Hřebejk, J.: Bude Ústavní soud rozhodovat dvakrát v téže věci?, Parlamentní zpravodaj, č. 5/2003, str. 15-16];

měly zajistit, aby jejich vnitrostátní zákonodárství zajišťovalo obnovu (přezkum) řízení v důsledku odsuzujících rozsudků Evropského soudu pro lidská práva.²⁷¹

Evropský soud pro lidská práva má v podstatě jen jedinou možnost, jak napravit porušení práv a svobod zaručených Úmluvou: přiznat přiměřené zadostiučinění ve formě peněžní náhrady způsobené materiální škody nebo morální újmy a náhrady nákladů řízení. Ve spravedlivém zadostiučinění je však možno zohlednit škodu již způsobenou (nikoli tu, která v důsledku porušení práva trvá nebo může vzniknout v budoucnu). Navíc peněžní odškodnění není vždy způsobilé nahradit veškeré možné následky porušení práv stěžovatele. Proto Rada Evropy vyzvala členské státy, aby umožnily na vnitrostátní úrovni co nejúplnější implementaci rozsudků Evropského soudu tak, aby pokud možno došlo k navrácení ke stavu před porušením Úmluvy (*restitutio in integrum*). Doporučila proto smluvním stranám zajistit ve svých právních systémech přiměřené možnosti pro přešetření případů, včetně obnovy řízení, jestliže Evropský soud pro lidská práva shledal, že došlo k porušení Úmluvy, zejména když poškozená strana vzhledem k výsledku vnitrostátního rozhodnutí nadále trpí velmi vážnými negativními důsledky, které nejsou adekvátně napraveny pouhým přiznáním zadostiučinění a nelze je napravit jinak, než přešetřením případu či obnovou řízení.^{272,273}

V důvodové zprávě k zákonu č. 83/2004 Sb. je dále uvedeno, že pokud by podle předchozí právní úpravy zákona o Ústavním soudu mezinárodní soud na rozdíl od Ústavního soudu konstatoval porušení lidského práva nebo základní svobody, a případně stěžovateli přiznal i spravedlivé zadostiučinění, nebylo možno v důsledku

---

²⁷¹ Viz důvodová zpráva k zákonu č. 83/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů;

²⁷² Viz důvodová zpráva k zákonu č. 83/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů; Mikule, V.: Ústavní soud: první obnovy řízení o ústavních stížnostech, Právní zpravodaj č. 8/2008, C.H.BECK 2008;

²⁷³ Podle J. Malenovského „strany Úmluvy tedy vycházejí z toho, že rozsah jejich restituční povinnosti je modifikován (nikoli ovšem derogován či přesněji abrogován) závazkem spravedlivého zadostiučinění, který tato Úmluva stanoví. Z logiky Úmluvy vyplývá, že se restituční povinnost aktivuje zásadně jen tehdy, jestliže nelze následky jejího porušení napravit cestou spravedlivého zadostiučinění. Z principu právní jistoty, jenž je pilířem právního státu, lze dovést, že by pravomocně rozhodnuté případy měly být zpochybnovány a formálně znovuotevřeny jen zcela výjimečně, tehdy, když v ukončeném řízení došlo k velmi závažnému porušení Úmluvy a poškozený subjekt nadále trpí velmi závažnými negativními následky. Právě takto závazek restituční povahy zjevně interpretuje Výbor ministrů, jemuž strany Úmluvy svěřily dohled nad výkonem rozsudků Evropského soudu pro lidská práva. Ve svém doporučení (2000) 2 smluvním státům přiznal značnou volnost a vyzval je k proceduře přezkumu již rozhodnutých věcí jen ve výjimečně závažných případech.“ [Malenovský, J.: Tápání v bludišti vztahů mezinárodního a ústavního práva (K přípravě, schválení a hodnocení desáté novely zákona o Ústavním soudu), Právník, ročník CXLIII, číslo 10, str. 953 a násl.];

přetrvávající platnosti rozhodnutí Ústavního soudu (které ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky zůstává nadále závazné pro všechny orgány a osoby) odstranit porušování práva, jestliže by i přes poskytnuté zadostiučinění nadále trvalo. Přestože se může v praxi jednat o převážně ojedinělé případy (většinou bude postačovat poskytnutí spravedlivého zadostiučinění, popřípadě k nápravě dojde jinak), v zájmu právní jistoty je nebylo možné zcela opominout a ponechat bez odpovídající právní úpravy.

Výše uvedenou desátou novelou zákona o Ústavním soudu došlo ke změně v oddílu osmém, hlavě první, části druhé citovaného zákona (§ 119, § 119a a § 119b), v tom směru, aby Ústavní soud mohl na návrh v rámci obnovy řízení změnit svoje původní rozhodnutí, ovšem pouze v trestní věci, které se dostalo do rozporu s rozhodnutím mezinárodního soudu, pokud jsou splněny i další podmínky, které pro obnovu řízení zákon stanoví. Obnova řízení tak představuje druhý typ řízení, jímž lze zajistit vnitrostátní provedení rozhodnutí mezinárodního soudu, v tomto případě na úrovni individuálně rozhodovací. Podle důvodové zprávy je Ústavní soud jako orgán ochrany ústavnosti navíc povinen poskytovat ochranu právům a svobodám zaručeným Úmluvou již na vnitrostátní úrovni a vzhledem k tomu, že podmínkou přijatelnosti stížnosti k Evropskému soudu je vyčerpání ústavní stížnosti, lze v případném odsouzení České republiky v řízení před Evropským soudem spatřovat mimo jiné nedostatečné splnění úkolu garanta lidských práv a základních svobod Ústavním soudem; je proto na místě, aby k nápravě došlo před tímto orgánem.

Podle ustanovení **§ 119 odst. 1** zákona o Ústavním soudu rozhodoval-li Ústavní soud v trestní věci, v níž mezinárodní soud shledal, že zásahem orgánu veřejné moci bylo v rozporu s mezinárodní smlouvou porušeno lidské právo nebo základní svoboda (v praxi se bude jednat pouze o případy rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, jak již bylo uvedeno výše),²⁷⁴ lze proti takovému rozhodnutí Ústavního soudu podat návrh na obnovu řízení za podmínek stanovených tímto zákonem.²⁷⁵ Návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem je podle ustanovení **§ 119 odst. 2** cit. zákona oprávněn

---

²⁷⁴ Viz Wagnerová, E. a kol.: Zákon o ústavním soudu s komentářem, str. 538 (k § 119 odst. 1);

²⁷⁵ Na první pohled je zřejmé, že v oblasti trestněprávní určitá náhrada, kterou stát poskytne na základě rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, nemusí být dostatečná a člověk odsouzený, který vykonává například trest odnětí svobody, sice dostane určitou satisfakci, ale dál tento trest musí vykonávat. Jestliže Evropský soud pro lidská práva rozhodne, že stěžovatel byl odsouzen v řízení, které nesplňovalo základní práva na spravedlivý proces, podle článku 6 Úmluvy, je podle všeho správné umožnit stěžovateli obnovu řízení.

podat ten, kdo byl ve věci uvedené v odstavci 1 účastníkem řízení před Ústavním soudem, a v jehož prospěch mezinárodní soud rozhodl. Návrh na obnovu řízení je možno podat do šesti měsíců ode dne, kdy se vyhlášené rozhodnutí mezinárodního soudu podle příslušné mezinárodní smlouvy stane konečným²⁷⁶. Návrh musí obsahovat vedle obecných náležitostí označení rozhodnutí Ústavního soudu, proti němuž směřuje, označení rozhodnutí mezinárodního soudu, o které se opírá, a vylíčení, v čem je spatřován rozpor rozhodnutí Ústavního soudu s rozhodnutím mezinárodního soudu (§ 119 odst. 3 zákona o Ústavním soudu). Podle ustanovení § 119 odst. 4 zákona o Ústavním soudu může být spolu s návrhem na obnovu řízení podán návrh na zrušení zákona nebo jiného právního předpisu anebo jejich jednotlivých ustanovení, jejichž uplatněním nastala skutečnost, která je předmětem návrhu na obnovu řízení, jestliže podle tvrzení navrhovatele jsou v rozporu s ústavním zákonem, popřípadě se zákonem, jedná-li se o jiný právní předpis. Významné je ustanovení § 119a odst. 1 zákona o Ústavním soudu, podle kterého je návrh na obnovu řízení nepřijatelný, jestliže následky porušení lidského práva nebo základní svobody již netrvají a jsou dostatečně napraveny poskytnutím spravedlivého zadostiučinění podle rozhodnutí mezinárodního soudu nebo bylo-li nápravy dosaženo jinak. Podle § 119 odst. 2 však Ústavní soud neodmítne přijetí návrhu na obnovu řízení z důvodů podle odstavce 1, jestliže veřejný zájem na obnově řízení podstatně převyšuje vlastní zájem navrhovatele. O návrhu na obnovu řízení rozhoduje Ústavní soud bez ústního jednání. Pokud je nález Ústavního soudu v rozporu s rozhodnutím mezinárodního soudu, Ústavní soud nález zruší; jinak návrh zamítne (§ 119b odst. 1 zákona o Ústavním soudu). Zrušil-li Ústavní soud na základě návrhu na obnovu řízení svůj předchozí nález, znovu projedná původní návrh na zahájení řízení podle příslušných ustanovení tohoto zákona (§ 119b odst. 2 zákona o Ústavním soudu). Podle ustanovení § 119b odst. 3 zákona o Ústavním soudu vychází Ústavní soud v novém nálezu z právního názoru mezinárodního soudu.²⁷⁷ Pokud novým nálezem Ústavního soudu dojde ke zrušení předchozích rozhodnutí, platí pro

---

²⁷⁶ Čl. 44 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších protokolů, zveřejněné sdělením č. 209/1992 Sb., ve znění sdělení č. 41/1996 Sb. a sdělení č. 243/1998 Sb.;

²⁷⁷ Ústavní soud však není právním názorem Evropského soudu pro lidská práva vázán v tom smyslu, jak je chápána vázanost soudu nižšího stupně právním názorem nadřízeného soudu při rozhodování o vnitrostátních opravných prostředcích, a to již z toho důvodu, že Evropský soud pro lidská práva – ač rozhoduje o právech jednotlivců – je nadále mezinárodním soudem, nikoliv další instancí nadřazenou Ústavnímu soudu. Ústavní soud je však povinen při novém projednání věci z právního názoru Evropského soudu pro lidská práva vycházet. To tedy nutně neznamená, že by Ústavní soud nemohl ve věci rozhodnout stejně jako v předchozím rozhodnutí; viz Wagnerová, E. a kol.: Zákon o Ústavním soudu s komentářem, str. 547 (k § 119b odst. 3);

postup orgánů příslušných rozhodnout ve věci obdobně § 235i odst. 3 občanského soudního řádu (§ 119b odst. 4 zákona o Ústavním soudu).²⁷⁸

Takto zvolená právní úprava vyvolala řadu diskusí. Již samotný pojem „*obnova řízení*“ je ustálený právní pojem. Zde je ale obnova řízení používána pro něco jiného, než jak je chápána systémovými procesními zákony.²⁷⁹ Původní vládní návrh novely zákona o Ústavním soudu (viz sněmovní tisk č. 284/0, 4. volební období 2003) počítal s možností obnovy řízení o ústavní stížnosti, pokud stěžovatel uspěl se svým podáním u mezinárodního soudu, i v případě jiných řízení než trestních.²⁸⁰ Následné omezení možnosti obnovy pouze na „*trestní věci*“²⁸¹ bylo zpochybňováno námitkou, že je diskriminační (tj. jde tak o neodůvodněnou diskriminaci jednoho druhu stěžovatelů). Prezident V. Klaus tuto námitku použil ve stanovisku, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon, kterým se mění zákon č. 182/1993 Sb., a uvedl, že „toto právo by měl mít každý, jehož lidské právo či základní svoboda bylo porušeno, a to bez ohledu na druh řízení, v jakém se tak stalo.“²⁸² Jak již bylo uvedeno, ministerstvo spravedlnosti ani vláda původně nezamýšlely omezit příslušnost Ústavního soudu *ratione materie* oproti věcné příslušnosti Evropského soudu pro lidská práva založené na Evropské Úmluvě. Jejich návrh novely předpokládal, že návrh na obnovu řízení v důsledku nepříznivého rozsudku Evropského soudu pro lidská práva bude možno k Ústavnímu soudu podat v souvislosti s kterýmkoli právem chráněným Evropskou Úmluvou, a to za předpokladu, že v dané věci (jako poslední) „rozhodoval“ Ústavní soud.²⁸³ Podle

---

²⁷⁸ Tato právní úprava je odůvodněna zachováním principu právní jistoty. Odkaz na ustanovení § 235i odst. 3 o.s.ř. je ovšem v kontextu obnovy řízení před Ústavním soudem více méně nesmyslný, neboť zůstal zachován z původního vládního návrhu, který předpokládal obnovu řízení i v jiných než trestních věcech; viz Wagnerová, E. a kol.: Zákon o Ústavním soudu s komentářem, str. 547 (k § 119b odst. 4);

²⁷⁹ Zpravidla k obnovení řízení vede nová skutečnost (rozhodnutí nebo důkaz), kterou bez vlastního zavinění nemohl účastník použít v původním řízení a která mohla mít podstatný vliv na původní rozhodnutí, které z hlediska správnosti a úplnosti skutkových zjištění a skutkových závěrů nemůže obstát;

²⁸⁰ K této změně došlo na základě pozměňovacího návrhu poslance J. Pospíšila ve druhém čtení vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (viz sněmovní tisk č. 284/2, 4. volební období 2003);

²⁸¹ J. Filip (Desátá novelizace zákona o Ústavním soudu ČR aneb česká a evropská ústavní stížnost, Právní zpravodaj č. 3/2004, str. 1-5, C.H.BECK 2004) považuje formulaci „trestní věci“ za nešťastnou, neboť trestní věci v souladu s čl. 90 Ústavy spadají do působnosti obecných soudů, a Ústavní soud je nerozhoduje.

²⁸² Poslanecká sněmovna však prezidentovo veto následně přehlasovala.

²⁸³ Viz Malenovský, J: Tápání v bludišti vztahů mezinárodního a ústavního práva (K přípravě, schválení a hodnocení desáté novely zákona o Ústavním soudu), Právník, ročník CXLIII, číslo 10, str. 953n; J. Malenovský dále uvádí, že „v Poslanecké sněmovně podal poslanec J. Pospíšil pozměňovací návrh, který měl zúžit příslušnost Ústavního soudu pro obnovené řízení pouze na trestní věci. Šlo o kompromisní návrh, který měl umožnit poslancům a senátorům ODS, aby nehlasovali proti navržené novele a mohli se zdržet hlasování. Věcné zúžení patrně uvítali i někteří koaliční poslanci a senátoři, kteří projevovali obavy, že by připuštění obnovy řízení v civilních věcech způsobilo České republice značné problémy

J. Malenovského²⁸⁴ „věcné zúžení působnosti legislativního zajištění restitučního závazku státu není zcela konformní s požadavky obecného mezinárodního práva. I když je pravdou, že povinnost restituovat se vnucuje pouze tehdy, je-li uvedení do původního stavu možné, sotva lze z restituce a priori a paušálně vyloučit všechna vnitrostátní rozhodnutí, která nemají určitou věcnou povahu. I mnohá rozhodnutí civilněprávní a správní mohou představovat závažná porušení Evropské úmluvy, jež budou vykazovat všechny znaky mimořádnosti předpokládané doporučením výboru ministrů 2000 (2). Nejedno civilněprávní či správní rozhodnutí může být revidováno, aniž by byly ohroženy oprávněné zájmy a práva třetích osob. Rozlišovat trestní věci na jedné straně a věci ostatní na druhé straně je z hlediska Evropské úmluvy neodůvodněné již proto, že její čl. 6 garantuje výslovně procesní práva jednotlivce jak v trestním, tak i v civilním řízení.“ Autor shodně s výše uvedeným názorem V. Klause uzavírá, že „věcné zúžení vnitrostátní úpravy na trestní oblast tak vykazuje prvky diskriminace.“

Některé smluvní strany Úmluvy sice připouštějí vnitrostátní obnovu řízení po vydání „odsuzujícího“ rozsudku Evropského soudu pro lidská práva také pouze v trestních věcech, nicméně v jejich případech provádějí obnovu řízení obecné soudy v trestním řízení (a tato praxe nevyvolává kritické reakce ze strany Evropského soudu pro lidská práva či jiných orgánů Rady Evropy) a nikoli Ústavní soud. Svěření této příslušnosti Ústavnímu soudu je věcí zcela ojedinělou. Jak již bylo uvedeno výše, pokud ostatní evropské státy reagovaly na apely ze strany orgánů Rady Evropy cestou změn v zákoně, činily to tak, že „nový“ prostředek komponovaly do jednotlivých procesních předpisů, tj. k projednání takového prostředku jsou pak příslušné obecné soudy [viz § 580 bod 8 ZPO nebo § 228 odst. 1 písm. d) o.s.p.].²⁸⁵ Odsuzující rozsudek

---

v případě negativních rozsudků Evropského soudu pro lidská práva v restitučních záležitostech. „Restituční“ argument byl ovšem při formálním projednávání návrhu zákona zmiňován jen ojediněle (neutrálně senátorem J. Stodůlkou a kriticky senátorem M. Mejstříkem). Zúžení obnovy řízení na trestní věci doporučovalo opakovaně a důrazně i stanovisko Parlamentního institutu, na něž se J. Pospíšil odvolal, a jež tvrdilo, že členské státy EU jsou ve věcech znovuotevření vnitrostátního řízení v důsledku nepříznivého rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva povětšinou zdrženlivé“. J. Malenovský považuje tento zásah Parlamentního institutu do parlamentní diskuse, kterou svým názorem podstatně usměrnil a ovlivnil, za nešťastný, a svůj postoj následně ve studii podrobně rozebírá.

²⁸⁴ Malenovský, J: Tápání v bludišti vztahů mezinárodního a ústavního práva (K přípravě, schválení a hodnocení desáté novely zákona o Ústavním soudu), Právník, ročník CXLIII, číslo 10, str. 953 a násl.;

²⁸⁵ Podle P. Šturmy (Implementace rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, Evropské právo č. 11/2002, str. 1-6) prodělalo Německo v tomto směru zajímavý vývoj. Obecné soudy ustáleně odmítaly považovat rozsudek Evropského soudu za „novou skutečnost“ a tudíž na tomto základě nepřipouštěly obnovu řízení ve všech právních oblastech. Teprve zákonodárná iniciativa SPD posléze vedla k přijetí novely trestního řádu (1998), která umožňuje obnovu trestního řízení ukončeného vydáním pravomocného rozsudku za podmínky, že Evropský soud konstatoval porušení Úmluvy nebo jejích Protokolů a rozsudek je založen na tomto porušení. Připuštění obnovy řízení ovšem není automatické, ale

Evropského soudu pro lidská práva (autoritativně konstatující porušení mezinárodního práva) se v takovém případě považuje za zvláštní důvod, pro nějž lze řízení v působnosti daného procesního řádu obnovit nebo přezkoumat.²⁸⁶ Zmíněno bylo také to, že jiná skupina evropských států sice příslušné procesní řády nenovalizovala, avšak vnitrostátní soudy v těchto státech pokládají odsuzující rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve své rozhodovací praxi v rámci toho či onoho procesního řádu za některý z platných důvodů pro podání mimořádného opravného prostředku.²⁸⁷

Právní situace v České republice je kvalitativně odlišná. ČR se na rozdíl od ostatních rozhodla upravit možnost obnovy řízení v důsledku odsuzujícího rozsudku Evropského soudu pro lidská práva novelou zákona o Ústavním soudu. Předkladatelé novely zřejmě vycházeli z toho, že vzhledem k rozsáhlým kompetencím Ústavního soudu, zprostředkovaným řízením o ústavní stížnosti, bude Ústavní soud ve věcech, v nichž Evropský soud pro lidská práva shledal porušení Úmluvy, před ním zpravidla rozhodovat jako poslední národní soudní instance, a bude tak nucen korigovat své vlastní vadné rozhodnutí. Ve hře jsou tudíž práva účastníků v jediném řízení, v němž soud rozhoduje o ochraně jakéhokoli ústavně chráněného lidského práva či svobody nebo o ochraně lidského práva či svobody upravených mezinárodními smlouvami, jež jsou ve své lidskoprávní dimenzi materiální součástí ústavního pořádku. Účastníci řízení před Ústavním soudem mají rovná práva bez ohledu na to, zda byly jejich ústavně zaručená lidská práva či svobody porušeny v trestním či civilním řízení, respektive zda se jednalo o „trestní věc“ nebo „věc civilní“. Je nepochybné, že mezinárodní novela zákona o Ústavním soudu vnesla mezi účastníky původního řízení nerovnost, neboť přiznává účastníkům v „trestní věci“ právo, jež ostatní účastníci nemají – právo podat k Ústavnímu soudu za určitých okolností návrh na obnovu řízení. Dopady zúžení

---

je ponecháno na rozhodnutí obecných soudů. Okolnosti doplnění bodu 8 do ustanovení § 580 ZPO jsou popsány v Části třetí této práce.

²⁸⁶ P. Šturma (Implementace rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, *Evropské právo* č. 11/2002, str. 1-6) dále uvádí, že je pozoruhodné, že mezi státy, které legislativně umožnily specifickou proceduru obnovy řízení v reakci na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva patří nejen některé „staré“ členské státy západní Evropy, ale také některé „nové“ členské státy jako Chorvatsko, Litva, Polsko a Slovinsko, které mají příslušná ustanovení v trestních řádech.

²⁸⁷ Podle P. Šturmy (Implementace rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, *Evropské právo* č. 11/2002, str. 1-6) je však v řadě členských států, které speciální ustanovení ve svých zákonech nemají, sporné, zda obecné předpisy o obnově řízení dovolují považovat rozsudek Evropského soudu za novou „skutečnost“. Direktorat lidských práv Rady Evropy sice vybízí státy, aby takovou možnost uznaly, ale zákony i judikatura obecných soudů vedou spíše ke skeptickému závěru. Mezi takové státy patří např. Francie, Belgie, Dánsko, Finsko, Kypr, Řecko, Turecko, ale také ČR či Maďarsko. Lze se ale setkat i s možností překonat mezeru v zákonech odvážnější judikaturou (Španělsko).

možnosti obnovy řízení před Ústavním soudem z hlediska ústavnosti jsou tedy prima facie velmi sporné.²⁸⁸ Zlepšení situace účastníků v trestních věcech je politicky i lidsky chvályhodným důsledkem přijetí novely, je však otázkou, zda k tomu muselo dojít za cenu ústavně pochybného dílčího řešení.²⁸⁹ Na druhé straně je možné se setkat i s názorem, že omezení obnovy řízení na věci, ve kterých Ústavní soud přezkoumával zásah do základních práv a svobod v souvislosti s trestním řízením, lze považovat za „uměřený“.²⁹⁰

1.4. Návrh de lege ferenda

De lege ferenda by ve světle výše uvedených závěrů bylo podle mého názoru vhodné provést nezbytnou změnu ve stávající právní úpravě, přestože v praxi bude pravděpodobně dopadat jen na ojedinělé případy. Jednotlivci by se mělo za situace, kdy mezinárodní orgán (tj. Evropský soud pro lidská práva) konstatuje porušení lidského práva nebo základní svobody v jakékoliv věci (tj. nikoli jen ve věci trestní), umožnit obnovení řízení před Ústavním soudem, který by pak, za splnění ostatních zákonných předpokladů, zrušil své původní rozhodnutí. K tomu by bylo třeba změny zákona o Ústavním soudu vypuštěním slova „trestní“ v § 119 odst. 1. Takové řešení by bylo podle mého názoru plně v souladu s Ústavou i Listinou základních práv a svobod a v rovině ústavnosti přesvědčivě obhajitelné; navíc vzhledem k tomu, že v případném odsouzení České republiky v řízení před Evropským soudem lze spatřovat mimo jiné nedostatečné splnění úkolu garanta lidských práv a základních svobod Ústavním soudem, by bylo ve shodě s tím, co bylo uvedeno v důvodové zprávě k zákonu č. 83/2004 Sb., na místě, aby k nápravě došlo právě a jedině před tímto orgánem. Nezanedbatelný význam má i ustanovení § 119 odst. 4, podle kterého může být spolu s návrhem na obnovu řízení podán návrh na zrušení zákona nebo jiného právního předpisu anebo jejich jednotlivých ustanovení, jejichž uplatněním nastala skutečnost, která je předmětem návrhu na obnovu řízení (tj. porušení základního práva

---

²⁸⁸ Potvrdil to i tehdejší ministr spravedlnosti K. Čermák, jenž při projednávání návrhu novely v Senátu prohlásil: „...novela... zlepšuje tu situaci jenom v oblasti trestních rozhodnutí, nikoli těch civilních. Novela nezhoršila situaci nebo nezhorší situaci v civilních řízeních ani o milimetr. Zlepšení situace je poloviční nebo polovičaté,... to rád připustím, ale mě osobně se zdá být menším zlem tuto novelu přijmout, než ji ze zásadních důvodů odmítnout zcela a nezlepšit ani... situaci lidí v trestním řízení...“

²⁸⁹ Malenovský, J.: Tápání v bludišti vztahů mezinárodního a ústavního práva (K přípravě, schválení a hodnocení desáté novely zákona o Ústavním soudu), Právník, ročník CXLIII, číslo 10, str. 953 a násl.;

²⁹⁰ Filip, J.: Desátá novelizace zákona o Ústavním soudu ČR aneb česká a evropská ústavní stížnost, Právní zpravodaj č. 3/2004, str. 1-5, C.H.BECK 2004;

konstatované v rozsudku Evropského soudu pro lidská práva), jestliže podle tvrzení navrhovatele jsou v rozporu s ústavním zákonem, popřípadě se zákonem, jedná-li se o jiný právní předpis. Na závěr je třeba podotknout, že označení „obnova řízení“ je jistě zavádějící, neboť účelem obnovy je zde v podstatě posouzení napadeného rozhodnutí ve světle právních názorů Evropského soudu pro lidská práva, nikoliv přehodnocení právní kvalifikace v důsledku skutkových novot.

Ze všech výše uvedených důvodů proto nepovažuji za optimální druhou možnou variantu úpravy *de lege ferenda*, která by počítala s rozšířením možnosti dosáhnout obnovy řízení přímo u obecných soudů z důvodu existence „odsuzujícího“ rozsudku Evropského soudu pro lidská práva, jak je tomu např. v Německu či na Slovensku. Je zřejmé, že v takovém případě je rozsudek Evropského soudu pro lidská práva v rozporu s rozhodnutím Ústavního soudu (které mu, až na výjimky²⁹¹, předchází); tento rozpor může být dán odlišným právním posouzením věci, kdy Ústavní soud na rozdíl od Evropského soudu pro lidská práva neshledal porušení základního práva, může být dán též různým rozsahem přezkumu (Ústavní soud hodnotil porušení jiného práva než Evropský soud pro lidská práva, což je však prakticky nepředstavitelné, neboť rozsah by měl určovat svými námitkami stěžovatel – pokud v řízení před Evropským soudem pro lidská práva uplatnil určitou námitku poprvé, Evropský soud pro lidská práva ji odmítá pro efektivní nevyčerpání vnitrostátních prostředků).²⁹² Soud prvního stupně, který by o povolení obnovy na podkladě „odsuzujícího“ rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva rozhodoval, by pak v podstatě musel odmítnout odlišné právní názory na porušení základního práva vyplývající ze závazného (ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy) a stále existujícího rozhodnutí Ústavního soudu. Jeví se proto žádoucí, aby ve světle právních názorů Evropského soudu pro lidská práva posoudil své rozhodnutí nejprve sám Ústavní soud.

---

²⁹¹ Podle E. Wagnerové (Zákon o Ústavním soudu s komentářem, str. 538n, k § 119 odst. 2) by taková situace mohla čistě teoreticky nastat tehdy, pokud by Evropský soud pro lidská práva dospěl k závěru, že ústavní stížnost není efektivním prostředkem k ochraně práv stěžovatele. To se v minulosti stalo v případě ochrany práva na rozhodnutí věci v přiměřené lhůtě podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, takže v takových případech by se mohlo stát, že by Evropský soud pro lidská práva připustil stížnost i bez toho, že by o průtazích v trestním řízení rozhodoval Ústavní soud. Nicméně, i kdyby v takovém případě rozhodoval o průtazích Ústavní soud, byla by obnova řízení nesmyslná; povaha porušení základního práva v tomto případě vylučuje jakoukoli restituci.

²⁹² Zvláštním druhem rozporu je též situace, kdy Evropský soud pro lidská práva posoudil samotný procesní postup Ústavního soudu jako porušující práva z Úmluvy – v tomto případě by však povaha porušení zcela zřejmě vylučovala obnovu řízení u obecných soudů [viz Wagnerová, E. a kol.: Zákon o ústavním soudu s komentářem, str. 538n (k § 119 odst. 3)];

Část pátá: ZÁVĚR S NÁVRHY DE LEGE FERENDA

Jak již jsem uvedla v úvodu této práce, žaloba na obnovu řízení ani žaloba pro zmatečnost se v právní praxi nevyskytuje příliš často, což dokládají údaje obsažené ve statistických ročenkách Ministerstva spravedlnosti (viz příloha). Tato skutečnost má za následek i malý zájem právní vědy o oba instituty. Z těchto důvodů ani není ambicí autorky podat vyčerpávajícím způsobem odpověď na všechny otázky, jež se mohou v teorii nebo soudní praxi vyskytnout. Obecně lze však shrnout, že právní úprava žalob nevykazuje z praktického hlediska výraznější nedostatky, které by bránily její aplikaci. Případné výkladové potíže je možné řešit v rámci sjednocování rozhodovací praxe, k čemuž přispívá zvolená zákonná konstrukce umožňující proti rozhodnutí o žalobách podat odvolání a proti rozhodnutí odvolacího soudu následně i dovolání [§ 238 odst. 1 písm. a) a § 238a odst. 1 písm. b) o.s.ř.].

Závěrem této práce pak uvádím několik úvah nad současnou právní úpravou žaloby na obnovu řízení i žaloby pro zmatečnost s návrhy de lege ferenda, ovšem vzhledem k absenci praktických zkušeností je uvedené názory třeba chápat spíše jako podněty k diskusi o některých nedostacích stávající úpravy; v mém předchozím výkladu jsem již na určité problémy upozornila.

Za jeden z nejvýraznějších nedostatků současné právní úpravy žaloby pro zmatečnost považuji skutečnost, že mezi důvody uvedenými v § 229 odst. 1 o.s.ř. nenajdeme ustanovení, které by poukazovalo na vadu spočívající v tom, že rozhodoval věcně nepřislušný soud [jak je tomu výslovně u odvolání v ustanovení § 205 odst. 2 písm. a) o.s.ř.]. Tato procesní podmínka je přitom předpokladem pro vydání meritorního soudního rozhodnutí a její nerespektování bezpochyby představuje porušení základních zásad civilního soudního řízení. V řízení o žalobě pak může nastat situace, kdy je účastníkem namítáno, že věc rozhodoval věcně nepřislušný soud. Občanský soudní řád však neumožňuje jiné řešení, než žalobu pro nepřípustnost zamítnout, i když si je soud vědom takového závažného nedostatku podmínky řízení. To by znamenalo, že tím vlastně dochází k následné konvalidaci vady spočívající v nedostatku věcné příslušnosti, obdobně jako je tomu u nedostatku místní příslušnosti, pokud tento nedostatek není zjištěn soudem před tím, než začne jednat ve věci samé, nebo na základě námítky

účastníka učiněné při prvním úkonu, který mu přísluší. Jiná je úprava u dovolání. Dovolací soud, za předpokladu, že je dovolání přípustné, přihlédne podle ustanovení § 242 odst. 3 věta druhá o.s.ř. (jde o výjimku z pravidla, že dovolací soud přihlíží jen k důvodům uplatněným v dovolání) vedle vad uvedených v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř. i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny. Rozhodnutí vydané věcně nepříslušným soudem by tedy dovolací soud zrušil a věc postoupil k dalšímu řízení soudu věcně příslušnému (§ 243b odst. 3 o.s.ř.). Nelze dále přehlédnout, že věc má i ústavněprávní rozměr, neboť porušení pravidel o příslušnosti soudu představuje zajisté porušení zásady zákonného soudce zakotvené v čl. 38 Listiny základních práv a svobod. Proto je nutné účastníkům umožnit, aby se nápravy těch pochybení, která zároveň zasahují do ústavně zakotvených práv, domohli nejprve cestou tohoto opravného prostředku a nikoliv až komplikovanější cestou ústavní stížnosti.

Východisko z takové situace lze spatřovat v doplnění ustanovení § 229 odst. 1 o.s.ř. o důvod zmatečnosti spočívající v tom, že ve věci rozhodoval věcně nepříslušný soud.

Na základě výše uvedeného lze dospět k závěru, že obdobně by bylo vhodné zvýšit ochranu účastníků před porušením zásady veřejnosti (§ 116 o.s.ř.), jež má také významný ústavněprávní rozměr, neboť veřejnost řízení je výslovným požadavkem nejen Ústavy ČR (čl. 96 odst. 2) a jako prvek práva na spravedlivý proces také Listiny základních práv a svobod (čl. 38 odst. 2), ale i Evropské úmluvy v čl. 6 odst. 1. Důvod pro podání žaloby pro zmatečnost by dopadal na případ, kdy došlo k vyloučení veřejnosti z jednání před soudem, ačkoli pro takový postup nebyly splněny zákonné předpoklady.

Za další nedostatek právní úpravy žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost považují neexistenci ustanovení, které by výslovně vyjádřilo, ke kterému soudu má být žaloba podána, tak, jak je tomu např. u dovolání (§ 240 o.s.ř., uvozený nadpisem „Podání dovolání“) nebo také u odvolání (§ 204 o.s.ř.). Občanský soudní řád sice v § 235a odst. 1 uvádí, že žalobu projedná a rozhodne o ní soud, který o věci rozhodoval v prvním stupni, případně soud odvolací, jde-li o žalobu pro zmatečnost podanou z důvodů uvedených v § 229 odst. 3 a 4 o.s.ř. (příčemž to neplatí ve věcech,

v nichž je k řízení v prvním stupni příslušný krajský soud), tím ale není výslovně vyjádřeno, zda-li se jedná zároveň i o soud, u kterého má být žaloba podána.

Právě v této souvislosti by totiž mohl nastat problém ohledně posouzení otázky zachování lhůty k podání žaloby v případě, kdy je podána (ve lhůtě) u nepříslušného soudu. Občanský soudní řád tuto situaci výslovně neřeší, na rozdíl od ustanovení § 208 odst. 2 o.s.ř. upravující zachování lhůty k podání odvolání, podle kterého nemůže být odmítnuto jako opožděné odvolání, které bylo ve lhůtě podáno u odvolacího soudu nebo do protokolu u nepříslušného soudu (s obdobnou úpravou se lze setkat u dovolání v § 240 odst. 2 o.s.ř., podle kterého zmeškání lhůty dle § 240 odst. 1 o.s.ř. nelze prominout, lhůta je však zachována, je-li dovolání podáno u odvolacího či dovolacího soudu). Zákon tedy v těchto případech stanoví, ke kterému soudu se odvolání či dovolání podává či ke kterému jinému soudu je přípustné je podat bez sankce zmeškání lhůty. Pro absenci obdobného ustanovení v hlavě druhé, části čtvrté o.s.ř. však nelze podání žaloby k nepříslušnému soudu podle mého názoru přičítat k tíži účastníka, navíc za situace, kdy účastníci nejsou o možnosti podat žalobu soudem poučováni. Vzhledem k tomu, že pro řízení o žalobě platí podle § 235a odst. 2 o.s.ř. přiměřeně ustanovení o řízení v prvním stupni, není-li stanoveno něco jiného, by měl soud, ke kterému byla žaloba podána, vědom si toho, že není příslušný k jejímu projednání a rozhodnutí, takovou situaci řešit pomocí ustanovení § 104a a § 105 o.s.ř. De lege ferenda by bylo vhodné doplnit do o.s.ř. ustanovení o tom, ke kterému soudu má být žaloba podána.

Dalším problematickým ustanovením, jak již bylo naznačeno výše, je § 229 odst. 1 písm. f) o.s.ř., kdy se o zmatečnost nejedná v případě, že místo samosoudce rozhodoval senát. Taková úprava je podle mého názoru v rozporu s čl. 38 Listiny základních práv a svobod, který v odstavci prvním stanoví zásadu, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, a v odstavci druhém dále uvádí, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon. Zásada sama *„je výrazem občanské rovnosti, a to v tom smyslu, že každý je stejně podřízen zákonné jurisdikci soudu, kterou nikdo nesmí svévolně měnit. Smyslem této zásady je právě zabránit tomu, aby rozhodnutí určité věci nebo rozhodnutí o právech určité osoby bylo svěřeno ad hoc soudu, který k takovému rozhodování není příslušný, resp. soudci (senátu), kterému takové rozhodování nenáleží; zásada znamená, že o věci, o které má podle zákona rozhodnout samosoudce, nesmí rozhodnout senát, a naopak; v případě, že má rozhodnout senát, musí o ní rozhodnout senát řádně podle*

*zákona složený.*²⁹³ Pokud by tedy namísto samosoudce rozhodoval v rozporu se zákonnou úpravou senát, jde o jasné porušení zásady, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, a proto by měla být věta „ledaže místo samosoudce rozhodoval senát“ z ustanovení § 229 odst. 1 písm. f) o.s.ř. [stejně jako z ustanovení § 221 odst. 1 písm. b) o.s.ř.] napříště odstraněna.

Jak již bylo uvedeno výše, podle současné právní úpravy lze nové skutečnosti, rozhodnutí a důkazy uplatnit v odvolacím řízení jen za podmínek uvedených v § 205a a § 211a o.s.ř. V případě, že by takové skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy nebyly v odvolacím řízení podle pravidel neúplné apelace přípustné, zůstává možnost uplatnit je včas jako důvod obnovy řízení ještě do tří měsíců od právní moci napadeného rozhodnutí až cestou žaloby na obnovu řízení. Tato úprava nutně vyvolává otázku, zda je čekání s novými skutečnostmi, rozhodnutími či důkazy na obnovu řízení, když odvolací řízení z jiného důvodu stejně probíhá, opodstatněné či nikoliv, tím spíš za situace, kdy by odvolací řízení mohlo probíhat i několik let. Možnou odpověď lze hledat již v c.ř.s., podle kterého bylo možné žalobu o obnovu podat i proti dosud nepravomocnému rozhodnutí. Pokud byl v žalobě uplatňován některý z důvodů obnovy uvedený v § 530 č. 1 až 5 c.ř.s. a byl-li zároveň k žalobě přiložen v prvopise nebo v ověřeném opise pravomocný rozsudek vydaný trestním soudem, a žaloba byla podána současně s odvoláním proti témuž rozsudku nebo za zahájeného odvolacího řízení, soud, ke kterému byla žaloba podána, z úřední povinnosti nebo na návrh usnesením rozhodl o přerušení odvolacího řízení a o přerušení tohoto řízení odvolací soud ihned vyznamenal. V ostatních případech soud řízení o odvolání přerušil, jen nasvědčovaly-li tomu zvláštní okolnosti případu a přihlížející k důkazům, které byly předloženy k podepření důvodů obnovy. V přerušném odvolacím řízení mohlo být pokračováno jen tehdy, byla-li žaloba o obnovu pravomocně zamítnuta. Podle mého názoru však není žádoucí, aby návratem k obdobné úpravě byl po více jak padesáti letech narušen systém obnovy řízení jako mimořádného opravného prostředku směřujícího proti pravomocnému rozhodnutí. Dalším důvodem hovořícím proti takové změně spatřuji v tom, že by v konečném důsledku mohlo dojít k protahování řízení. Vyjdeme-li z obecné zásady, že řízení by mělo probíhat bez zbytečných průtahů, a s přihlédnutím k určitému pozitivnímu posunu, jenž je patrný u některých českých soudů i s ohledem

---

²⁹³ Pavlíček, V.: Ústava a ústavní řád České republiky, Komentář, 2. díl, str. 306 a násl.;

na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva v otázce přiměřenosti lhůt k rozhodnutí, pak by bylo možné považovat několikaleté odvolací řízení za výjimečný případ.²⁹⁴ Pro účastníka by proto bylo vhodnější vyčkat rozhodnutí odvolacího soudu (i s ohledem na § 212a odst. 5 o.s.ř.), a až poté podat žalobu na obnovu, jejíž důvodnost bude posuzovat soud prvního stupně. Při přerušení odvolacího řízení do rozhodnutí tohoto soudu o žalobě by se totiž - v případě její nedůvodnosti - celé řízení o odvolání neúměrně prodloužilo. V neposlední řadě nelze ani pominout relativně nízký počet řízení o žalobách na obnovu řízení, jak vyplývá ze statistických ročenek Ministerstva spravedlnosti (viz níže), který nutně vede k závěru, že tato řízení nejsou v praxi častá natolik, aby odůvodňovala tak zásadní změnu právní úpravy. Řešení nespátřuji ani v možnosti uplatnit důvody obnovy řízení již v průběhu probíhajícího odvolacího řízení, v jehož rámci by pak odvolací soud hodnotil, zda návrh považuje za důvodný. Jak již bylo uvedeno, toto posouzení je případné toliko v řízení před soudem prvního stupně, to znamená „před soudem nalézacím, jelikož právě tento soud provádí těžiště skutkového zjištění.“²⁹⁵ Ze všech těchto důvodů proto nepovažuji za důvodné do stávající právní úpravy jakýmkoli způsobem ve výše uvedeném směru zasahovat.

Domnívám se, že by bylo účelné provést drobnou změnu též v § 233 odst. 1 o.s.ř., jenž se týká lhůt k podání žaloby na obnovu řízení. Do tohoto ustanovení by mělo být doplněno, že objektivní lhůta k podání žaloby činí tři roky od právní moci napadeného rozhodnutí. Na základě § 233 odst. 2 o.s.ř. lze sice objektivní lhůtu k podání žaloby na obnovu řízení dovodit, ale podle mého názoru je taková úprava v rozporu se zájmem na jasném a přesném formulování pravidel civilního řízení.

Aplikační praxi by dále přispělo odstranění legislativních nepřesností a nedůsledností právní úpravy. Tím mám na mysli ustanovení § 229 odst. 1 písm. d) o.s.ř., i když zde nejde z obecného pohledu o zásadní věc. Na základě tohoto ustanovení může podat účastník žalobu pro zmatečnost proti pravomocnému rozhodnutí soudu, kterým bylo řízení skončeno, jestliže nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoliv ho podle zákona bylo třeba. Občanský soudní řád stanoví, že se řízení zahajuje na návrh,

---

²⁹⁴ Autorka této práce vychází z informací získaných u Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, kde od roku 2006 pracuje jako asistentka soudce.

²⁹⁵ Šimíček, V.: Obnova řízení před Ústavním soudem, Právník č. 12/2001, str. 1235;

přičemž tento návrh, pokud se týká dvoustranných právních vztahů mezi žalobcem a žalovaným (§ 90 o.s.ř.), se nazývá žalobou (§ 79 odst. 1 věta první a třetí o.s.ř.). Je otázkou, proč zákonodárce ve vymezení tohoto důvodu žaloby pro zmatečnost používá termín „návrh na zahájení řízení“, když novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. 30/2000 Sb. směřovala podle důvodové zprávy také ke sjednocování terminologie v tom směru, aby se ve sporném řízení návrh na zahájení řízení nadále nazýval žalobou, přičemž pojmy návrh a navrhovatel byly používány pro oblast řízení nesporného, a uvedení obou alternativ by znamenalo použití příslušného institutu pro řízení sporná i nesporná. Současné znění § 229 odst. 1 písm. d) o.s.ř. může být pozůstatkem právní úpravy dovolání před novelou či nedůsledností zákona, neboť bylo doslovně převzato z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. ve znění do 31. 12. 2000. Pokud by však mělo jít o záměr zákonodárce, pak by při doslovném gramatickém výkladu tohoto ustanovení bylo možné dospět i k takovému závěru, že toto ustanovení se použije jen na řízení nesporná, ve kterých ovšem lze řízení zahájit i bez návrhu. Vzhledem k tomu, že v ostatních ustanoveních občanského soudního řádu je patrná snaha od sebe terminologicky odlišit řízení sporná a nesporná, bylo by vhodnější za slova „návrh na zahájení řízení“ vložit slovo „(žaloba)“, případně, pokud tento důvod má dopadat zřejmě pouze na řízení sporná, přímo tato slova nahradit termínem „žaloba“.²⁹⁶

Jedna z dalších a podle mého názoru ne příliš vhodných konstrukcí současné právní úpravy spočívá v odlišném způsobu rozhodování soudu o žalobě na obnovu řízení a pro zmatečnost ve srovnání s ostatními opravnými prostředky v případě, kdy není rozhodováno o opodstatněnosti opravného prostředku. Odvolací i dovolací soud odmítá podání, která jsou opožděná, podaná neoprávněnou osobou nebo nepřipustná (§ 218, § 218a, § 243b odst. 5 o.s.ř.; pro dovolací řízení totiž obdobně platí ustanovení § 218 o.s.ř., podle kterého odvolací soud odmítne odvolání, které bylo podáno někým, kdo k odvolání není oprávněn, případně směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné, a dále pro dovolací řízení platí obdobně ustanovení § 218a o.s.ř., na základě kterého opožděně podaná odvolání odmítá podle § 208 odst. 1 o.s.ř. soud prvního stupně, a pouze nerozhodne-li o odmítnutí, rozhodne tak soud odvolací). Naproti tomu soud rozhodující o žalobě na obnovu řízení nebo o žalobě pro zmatečnost

---

²⁹⁶ Viz Novotná, T.: Několik poznámek k žalobě pro zmatečnost, Soudní rozhledy č. 5/2002, str. 158.;

taková podání zamítá, a tím tak typově splývá rozhodnutí čistě procesního charakteru s rozhodnutím o opodstatněnosti opravného prostředku jako takového. Tato konstrukce může vést k opačnému závěru, než ke kterému jsem dospěla na začátku této práce, tj. že zákonodárce v této souvislosti pohlížel na tyto žaloby jako na běžné žaloby, neboť i ty se v případě, že byly podány osobou nelegitimovanou, zamítají. De lege ferenda by však bylo vhodnější pro větší přehlednost a vnitřní logiku o.s.ř. označení způsobů rozhodování o opravných prostředcích sjednotit.

V důvodové zprávě k novele o.s.ř. provedené zákonem č. 30/2000 Sb. je s ohledem na to, že podání žaloby pro zmatečnost (zejména posouzení, zda a případně jakými vadami pravomocné rozhodnutí trpí) vyžaduje právnické vzdělání, uvedeno, že k podání žaloby by měla být nově stanovena podmínka povinného zastoupení advokátem nebo notářem, jestliže navrhovatel žaloby, popřípadě osoba, která za něj podle § 21 nebo § 21a o.s.ř. jedná, takové vzdělání nemá.²⁹⁷ Tato úprava nakonec výše uvedenou novelou o.s.ř. na základě komplexního pozměňovacího návrhu ústavně - právního výboru Poslanecké sněmovny zohledněna nebyla. Povinné zastoupení advokátem nebo notářem není u žaloby pro zmatečnost (ani u žaloby na obnovu řízení) podle mého názoru nezbytné, a proto považuji zvolenou právní úpravu za rozumnou. Soud neřeší náročné právní otázky, jak je tomu u institutu dovolání, kde je požadavek povinného právního zastoupení advokátem nebo notářem jistě opodstatněný. Účastníkům řízení by mělo být ponecháno na vůli, zda odborné právní pomoci využijí či nikoli, tím spíš za situace, kdy by důvod pro podání žaloby pro zmatečnost nebo žaloby na obnovu řízení byl zřejmý.

V Kapitole šesté Oddílu A této práce jsem upozornila na možnost zrušení rozhodčího nálezu soudem, jestliže je zjištěno, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení [§ 31 písm. g) zákona o rozhodčím řízení]. Podle ustanovení § 32 odst. 1 tohoto zákona musí být návrh na zrušení rozhodčího nálezu podán do tří měsíců od doručení rozhodčího nálezu té straně, která se zrušení rozhodčího nálezu domáhá. Zákon o rozhodčím řízení tak ve vztahu ke lhůtě k podání návrhu podle § 31 písm. g) výrazně omezuje možnost stran podat návrh na

---

²⁹⁷ Obdobně Bureš J., Drápal L.: Novelizovat ještě jednou občanský soudní řád?, Právní rozhledy č. 3/1999, str. 105-114: „Vzhledem k tomu, že se jedná o mimořádný opravný prostředek, lze zavést povinné zastoupení navrhovatele této žaloby.“

zrušení rozhodčího nálezu (z pohledu právní úpravy lhůt pro podání žaloby na obnovu řízení v ustanovení § 233 odst. 1 o.s.ř.), neboť hovoří pouze o obecné tříměsíční lhůtě. V této souvislosti by však bylo nanejvýš spravedlivé, aby právní úprava lhůt obsažená v zákoně o rozhodčím řízení v tomto směru odpovídala úpravě lhůt k podání žaloby na obnovu řízení podle o.s.ř., případně na ni odkazovala.

Závěrem si dovoluji citovat A. Mackovou²⁹⁸, neboť nelze lépe vyjádřit, než že: *„...to, oč tu běží, není nic menšího, než právní jistota nastolená pravomocným rozhodnutím. Řešení problému či rozporu mezi snahou o co možná nejrychlejší nastolení právní jistoty na straně jedné a požadavkem správnosti rozhodnutí, resp. řízení, ve kterém bylo rozhodnutí vydáno, na straně druhé, je – a jak se zdá, i zůstane – věcnou otázkou civilního procesu. Jedno je však zřejmé: hranice musí být stanovena a přezkum správnosti rozhodnutí nemůže probíhat donekonečna. Závaznost a nezměnitelnost rozhodnutí musí být pravidlem, přípustnost zásahu do nich jasně formulovanou výjimkou.“* V případě žaloby na obnovu řízení i žaloby pro zmatečnost byl tento požadavek podle mého názoru zákonodárcem splněn. Domnívám se proto, že zachování obou institutů je nezbytností a jejich případné odstranění de lege ferenda by znamenalo citelné oslabení právní ochrany účastníků. Na druhé straně - není třeba tajit obavu, že možnost použití tří mimořádných opravných prostředků (tedy žaloby na obnovu řízení, žaloby pro zmatečnost a dovolání), které lze případně uplatnit i kumulativně, může vést k opaku toho, co je všeobecně sledováno, tj. k protahování řízení namísto jeho zrychlení. Tuto obavu může vyvrátit anebo naopak potvrdit jen déletrvající soudní praxe.²⁹⁹

---

²⁹⁸ Macková, A.: Opravné prostředky v novele občanského soudního řádu provedené zákonem č. 30/2000 Sb., Bulletin advokacie 8/2000, str. 38;

²⁹⁹ Viz Winterová, A. a kolektiv: Civilní právo procesní, doplňková skripta;

ZUSAMMENFASSUNG

Gegenstand dieser Rigorosenarbeit ist die gegenwärtige Rechtsregelung der Restitutionsklage und der Nichtigkeitsklage im tschechischen Zivilprozessverfahren. Beide außerordentliche Rechtsmittel unterscheiden sich voneinander insbesondere dadurch, welche Funktion sie im Zivilprozessverfahren haben. Die Restitutionsklage dient dazu, damit ein rechtskräftig beendeter Streitfall oder eine andere Rechtssache abermals behandelt werden kann, falls Tatsachen, Entscheide oder Beweise bestehen, wegen denen der ursprüngliche Entscheid über die Sache als solcher vom Gerichtspunkt der Richtigkeit und Vollständigkeit der Tatbestandaufnahme und Tatbestandschlußfolgerung nicht standhalten kann. Die Nichtigkeitsklage, die in die Zivilprozessordnung mit Wirksamkeit ab 1. 1. 2001 aufgrund einer Novelle, ausgeführt durch das Gesetz Nr. 30/2000 Slg., wiedereingeführt wurde, ist ein Rechtsbehelf, der zur Aufhebung rechtskräftiger gerichtlicher Entscheide, welche an solchen Mängeln leiden, die eine Verletzung der das Verfahren vor Gericht beherrschenden Grundprinzipien darstellen, gegebenenfalls wenn von solchen Mängeln ein Verfahren betroffen ist, das dem Erlaß eines Entscheids vorherging (es geht um sogenannte Verfahrensverwirrungen), dient, wenn es nicht nur im Interesse der Teilnehmer, aber auch im öffentlichen Interesse ist, daß solche Entscheide nachträglich beseitigt werden, ohne Rücksicht darauf, ob sie sachlich richtig oder unrichtig sind.

Die Rigorosenarbeit beinhaltet insgesamt fünf Teile. In der Einleitung der Arbeit wird allgemein das System der Rechtsmittel im Zivilprozessverfahren behandelt.

Der zweite Teil ist in zwei Abschnitte gegliedert. Der erste Abschnitt ist der Rechtsregelung der Restitutionsklage gewidmet, er befaßt sich mit ihrem Wesen, mit der Funktion, Zulässigkeit, mit den Gründen und den Erfordernissen der Klage, mit der Legitimität zu ihrem Einreichen, es fehlt auch nicht ein historischer Exkurs in die Rechtsregelung. In diesem Abschnitt ist weiter die Frage der Klageeinreichungsfristen und der Wirkungen der Klageeinreichung gelöst, besonders ist das Klageverfahren und der Klageentscheid (*iudicium rescindens*) und das Verfahren nach der Genehmigung der Verfahrenswiederaufnahme (*iudicium rescissorium*) beschrieben. Aus ähnlichen Gründen widmet sich die Autorin im zweiten Abschnitt der Nichtigkeitsklage.

Der dritte Teil ist auf die Rechtsregelung dieser außerordentlichen Rechtsmittel in Deutschland, wo sie ihren traditionellen Ort haben, orientiert, und auf ihre Komparation mit der Regelung in der Tschechischen Republik.

Im vierten Teil denkt die Autorin über die Möglichkeit der Verfahrenswiederaufnahme in Zivilsachen nach, nachdem der Europäische Gerichtshof für Menschenrechte die Verletzung des Europäischen Abkommens zum Schutz der Menschenrechte und Freiheiten konstatiert hat, und der Entscheid auf einer solchen Verletzung beruht.

Im fünften Teil weist die Autorin auf einige Probleme, die in der gegenwärtigen Rechtsregelung vorkommen, hin, und unterbreitet einige Vorschläge de lege ferenda.

In der Beilage zu dieser Arbeit befinden sich statistische Angaben des Justizministeriums in Sachen eingerichteter Restitutions- und Nichtigkeitsklagen.

Příloha č. 1:

Přehled o pravomocných rozhodnutích soudů v občanskoprávních věcech za rok 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 a 2007 (krajské a okresní soudy):

Žaloba pro zmatečnost:

Žaloba pro zmatečnost	2001	2002	2003
Přehled o rozhodnutích soudů - počet věcí (spisů):	54	175	186
Přehled o průměrných délkách řízení - počet dnů:	311	341	437

Žaloba pro zmatečnost	2004	2005	2006	2007
Přehled o rozhodnutích soudů - počet věcí (spisů):	216	269	263	349
Přehled o průměrných délkách řízení - počet dnů:	409	428	505	516

Zdroj: Statistický přehled soudních agend, Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2. část, rok 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007 a 2008

Žaloba na obnovu řízení:

Žaloba na obnovu řízení	2001	2002	2003
Přehled o rozhodnutích soudů - počet věcí (spisů):	108	226	246
Přehled o průměrných délkách řízení - počet dnů:	491	547	571

Žaloba na obnovu řízení	2004	2005	2006	2007
Přehled o rozhodnutích soudů - počet věcí (spisů):	280	323	406	436
Přehled o průměrných délkách řízení - počet dnů:	563	571	698	685

Zdroj: Statistický přehled soudních agend, Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2. část, rok 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007 a 2008

Ze statistického přehledu vypracovaného Ministerstvem spravedlnosti ČR nelze bohužel zjistit, kolik žalob na obnovu řízení nebo žalob pro zmatečnost bylo v konkrétním roce celkem podáno. Výše uvedené tabulky pouze informují o počtu rozhodnutí soudů ve věcech žalob a o průměrných délkách řízení o nich v jednotlivých letech.

Z výše uvedeného lze učinit závěr, že počet rozhodnutí za rok ve věcech žalob pro zmatečnost, tak i žalob na obnovu řízení, se postupně zvyšuje; vzestupnou tendenci však na druhou stranu vykazují i údaje o průměrné délce řízení o nich.

Příloha č. 2:**Přehled o délce soudního řízení ode dne nápadu do dne právní moci – krajské a okresní soudy - počet věcí (spisů):**

Ž.pro zmatečnost:	1měs.	1-2 m.	2-3 m.	3-4 m.	4-5 m.	5-6 m.	6-12 m.	1-2 roky	2 r.a více
2001	1	8	9	6	5	4	12	0	9
2002	0	3	7	16	17	27	66	26	13
2003	0	1	11	13	17	14	54	57	19
2004	1	5	8	18	26	16	53	55	34
2005	1	13	12	27	16	12	63	82	43
2006	1	2	14	19	14	18	62	77	56
2007	0	5	16	19	20	17	87	109	76

Ž. na obnovu řízení:	1měs.	1-2 m.	2-3 m.	3-4 m.	4-5 m.	5-6 m.	6-12 m.	1-2 roky	2 r.a více
2001	1	5	2	4	6	6	29	35	20
2002	0	1	13	12	11	7	60	66	56
2003	0	3	8	15	5	13	64	79	59
2004	2	9	8	8	13	24	65	78	73
2005	2	7	10	15	15	19	75	93	87
2006	4	8	21	15	10	15	81	118	134
2007	3	7	9	14	14	20	93	138	138

Zdroj: Statistický přehled soudních agend, Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2. část, rok 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007 a 2008

Tato tabulka vyjadřuje délku soudního řízení ode dne nápadu do dne právní moci.

Příloha č. 3:

Přehled o průběhu řízení v občanskoprávních věcech – krajské a okresní soudy - počet věcí (spisů):

Způsob zahájení:	2001	2002	2003
- návrhem	188219	196578	229888
- po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost	-	125	97
- povolení obnovy	50	49	44

Zdroj: Statistický přehled soudních agend, Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2. část, rok 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007 a 2008

Způsob zahájení:	2004	2005	2006	2007
- návrhem	247811	240327	277787	308888
- po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost	81	42	32	6
- povolení obnovy	43	27	25	39

Zdroj: Statistický přehled soudních agend, Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2. část, rok 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007 a 2008

Příloha č. 4:**Přehled o pravomocných rozhodnutích soudů v občanskoprávních věcech -
krajské a okresní soudy - počet věcí (spisů):**

Ž.pro zmatečnost:	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	ČR
2001	15	0	0	10	0	1	25	3	54
2002	18	5	5	14	9	3	106	15	175
2003	41	5	2	12	10	8	96	12	186
2004	40	27	8	10	12	8	94	17	216
2005	85	15	14	15	11	15	94	20	269
2006	72	28	9	19	10	15	76	34	263
2007	116	25	21	14	20	22	96	35	349

Ž. na obnovu řízení:	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	ČR
2001	28	4	8	23	3	16	21	5	108
2002	69	25	26	27	11	21	28	19	226
2003	65	34	8	37	6	19	29	48	246
2004	81	43	7	35	15	21	28	50	280
2005	89	31	23	39	23	23	38	57	323
2006	128	41	21	39	24	59	45	49	406
2007	143	47	26	33	24	40	59	64	436

Zdroj: Statistický přehled soudních agend, Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2. část, rok 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 a 2007

Příloha č. 5:

Přehled o průměrných délkách řízení ode dne nápadu do dne právní moci ve dnech v občanskoprávních věcech - krajské a okresní soudy - počet dnů:

Ž.pro zmatečnost:	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	ČR
2001	106	-	-	239	-	136	489	110	311
2002	457	350	219	234	201	119	375	232	341
2003	331	446	93	499	351	375	498	436	437
2004	342	368	457	327	494	632	422	415	409
2005	348	372	643	525	581	401	408	552	428
2006	447	432	255	682	746	596	453	634	505
2007	481	387	474	390	491	378	597	663	516

Ž. na obnovu řízení:	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	ČR
2001	640	396	365	399	617	437	574	210	491
2002	556	610	257	447	915	442	784	509	547
2003	609	652	179	427	850	477	779	519	571
2004	596	524	287	338	1202	524	544	576	563
2005	508	589	336	367	520	454	932	738	571
2006	675	456	300	929	1164	448	1001	737	698
2007	756	655	400	653	668	516	887	618	685

Zdroj: Statistický přehled soudních agend, Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2. část, rok 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 a 2007

Seznam použité literatury:

Vybraná literatura:

- Bureš, J. - Drápal, L.: Dovolání podle občanského soudního řádu, vydalo nakladatelství C. H. BECK, v Praze roku 1994;
- Ficová, S.: Systém opravných prostředků v civilním procese, vydalo nakladatelství MANZ v Bratislavě v roce 1998;

Učebnice:

- Leckl Piet: Zivilprozessrecht 1, 3. vydání, vydalo nakladatelství Richter – Verlag 2003;
- Schelleová, I.: Český civilní proces, vydalo nakladatelství Linde Praha, a.s. v roce 1997;
- Stavínová, J. - Hlavsa, P.: Civilní proces a organizace soudnictví, vydala Masarykova univerzita Brno v roce 2003;
- Steiner, V.: Občanské právo procesní v teorii a praxi, vydalo nakladatelství Orbis v roce 1975;
- Štajgr, F.: Občanské právo procesní, vydalo nakladatelství Orbis v roce 1964;
- Winterová, A. a kolektiv: Občanské právo procesní, studijní příručka, vydal Institut sociálních vztahů, v Praze roku 1996;
- Winterová, A. a kolektiv: Civilní právo procesní, 3. aktualizované a přepracované vydání, vydalo nakladatelství Linde Praha, a.s. v roce 2004;
- Winterová, A. a kolektiv: Civilní právo procesní, doplňková skripta, část druhá, vydal Všehrd, 2001;
- Zeiss, W. – Schreiber, K.: Zivilprozessrecht, 10. vydání, vydalo nakladatelství Mohr Siebeck v roce 2003;

Komentáře, přehledy judikatury a poznámková vydání zákonů:

- Baumbach – Lauterbach – Alberts – Hartman: ZPO - Zivilprozessordnung, Kommentar zur ZPO, 62. vydání, vydalo nakladatelství Verlag C. H. BECK v Mnichově v roce 2004;
- Bureš, J. - Drápal, L. - Krčmář, Z. - Mazanec, M.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, 7. vydání, vydalo nakladatelství C. H. BECK, v Praze roku 2006;
- Hlavsa, P.: Občanský soudní řád, Soudní řád správní, a předpisy související, 3. aktualizované a doplněné vydání, vydalo nakladatelství Linde Praha v roce 2004;

Müncher Kommentar – Zivilprozessordnung, § 355 – 802, 2. vydání, vydalo nakladatelství Verlag C. H. BECK v Mnichově v roce 2000;

Pavliček, V. – Hřebejk, J. – Knapp, V. – Kostečka, J. – Sovák, Z.: Ústava a ústavní řád České republiky, 2. díl, 2. vydání, vydalo nakladatelství Linde Praha v roce 1999;

Rubeš, J. a kol.: Komentář k občanskému soudnímu řádu, Díl I., obecná ustanovení, vydalo nakladatelství Orbis v roce 1957;

Wagnerová, E. – Dostál, M. – Langášek, T. – Pospíšil, I.: Zákon o Ústavním soudu s komentářem, vydalo nakladatelství ASPI v Praze v roce 2007;

Waltr, R.: Přehled judikatury ve věcech mimořádných opravných prostředků v občanském soudním řízení, vydalo nakladatelství ASPI v Praze v roce 2007;

Winterová, A. a kolektiv: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, vydalo nakladatelství Linde Praha v roce 2003;

Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, úplné znění vyplývající z pozdějších předpisů, zejména ze zákona č. 30/2000 Sb., účinného od 1. ledna 2001 (doplněno důvodovou zprávou k tomuto zákonu), vydalo nakladatelství CODEX BOHEMIA, s.r.o., v Praze v roce 2000;

Zivilprozessgesetze, 9. vydání, vydalo nakladatelství Manzsche Verlags- und Universitätsbuchnandlung GmbH, ve Vídni v roce 2002;

Zivilprozessordnung, 40. vydání, vydalo nakladatelství Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co. KG., v Mnichově v roce 2006;

Monografie, monografické stati:

Bureš, J., Drápal, L.: Novelizovat ještě jednou občanský soudní řád?, Právní rozhledy č. 3/1999, str. 105 - 114;

Hrdlička, J.: Obnova v soustavě mimořádných opravných prostředků v občanském soudním řízení, AUC-I 3/1971, str. 119 a násl.;

Macková, A.: Opravné prostředky v novele občanského soudního řádu provedené zákonem č. 30/2000 Sb., Bulletin advokacie 8/2000, str. 24 - 38;

Malenovský, J.: Obnova řízení před Ústavním soudem v důsledku rozsudku Evropského soudu pro lidská práva, Právník č. 12/2001, str. 1241 - 1257;

Malenovský, J.: Tápání v bludišti vztahů mezinárodního a ústavního práva (k přípravě, schválení a hodnocení desáté novely zákona o Ústavním soudu), Právník, ročník CXLIII, č. 10, str. 953 - 973;

- Novotná, T.: Několik poznámek k žalobě pro zmatečnost, Soudní rozhledy č. 5/2002, str. 157 - 159;
- Stavínohová, J.: K otázce konkurence žaloby o neplatnost smíru a návrhu na obnovu řízení, Socialistická zákonnost 1977, ročník XXV., str. 617 a násl.;
- Šimíček, V.: Obnova řízení před Ústavním soudem, Právník č. 12/2001, str. 1228 -1240;
- Šturma, P.: Implementace rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, Evropské právo č. 10/2002, str. 1-6;

Seznam klíčových slov:

Mimořádné opravné prostředky v civilním procesu (The Extraordinary legal Remedies in civil Proceeding)

Žaloba na obnovu řízení (The Action for the Reopening the Trial)

Žaloba pro zmatečnost (The Nullity Plea)